

**DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT**

Se adresseliste

Deres ref

Vår ref
09/247-

Dato
30.4.2015

Statnett SF – konsesjon til trinnvis utbygging av ny 420 kV ledning Balsfjord - Skaidi

Innhold

1.	Bakgrunn	3
2.	Konklusjon	3
3.	Klager	4
4.	Saksbehandlingen	4
4.1	Generelt om saksbehandling av energianlegg	4
4.2	Klagesaksbehandling	5
4.3	Kunnskapsgrunnlag	6
4.4	Konsultasjoner med reindriften og Sametinget	7
5.	Departementets vurdering	10
5.1	Kraftsituasjonen nord for Balsfjord og behovet for ny 420 kV ledning	10
5.1.1	Innledning	10
5.1.2	Bakgrunn	11
5.1.3	Begrunnelse for det omsøkte tiltaket – nytte og kostnader	12
5.1.4	Departementets vurdering	13
5.2	Generelle spørsmål om reindrift	14
5.2.1	Generelt om samiske rettigheter	14
5.2.2	Kunnskapsgrunnlaget	22
5.2.3	Generelt om virkninger av kraftledninger på reindrift	24
5.2.4	Generelt om avbøtende tiltak av hensyn til reindriften	28
5.2.5	Spørsmål om kraftfremføring i sjøkabel	28
6.	De enkelte traséstrekningene	29
6.1	Strekningen Balsfjord – Signaldalelva	29

6.1.1	Innledning.....	29
6.1.2	Klager	29
6.1.3	Reindrift	30
6.1.4	Trasévalg Hølen	35
6.1.5	Konklusjon på strekningen fra Balsfjord transformatorstasjon til Signaldalelva 37	
6.1.6	Vurdering av tiltaket opp mot folkeretten	37
6.2	Strekningen Signaldalelva - Olmmáivárri (Mannalsfjellet)	38
6.2.1	Innledning.....	38
6.2.2	Klager	39
6.2.3	Tilleggssøkt trasé av mars 2015	39
6.2.4	Reindrift	41
6.2.5	Trasévalg ved Skibotndalen	46
6.2.6	Konklusjon trasévalg.....	49
6.2.7	Vurdering av tiltaket opp mot folkeretten	49
6.3	Strekningen Olmmáivárri (Mannsfjellet) – Reisaelva ved Gahperus.....	50
6.3.1	Innledning.....	50
6.3.2	Klager	50
6.3.3	Reindrift	52
6.3.4	Trasévalg Kåfjorddalen.....	66
6.3.5	Konklusjon trasévalg.....	73
6.3.6	Vurdering av tiltaket opp mot folkeretten	73
6.4	Strekningen Reisaelva ved Gahperus – Kvænangselva.....	74
6.4.1	Innledning.....	74
6.4.2	Klager	74
6.4.3	Reindrift	75
6.4.4	Trasévalg Reisadalen.....	80
6.4.5	Konklusjon trasévalg Reisaelva ved Gahperus – Kvænangselva	83
6.4.6	Vurdering av tiltaket opp mot folkeretten	83
6.5	Strekningen Kvænangselva-Joalosgorsa (Iskløfta).....	84
6.5.1	Innledning.....	84
6.5.2	Klager	84
6.5.3	Reindrift	85
6.6	Strekningen Joalosgorsa (Iskløfta)-Transfarelva.....	98
6.6.1	Innledning.....	98
6.6.2	Klager	98
6.6.3	Reindrift	98
6.6.4	Isberglia naturreservat.....	110
6.6.5	Trasevalg strekningen Iskløfta – Transfarelva	111
6.6.6	Konklusjon for strekningen Iskløfta – Transfarelva	112
6.6.7	Vurdering av tiltaket opp mot folkeretten	112
6.7	Strekningen Transfarelva-Voggeneselva.....	113
6.7.1	Innledning.....	113
6.7.2	Klager	113
6.7.3	Reindrift	113

6.7.4	Samlet vurdering av reindrift på strekningen	122
6.7.5	Klagen fra Alta skytterlag	123
6.7.6	Konklusjon for strekningen Transfarelva – Voggeneselva	123
6.7.7	Vurdering av tiltaket opp mot folkeretten	123
6.8	Voggeneselva-Skaidi transformatorstasjon	124
6.8.1	Innledning.....	124
6.8.2	Klager.....	124
6.8.3	Reindrift - distrikt 22 Fiettar	124
6.8.4	Departementets samlede vurdering av reindriften på strekningen Voggeneselva – Skaidi transformatorstasjon.....	136
6.8.5	Vurdering av tiltaket opp mot folkeretten.....	138
6.8.6	Skaidi transformatorstasjon – Distrikt 21 Gearretnjarga.....	138
6.8.7	Departementets vurdering av virkninger for distrikt 21, herunder plassering av Skaidi transformatorstasjon.....	142
6.8.8	Vurdering av tiltaket opp mot folkeretten.....	143
6.8.9	Foreslått verneområde Sennalandet	144
6.8.10	Departementets vurdering av klagen på nærføring til foreslått verneområde	144
6.8.11	Konklusjon for strekningen Voggeneselva – Skaidi transformatorstasjon	144
7.	Samlet vurdering	144
8.	Vilkår og detaljplanlegging.....	145
9.	Ekspropriasjon	146
10.	Vedtak	147

1. BAKGRUNN

Ved Norges vassdrags- og energidirektorats (NVE) vedtak av 2. mai 2012 fikk Statnett SF (Statnett) konsesjon og ekspropriasjonstillatelse til en ny 420 kV kraftledning mellom Balsfjord og Hammerfest. NVEs vedtak ble påklaget av flere klageparter. NVE fant ikke grunn til å endre eller omgjøre sitt vedtak og oversendte klagen til departementet i brev av 9. juli 2012 for sluttbehandling.

NVE oversendte samme dag klagen på vedtak av 2. mai 2012 om ny 420 kV kraftledning for strekningen Ofoten-Balsfjord. Departementet avgjorde denne klagesaken i vedtak av 28. august 2013.

2. KONKLUSJON

Olje- og energidepartementet stadfester NVEs vedtak om konsesjon til ny 420 kV kraftledning fra Balsfjord med følgende endringer:

- Klagesaken for strekningen Skaidi – Hammerfest avgjøres først etter at konseptvalgutredning for kraftforsyningen i Nord-Norge er behandlet.
- Statnett gis konsesjon til en trinnvis utbygging av 420 kV kraftledningen mellom Balsfjord og Skaidi. 420 kV anlegget drives inntil videre med 132 kV spenning

mellom Alta og Skaidi. Etablering av nye 420 kV transformatorstasjoner i Skaidi og Nordreisa utsettes i påvente av forbruksutviklingen.

- Ved passering av Skibotndalen i Storfjord kommune bygges ledningen etter tilleggssøkt trasé (1.0-1.23.1).
- Ved passering av Kåfjorddalen i Kåfjord kommune bygges ledningen etter nordligste omsøkte trasé (alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5).
- Skaidi transformatorstasjon bygges som gassisolert transformatoranlegg (SF6-anlegg) på eksisterende transformatoromt etter tilleggssøkt løsning.

3. KLAGER

Følgende parter har påklaget på NVEs vedtak:

- Nordreisa kommune
- Fylkesmannen i Troms
- Sametinget
- Områdestyret i Troms
- Områdestyret i Vest-Finnmark
- Adv. Jonassen på vegne av elleve reinbeitedistrikter, en svensk sameby, ett sonestyre og en siida
- Adv. Haugen på vegne av åtte reinbeitedistrikter og en siida
- Adv. Hjermann på vegne av to reinbeitedistrikter
- Norske Reindriftssamers Landsforbund (NRL)
- Natur og ungdom
- Norges Naturvernforbund
- Forum for natur og friluftsliv i Troms
- Alta skytterlag
- 14 grunneiere i Balsfjord kommune

For en nærmere redegjørelse av innholdet i klagen viser departementet til NVEs oversendelsesbrev.

4. SAKSBEHANDLINGEN

4.1 Generelt om saksbehandling av energianlegg

Energimyndighetene etterprøver prosjektet gjennom konsesjonsbehandlingen og gir tillatelse til bygging. Saksbehandlingen skal legge til rette for å nå målene i nettpolitikken og til å balansere og ivareta de ulike hensyn som gjør seg gjeldende. Store kraftledninger er ofte meget omfattende tiltak som påvirker mange, og de kan være omstridte og skape interessekonflikter. Hensynet til effektivitet må balanseres mot at planlegging og konsesjonsbehandling av nettprosjekter er og skal være omfattende, grundige og involverende prosesser hvor lokalbefolkning, interessegrupper og kommuner blir hørt og gis anledning til å gi innspill.

En nettinvestering har ofte stor betydning for næringsliv, lokalsamfunn, miljø og andre arealinteresser, herunder reindriften. Det er derfor nødvendig at konsekvensene utredes grundig. Allmennheten må få anledning til å komme med innspill til hvordan prosjektet skal utformes. Gjennom konsesjonsbehandlingen styrer energimyndighetene hvilke enkeltprosjekter som tillates realisert, og sikrer at en eventuell utbygging blir så skånsom som mulig til størst mulig nytte. Disse vurderingene krever en grundig og omfattende myndighetsprosess. Fremdrift i nettutviklingen er viktig for å få på plass ny infrastruktur der samfunnet har behov for det. Et godt og velutviklet sentralnett er til nytte for hele samfunnet. Det enkelte nettprosjekt bidrar til robusthet i sentralnettet og ikke bare for områdene som knyttes sammen.

4.2 Klagesaksbehandling

I vurderingen av klagene kan departementet prøve alle sider av saken og ta hensyn til nye omstendigheter, jf. forvaltningsloven § 34. I konsesjonsbehandlingen etter energilovgivningen skal miljøkonsekvensene av tiltaket vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til kraftforsynings sikkerheten og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies. Det vises her til prinsippene i naturmangfoldloven § 7, jf. §§ 8-12. Naturmangfoldloven vil bli trukket inn i klagesaksbehandlingen der det er nødvendig for å ta stilling til klagene.

Kraftledningen Balsfjord - Hammerfest behandles etter energilovens myndighetsfordeling som gjaldt da NVE fattet konsesjonsvedtak. NVE var tillagt vedtakskompetanse som første instans, med Olje- og energidepartementet som klageinstans.

For de deler av kraftledningsanlegget som berører områder omfattet av Finnmarksloven, har departementet lagt til grunn Sametingets retningslinjer for vurdering av samiske hensyn ved endret bruk av utmark i Finnmark, jf. finnmarksloven § 4. Departementet mener den saksbehandling med vurderinger og avveining som gjøres etter energiloven i denne konsesjonssaken samsvarer med Sametingets retningslinjer.

Olje- og energidepartementet avholdt klagebefaring 16. – 18. oktober 2012. Befaringen omfattet også klagene på NVEs konsesjonsvedtak til ny 420 kV kraftledning mellom Ofoten og Balsfjord. I forbindelse med befaringen av klagene på Balsfjord - Hammerfest ble det i tillegg til innspill på befaringspunktene avholdt møter med:

- Balsfjord kommune
- Nordreisa kommune
- Sametinget
- Områdestyret i Troms
- Områdestyret i Vest-Finnmark
- Advokat Geir Haugen på vegne av flere reinbeitedistrikter
- Advokat Anja Jonassen på vegne av flere reinbeitedistrikter
- Flere reinbeitedistrikter, her distrikt 21 Gearretnjarga, 22 Fiettar og distrikt 23B Girenjargga.

Departementet avholdt møte med Kåfjord kommune 2. oktober 2014 og med Fylkesmannen i Troms 24. april 2015.

Departementet finner at vurderinger etter naturmangfoldloven, herunder vurdering av samlet belastning, fullt ut er dekket av NVEs konsesjonsbehandling. Generelle miljøvirkninger og samlet miljøbelastning ved tiltaket er heller ikke et tema i klagesaken. Departementet ser derfor ikke grunnlag for en generell gjennomgang av miljøvirkninger i klagebehandlingen. Kravene etter naturmangfoldloven vil bli fulgt opp i nødvendig grad under behandlingen av klagene knyttet til alternative traseer for kraftledningen og ved behandlingen av klagene som gjelder påvirkning av verneområder.

4.3 Kunnskapsgrunnlag

Departementet har basert sin avgjørelse på følgende grunnlag:

- NVEs konsesjonsvedtak og Bakgrunn for vedtak av 2. mai 2012
- Statnetts konsesjonssøknad med konsekvensutredninger og tilhørende tilleggssøknad og tilleggssøknad og tilleggssøknad og tilleggssøknad (konsesjonssøknad og konsekvensutredning av mai 2010, tilleggssøknad og tilleggssøknad mai 2011, tilleggssøknad januar og april 2012)
- Klagene
- NVEs klageoversendelse av 9. juli 2012
- Saksbehandling tilknyttet reindriftsinteressene, herunder konsultasjoner med Sametinget og berørte reinbeitedistrikter.
- *Samiske folkerettslige rettigheter ved naturinngrep*, utredning for Olje- og energidepartementet i forbindelse med utbygging av kraftledninger og vindkraftverk, av professor dr. juris Geir Ulfstein, Institutt for offentlig rett, Universitetet i Oslo
- Departementets klagebefaring høsten 2012 med tilhørende møter med kommuner, reindriftsinteresser og med andre berørte.
- Artsdatabanken og Naturbase
- Departementets befaring juni 2014 i Skaidi med flere reinbeitedistrikter i forbindelse med avholdte konsultasjoner.
- Statnetts brev av 31. mars 2014 om undersøkelse av grunnforhold i Hølen og om muligheten for raskere parallellføring etter Skibotndalen
- Statnetts brev av 11. april 2014 vedr. alternativ trasé på Sennalandet og justeringer i Tverrelvdalen
- Statnetts e-post av 2. oktober 2014 om merkepliktige luftspenn i Kåfjord
- Statnetts brev av 16. desember 2014 om alternativ trasé Borras
- Statnetts tilleggssøknader av januar og mars 2015
- Statnetts oversendelse av 25. mars 2015 av utredning av fallvinder og turbulens i Kåfjord.

4.4 Konsultasjoner med reindriften og Sametinget

I forbindelse med klagesaken har departementet hatt konsultasjoner med følgende klageparter:

- Sametinget
- Distrikt 27T Mauken
- Distrikt 24T Helligskogen
- Distrikt 34 Ábborášša
- Distrikt 29 Frakfjord med Silda
- Distrikt 23C Jalgon
- Distrikt 41 Beaskadas
- Distrikt 27 Joahkonjarga
- Distrikt 23B Girenjargga
- Distrikt 22 Fiettar
- Distrikt 21 Gearretnjarga
- Distrikt 19 Sørøy
- Distrikt 37 Skarfvaggi
- Könkämä sameby
- Distrikt 36 Cohkolat ja Biertavarri
- Distrikt 40 Orda

Departementet har flere ganger forespurt alle distrikter som har pålagt NVEs vedtak, om det er ønskelig med konsultasjon. I forespørslene har departementet gjort det klart at dersom det ikke mottas tilbakemelding legges det til grunn at det ikke er behov for konsultasjon. Departementet har derfor lagt til grunn at de resterende distriktene ikke har sett behov for en egen konsultasjon med departementet.

Departementet konstaterer at alle reinbeitedistrikter prinsippalt er i mot at tiltaket gjennomføres. I de gjennomførte konsultasjonene har det imidlertid variert hvorvidt diskusjonene har konsentrert seg rundt dette prinsippale synet eller rundt subsidiære betraktninger, slik som trasévalg og egnede avbøtende tiltak. Enkelte distrikter har langt på vei akseptert at ledningen bygges, under forutsetning av valg av trasé, tilpasninger i anleggsperioden og/eller andre avbøtende tiltak. Da departementet på konsultasjonstidspunktene ikke kunne konkludere med hensyn til trasévalg og avbøtende tiltak, legges det likevel til grunn at det ikke ble oppnådd enighet om tiltaket med det enkelte reinbeitedistrikt.

Departementet konsulterte Sametinget den 29. januar 2015. Konsultasjonsprotokoll ble deretter inngått. Som det fremgår av protokollen, skulle det legges opp til at saken ble behandlet av Sametinget i plenum. Konsultasjonen hadde derfor også til formål å legge til rette for en slik plenumsbehandling. Departementet oversendte på det grunnlag et revidert konsultasjonsdokument til Sametinget 3. februar 2015 for den videre behandlingen i Sametinget.

Sametinget behandlet klagesaken i plenum 5. mars 2015. Sametinget fattet følgende vedtak:

"Sametinget viser til Statnetts planer om å bygge kraftlinje fra Balsfjord til Skaidi, og til Olje- og energidepartementets (OED) forslag i saken. Saken reiser etter Sametingets oppfatning mange prinsipielle rettslige spørsmål som det er av grunnleggende betydning at departementet og andre myndigheter i sin videre behandling av denne saken tar tilstrekkelig hensyn til. Kraftlinja representerer et meget stort arealinngrep i det samiske området med store konsekvenser for berørte samiske interesser. En realisering av linja kommer på toppen av tidligere inngrep og har betydning for også eventuelle fremtidige inngrep.

Sametinget er prinsipielt kritisk til inngrep som vil ha negativ effekt på samisk kultur, næring og samfunnsliv, og vi kan heller ikke stille oss bak alle vurderingene av samiske forhold foretatt av Olje- og energidepartementet i denne saken. Sametinget ser derfor at de foreliggende planene vil medføre betydelige naturinngrep, inngrep som utvilsomt vil ha negativ innvirkning for tradisjonell samisk næringsvirksomhet og utmarksbruk. Sametinget har et ansvar for å ivareta de samiske interessene, særlig gjelder dette hensynet til tradisjonelle samiske næringer slik som reindrift og annen utmarksnæring som vil bli direkte berørt av inngrepene i forbindelse med utbyggingen av kraftlinjen.

Sametinget forutsetter at kraftlinjen mellom Balsfjord og Skaidi utbygges av hensyn til en forbedring av forsyningssikkerheten i de aktuelle områdene, og at realiseringen av linja innebærer en prioritering av inngrepet framfor andre arealinngrep i samme områder.

Folkeretten, herunder særlig ILO- konvensjon nr. 169 om urfolks rettigheter og FN konvensjonen om sivile og politiske rettigheter artikkel 1 og 27, som anerkjenner at urfolk har en rett til selvbestemmelse over naturressurser i deres tradisjonelle områder og vern mot inngrep i sin kulturutøvelse, oppstiller skranker for naturinngrep i urfolksområder. Sametinget forutsetter at etableringen av kraftlinjen derfor vil få konsekvenser for fremtidige avgjørelser om ytterligere inngrep slik som hyttebygging, veier, gruvedrift og vindmøller i de berørte områdene. Sametinget vil understreke at det i noen av områdene som berøres av forslaget om utbygging av kraftlinjen, allerede er gjennomført så mange typer naturinngrep at tålegrensen for hva som er folkerettslig akseptabelt allerede er overskredet. Nytt beiteland og kalvingsland må vurderes som avbøtende tiltak der kraftlinjen kommer i konflikt med reindrift.

Bekymringen til beboere i bygder som får kraftlinjen tett opp til boligområdet må høres. Sametinget anmoder Olje- og energidepartementet om å vurdere alternative traseer i områder der særlige hensyn tilsier dette. Veiutbygginger i forbindelse med kraftutbyggingen må i minst mulig grad forekomme, og hvis midlertidige eller unntaksvis permanente veier etableres skal dette gjøres i konsultasjon med reindriften og andre samiske rettighetshavere.

Sametinget viser til at folkeretten oppstiller et vern for nåtidig og fremtidig utøvelse av samisk kultur. I forbindelse med planene om utbygging av kraftlinjen fra Balsfjord til Skaidi er det ikke gjort tilstrekkelige vurderinger av om inngrepene er i strid med

folkeretten. Sametinget mener at det må gjøres grundige juridiske vurderinger av om etableringen av kraftlinjen strider mot folkeretten i de enkelte områdene, og ikke kun en overordnet vurdering av de folkerettslige prinsippene. Det er særlig behov for å vurdere alle tidligere inngrep som har innskrenket mulighetene for tradisjonell samisk næringsutøvelse og kultur i områdene som berøres av planene om utbygging av kraftlinjen. Nåtidige inngrepsprosesser og planlagte utviklingsprosjekter må også tas hensyn til ved en slik konkret folkerettslig vurdering.

Sametinget legger til grunn at alle avbøtende tiltak gjennomføres i konsultasjoner med berørte parter. Ulemper forårsaket av kraftlinjeutbyggingen må søkes redusert. Sametinget ser behov for før- og etterundersøkelser og følgeforskning på enkelte utvalgte strekninger for å heve kunnskapen om kraftlinjas virkninger for reindrift og samiske lokalsamfunn, dette gjelder særlig aktiviteter som vil forstyrre reinen under flytte- og kalvingsperioder. Videre forutsetter Sametinget at regjeringen anerkjenner behovet for fremtidige helhetlige konsekvensutredninger for samisk kultur, næring og samfunnsliv før fremtidige arealinngrep kan vurderes. Sametinget forutsetter videre at det innhentes forhåndsinformert samtykke fra alle samiske rettighetshavere, herunder tradisjonelle samiske næringsutøvere, og samiske lokal- og bygdesamfunn. Det er også etter Sametingets mening påkrevet at disse rettighetshaverne skal få akseptable ordninger, herunder også juridisk bistand, som gjør dem i stand å ivareta sine rettigheter. Berørte reinbeitedistrikters interesser må ivaretas, og akseptable kompensasjons- og erstatningsordninger må etableres for samiske rettighetshavere.

Det forutsettes at samiske rettighetshaveres rettigheter følges opp i henhold til både norsk lov og urfolksretten i den videre prosessen. Sametinget forutsetter at man er mer restriktiv med å gi tillatelse til andre tiltak som kan virke ytterligere belastende for berørte interessene. Sametinget ber videre om at Olje- og energidepartementet og utbygger ivaretar urfolksretten, og at det må synliggjøres hvordan samiske rettighetshavere er blitt konsultert og hvordan deres rettigheter er ivaretatt i prosessen.

Sametinget erkjenner at forsyningssikkerhet er viktig for å sikre viktige samfunnsfunksjoner som sikkerhet og beredskap i Troms og Finnmark. Med disse forutsetningene motsetter ikke Sametinget seg en utbygging av linja Balsfjord – Skaidi.”

Sametingsrådet har i e-post av 30. mars 2015 til departementet klargjort plenumsvedtaket til Sametinget.

Departementet har merket seg at Sametinget erkjenner viktigheten av kraftforsyningssikkerheten og dermed under bestemte forutsetninger ikke motsetter seg etablering av ledningen.

Departementet viser til at folkerettslige spørsmål og punktet om samlede virkninger er vurdert av departementet både i den generelle delen under punkt 5.2 og konkret for det enkelte distrikt under punkt 6. Departementet mener de vurderinger som fremgår av vedtaket er tilstrekkelige etter lov- og regelverk til at det kan gis konsesjon.

Departementet har for øvrig gjennomført nødvendige høringer og tilbudt konsultasjoner til de parter som etter gjeldende praksis har krav på dette.

Departementet har i særlig grad vurdert alle virkninger av kraftledningen sett opp mot de samlede virkninger der også andre tiltak av negativ betydning for samiske interesser trekkes inn. Kraftledningens betydning for fremtidige inngrep, må vurderes konkret i det enkelte tilfelle, og ut i fra den inngrepssituasjonen man da står overfor.

Vurderinger av traseer og erstatningsbeiter er vurdert under punkt 6, hvor det i klagen er pekt på slike alternativer.

Det er satt vilkår om før- og etterundersøkelser for kraftledningens virkninger for rein, jf. punkt 5.2.3 nedenfor.

5. DEPARTEMENTETS VURDERING

5.1 Kraftsituasjonen nord for Balsfjord og behovet for ny 420 kV ledning

5.1.1 Innledning

Natur og Ungdom og Naturvernforbundet har anført at behovet for ledningen ikke er tilstrekkelig dokumentert.

Som følge av vesentlige endringer og usikkerhet knyttet til forventet forbruksutvikling etter at konsesjonen ble gitt, har Statnett gjennomført en oppdatert samfunnsøkonomisk analyse av strekningen Balsfjord-Skaidi. Analysen ble oversendt departementet 22. august 2014.

Statnett har lagt opp til en trinnvis utbygging av den omsøkte forbindelsen. Departementet viser til brev fra Statnett av 15. oktober 2014 med redegjørelse for fremdriftsplanen. Statnett anbefaler i første omgang å bygge ledning fra Balsfjord via Alta til Skaidi med ny stasjon i Alta og ny 132 kV-del av Skaidi stasjon (trinn 1 og 2). Ledningen vil da drives på 132 kV spenning mellom Alta og Skaidi. Avhengig av forbruksutviklingen vil Statnett så etablere Vinnerlys stasjon i Nordreisa (trinn 3) og til sist 420 kV-delen av Skaidi stasjon (trinn 4). Etablering av disse stasjonene vil øke overføringskapasiteten på den nye forbindelsen.

Når det gjelder strekningen fra Skaidi til Hammerfest (trinn 5) fremgår det i brevet av 15. oktober at Statnett vil avvente bygging av denne til det er dokumentert en større forbruksutvikling. Statnett viser til at det vil gjennomføres nye analyser av Skaidi-Hammerfest som del av det større arbeidet med en konseptvalgutredning for den fremtidige kraftforsyningen i Nord-Norge. Departementet viser til Statnetts tilleggssøknad av januar 2015 om utsatt byggefrist for Skaidi transformatorstasjon. Departementet finner ikke grunnlag for å behandle klagesaken på strekningen Skaidi-Hammerfest før konseptvalgutredning er gjennomført og behovet er nærmere klarlagt. Dette klagevedtaket vil dermed begrense seg til strekningen fra Balsfjord transformatorstasjon til Skaidi.

5.1.2 Bakgrunn

Dagens kraftforsyningssituasjon nord for Balsfjord

Alminnelig forsyning står for store deler av kraftforbruket i Finnmark. Dette forbruket er høyt på vinteren, grunnet stort oppvarmingsbehov, mens det er lavere på sommeren.

Kraftproduksjonen i Finnmark er i all hovedsak uregulerbar vannkraft, med mye produksjon på sommeren og lite produksjon på vinteren. Området nord for Balsfjord har derfor generelt overskudd på sommeren og underskudd om vinteren. Dette gir et stort behov for kraftflyt inn til området i vinterhalvåret (opp mot 200 MW)¹ og et stort overskudd av kraft i sommerhalvåret (opp mot 200 MW).

Sesongvariasjonene i kraftbalansen nord for Ofoten innebærer at området er avhengig av kraftutveksling med resten av landet og Sverige. I tillegg har området også noe kraftimport fra Russland og utveksling med Finland. Når konsesjonsgitt ledning fra Ofoten-Balsfjord er bygget vil det være etablert to 420 kV ledninger frem til Balsfjord. Fra Balsfjord til Skaidi består nettet i dag av to parallelle 132 kV ledninger. Ved normal drift har den svakeste ledningen en overføringskapasitet på 150 MW, og dette utgjør N-1-kapasiteten inn og ut av Finnmark. De store sesongvariasjonene i produksjon og forbruk innebærer at overføringsbehovet i perioder overstiger N-1-kapasiteten, både inn til regionen om vinteren og ut av regionen om sommeren. Nettet driftes da med redusert forsyningssikkerhet.

Det er installert systemvern på Melkøya som kan koble ut deler av forbruket ved anlegget. Systemvernet reduserer risikoen for alvorlige avbrudd og mørklegging av store områder dersom det oppstår feil. Forbruket som kan kobles ut er imidlertid begrenset til 20 MW. Det innebærer at systemvernet ikke nødvendigvis er tilstrekkelig for å unngå N-0-drift i perioder med særlig høyt importbehov til Finnmark. I denne type situasjoner vil feil på én av de to 132-kV ledningene føre til avbrudd.

I tillegg til overføringsbegrensninger inn og ut av Finnmark, er det også utfordringer knyttet til å opprettholde spenningsstabiliteten i nettet lenger øst i regionen. Dette har sammenheng med at nettet nord for Balsfjord består av lange radielle ledninger på relativt lavt spenningsnivå og at det samtidig er liten regulerbar produksjon i området.

Forventninger om økt forbruk og planer om ny fornybar kraftproduksjon

Det er forventninger om økt kraftforbruk i Finnmark i årene fremover. Veksten antas å komme som følge av økt kraftforbruk i petroleumssektoren i området, ny og utvidet industriaktivitet og noe vekst i alminnelig forsyning. Utfallsrommet for total forbruksvekst er stort og i høy grad betinget av realisering av ulike industriprosjekter. I den oppdaterte samfunnsøkonomiske analysen legger Statnett til grunn en forbruksvekst i Finnmark på 180

¹ Dette inkluderer ikke tiltak som Statnett gjennomfører når kraftsituasjonen er anstrengt. Eksempelvis krever Statnett at LNG-anlegget på Melkøya avslutter vedlikehold på kraftvarmeanlegget, noe som typisk reduserer forbruket med 20 MW på vinteren. Tallene over undervurderer derfor overføringsbehovet noe.

MW frem til 2020-25. Dette inkluderer prosjekter Statnett anser som sikre², i tillegg til prosjekter som vurderes som sannsynlige og som kan etableres på kort tid.

Det er også mange planer om ny produksjon nord for Balsfjord. Basert på lønnsomhetsberegninger av konsesjonsgitt ny kraftproduksjon, antar Statnett at det vil bygges ut om lag 85 MW vannkraft og noe vindkraft i regionen. Vannkraften som kan realiseres vil i all hovedsak være uregulerbar småkraft.

Etter Statnetts vurdering er det per i dag ikke tilstrekkelig kapasitet i nettet nord for Balsfjord til å knytte til den forventede økningen i produksjon og forbruk. Statnett vurderer at nettkapasiteten i Finnmark vil være nær uttømt når Goliat er idriftsatt og at det i praksis vil være krevende å knytte til ytterligere forbruk. Ifølge Statnett vil dette i så fall medføre økt bruk av systemvern og/eller at nettet i hele regionen drives med lavere forsyningssikkerhet. Med dagens nett er det også begrenset kapasitet for etablering av ny uregulerbar kraftproduksjon i Finnmark. Dette vil forsterke utfordringene med overføringsbegrensninger ut av regionen i sommerhalvåret.

5.1.3 Begrunnelse for det omsøkte tiltaket – nytte og kostnader

I den oppdaterte samfunnsøkonomiske analysen har Statnett vurdert ulike typer tiltak og kommet til at den beste løsningen for å møte behovet i Finnmark er en trinnvis utbygging av den omsøkte 420 kV ledningen fra Balsfjord til Skaidi.

Statnett har sammenliknet det omsøkte tiltaket med et nullalternativ der opptil 80 MW nytt forbruk kan kobles til dagens nett med systemvern, mens alt nytt forbruk utover dette må ha egenforsyning dersom det skal realiseres.

Statnett anslår totale investeringskostnader for Balsfjord-Skaidi til 4,6 mrd. kroner. Trinn 1 og 2 til sammen innebærer investeringskostnader på anslagsvis 3,8 mrd. kroner, mens trinn 3 og 4 innebærer investeringer på henholdsvis om lag 0,5 og 0,3 mrd. kroner.

Totalt gir de prissatte virkningene en svak positiv nåverdi av å bygge trinn 1 og 2 nå. Verdien av ny fornybar kraftproduksjon, besparelsene ved å unngå investeringer i gassturbiner og reduserte energitap i nettet, overstiger investeringskostnadene for tiltaket. Sammenliknet med nullalternativet finner Statnett at det er lønnsomt å bygge trinn 1 og 2 nå. Den prissatte lønnsomheten av trinn 1 og 2 er om lag 130 millioner kroner.

Statnett har lagt opp til en trinnvis utbygging for å håndtere den usikre forbruksutviklingen. Bygging av trinn 1 og 2 vil sikre forsyningen til eksisterende forbruk og legge til rette for den mest sannsynlige forbruksveksten. Videre vil Statnett være i stand til å reagere raskt (bygge stasjoner) dersom det kommer nye forbruksøkninger med kort ledetid. Siden bygging av stasjonene kan tilpasses forbruksveksten reduserer det også risikoen for å overinvestere.

² Delelektrifisering av Goliat (50 MW) og økt trykkstøtte på Melkøya (20 MW)

Statnett anslår at trinn 1 og 2 kan ferdigstilles i 2020-21. Med dagens forventninger til forbruksutviklingen vil trinn 3 og 4 være aktuelle å etablere i 2024.

5.1.4 Departementets vurdering

Kraftforsyningen i Nord-Norge har vært sårbar i lengre tid. Etablering av den nye 420 kV ledningen fra Ofoten til Balsfjord, som fikk konsesjon i august 2013, vil bedre forsyningen til landsdelen vesentlig. Den nye forbindelsen mellom Ofoten og Balsfjord vil imidlertid ikke være tilstrekkelig til å løse utfordringene med begrenset overføringskapasitet og dårlig spenningsstabilitet i sentralnettet nord for Balsfjord. Departementet deler Statnetts vurdering av at det er behov for ytterligere tiltak for å sikre forsyningen til eksisterende kunder og legge til rette for forventet fremtidig utvikling i Finnmark.

Den omsøkte forbindelsen mellom Balsfjord og Skaidi kan ifølge Statnett legge til rette for den forventede forbruksøkningen på 180 MW i Finnmark og gi rom for tilknytting av alle aktuelle vannkraftprosjekter og noe vindkraftproduksjon på strekningen. Tiltaket vil imidlertid ikke legge til rette for forbruksøkninger utover 180 MW eller store forbruks- og produksjonsøkninger i Øst-Finnmark. I så tilfelle vil det være behov for ytterligere tiltak.

Departementet mener Statnett har redegjort tilstrekkelig for at en trinnvis utbygging av det omsøkte tiltaket vil være den beste løsningen for å møte utfordringene i kraftforsyningen nord for Balsfjord. Også etter tiltaket vil regionens forsyning i all hovedsak komme sørfra, slik som i dag. En ny 420 kV ledning fra Balsfjord til Skaidi vil gi økt overføringskapasitet inn til og ut fra Finnmark og redusere utfordringene med å opprettholde spenningsstabiliteten i nettet. Dette vil bedre forsyningen for eksisterende kunder og legge til rette for etablering av ny industri og økt kraftproduksjon. Etter departementets oppfatning vil alternativene til dette netttiltaket innebære at forbruk ikke kan etableres, vesentlig forringet forsyningssikkerhet eller at aktørene må skaffe til veie egen kraftproduksjon. Departementet mener disse alternativene, ikke er aktuelle å legge til grunn.

Den faktiske forbruksutviklingen i Finnmark har betydning for lønnsomheten av tiltaket. I den samfunnsøkonomiske analysen har Statnett tatt utgangspunkt i sikre prosjekter og sannsynlig nytt forbruk med kort ledetid, for å lage et anslag på forbruksutvikling. Etter departementets vurdering er dette en forsvarlig tilnærming, og anslaget som legges til grunn synes å gi et rimelig bilde på forventet utvikling, gitt dagens informasjon. Departementet vil imidlertid presisere at det er stor usikkerhet i anslagene, både når det gjelder størrelsen på forbruket og tidspunktene for forbruksøkninger. Som det fremkommer i Statnetts analyse, vil forbruksveksten i stor grad være knyttet til realisering av enkeltstående industriprosjekter, som igjen er følsomme for skiftende konjunkturer, råvarepriser og andre rammevilkår.

Den usikre forbruksutviklingen i kombinasjon lang byggetid for netttiltaket, gir en risiko både for underinvestering og overinvestering. Det omsøkte tiltaket innebærer store investeringskostnader og det er en risiko for at disse overstiger de prissatte nyttevirkningene dersom forbruksveksten blir vesentlig lavere enn forventet. Hvis Statnett på den annen side venter med tiltak til forbruksutviklingen er sikrere, kan nettet komme for sent og viktig

verdiskaping kan gå tapt. Hvis forbruksveksten blir høyere enn forventet kan det også være behov for ytterlige tiltak, som er avhengige av at den omsøkte ledningen er bygget. Departementet viser til at de negative virkninger av å være for sent ute med investeringer i overføringsnett er store. Normalt vil konsekvensene av å investere for lite eller for sent være større enn konsekvensene av å investere for mye.

Departementet understreker at de samlede virkningene av tiltaket ikke er begrenset til dem som kan prissettes. Det foreligger positive ikke-prissatte virkninger ved tiltaket, blant annet økt forsyningssikkerhet utover det som kan prissettes for eksisterende kunder. Dette påpeker også Statnett i sin analyse. Med den nye ledningen kan man unngå utstrakt bruk av systemvern og dermed også redusere risikoen for alvorlige avbrudd som følge av tekniske feil på dette. Videre vil tiltaket redusere risikoen for svært langvarige avbrudd, for eksempel som følge av mastehavari. Tiltaket gir også mulighet for oppfølgingsinvesteringer som kan legge til rette for ytterligere videreutvikling av næring og industri i Finnmark.

Departementet mener det er rimelig at Statnett tilpasser investeringstidspunktene for anlegg som kan etableres raskt. Den trinnvise utbyggingen gir en god balanse mellom hensynene om å komme tidsnok, men samtidig ikke være for tidlig ute med investeringene. Etablering av trinn 1 og 2 er tilstrekkelig for å sikre forsyningen til eksisterende forbruk og legge til rette for den mest sannsynlige delen av forbruksveksten. Når denne delen av investeringen er gjennomført, kan stasjonene i Vinnelys og Skaidi etableres raskt, og det kan da være rasjonelt av foretaket å vente til det foreligger bedre informasjon om videre forbruksutvikling.

Tiltaket vil også ha betydelige negative virkninger på natur, miljø, areal og reindrift. I det følgende vil departementet vurdere nærmere miljøvirkningene av tiltaket, og ta stilling til om tiltaket samlet sett vurderes som samfunnsmessig rasjonelt.

5.2 Generelle spørsmål om reindrift

I klagen fremsatt av advokat Jonassen, advokat Haugen og advokat Hjermann, er det tatt opp flere spørsmål av generell karakter både om materielle folkerettslige skranker, konsekvensutredninger og konsultasjoner. Departementet finner det hensiktsmessig å kommentere disse forholdene i det følgende før virkningene for de enkelte reinbeitedistriktene vurderes.

5.2.1 Generelt om samiske rettigheter

Etter ønske fra reindriftsinteressene i forbindelse med behandlingen av vindkraft- og kraftledningssakene på Fosen og kraftledningen Ofoten-Balsfjord, ba departementet om en utredning fra professor Geir Ulfstein om samiske folkerettslige rettigheter ved naturinngrep. Departementet er i all hovedsak enig i professor Ulfsteins vurderinger av det folkerettslige vernet.

De samiske urfolks- og minoritetsrettighetene består av både prosessuelle og materielle rettigheter, som det vil bli redegjort for i det følgende.

Særlige prosessuelle rettigheter følger av ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater. ILO-konvensjonen nr. 169 ble ratifisert av Norge i 1990. Konvensjonen er delvis inkorporert i norsk rett gjennom finnmarksloven, som er begrenset til å gjelde innenfor Finnmark fylke. Det er inngått en konsultasjonsavtale av 11. mai 2005 mellom statlige myndigheter og Sametinget, hvor det er fastlagt retningsgivende prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og samiske interesser. Disse er i tråd med ILO-konvensjonen art. 6, hvor det oppstilles krav om særskilte konsultasjonsprosedyrer, blant annet når det vurderes administrative tiltak som kan få direkte betydning for urfolk.

Av materielle rettigheter må det tas utgangspunkt i Grunnloven § 108, hvor det fremgår at:

” Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv”.

Samiske rettigheter har også et særskilt vern gjennom menneskerettsloven, hvor blant annet den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) inkorporeres i norsk rett. Disse konvensjonene skal ved motstrid gå foran annen norsk lovgivning, jf. menneskerettsloven §§ 2 og 3.

Det er særlig SP artikkel 27 om kulturvern for minoriteter, som er aktuell i denne saken. Bestemmelsen lyder:

”In those States in which ethnic, religious or linguistic minorities exist, persons belonging to such minorities shall not be denied the right, in community with the other members of their group, to enjoy their own culture, to profess and practise their own religion, or to use their own language.”

Grunnloven § 108 har erstattet den forrige lovens § 110a. Endringen skal ikke innebære materielle endringer av bestemmelsen. Det fremgår av forarbeidene til Grunnloven § 110a at det materielle innholdet i bestemmelsen er ment å samsvare med de folkerettslige forpliktelsene etter SP artikkel 27, og det samme legges til grunn for § 108.

Det er ikke tvilsomt at samer er å regne som en etnisk minoritet, og at utøvelse av reindrift er å regne som en kulturutøvelse som er beskyttet av SP artikkel 27. SP artikkel 27 innebærer at det ikke er adgang å nekte samer retten til å drive reindrift (kulturutøvelsen), selv om et tiltak skulle gi større fordeler for samfunnet enn tiltaket medfører ulemper for reindriften.

Etter departementets oppfatning taler ordlyden i SP art. 27 for at terskelen for å konstatere folkerettsbrudd i utgangspunktet er høy, jf. begrepet ”denied”.

Det er lite norsk rettspraksis på området, men art. 27 har vært anført i enkelte saker for Høyesterett. NVE har i vurderingen av klagene vist til Høyesteretts avgjørelser inntatt i Rt. 2004 s. 1092 og Rt. 1982 s. 241 (Alta). Den førstnevnte dommen gjaldt gyldigheten av et fredningsvedtak etter den tidligere reindriftsloven § 11 annet ledd annet punktum.

På grunn av vedvarende konflikter mellom reindriften og landbruket på Stonglandshalvøya på Senja, fattet Landbruksdepartementet den 13. april 1981 vedtak om fredning av området. Stonglandshalvøya har fra gammelt av vært reinbeite, særlig i vanskelige vintre.

Området hadde tidligere blitt fredet med hjemmel i tilleggslappeloven av 1897 § 3, og fredningen forble gjeldende etter reindriftsloven av 1933. Vedtaket fra Landbruksdepartementet ble truffet for å kunne dispensere fra fredningen i særlig vanskelige vintre, noe det ikke var adgang til etter de tidligere lovene. Bakgrunnen for fredningen var at reinen trekker ned på innmarken til bøndene der den beitet ulovlig og voldte skade. Reindriftsutøverne hevdet blant annet at fredningsvedtaket av 1981 var i strid med SP art. 27.

Høyesterett uttalte at dersom art. 27 skal kunne påberopes i forbindelse med inngrep i næring, må det forutsettes at inngrepet i området er så omfattende at reindriftssamene "nektes retten til" å utøve sin næringsvirksomhet. Høyesterett fant at dette ikke var tilfellet.

Etter departementets oppfatning var inngrepet fredningsvedtaket innebar såpass lite at det gir liten veiledning for den nærmere fastleggelsen av terskelen i art. 27.

Den andre avgjørelsen gjaldt skjønssaken i forbindelse med den såkalte Altasaken, som gjaldt tillatelse til regulering av Alta/Kautokeinovassdraget. Høyesterett uttalte på s. 299-300:

"En forutsetning for at det overhodet kunne oppstå noe folkerettslig spørsmål er det faktiske omfanget av det inngrep som her gjøres i de samiske interesser. En forutsetning for at det overhodet kunne oppstå noe folkerettslig spørsmål i en reguleringssak, måtte i alle fall være at reguleringen medførte bastante og meget skadelige inngrep i slike interesser. Først da kunne man reise spørsmål om den nevnte art. 27 var gått for nær, fordi inngrepet i reindriftnæringen var så stort at det truet samenes kultur. Det inngrep som her finner sted er imidlertid langt fra av denne alvorlige karakter. Jeg viser til min tidligere drøftelse av inngrepet, og minner om at de varige virkninger av reguleringen vil være et område på ca 2,8 km² blir neddemmet og dermed går tapt som beiteland. Selv om det dreier seg om vår- og høstbeite som er en knapphetsfaktor og man derfor ikke bare kan se på antallet tapte forenheter, vil den reduksjon i bestanden inngrepet måtte foranledige, bli liten i forhold til det samlede antall dyr i Nourtabælle. Det vil videre bli en permanent vei med trafikk til og fra kraftanlegget. Når veien, slik det er forutsatt, blir stengt for allmennheten, vil det også her bli spørsmål om begrensede skadevirkninger. I anleggstiden vil skadevirkningene bli betydelig mer omfattende, men jeg kan ikke finne at de selv i denne periode etter en totalvurdering vil være av nevnte alvorlige karakter, heller ikke for den del av Kautokeino reinsogn som hører til Nourtabælle. Jeg kan derfor ikke se at reindriften blir skadelidende på en slik måte at det kan berøre muntlige folkerettslig beskyttede samiske minoritetsrettigheter."

Departementet bemerker at det er lenge siden dommen ble avsagt, noe som svekker den rettskildemessige vekten. Dommen taler likevel for at bortfall av beiteområder av noe størrelse i seg selv ikke er i strid med folkeretten.

SP art. 27 sikrer den enkelte person som tilhører en minoritet rett til kulturutøvelse, og Norge er forpliktet til å sikre at denne rettigheten ikke blir krenket. For kraftledningen Balsfjord-Hammerfest innebærer det at den enkelte reindriftsutøver ikke kan nektes retten til å drive med reindrift. Det er derfor ikke avgjørende at et tiltak har liten betydning for hele det samiske folks kulturutøvelse.

Menneskerettskomiteen har i en generell uttalelse (General Comment No. 23: The rights of minorities (Art. 27) av 8. april 1994) uttalt følgende i premiss 6.1:

"Although article 27 is expressed in negative terms, that article, nevertheless, does recognize the existence of a "right" and requires that it shall not be denied. Consequently, a State party is under an obligation to ensure that the existence and the exercise of this right are protected against their denial or violation."

På bakgrunn av den siterte uttalelsen fra menneskerettskomiteen, legger Samerettsutvalget til grunn at en nektelse etter artikkel 27 ikke bare omfatter totale nektelser, men også krenkelser (violation) av retten til kulturutøvelse, jf. NOU 2007:13 Den nye sameretten, Bind A s. 203. Samerettsutvalget legger til grunn at tiltak som "betydelig innsnevrer klagerens muligheter til kulturutøvelse" vil være i strid med art. 27, selv om tiltaket ikke innebærer en total nektelse.

Menneskerettskomiteen uttaler videre i premiss 7:

"With regard to the exercise of the cultural rights protected under article 27, the Committee observes that culture manifests itself in many forms, including a particular way of life associated with the use of land resources, especially in the case of indigenous peoples. That right may include such traditional activities as fishing or hunting and the right to live in reserves protected by law."

Etter Samerettsutvalgets oppfatning innebærer dette at urfolk har en særlig sterk beskyttelse etter artikkel 27, jf. NOU 2007:13 Den nye sameretten, Bind A s. 197.

Selv om Menneskerettskomiteens avgjørelser ikke har rettskraft, vil det kunne være relevant å se nærmere på komiteens praksis for å fastlegge hva som skal til for at art. 27 skal være krenket. I saken *Ominayak and the Lubicon Lake Band v. Canada* (Communication No. 167/1984) var spørsmålet om det var i strid med art. 27 at den kanadiske regjeringen ga delstatsregjeringen i Alberta tillatelse til å ekspropriere områder fra indianere olje- og gassutnyttelse. Indianerne drev jakt, fangst og fiske i dette området, og hadde lite kontakt med samfunnet for øvrig. Indianerne mente virksomheten det var gitt tillatelse til truet deres leveste.

Menneskerettighetskomiteen uttalte under dissens:

"Historical inequities, to which the State party refers, and certain more recent developments threaten the way of life and culture of the Lubicon Lake Band, and constitute a violation of article 27 so long as they continue. The State party proposes to rectify the situation by a

remedy that the Committee deems appropriate within the meaning of article 2 of the Covenant.”

Tidligere forhold som hadde påvirket indianernes kulturutøvelse i kombinasjon med den senere utviklingen var med andre ord tilstrekkelig til å konstatere brudd på artikkel 27. Også andre forhold enn et forestående inngrep som påvirker kulturutøvelsen må derfor tas med i betraktning ved vurderingen av art. 27. Den kanadiske stat hadde tilbudt å avsette et landområde på 95 square (kvadrat) miles og å betale en erstatningssum på 45 millioner kanadiske dollar, som erstatning til indianerne. Menneskerettskomiteen mente dette var egnet til å bøte på krenkelsen av artikkel 27.

Komiteen har hatt flere saker til behandling som gjelder tillatelse til annen virksomhet i områder som påvirker samers rett til å drive reindrift. Disse kan være egnet til å kaste lys over hvilket vern samisk kulturutøvelse nyter, og har særlig relevans for kraftledningen Balsfjord-Hammerfest.

I saken Ilmari Länsman et al. v. Finland (Communication No. 511/1992) var spørsmålet om finske myndigheters tillatelse til utnyttelse av et steinbrudd og transport av stein gjennom et område hvor det ble drevet reindrift var i strid med art. 27. Fjellpartiet hvor virksomheten i forbindelse med steinbruddet foregitt var av åndelig betydning for samene.

Det ble satt som vilkår i tillatelsen at bergverksdriften skulle foregå mellom 1. april og 30. september i tråd med ønsket fra reindriften, da reinen ikke beitet i området i denne perioden. Transport til og fra området skulle også skje i samråd med reindriften.

Finland hevdet bergverksdriften var av lite omfang både hva gjaldt uttak (30 m^3) og arealet av området (10 hektar eller $10\,000 \text{ m}^2$), og at tiltaket var 4 km fra eksisterende veier. Finland viste til at det totale arealet som ble brukt av reindriftsgruppen var på 2586 km^2 .

Menneskerettighetskomiteen la til grunn at fjellområdet hadde en åndelig betydning for samene, og konstaterte at reindriftsamene var bekymret for at forstyrrelsene inngrepet medførte kunne gå ut over kvaliteten på reinsdyrene. Komiteen bemerket at det var forståelig at staten ønsket økonomisk utvikling, men pekte på at dette må skje innenfor rammen av artikkel 27. Staten har ingen skjønnsmargin ved vurderingen av om forpliktelsene etter artikkel 27 er overholdt.

Det ble videre bemerket at tiltak som har en begrenset innvirkning på en person tilhørende en minoritet ikke nødvendigvis vil innebære en nektelse etter artikkel 27. Spørsmålet i den konkrete saken var om påvirkningen bergverksdriften var ”so substantial that it does effectively deny to the authors the right to enjoy their cultural rights in that region”.

Menneskerettighetskomiteen kom til at den bergverksdriften som hadde foregått til nå ikke utgjorde en nektelse etter artikkel 27. Det ble lagt vekt på at interessene til reindriftsgruppen var blitt vurdert, og at reindriftsutøverne hadde blitt konsultert i prosessen. Det ble også lagt

vekt på at reindriftsutøvernes levemåte ikke syntes å ha blitt negativt berørt av den virksomheten som til da hadde blitt gjennomført.

For fremtidige aktiviteter bemerket komiteen at staten bare hadde gitt tillatelse til virksomhet som ville minimere virkningene for reindriften, og at det var satt vilkår om at driften primært skulle skje når reindriften ikke benyttet området. Komiteen bemerket videre at for at økonomiske aktiviteter skulle være forenlige med artikkel 27, måtte det skje på en måte som også i fremtiden tillot reindriftsutøverne å drive reindrift på en regningssvarende ("benefit") måte.

Avslutningsvis uttaler komiteen at hvis bergverksdriften ekspanderer i stor skala, kan dette innebære en krenkelse av reindriftsutøvernes rett til kulturutøvelse. Staten hadde en plikt til å vurdere dette når eksisterende tillatelser ble forlenget eller det ble gitt nye tillatelser.

Denne saken ble etterfulgt av saken Jouni E. Länsmann et al. v. Finland-saken (Communication No. 671/1995). Denne saken gjaldt finske myndigheters beslutning om å tillate tømmerdrift og bygging av tømmerveier i et 30 000 mål stort område som var brukt som vinterbeite for en lokal reindriftsgruppe. Reindriftsgruppen disponerte et areal på totalt 2 550 000 mål, hvorav en femtedel utgjorde vinterbeiter. Området hvor tømmerdriften skulle foregå var nærme reindriftsgruppens slakteanlegg og område for årlig samling. Reindriftsgruppen anslo at 40 prosent av reinen i gruppen benyttet seg av det omstridte området om vinteren. Reindriftsgruppen påpekte viktigheten av å beholde området uberørt fordi gammel, uberørt skog utgjorde viktig mat for unge kalver og var å betrakte som "nødnering" for eldre rein under ekstreme værforhold. På grunn av at området var stille og uberørt var området brukt som kalvingsland om våren ifølge reindriftsgruppen. Reindriftsgruppen og staten var uenig i hvilken virkning tiltaket ville ha for reindriften.

Menneskerettighetskomiteen gjentok uttalelsen fra saken Ilmari Länsmann et al. v. Finland om at tiltak som bare har en begrenset påvirkning ikke nødvendigvis vil innebære en nektelse etter artikkel 27. Basert på at partene var sterkt uenige i de langsiktige virkningene av tiltaket, fant komiteen det ikke mulig å konkludere med at tømmerdriften som var utført innebar en krenkelse av artikkel 27. Komiteen pekte på at reindriftsgruppen var blitt konsultert ved behandlingen av planene om tømmerdrift, og at gruppen ikke reagerte negativt til planene på dette tidspunktet. At reindriftsgruppen mente disse konsultasjonene ikke var tilfredsstillende var ikke avgjørende.

Komiteen konstaterte at staten veide reindriftsgruppens interesser opp mot gjennomføringen av tømmerdriften, slik at metoden for tømmerdriften, valg av område for tømmerdrift og veibygging i disse områdene, ble tilpasset reindriften.

For fremtidig tømmerdrift, bemerket komiteen at det var gitt tillatelse til tømmerdrift i et omfang som vil medføre merarbeid og merutgifter for reindriftsutøverne, men komiteen fant ikke at tømmerdriften ville true reindriftens eksistens. Hvis omfanget av tømmerdriften økte ytterligere eller det skulle vise seg at de negative effektene for reindriften ble større enn først antatt, måtte det eventuelt vurderes om dette medførte en krenkelse av artikkel 27.

Komiteen avsluttet med å peke på at det også er gitt tillatelse til bergverksdrift i dette området, og at staten måtte ha i bakhodet at selv om tiltakene hver for seg ikke utgjorde en krenkelse, kunne tiltakene sett i sammenheng utgjøre en krenkelse av artikkel 27.

I saken Jouni E. Länsman et al. v. Finland II (Communication No. 1023/2001) var også tømmerdrift tema. Reindriftsutøverne hevdet at siden 1980 hadde 1600 hektar av reindriftsgruppens beitearealer blitt hugget som ledd i tømmerdriften. Dette utgjorde 40 prosent av lavforekomstene i dette området. Reindriftsutøverne mente reinsdyrene unngikk områder hvor skog hadde blitt hugget, eller hvor det ble forberedt tømmerdrift. Dyrene søkte derfor etter andre områder, noe som ifølge reindriftsutøverne medførte ekstraarbeid.

Reintallet for gruppen hadde blitt vedtatt redusert fra 8000 til 7500 dyr i 1998, og fra 7500 til 6900 i 2000. Reindriftsgruppen hevdet dette skyldtes manglende vinterbeiter på grunn av tømmerdrift.

Staten pekte på at det kun var en liten del av reindriftsgruppens område som ble brukt til tømmerdrift, og at område utgjorde omtrent 1,2 prosent av gruppens område. Staten mente at reintallet måtte sees i sammenheng med tidligere maksimalgrense som i 1970-årene lå langt lavere enn reindriftsgruppen nå hadde. Staten hevdet også at reindriften var mer preget av andre inngrep enn tømmerdriften.

Menneskerettskomiteen pekte også i denne saken på at virkningen av flere tiltak måtte vurderes, slik at selv om ikke et enkelt tiltak innebar en krenkelse av artikkel 27, kunne flere tiltak sett i sammenheng innebære en krenkelse. Påvirkning i mer enn ett område som var i bruk av minoriteten måtte også vurderes. Komiteen konstaterte at reindriftsgruppen og staten var uenige i hvilken negativ effekt tømmerdriften utgjorde, og at partene også var uenige i årsaken til at reintallet hadde blitt redusert. Komiteen konstaterte også at rapportene om påvirkningen på reindriften var sprikende.

Komiteen bemerket at til tross for ulempen, var reintallet uansett fortsatt relativt høyt. Av denne grunn konkluderte komiteen med tømmerdriftens virkninger for reindriften ikke var stor nok til å innebære en nektelse etter artikkel 27.

Menneskerettighetskomiteen avsa i 2001 en uttalelse i saken Äärelä and Näkkäljärvi v. Finland (Communication No. 779/2001). Også her var tømmerdrifts påvirkning på reindriften tema. Reindriften disponerte et område på 286 000 hektar. Spørsmålet var om tillatelse til tømmerdrift i et av de beste områdene for vinterbeite var i strid med art. 27. Da saken var oppe for Menneskerettskomiteen var det hugget tømmer i et område på 92 hektar.

Komiteen noterte at reindriftsgruppen hadde blitt konsultert i prosessen. Vedrørende spørsmålet om art. 27 var krenket, var partene uenige i hvilken virkning tømmerdriften hadde på reindriften. Komiteen mente den hadde for lite informasjon til å ta selvstendig stilling til virkningene av tømmerdriften.

Basert på sakene fra FNs Menneskerettskomité som her er gjengitt, kan det slutes at det i vurderingen av om et tiltak skal innebære en nektelse i artikkel 27s forstand, må det legges til grunn at selv om ikke tiltaket i seg selv innebærer en nektelse, kan flere tiltak samlet være gi en krenkelse av artikkel 27. I vurderingen av om artikkel 27 er krenket skal det legges vekt på om reindriftsutøverne er konsultert, og om det er vurdert og gjort tilpasninger slik at de negative virkningene for reindriften blir redusert.

Uttalelser fra komiteen gir ikke klare svar på hvor store inngrepene kan være før grensen i artikkel 27 er overskredet. Etter departementets oppfatning taler Länsmann et al. v. Finland I-saken for at inngrepene må være av en slik størrelsesorden at påvirkningen medfører at en reindriftsutøver ikke kan fortsette reindriften på en regningssvarende måte.

Samerettsutvalget antok om dette spørsmålet at det "ikke nødvendigvis skal svært mye til for at et tilfelle hvor et enkeltindivid eller en gruppe tilhørende et urfolk blir fratatt eller får begrenset sine muligheter til å utøve tradisjonelle næringer på grunn av et naturinngrep eller et statlig reguleringsiltak, vil stride mot artikkel 27. Det kan for eksempel være nærliggende å anta at et inngrep som umuliggjør reindrift i et viktig reindriftsområde slik at en del utøvere blir tvunget ut av næringen, kan være i strid med bestemmelsen." (NOU 2007:13 Den nye sameretten, Bind A på s. 203-204).

Videre uttaler Samerettsutvalget i konklusjonene på s. 211:

"Samtidig indikerer Menneskerettskomiteens uttrykte ratio decidendi fra Ilmari Länsmann-saken, som har vært gjentatt i flere senere saker, at terskelen for å konstatere krenkelse ikke nødvendigvis vil være svært høy. Den vil for eksempel kunne være overtrådt dersom tiltaket har en reell og faktisk negativ innvirkning på klagerens eller klagerenes materielle kulturutøvelse, typisk ved at kulturen ikke lenger kan utøves på en økonomisk bærekraftig måte, samtidig som klageren eller klageren i liten eller ingen grad har hatt reel deltakelse i de relevante beslutningsprosessene."

Etter departementets oppfatning er dette i tråd med departementets tolkning. Departementet legger til grunn at også særlige begrensninger i muligheten til å drive reindrift vil kunne bli ansett som brudd på art. 27, selv om tiltaket ikke innebærer en total nektelse. Departementet vil likevel bemerke at for eksempel økt arbeidsbyrde som medfører større utgifter til gjeting, ikke i seg selv medfører folkerettsbrudd så lenge reindriften får disse utgiftene dekket enten gjennom vilkår i konsesjonen eller ved erstatning i en ekspropriasjonssak.

Som pekt på av professor Ulfstein vil det være relevant å vurdere proporsjonaliteten av inngrepene, slik at tiltaket gjøres minst mulig og at det er en forholdsmessighet mellom behovet og inngrepets omfang. Ulfstein viser til Menneskerettskomiteens uttalelse i saken Angela Poma Poma v. Peru (Communication No. 1457/2006).

Advokat Geir Haugen på vegne av åtte berørte reinbeitedistrikt mener alle typer inngrep må kvantifiseres for å få kartlagt om folkerettens krav er overholdt. Haugen anfører at

sumvirkningene av alle arealinngrep må utredes av en reindriftssakkyndig for at saken skal være tilstrekkelig opplyst, jf. forvaltningsloven § 17.

Departementet er uenig i denne forståelsen av SP art. 27. Det er riktig at flere ulike tiltak samlet kan gjøre at reindriftsutøvere nektes sin rett til kulturutøvelse, men departementet mener det ikke er nødvendig å foreta en kvantifisering av samtlige tidligere inngrep for å vurdere dette. Det relevante vurderingstemaet må være om tiltaket det er søkt om i kombinasjon med tidligere tiltak og andre vedtatte tiltak vil medføre at reindriftsutøveren nektes sin rett til kulturutøvelse. Departementet kan ikke se at professor Ulfsteins utredning er i motstrid med departementets forståelse av art. 27 på dette punkt. Tiltak som er omsøkt eller planlagt må tillegges mindre vekt i vurderingen da disse kommer senere i tid, og skal særskilt vurderes opp mot SP art. 27 før tiltakene gis konsesjon.

Samerettsutvalget reiser spørsmålet om forvaltningen har en særlig plikt til å vektlegge hensynet til samisk kulturutøvelse selv om inngrepet ikke innebærer en krenkelse av art. 27, se NOU 2007:13 Den nye sameretten, Bind A på s. 209. Samerettsutvalget mener både de uttalelser fra Menneskerettskomiteen som det er redegjort for ovenfor, og Grunnloven § 110a (nå § 108), taler for en særlig vektlegging av samisk kulturutøvelse.

Departementet er enig i at det må tas tilbørlig hensyn til samenes rett til kulturutøvelse i konsesjonssaker etter energiloven. Dette vil ha betydning både for om konsesjon skal gis og på hvilke vilkår.

Sammenfatningsvis legger departementet til grunn at det ved vurderingen av om det foreligger en nektelse etter art. 27, må tas hensyn til den negative effekten tiltaket vil ha for den enkelte reindriftsutøver. I denne vurderingen vil det være sentralt om reindriftsutøveren fortsatt har mulighet til å drive reindrift på en regningssvarende måte dersom inngrepet blir gjennomført. Det vil også være relevant å vurdere om det er gjort tilpasninger av hensyn til reindriften, og om reindriftsutøverne har blitt involvert i prosessen og om fordelene ved tiltaket er proporsjonalt med de ulemper reindriften påføres.

5.2.2 Kunnskapsgrunnlaget

Flere berørte reinbeitedistrikter har fremsatt krav om nye utredninger for reindrift. Det samme har Sametinget, Norske Reindriftssamers Landsforbund og reindriftsforvaltningen. Bakgrunnen er at det menes at utredningen er for dårlig, og ikke tilstrekkelig grad har vurdert sumvirkninger for reindriften i lys av om den folkerettslige tålegrensen er overskredet. Det er også pekt på at utredningene er mangelfulle da utrederne ikke har reindriftsfaglig kompetanse. Flere berørte distrikter mener saken ikke er tilstrekkelig utredet, og at dette er en saksbehandlingsfeil som medfører ugyldighet.

Advokat Haugen har anført i klagen at for å avgjøre om et tiltak er i strid med folkeretten må sumvirkningene av tidligere inngrep kvantifiseres. Som nevnt ovenfor under den generelle redegjørelsen om folkeretten, kan ikke departementet se at det er et krav om å foreta en kvantifisering av alle inngrep. Det er i konsekvensutredningen tatt hensyn til eksisterende

inngrep ved vurderingen av virkningen for det enkelte distrikt, og hvilket omfang virkningene vil bli for det enkelte distrikt i anleggs- og driftsfasen.

Advokat Jonassen mener det er en mangel ved konsekvensutredningen at den enkelte siida ikke er vurdert i utredningen. Departementet vil påpeke at det i konsekvensutredningen også er redegjort for driften på siidanivå der dette er ansett relevant. For øvrig viser departementet til NVEs vurderinger, hvor det redegjøres for de utredninger som er gjennomført både av de enkelte prosjekter og av de samlede virkninger.

Kritikken av konsekvensutredningen ble også tatt opp i NVEs behandling. NVE har i bakgrunn for vedtak på s. 26 flg. gjort rede for hvorfor NVE mener konsekvensutredningen gir et godt grunnlag for å vurdere hensynet til reindriften. I følge NVE er det riktig at det ikke ensidig kan nyttes generelle kriterier for verdivurdering av arealene innenfor det enkelte reinbeitedistrikt. Det må i tillegg gjøres vurderinger både av de særskilte driftsmessige forhold og eventuelle begrensninger i de enkelte areal typer. Disse forholdene er etter NVEs oppfatning avgjørende for hvor robust driften er med hensyn til påvirkninger. NVE mener det nettopp er slike vurderinger som er et sentralt tema for reindriftsutredningen, og avgjørende for å kunne vurdere virkningene for reindriften av den planlagte kraftledningen.

NVE har vedtaket videre pekt på at konsekvensutredningens kapittel 2 med beskrivelse av metode og datagrunnlag, kapittel 4 og innledningen til kapittel 6, må sees på som viktige forutsetninger for hvordan konsekvensutredningen bør leses. NVE viser til sitater fra konsekvensutredningen hvor det fremgår at områdenes verdi for reindriften vurderes på bakgrunn av ressurser og verdier for hele distriktet, og hvilken funksjon områdene har. I tillegg til generelle verdikriterier er det gjennomført verdivurderinger for hva som er kritiske faktorer for det enkelte reinbeitedistrikt. Av hensyn til omfanget av utredningen er det likevel bare de områder som er direkte berørt av kraftledningen som er beskrevet i detalj i utredningen.

NVE understreker at det ikke foreligger absolutt kunnskap om reindrift og virkninger av arealinnngrep og at forskning på temaet har vist ulike resultater. Et sentralt tema i utredningen er å vurdere hvilke trasévalg som gir minst negative virkninger, gitt at ledningen etableres, og i hvilke områder det er særlig aktuelt å vurdere avbøtende tiltak. Klassifisering av områder og vurdering av virkninger, er i rapporten gjort ut fra arealbruk og drift i det enkelte distrikt. NVE skriver at konsekvensgraden av tiltaket som rapportene angir, følgelig er anslått virkning for det aktuelle distrikt. Verdivurderingene som er angitt i konsekvensutredningen er derfor ikke generelle verdivurderinger av funksjonsområder, og heller ikke uten videre overførbare til vurdering av andre typer tiltak eller andre distrikter. NVE mener disse forutsetningene kan gjøre det vanskelig å orientere seg i utredningene, men NVE mener forutsetningene er fornuftige for å fange opp kompleksiteten i reindriften arealbruk og for å gjøre fremstillingen så oversiktlig som mulig.

Vedrørende høringsuttalelser om mangler ved det vitenskapelige grunnlaget for utredningene, og at det mangler en vurdering av unnvikelseeffekter, særskilte driftssituasjoner, virkninger i anleggsperioden, ulike virkninger av ledningen for ulike distrikter over året og lignende,

mener NVE dette er relativt detaljert vurdert i utredningen. NVE nevner som eksempel at det er i rapporten er lagt til grunn unntakssesjoner ved vurdering av konsekvenser, selv om forskningen ikke er entydig på dette området. Ifølge NVE er usikkerheten knyttet til unntakseffekter positivt ivare tatt for reindriften i fagutredningen.

Departementet er enig med NVE i at den tilnærmingen som er gjennomført i konsekvensutredningen gir et egnet grunnlag for å vurdere kraftledningens virkninger for det enkelte distrikt. Departementet viser også til skriftlige innspill og all den informasjon som fremkom under konsultasjonsprosessen til nytte for departementet i sluttbehandlingen av denne kraftledningssaken. Departementet vil i den forbindelse understreke at det enkelte reinbeitedistrikts redegjørelse for distriktets bruk og drift av beiteområdene er en meget sentral del av departementets vurdering av i hvilken grad tiltaket påvirker reindriften og gir et godt supplement til konsekvensutredningene. Samlet sett har departementet på denne måten fått et tilstrekkelig inntrykk av hvordan ledningen kan påvirke reindriften.

Departementet mener på denne bakgrunn at de utredninger mv. som er gjennomført er tilstrekkelig til å fatte vedtak i sakene, både hva gjelder kravene etter forvaltningsloven § 17 og etter folkeretten.

5.2.3 Generelt om virkninger av kraftledninger på reindrift

Det er både av Sametinget og enkelte distrikter tatt opp spørsmål om hvilken effekt kraftledninger har på reindrift. Departementet finner grunn til å redegjøre generelt for hvilke virkninger kraftledninger har for reindriften. Departementet redegjorde på tilsvarende vis for disse spørsmål i konsesjonsvedtaket av august 2013 om vindkraft og kraftledningene på Fosen.. I tillegg til å ta i betraktning nyere forskning om kraftledningers virkning for rein, vil vurderingen her bygge på materialet i ovennevnte redegjørelse fra august 2013.

Det følger av konsekvensutredningen at inngrep i naturen kan føre til direkte og indirekte tap av beiteland. Dette kan gi populasjonsdynamiske effekter som følge av at området får nedsatt bæreevne og at dyrene dermed får nedsatt kondisjon, vekt og produksjon.

Bygging av veier, fundamenter, transformatorstasjoner og mastefester til kraftledninger, vil medføre direkte tap av beiteland. Indirekte tap av beiteland omfatter de områder som reinen blir forhindret fra å bruke eller som blir mindre brukt på grunn av menneskelig aktivitet og andre forstyrrelser. Det påpekes i konsekvensutredningen at det også kan være områder der forstyrrelsesmomentet gjør at dyrene blir stresset, og at de bruker mer tid på frykt-/fluktatferd slik at beitet ikke blir like effektivt. Dette kan redusere reinens kondisjon.

De direkte arealtapene er enkle å fastsette, mens de indirekte tapene er det vanskeligere å vurdere omfanget av. Ifølge konsekvensutredningen bør det generelt skilles mellom villrein og tamrein, da villrein ikke aktivt blir drevet til eller fra områder eller holdt innenfor et område med gjeting eller gjerder. Det kan derfor være lettere å styre tamreins arealbruk. Det presiseres likevel i konsekvensutredningen at det i tamreindrift ikke kan kompenseres for alle

negative effekter. Det påpekes at negative effekter i alle tilfeller medfører økte utgifter og at reinen kan bli mer urolig. Dette kan igjen medføre nedsatte slaktevekter.

Konsekvensutredningen legger til grunn at tamreins arealbruk er sterkt påvirket av reiene, og det derfor er viktig hvordan disse oppfatter kraftledningen. Ifølge konsekvensutredningen kan reiene holdninger og forhold til kraftutbygginger ha konsekvenser på hvor og hvordan reinsdyrene blir styrt enten utenom eller inn i utbygde områder.

Det er menneskers tilstedeværelse og bevegelser som vekker sterkest fryktadferd hos reiene. Forskning viser at det er i anleggsperioden hvor reiene viser størst frykt og fluktadferd, på grunn av mer menneskelig aktivitet. Forstyrrelse i anleggsperioden kan også ha betydning for hvordan reiene husker området også etter at anleggsarbeidet er over. Ifølge konsekvensutredningen vil derfor konsekvensene på lang sikt bli mindre dersom anleggsarbeidet blir utført skånsomt, eventuelt når reiene ikke er i området.

Om reiene tilvenner seg de tekniske inngrepene og eventuelt hvor fort de gjør det, vil avhenge av graden og typen av menneskelig aktivitet i tilknytning til anlegget etter at anlegget er etablert. Generelt vil også tekniske inngrep som er stasjonære bli oppfattet som mindre truende enn installasjoner som beveger seg.

Ifølge konsekvensutredningen vil barrierevirkninger som følge av kraftledninger (lineære inngrep) variere avhengig av reinsens kjønn og alder og hvilke erfaringer reiene har med menneskelig aktivitet og landskapstype eller habitatet inngrepet berører. Direkte simler er generelt mer følsomme for forstyrrelser enn bukkene. Veier i terrenget vil ifølge konsekvensutredningen først og fremst virke barrieredannende på grunn av økt aktivitet av mennesker langs veiene. Reier er ofte tilbakeholdne med å krysse nye veier med trafikk og ferdsel. Veier som er brøytet om vinteren kan også danne uoverstigelige grøfter ved store snømengder.

Plasseringen av forstyrrende inngrep kan være avgjørende for hvordan reiene vil reagere på inngrepet. Dersom inngrepet plasseres sentralt i et viktig eller attraktivt område for reiene, vil reiene på grunn av høy motivasjonsfaktor, lettere kunne ta området i bruk etter en tid.

Mellom sesongene trekker reiene mellom beiteområdene etter en fast årssyklus. Trekk- og drivingsleiene mellom beiteområdene er delvis bestemt ut fra dominerende topografiske og vegetasjonsmessige mønstre i landskapet. Ifølge konsekvensutredningen er det vanskelig å endre eller finne nye slike leier. Reiene reagerer ofte forskjellig på tekniske inngrep avhengig av hvilken sesong det er. I tillegg kan reiene ifølge konsekvensutredningen ha et annet atferds- og reaksjonsmønster under trekk. Dette kan variere mellom sesongene. Under trekk og driving kan reiene være særlig stresset og en uventet forstyrrelse, slik som en ny kraftledning, kan påvirke reinsens atferd.

Ifølge konsekvensutredningen kan topografien også ha betydning for hvordan reiene oppfatter en utbygging. Erfaringer tilsier at i mer flate, åpne landskap som på snau fjellet, kan

barrierevirkninger av kraftledninger være større enn i kuperte landskap eller skogsområder hvor de tekniske inngrepene er mindre synlige mot horisonten.

Størrelsen på det indirekte arealbeslaget kan som følge av tekniske inngrep og forstyrrelser, avhenge av blant annet beitetilgang og type, mønster av forstyrrelse og reinens tilgang på skjul i nærområdet. Ifølge konsekvensutredningen kan små inngrep i pressede områder få betydelige konsekvenser dersom summen av inngrep i området overstiger reinens tålegrense. Eksempler på dette kan være områder med mange inngrep, slik som menneskelig aktivitet, veier, kraftverk eller lignende og naturgitte marginale områder.

Ifølge konsekvensutredningen har kraftledninger i seg selv sannsynligvis ikke en sterk skremmende effekt på reinsdyr. Det er vist til flere forskningsresultater som støtter dette. Av konsekvensutredningen fremgår at det kan være omfanget av menneskelig utbygging og aktivitet som er avgjørende for om reinen bruker et område.

Hvor kraftledningene plasseres i terrenget vil ha stor betydning. For å redusere negative effekter for reindriften, mener konsekvensutredningen at kraftledninger bør legges utenfor beiteområdene og utenom uberørte områder. Kraftledninger bør også legges utenfor drivings- og trekkleier til og fra kalvingsområder, da plassering i slike områder kan ha relativt stor negativ effekt på drektige simler. En kraftledning som går i utkanten av reindriftsområde kan ha en sterkere barriereeffekt enn ledninger som går sentralt i området. Dette skyldes at motivasjonen for å trekke ut til utkantområdene kan være mindre. Ifølge konsekvensutredningen vil generelt to parallellførte ledninger medføre mindre negative effekter enn to kraftledninger hver for seg.

Andre inngrep i kombinasjon med kraftledninger kan ha betydning for reinens atferd. Det er gjort flere nasjonale og internasjonale studier av andre menneskelige inngreps betydning for rein. Ifølge konsekvensutredningen er resultatene ikke entydige. Enkelte studier tyder på at tamrein har en tendens til å trekke vekk fra områder med menneskelige inngrep som hytteområder, veier, skiområder og lignende. På den annen siden konkluderer annen forskning med at rein venner seg til en lang rekke menneskeskapte fremmedelementer etter relativt kort tid. Studiene som er gjennomført, viser også at det er uenighet om hvordan inngrep påvirker reinens arealbruk og kondisjon.

Ifølge konsekvensutredningen synes det likevel å være enighet om at graden og forutsigbarheten av menneskelig aktivitet forbundet med de fysiske inngrepene, er mest avgjørende for hvor sterk den forstyrrende effekten blir på reinen. Konsekvensutredningen mener spriket i forskningsresultatene kan skyldes at det er vanskelig å justere for en rekke faktorer som påvirker reinens atferd, slik som sesong, kjønn, alder tamhetsgrad, beitekvalitet, populasjonsstørrelse, jakt, antall forstyrrende inngrep i området og hvilke erfaringer reinen har med disse.

Ifølge konsekvensutredningen er den kanskje viktigste faktoren for reinens arealbruk reiene selv, distriktets driftsmønster og måten reindriften blir drevet på.

Konsekvensutredningen påpeker at mye tyder på at rein kan forbinde tekniske inngrep og installasjoner med menneskelig aktivitet og forstyrrelse, og at reinen derfor unngår områdene i ettertid. Det er derfor viktig å redusere forstyrrelsene så mye som mulig i anleggsfasen, også med tanke på fremtidige konsekvenser i driftsfasen.

NVE har i konsesjonsvedtaket lagt til grunn at på grunn av at reinen generelt er sky, vil den trekke unna menneskelig aktivitet. Anleggsfasen vil derfor alltid være negativt for reinen. NVE påpeker at det derfor generelt er viktig at anleggsarbeid forsøkes gjennomført i perioder hvor reinen ikke er i området.

I driftsfasen mener NVE påvirkningen er mer sammensatt og usikker, men det er ulike faktorer som spiller inn. NVE skriver at man kan tenke seg at ledningenes lineære struktur på avstand kan fremstå som en barriere for reinen, og at rein derfor dreier unna og følgelig også beiter mindre nært kraftledninger. En annen faktor kan være coronastøy, og en tredje faktor er at rydding av vegetasjon i traseen kan medføre at busker og kratt vokser opp og blir tettere enn tidligere. NVE viser til at det er gjennomført en rekke studier de siste 15 årene for hvordan kraftledninger i driftsfasen påvirker rein. Konklusjonene er ifølge NVE ikke entydige. NVE peker likevel på at fagutredningen for reindrif har lagt til grunn unnvikelsessoner på mellom 500 og 2000 meter, avhengig av vegetasjon og om ledningen er parallellført, ved vurderingen av konsekvenser. NVE mener derfor at den usikkerheten som er knyttet til unnvikelseeffekter og eventuelt omfang av slike, er positivt ivarettatt i fagutredningen.

Enkelte klageparter har tatt opp nyere forskningsresultater (Tyler, m.fl. (2014)) hvor det vises til at rein kan se UV-stråling, og at dette bekrefter tidligere resultater som tilsier at rein skyr kraftledninger. I sluttrapporten fra VindRein/KraftRein prosjektet (Colman, m. fl. 2014)) konkluderes det derimot med at det kun er anleggsarbeid og menneskelig aktivitet knyttet til kraftledninger som virker negativt på dyrenes arealbruk. Ifølge denne studien er det heller ikke for villrein i kalvingsperioden dokumentert beiteunnvikelse i driftsfasen fra kraftledninger, på tross av at dette anses som den perioden i reinens årssyklus hvor reinen er mest sårbar for forstyrrelser. Reimers, m. fl. har i publikasjonen "*Power lines, reindeer and UV*" fra januar 2015, konkludert med at reinens mulighet til å se UV-stråling er interessant, men at det ikke er dokumentert en årsakssammenheng mellom reinsdyrs mulighet til å se UV-stråling og at reinen unnviker kraftledninger.

Departementet har merket seg uenigheten i fagmiljøet om virkninger av kraftledninger på rein. Departementet har ikke grunnlag for å generelt konkludere om og i hvilket omfang og under hvilke omstendigheter en kraftledning har unnvikelses- og barriereeffekter på tamrein. Kraftledningens potensielle virkninger på de berørte reinbeitedistriktene vil bli drøftet nedenfor under de enkelte strekningene. I drøftelsene har departementet som utgangspunkt lagt til grunn at etablering av en ny kraftledning i reinbeiteområder vil gi negative effekter for reindriften.

Etter departementets oppfatning bør etablering av ledningen mellom Balsfjord og Skaidi benyttes til å få mer kunnskap om kraftledningers virkninger for rein. Det settes derfor vilkår

om at det skal gjennomføres før- og etterundersøkelser om ledningens virkninger for rein. Undersøkelsene begrenses til enkelte utvalgte strekninger og/eller problemstillinger. Omfanget av før- og etterundersøkelsene fastsettes i forbindelse med MTA-planen.

5.2.4 Generelt om avbøtende tiltak av hensyn til reindriften

NVE har i konsesjonsvedtaket satt vilkår om at det i miljø-, transport- og anleggsplanen (MTA-planen) skal beskrives særskilte behov og muligheter for å tilpasse anleggsvirksomhet til reindriftens bruk av arealene. Dette gjelder særlig knyttet til kalving og flytting av rein, samt andre aktuelle tiltak for å avbøte ulemper for reindriften. Ifølge NVEs vilkår skal Statnett involvere berørte reinbeitedistrikter i arbeidet med planen og i detaljprosjekteringen av kraftledningen i viktige funksjonsområder for reindriften.

Konsekvensutredningen opplister flere aktuelle avbøtende tiltak. Valg av ledningstrasé er et grunnleggende avbøtende tiltak. I tillegg nevnes valg av mastetyper som et mulig avbøtende tiltak. Anleggsfasen bør i størst mulig grad utføres når det ikke er dyr i området. I forlengelsen av dette påpeker konsekvensutredningen viktigheten av at det er tett kontakt mellom utbygger og reindriftsutøverne både i planleggings- og driftsfasen. I driftsfasen nevnes revegetering som et aktuelt tiltak.

Departementet forutsetter at regulering av anleggsarbeid blir en sentral del av detaljplanleggingen for å redusere de negative virkningene for reindriften. Det fremgår av konsekvensutredningen, og har også blitt tatt opp av flere distrikter i konsultasjonene, at gjerder kan være med å avbøte skadevirkningene av ledningen i anleggs- og driftsfasen. Særlig i anleggsfasen vil pålegg om finansiering av midlertidige gjerder kunne være aktuelt. Behovet for midlertidige gjerder vil imidlertid avhenge av når det i MTA-planen eventuelt vil åpnes for at byggearbeider kan gjennomføres. Departementet mener disse forholdene må sees i sammenheng, og finner det derfor ikke hensiktsmessig å vurdere midlertidige gjerder i dette klagevedtaket. Det tas forbehold om at det vil være aktuelt å pålegge slike avbøtende tiltak i MTA-planen.

Pålegg om finansiering av permanente gjerder og tilskudd til ekstra gjeting, vil også være aktuelle avbøtende tiltak.

5.2.5 Spørsmål om kraftfremføring i sjøkabel

Flere klageparter har pekt på at sjøkabel er den beste løsningen for kraftfremføringen. Under NVEs behandling av konsesjonssøknaden ble Statnett bedt om å vurdere muligheten for å etablere kraftledningen som sjø-/jordkabel. Statnett besvarte dette i tilleggssøknaden av mai 2011.

Det fremgår av utredningen at det er teknisk mulig å bygge ledningen som en kabelforbindelse, men ifølge Statnetts systemanalyser vil ikke en slik løsning være driftsmessig gjennomførbart innenfor gjeldende krav og forskrifter. Dette skyldes at kabelen vil bli svært lang i kombinasjon med at nettet i nord fra før er svakt.

Statnetts analyser viser at også en sjø-/jordkabel må tilknyttes alle de planlagte transformatorstasjonene. For å få samme overføringskapasitet med sjøkabel som den planlagte 420 kV luftledningen, kreves det 7 kabler. Inn og ut av Reisafjorden, Altafjorden og Repparfjorden måtte det derfor legges til sammen 14 kabler parallelt. På grunn av krav til innbyrdes avstand mellom kablene ville disse danne et belte på inntil 280 meter der det ikke ville vært tillatt med ankring, tråling, etablering av akvakultur mv. I alle ilandføringspunktene ville det på grunn av kabelens lengde, måtte bygges kompenseringssanlegg for å opprettholde spenningen i kablene. Slike anlegg har et arealbehov på om lag 50 x 100 meter.

Statnett har anslått at dersom det ble besluttet at hele strekningen Balsfjord – Hammerfest skulle bygges med kabel ville dette tatt minst 10 år å få etablert.

Departementet legger til grunn at sjøkabel ikke innebærer en løsning som er tilfredsstillende for forsyningssikkerheten, og anser ikke dette alternativet som aktuelt. For øvrig viser departementet til Statnetts og NVEs vurdering av arealinngrep, kostnader m.v. som en slik løsning medfører.

Det er ikke utredet et alternativ med bruk av jordkabel på hele strekningen. Kabling av 10 km i Reisadalen er anslått å koste 710 millioner kroner (2011). Bruk av jordkabel vil kreve 6-7 kabler i parallell. Disse må legges i kulverter med en viss avstand. I tillegg må det være kjørevei langs hele kabelgrøfta. Til sammen danner dette et belte på inntil 20 meters bredde. Der kablene legges i fjell må det sprenges grøfter, og det må påregnes lang anleggsperiode. Departementet finner at de arealinngrepene jordkabel ville innebære i seg selv er til hinder for en slik løsning. I tillegg kommer kostnader, systemmessige utfordringer mv.

Sjøkabel som alternativ har også vært tatt opp på kortere delstrekninger. Det har særlig vært ved passering av Alta at dette har blitt foreslått av både reindrifts- og naturinteresser. Dette alternativet vil bli vurdert på strekningen Joalosgorsa-Transfarelva nedenfor. For øvrig viser departementet til NVEs vurdering av sjø-/jordkabelalternativene.

6. DE ENKELTE TRASÉSTREKNINGENE

6.1 Strekningen Balsfjord – Signaldalelva

6.1.1 Innledning

Strekningen omfatter traseen ut fra Balsfjord transformatorstasjon med alternativene 1.0 og 1.25 forbi Sørkjosen og videre med trasé 1.0 frem til Signaldalelva.

6.1.2 Klager

Følgende har påklaget NVEs vedtak på denne delstrekningen:

Reinbeitedistrikt 27T Mauken

Könkämä sameby

Harald Hilmar Lunde på vegne av 14 grunn- og rettighetshavere

Klagene fra reindriften er i prinsipp basert på motstand mot etablering av ledningen uansett trasé. Harald Hilmar Lunde på vegne av 14 grunn- og rettighetshavere har klaget på trasévalget ved Hølen.

Områdestyret i Troms (nå Fylkesmannen i Troms) varslet ved høringen av tilleggssøknad for alternativ 1.25 i Balsfjord innsigelse mot dette alternativet. Områdestyret viste i den forbindelse til at alternativ 1.0 går gjennom områder som i stor grad allerede er berørt av inngrep, mens alternativ 1.25 i større grad går gjennom uberørte reinbeitearealer.

Advokat Gunnar Nerdrum Aagaard har i e-post av 20. mars 2015 på vegne av grunneier Arild K. Fossberg, kommet med innspill om blant annet plassering av mastepunkter i Balsfjord kommune. Departementet viser til at innspillet må vurderes i forbindelse med MTA-planen.

Departementet finner det hensiktsmessig først å redegjøre for virkningene for reindriften før departementet vurderer trasévalget i Hølen. Departementet vil etter å ha konkludert om trasévalget, vurdere om løsningen er innenfor de skranker som folkeretten oppstiller.

6.1.3 Reindrift

Distrikt 27T Mauken

Distriktet 27T Mauken har sommerbeiter på halvøya som strekker seg fra Sjøvassbotn og nord til Tromsø by og Grøttsundet. Disse vil ikke berøres av kraftledningen. Vinterbeitene ligger innenfor et område begrenset av Målselvfjorden, Straumsfjorden og Balsfjorden, og Nordkjoselva, Tamokelva og Målselva. Ifølge konsekvensutredningen har vinterbeiteområdet har et areal på omtrent 1700 km². Konsesjonsgitt trasé går gjennom ytterkanten av de østlige delene av vinterbeiteområdet fra trafostasjonen sør for Storsteinnes, over Langdalen og langs de nordvendte bjørkeliene ned mot enden av Balsfjorden, Nordkjosbotn og Nordkjoselva. Ifølge konsekvensutredningen er kjerneområdet for vinterbeitet i den sørvestlige delen, stort sett vest for traseen. Områdene rundt Grønåsen, vest for Storfjellvatnet og sør for Takvatnet anses som de mest sentrale. Grunnet dårlige vinterbeiter har distriktet drevet vinterforing i mer enn ti år. Militære skytefelt og tilhørende veier stykker opp vinterbeitet, og ifølge konsekvensutredningen er det trolig at det ville vært en sterkere unnvikelse grunnet menneskelig aktivitet hvis reinen ikke ble holdt i området gjennom tilleggsforing. Om høsten og tidlig vinter kan fjellområdet øst for Storvatnet være et slags reserveområde, men dette brukes bare sporadisk.

Viktigste drivlei går sentralt i vinterbeiteområdet vest for Takvatnet og Sagelvvatnet og nord til Balsnes. Dette er vest for kraftledningstraseen og vil ikke berøres. Det klart største inngrepet innenfor distriktet er forsvarets skyte- og øvingsfelt ved Blåtind og Mauken som utgjør omtrent 200 km². Det fremgår av utredningen at distriktet har erfart at skyte- og øvingsfeltet har medført at dyrene ikke får beitero, at de unnviker områdene og utnytter beitet dårligere. Dette har også gitt økte tråkkskader i de områdene som er uforstyrrede. Totalt sett

mener distriktet at reinen får en dårligere energibalanse, økt dødelighet, mindre reproduksjon og redusert flokkstørrelse som følge av skytefeltet. Dette gjør tvangsforing nødvendig.

Økt hyttebygging og menneskelig ferdsel i fjellet, særlig i sørvestlige områder mot Målselv, hindrer beiting i meget attraktive deler av vinterbeitene. Økt scootertrafikk og mange skogsbilveier har medført mer aktivitet i fjellet. E6, kraftledninger og jordbruk kan medføre negative virkninger for trekkveier eller hindre beitetilgang.

I konsekvensutredningen legges det til grunn at størstedelen av anleggsarbeidet sannsynligvis vil skje når det ikke er rein i området. Påvirkningen i anleggsperioden vurderes derfor som liten. I driftsfasen pekes det på at det er mange inngrep i området, slik som eksisterende 132 kV ledning, E6, bebyggelse, landbruk, mindre kraftledninger og veier. Det legges til grunn at barriereeffekten allerede er sterk og at ny 420 kV ledning vil forsterke denne ytterligere. Det er trekk og driv under eksisterende 420 kV ledning fra Balsfjord trafo og vestover, og konsekvensutredningen legger derfor til grunn at aktiv driving uansett vil gjøre det mulig å få reinen over i de østlige områdene også. Dette kan likevel bli noe mer ressurskrevende. Konesjonsgitt alternativ vurderes til å gi middels til liten negativ påvirkning på bruken av fjellryggene opp mot Durmålstinden, Holtinden og inn Markenesdalen. Samme påvirkning er gitt for bruken av fjellområdene lenger øst.

Det fremgår av konsekvensutredningen at distriktet har erfart at reinen sjelden oppholder seg under kraftledningene, men at trekk og driving under og forbi kraftledningene ikke er spesielt problematisk. Det kan derfor forventes en unnvikelseeffekt for beiting i nærområdet for ledningen. Det må forventes å være en sterk unnvikelseeffekt allerede basert på eksisterende inngrep.

Det legges til grunn i konsekvensutredningen at det er bedre å forsterke eksisterende unnvikelseeffekter, fremfor å etablere inngrep i nye områder. Hvor ledningen går i uberørte områder vurderes derfor å gi mer negativ påvirkning. Dette gjelder myrpartiene og bjørkeliene ovenfor Tverrelvmoen og bjørkeliene fra Nordkjosbotn og østover. Det er et relativt smalt belte med aktuelt beite mellom fjorden eller dalen og høyfjellet. Fjellsidene er meget bratte, og det stilles derfor spørsmål i konsekvensutredningen om ikke områdene også uten ny ledning kan være vanskelige å utnytte.

Samlet vurderes konsesjonsgitt trasé til å ha middels til liten negativ påvirkning for Mauken reinbeitedistrikt med liten negativ konsekvens.

Det alternativt omsøkte alternativet (1.25) vurderes å medføre større negative virkninger for Mauken reinbeitedistrikt enn konsesjonsgitt alternativ. Omfang og konsekvens vurderes til middels negativt.

Konsekvensutredningen vurderer det som det mest avgjørende avbøtende tiltaket for Mauken reinbeitedistrikt at anleggsarbeidet legges til perioden når det ikke er rein i området. Dette betyr at anleggsarbeidet kan legges til sommersesongen fra 15. april til 15. oktober uten at

dette vil påvirke distriktet. Nøyaktige datoer kan fastsettes i samråd med distriktet ettersom de kan variere fra år til år.

Om trekk og drivleiene fra Sørkjosen og opp fjellryggene mot sørøst, fremgår at mastepunkter utenom de viktigste drivleiene kan redusere barriereeffekten. Spesielt bør områder der drivingsleien passerer smale rygger unngås. Hvis det er mulig, bør traseen justeres noe slik at den ikke går over myrer hvor beitet kan være godt vinterstid. Det vil også være gunstig om traseen legges nærmere E6 og andre inngrep fremfor at den legges oppover i bjørkeskogen mot fjellrygger med vinterbeite.

Dersom anleggsarbeidet gjennomføres når det er rein i området, mener konsekvensutredningen at Statnett ved behov bør pålegges å besørge alternativ transport fra vinterbeitet og gå inn med støtte til tilleggsforing for å kompensere for eventuelle beitetap.

NVE konstaterer i konsesjonsvedtaket at distriktet mener alternativ 1.25 vil være mer forstyrrende enn alternativ 1.0 når dyrene oppholder seg ved Slett fjellet, og når de trekker derfra mot Stormyra. Videre registrerer NVE at vinterbeitene vurderes som marginale for distriktet. NVE mener dette tilsier at også høstbeiter som eventuelt påvirkes av ledningen er viktige, da disse har betydning for reinens kondisjon inn i vinteren. NVE skriver i vedtaket at alternativ 1.25 går noe høyere i terrenget enn alternativ 1.0 og i områder med mer urørt preg. Selv om alternativ 1.25 ikke berører de mest sentrale beitene for distriktet, konstaterer NVE at alternativet går i randsonen til vinterbeitene og til gode høstbeiter, samt at det krysser trekklei mot reserveområder som kan være viktige i enkelte år eller ved eventuelle fremtidige driftsomlegginger.

NVE bemerker at Mauken reinbeitedistrikt normalt tilleggsfører rein gjennom vinteren. Etter NVEs oppfatning bidrar dette til å redusere ledningens mulige virkninger på vinterbeitene ved at flokkens forflytninger begrenses og i større grad styres. Gitt dagens driftsopplegg og flyttmønster vurderer NVE de mulige virkningene av en ny ledning etter konsesjonsgitt trasé som relativt små på strekningen mellom Balsfjord transformatorstasjon og Tamokdalen. Langs traseen er det allerede mange inngrep og stor aktivitet. En ny ledning vil i noen grad forsterke dette og kunne innvirke på fleksibiliteten i reindriften. NVE mener disse mulige virkningene er begrensede.

I klagen fra distriktet fremsatt av advokat Geir Haugen i brev av 25. mai 2012, er distriktet uenig i at de direkte virkningene av kraftledningen vil være moderate. Siden distriktet har vært utsatt for massive inngrep, spesielt det militære skytefeltet på vel 200 km², mener distriktet at ethvert inngrep som berører distriktet vil ligge over den terskel som folkeretten oppstiller. Distriktet mener det er en feilslutning av NVE å legge til grunn at når det fra tidligere i et område er flere inngrep, vil ikke et nytt medføre særlige skadevirkninger. Distriktet mener det er motsatt, slik at kraftledningen kan bli det som fører til at reinen totalt skyr området. Distriktet mener derfor konsesjonsvedtaket og ekspropriasjonstillatelsen er ugyldig.

De folkerettslige problemstillinger var også et tema i konsultasjonen med departementet. Under konsultasjonen redegjorde distriktet for driften, og problemene sammenbindingen av skytefeltene Mauken og Blåtind har medført. Distriktet nevnte også problemer med manglende regulering av det norsk-svenske konvensjonsområdet. Distriktet forklarte under konsultasjonen at distriktet først og fremst berøres av ny kraftledning på strekningen mellom Ofoten og Balsfjord som departementet ga konsesjon til 28. august 2013. For kraftledningen fra Balsfjord mot Skaidi er det vinterbeitene som berøres ved utføringen fra transformatorstasjonen i Balsfjord. Distriktet mente derfor at anleggsarbeidene bør utføres på sommeren. I driftsfasen mente distriktet at det var vanskelig å si hvilken virkning en ny kraftledning ville ha for Mauken reinbeitedistrikt, men det ble antatt at det vil være en tilvenningsperiode. Distriktet mente ledningen ikke ville medføre særlige negative virkninger langs fjorden, hvor ledningen parallellføres med eksisterende 132 kV ledning. Det kom ikke opp konkrete forslag til avbøtende tiltak i driftsfasen.

Om trasévalget mente distriktet at konsesjonsgitt alternativ er bedre for reindriften enn det omsøkte alternativet 1.25 ved Hølen. På konsultasjonen stilte distriktet spørsmål ved hvorfor det ikke ville være mulig med ytterligere parallellføring ut fra Balsfjord transformatorstasjon. Dette ble vurdert i Statnetts melding fra 2007, hvor det fremgår at grunnforholdene er så vanskelige på grunn av myr at det ikke er mulig å finne akseptable mastepunkter. Departementet ser derfor ikke et slikt alternativ som teknisk gjennomførbart.

Departementet slutter seg vurderingen av at konsesjonsgitt alternativ er bedre for Mauken reinbeitedistrikt enn det omsøkte alternativet 1.25 da det omsøkte alternativet går i mer uberørte områder. Konsesjonsgitt alternativ går i områder som allerede er belastet med tekniske inngrep som bebyggelse, eksisterende kraftledning og E6. Departementet har merket seg distriktets erfaringer med eksisterende kraftledning, hvor reinen sjelden oppholder seg under kraftledningen, men hvor trekk og driv ikke er spesielt problematisk.

Departementet legger til grunn at en ny kraftledning i konsesjonsgitt trasé kan gi unnvikelseeffekter, og at barriereeffekten ved trekk og driv til vinterbeitene forsterkes. Departementet er likevel enig med konsekvensutredningen i at barriereeffektene ikke vil være så sterke at trekk og driv ikke kan gjennomføres. Departementet forutsetter at det tas hensyn til Mauken reinbeitedistrikt ved plassering av mastepunkter i en eventuell MTA-plan. Om anleggsarbeidene viser departementet til den generelle omtalen av avbøtende tiltak. Samlet mener departementet at virkningene av konsesjonsgitt alternativ isolert sett er små for Mauken reinbeitedistrikt.

Könskämä sameby

Det fremgår av hovedutredningen at Könskämä sameby driver dyrene inn på norsk side fra 1. mai. Kalvingen skjer i grenseområdet i mai måned før dyrene drives videre vestover. I juli drives dyrene aktivt inn i området rundt Mortensdalen, dvs. fjellene som er begrenset av Balsfjordelva, Tamokdalen og Signaldalen. Området brukes meget intensivt i juli, og det kan være rundt 20 000 dyr i området hvor Mortensdalen utgjør kjerneområdet for beitingen. Dyrene kan beite oppover fjellsidene etter hvert som snøsmeltingen og spiring flytter seg oppover. Det er også god tilgang på insektfrie områder i høyden på varme dager.

I starten av juli foregår kalvemerking i et merkeanlegg sør for Signalvatnet. Hovedtrekket går inn og ut mot Signaldalsvatnet, men ifølge utredningen kan enkelte år sperregjerdet i Postdalen åpnes slik at dyrene kan trekke den veien. I august trekker dyrene lenger inn mot Sverige og eventuelt over til fjellene på østsiden av Signaldalen. I disse områdene er dyrene mer spredt i mindre flokker. Dyrene må være ute av Norge til 15. september hvor Helligskogen har beiterett til områdene øst for Signaldalen. Ifølge utredningen trekker Lakselvdal/Lyngsdal gjennom Mortensdalen på vei til/fra vinterbeitene, men da har ikke samebyen dyr i området. Könkämä sameby driver aktivt med firehjulinger både inn i Norge på våren og tilbake til Sverige om høsten.

I utredningen fremgår det at de områdene som berøres av konsesjonsgitt alternativ ikke brukes av Könkämä sameby sommerstid, særlig fordi de er under skoggrensen. Verdien er derfor satt til liten eller ingen. Området ovenfor Kortelvskardet og øst for Signaldalen er for høytliggende og lite brukt, men ifølge utredningen kan det være spredte rein her i august. Området utgjør likevel en lite viktig beiteressurs, og verdien vurderes derfor som liten. Påvirkningen av konsesjonsgitt alternativ på strekningen fra Balsfjordeidet til Kitdalen vurderes å være ubetydelig.

Advokat Jonassen på vegne av Könkämä sameby skriver i brev av 20. august 2010 til Statnett, at utredningen inneholder vesentlige feil og mangler hva gjelder samebyen. Utredningen omfatter ikke hele området som disponeres av Könkämä sameby. Samebyen mener beiteområdet også omfatter strekningen Balsfjord-Øvergård, og konstaterer at betydningen av området ikke synes nærmere vurdert.

Ifølge samebyen benyttes området Mortensdalen som begrenses av Balsfjordelva, Tamokdalen og Signaldalen, som oppsamlingsområde og beitehage, hvor hele flokken plasseres før kalvemerkingen. Herfra drives enkeltflokker til selve merkeplassen sørover forbi Signalnesvatnet hvor området er flatt og godt egnet til driving. Ifølge samebyen er det feil i utredningen når det står at sperregjerdet ved Postdalen åpnes slik at det drives rein den veien, og det er heller ikke riktig at Helligskogen vil ha beiterett til områdene øst for Signaldalen når den nye reinbeitekonvensjonen trer i kraft. Samebyen mener den bruker hele området slik praksis har vært i alders tid. Til driving av rein brukes firehjulinger, tohjulinger og helikopter.

Om utredningens vurdering av områdenes verdi presiserer samebyen at både høytliggende og lavtliggende områder benyttes intensivt i ulike deler av beitesesongen. For eksempel nevnes at lavliggende områder ble benyttet sommeren 2010 på grunn av den vedvarende kalde sommeren, mens høytliggende områder benyttes tilsvarende ved ekstraordinært varme sommere.

Könkämä sameby mener en eventuell anleggsfase vil måtte medføre økt gjeting og aktivitet fra samebyen. Samebyen påpeker særlig at det vil være helt umulig å avstå fra å benytte Mortensdalen fordi denne utgjør det sentrale området i forbindelse med kalvemerking. Samebyen mener å bli meget berørt uavhengig av ledningstrasé.

Könkämä sameby redegjorde for driften også i konsultasjonene med departementet. Det ble forklart at samebyen normalt driver reinen fra Sverige og inn i området som berøres av kraftledningen i april. Det eksakte tidspunktet avhenger av været og tilgang til beite. Samebyen har syv siidaer på vinterbeitet. I tillegg til kjerneområdet som begrenses av E6 i nord, Tamokdalen i vest og Signaldalen i øst, benytter en gruppe områder som berøres av ledningen på strekningen mellom Balsfjord og Øvergård. Dette området er foreslått som konvensjonsbeiteområdet i den norsk-svenske reinbeitekonvensjonen, men er foreløpig ikke vedtatt.

Under konsultasjonen mente samebyen at kraftledningen vil påvirke samebyen mest i anleggsperioden. Samebyen frykter at anleggsaktivitet kan medføre at reinen etter å ha blitt drevet inn i området vil snu og trekke seg tilbake, og at flokken dermed vil presses mot vinterbeitene. Samebyen var usikker på om de eksisterende sperregjerdene er tilstrekkelige. Månedene mai til august er normalt tidsrommet hvor samebyen er mest sårbar for forstyrrelser. Av trasévalg mente samebyen at det konsesjonsgitte alternativet var til minst ulempe.

I tillegg til tilpasninger i anleggsperioden, foreslo samebyen som avbøtende tiltak at sperre- og kalvemerkingsgjerdene forbedres og at det ble gitt tilskudd til mer gjeting, særlig i anleggsperioden.

Departementet mener Könkämä sameby i første rekke kan bli berørt i anleggsfasen. I driftsfasen er konsesjonsgitt trasé trukket ned mot bebyggelse, E6 og eksisterende kraftledning. Departementet slutter seg til vurderingen av at det konsesjonsgitte alternativet ved Hølen er bedre for Könkämä sameby enn det omsøkte alternativet 1.25.

Om det foreslåtte avbøtende tiltaket med forsterkning av gjerder og tilskudd til gjeting, mener departementet dette er tiltak som må vurderes nærmere i en MTA-plan hvor tidspunktet for anleggsarbeidene må klarlegges.

6.1.4 Trasévalg Hølen

Fjorten grunn- og rettighetshavere i Hølen i Balsfjord har påklaget valget av alternativ 1.0 i dette området. Klagerne mener konsesjonsgitt alternativ vil gi store konsekvenser for bebyggelse og utvikling i bygda. De viser videre til bekymring for elektromagnetiske felt og at mastepunkter vil beslaglegge dyrket mark. Klagerne mener alternativ 1.25 er en bedre trasé.

NVE har i konsesjonsvedtaket funnet at trasé 1.0 er et bedre alternativ enn trasé 1.25. NVE legger i den vurderingen vekt på at 1.0 er bedre av hensyn til reindriften, er mindre synlig i landskapet og er kortere og dermed rimeligere enn alternativ 1.25. NVE finner at alternativ 1.0 vil gi lokale visuelle ulemper i området Lunde, Elvevoll og Hølen, men at fordelene med alternativ 1.0 er større.

Fylkesmannen har frarådet alternativ 1.25 fordi traseen vil berøre flere hekkelokaliteter for hønehauk. Balsfjord kommune er et kjerneområde for arten. Traséalternativ 1.25 ble utredet

blant annet etter innspill fra Balsfjord kommune. Kommunen hadde ikke merknader til tilleggssøknaden eller tilleggsutredningen for alternativ 1.25. Balsfjord kommune har videresendt en uttalelse fra 14 grunneiere som er mot alternativ 1.25.

Ledningen krysser over innmark ved gårdsbruket på Lunde, og NVE la til grunn at avstanden til bolighusene var omtrent 115 meter. NVE mener avstanden er akseptabel ettersom ledningen ikke ligger i utsiktsretning. Etter NVEs vurdering vil husene på Snebakkan og Elvevoll få størst visuell ulempe til tross for at traseen er lokalisert omtrent 360 meter fra husene. Her vil ledningen med konsesjonsgitt alternativ ligge i utsiktsretning.

Det omsøkte alternativet 1.25 er ifølge NVE en bedre løsning for bebyggelsen i området rundt Lunde da ledningen ikke vil ligge i utsikten til husene på blant annet Snebakkan, Hølen og Elvevoll. På den annen side mener NVE at dette alternativet vil være mer synlig i landskapet enn konsesjonsgitt alternativ fordi det ligger høyere i terrenget og er planlagt i et kupert terreng. Konsesjonsgitt alternativ ligger i større grad nede i et søkk, og NVE mener dette alternativet er godt landskapsmessig tilpasset.

Departementet konstaterer at konsesjonsgitt trasé medfører negative visuelle virkninger for bebyggelsen slik det er beskrevet i NVEs vedtak. Området rundt Lunde er også fremhevet som viktige konfliktpunkter i fagutredningen for landskap for konsesjonsgitt alternativ. Som følge av vanskelige grunnforhold, ble det under departementets befaringsvarslingsprosess om at Statnett måtte vurdere en justering av traseen eller foreta andre tiltak på grunn av fare for utglidning/utrasing mot elva. Statnetts vurderinger ble oversendt departementet i e-post av 20. oktober 2014. Statnetts konklusjon er at omprosjektering må foretas fordi grunnforholdene er så vanskelige ved et planlagt mastepunkt på vestsiden av Hølelva. Omprosjekteringen innebærer at mastepunktet på vestsiden av Hølelva fjernes, og at mastene på hver side blir høyere på grunn av at spennet blir omtrent 550 meter. Statnett mener grunnforholdene ved mastepunktet som ligger på dyrket mark ved gårdsbruket på Lunde ikke tilsier en omfattende omprosjektering.

Spørsmål om masteplassering er som utgangspunkt spørsmål som tilhører detaljplanleggingen. Departementet legger likevel til grunn at det kan være nødvendig å benytte to høyere master istedenfor tre lavere. Etter departementets oppfatning vil dette særlig ha betydning for synligheten fra Elvevoll.

I utredningen for det omsøkte alternativet 1.25 vurderes de visuelle ulempene som moderate, selv om dette alternativet blir mer synlig på avstand. Dette alternativet har ifølge utredningen ingen nærvirkningskonflikter.

Angående elektromagnetiske felt som er tatt opp i klagen fra grunneierne, viser departementet til Statnetts beregninger og NVEs vurdering av dette. Med forventet effektoverføring på ledningen, vil utredningsgrensen på 0,4 mikrottesla (μT) for bolighus ligge på omtrent 60 meter fra senterlinjen. Departementet presiserer at utredningsgrensen bare er en grense for når det skal vurderes avbøtende tiltak, men det er heller ikke på dette nivået et krav om at avbøtende tiltak må gjennomføres. I Balsfjord kommune er det ifølge Statnetts beregninger

ingen boliger innenfor en avstand på 100 meter. Departementet finner derfor ikke grunnlag for å legge vekt på hensynet til elektromagnetiske felt.

I fagutredningen for landbruk vurderes forskjellene mellom de to alternativene som små. Omsøkt alternativ 1.25 vurderes å beslaglegge skog av jevnt over noe lavere bonitet, og vurderes å gi mindre konflikt med bebyggelse og gårdsbruk. På den annen side er traseen noe lenger, slik at beslaget øker. Konsekvensen av begge alternativer vurderes å være middels til stor negativ for landbruk, men omsøkt alternativ 1.25 rangeres først fordi føringen forbi gårdsbebyggelsen vurderes å være bedre. NVE konstaterer at begge alternativer medfører mindre ulemper for landbruk, og at konsesjonsgitt alternativ beslaglegger dyrket mark, mens omsøkt alternativ vil kreve mer skogrydding.

Konsesjonsgitt alternativ vurderes som bedre for biologisk mangfold på grunn av at alternativ 1.25 utgjør en større kollisjonsrisiko for dagrovfugl og våtmarksfugl. Fylkesmannen i Troms har frarådet dette alternativet for å minimalisere skader og forstyrrelse på rovfugl.

NVE har også lagt vekt på at konsesjonsgitt alternativ er billigere enn omsøkt alternativ 1.25. I tilleggssøknaden er differansen mellom alternativene beregnet til 4,5 millioner kroner. Hensynet til reindriften er redegjort for ovenfor. Øvrige fagtema er ikke trukket spesielt frem av noen klageparter, og det er ifølge utredningene mindre forskjeller i virkninger.

Departementet har merket seg at konsesjonsgitt alternativ vil gi negative visuelle nærvirkninger for bebyggelsen, og vil også beslaglegge dyrket mark. Disse ulempene må avveies mot de fordeler konsesjonsgitt alternativ har sammenlignet med det omsøkte alternativet 1.25. Departementet er enig med NVE i at særlig hensynet til reindriften tilsier at konsesjonsgitt trasé velges. Departementet finner også grunn til å fremheve at konsesjonsgitt trasé vurderes å være bedre for biologisk mangfold, og at konsesjonsgitt trasé har en lavere kostnad. For øvrig vises det til vurderingene av de enkelte fagtema ovenfor. I en samlet vurdering finner departementet at NVEs trasévalg skal stadfestes. Innsigelsen fra Områdestyret i Troms er dermed imøtekommet.

6.1.5 Konklusjon på strekningen fra Balsfjord transformatorstasjon til Signaldalelva

Konsesjonsgitt trasé (1.0) i Hølen stadfestes.

6.1.6 Vurdering av tiltaket opp mot folkeretten

Mauken reinbeitedistrikt

Etter folkeretten må det vurderes om tiltaket medfører at reindriftsutøverne nektes retten til kulturutøvelse, jf. SP art. 27 og den generelle omtalen ovenfor. Departementet skal foreta en samlet vurdering av alle de tidligere inngrep, herunder de militære skytefelt, sammenholdt med virkningene av inngrepet som denne kraftledningen innebærer. Virkningene av den nye kraftledningen isolert sett må i denne sammenheng anses som små. Etter en samlet vurdering av alle inngrep, mener departementet det vil være mulig for reindriftsutøverne i Mauken reinbeitedistrikt å drive reindrift på en regningssvarende måte.

Departementet legger i den folkerettslige vurderingen også vekt på at trasévalget er fastsatt av hensyn til distriktet. I tillegg har departementet forutsatt at det tas hensyn til distriktet ved valg av masteplasseringer og tidspunktet for anleggsarbeidene i en eventuell MTA-plan. Sett opp mot at tiltaket er viktig for forsyningssikkerheten i regionen, mener departementet at proporsjonalitetsvurderingen bidrar til at tiltaket ikke strider mot SP art. 27.

Distriktet er involvert under konsesjonsbehandlingen gjennom konsultasjoner både med NVE og med departementet.

Departementet konkluderer med at tiltaket ikke er i strid med SP art. 27.

Könkämä sameby

For Könkämä sameby bemerker departementet at traseen som er valgt er den beste for samebyens drift. Det er i første rekke i anleggsfasen at samebyen kan bli berørt av tiltaket. Som nevnt ovenfor mener departementet at det vil være aktuelt med ytterligere avbøtende tiltak i MTA-planen i forbindelse med anleggsarbeidene. Departementet mener på denne bakgrunn det vil være mulig for Könkämä sameby å drive reindrift på en regningssvarende måte også dersom tiltaket etableres.

Sett opp mot at tiltaket er viktig for forsyningssikkerheten i regionen, mener departementet at proporsjonalitetsvurderingen bidrar til at tiltaket ikke strider mot SP art. 27.

Distriktet er involvert under konsesjonsbehandlingen gjennom konsultasjoner både med NVE og med departementet.

Departementet konkluderer med at tiltaket ikke er i strid med SP art. 27.

6.2 Strekningen Signaldalelva - Olmmáivarri (Manndalsfjellet)

6.2.1 Innledning

Fra Signaldalelva frem til Luhcavarri er alternativ 1.0 konsesjonsgitt. I tillegg er det en omsøkt alternativ trasé, 1.19 Lavkadalen, lengre sør ved overgangen vest Skibotndalen. Dette alternativet er ikke anført av noen klageparter. NVE viser til at dette alternativet gir vesentlig mindre parallellføring med eksisterende ledninger og vurderes som dårligere for reindriften enn 1.0. Departementet slutter seg til NVEs vurderinger, og finner ikke grunnlag for en nærmere vurdering av alternativ 1.19.

Fra Luhcavarri og videre ved passering av Skibotndalen er alternativ 1.23 konsesjonsgitt frem til Olmmáivarri (Manndalsfjellet). Konsesjonsgitt alternativ går gjennom Lullefjellet naturreservat, og krever dispensasjon fra verneforskriften etter naturmangfoldloven. Konsesjonsgitt trasé er parallellført med eksisterende 132 kV ledning gjennom naturreservatet. Her går eksisterende ledning i en mer nordlig trasé enn traseen for den konsesjonsgitte 420 kV ledningen.

Alternativ omsøkt trasé er 1.2-1.19 som går sørøst fra Luhcavarri, og møter konsesjonsgitt trasé ved Manndalsfjellet.

Det er utredet, men ikke omsøkt, to alternative kryssinger nede i Skibotndalen (alternativ 1.0 og alternativ 1.4). Statnett tilleggssøkte i mars 2015 et alternativ (1.0-1.23.1) som i hovedsak følger konsesjonsgitt trasé, men krysser dalen noe lenger sørøst utenfor grensen til Lullefjellet naturreservat. Søknaden omtales nærmere nedenfor i pkt. 6.2.3.

6.2.2 Klager

Følgende har påklaget NVEs vedtak på denne strekningen:

Områdestyret i Troms (nå Fylkesmannen i Troms)

Könkämä sameby

Reinbeitedistrikt 24T Helligskogen

Reinbeitedistrikt 37 Skarfvaggi

Fylkesmannen i Troms

Natur og Ungdom

Naturvernforbundet

Forum for natur og friluftsliv i Troms

Könkämä sameby berøres på denne delstrekningen, men har ikke klaget på trasévalget på denne strekningen. Ledningens virkninger for Könkämä sameby er behandlet under forrige delstrekning. Områdestyret i Troms mener ledningen må parallellføres også etter passeringen av Lullefjellet naturreservat. Områdestyret stiller seg tvilende til at forskjellen mellom eksisterende ledning og ny ledning skal være så stor at det er grunnlag for en annen trasé. Helligskogen reinbeitedistrikt skriver i klagen at ingen av traseene kan aksepteres, og at ledningen burde kables gjennom distriktet. Fylkesmannen i Troms og naturvernorganisasjonene klager på trasévalget på grunn av verneinteressene i Lullefjellet naturreservat. Fylkesmannen mener alternativ 1.2-1.19 bør velges, mens Natur og Ungdom og Naturvernforbundet mener det ikke-omsøkte alternativet 1.0 nede i Skibotndalen burde velges ved kryssingen av dalen. Departementet vurderer først påvirkningen for reindriften før det tas stilling til valg av trasé. Etter at valg av trasé er vurdert, vil departementet vurdere om tiltaket er innenfor skrankene som folkeretten setter.

Distrikt 37 Skarfvaggi berøres på denne delstrekningen, men klagen er i det alt vesentlige rettet mot trasévalget på neste delstrekning. Departementet finner det derfor hensiktsmessig å behandle klagen fra dette distriktet på neste delstrekning.

6.2.3 Tilleggssøkt trasé av mars 2015

Statnett søkte i mars 2015 om en alternativ trasé (1.0-1.23.1). Tilleggssøkt trasé følger konsesjonsgitt alternativ frem til kryssingen av Skibotndalen, hvor den tilleggssøkte traseen går sørøst for konsesjonsgitt trasé. Tilleggssøkt trasé unngår dermed å krysse vernegrensen til

Lullefjellet naturreservat. Departementet vil redegjøre for konsekvensene av dette alternativet under denne tematiske gjennomgangen nedenfor.

NVE sendte på vegne av departementet, tilleggssøknaden på høring i brev av 17. mars 2015. Følgende har avgitt uttalelse om tilleggssøkt trasé:

- Sametinget
- Fylkesmannen i Troms
- Troms fylkeskommune
- Per Einar Rasch Georgsen

Sametinget forutsetter at berørte samiske interesser kontaktes i forbindelse med den tilleggssøkte traseen og i forbindelse med utforming og gjennomføring av MTA-planen. Sametinget understreker for øvrig at det ikke kan foreligge en endelig uttalelse om kulturminner før det er gjennomført kulturminneundersøkelser.

Troms fylkeskommune skriver at det ikke er kjente legalfredete kulturminner innenfor kommunens ansvarsområde, som vil komme i konflikt med tilleggssøkt trasé. Det pekes på at tilleggssøkt område ikke er befart tidligere, og det kan ikke utelukkes at det kan finnes hittil ukjente kulturminner i området. For traseen sør for europaveien vurderes potensialet for funn av legalfredete kulturminner som middels.

Fylkeskommunen viser til at det fra før er registrert et anlegg med kulturminner fra andre verdenskrig ved Lillerundfjellet. Anlegget har, ifølge fylkeskommunen, høy verdi med tanke på fremtidig vern. Anlegget består blant annet av flere dekningsrom og skytestillinger langs Lillerundfjellets nordside. Flytting av det skisserte mastepunktet på Lillerundfjellet må påregnes. Fylkeskommunen understreker at det ikke kan gis endelig uttalelse om den tilleggssøkte traseen uten feltbefaring.

Fylkesmannen i Troms varslet innsigelse til det tilleggssøkte alternativet. Fylkesmannen peker på at traseen vil gå nær hekkelokaliteter for rovfugl som jaktfalk og kongeørn. En justering av øvre trasé mot nord-øst uten at det går inn i naturreservatet, vil etter Fylkesmannens oppfatning, gi tilstrekkelig avstand til rovfugllokalitetene.

Samtidig opprettholder Fylkesmannen det tidligere Områdestyrets innsigelser mot de to andre omsøkte alternativene av reindriftsfaglige hensyn. Det er i uttalelsen vist til at det i hele prosessen fra reindriftsfaglig hold er fremholdt at ny ledning bør følge eksisterende 132 kV ledning fra Lulleskogen mot Kåfjorddalen. Fylkesmannen mener tilleggssøkt alternativ i større grad går områder som ikke tidligere er berørt. Uansett alternativ berører disse sentrale vårbeiteområder. Fylkesmannen anser tilleggssøkt alternativ som dårligere enn det konsesjonssøkte. Tilleggssøkt alternativ vurderes likevel som bedre enn de ikke-omsøkte forslagene 1.0 og 1.4.

Departementet avholdt innsigelsesmøte med Fylkesmannen i Troms den 24. april 2015. De omsøkte traseer ble gjennomgått på møtet. Fra fylkesmannens side ble det presisert at det var

avgjørende at traseen ble lagt utenfor Lullefjellet naturreservat, slik tilleggssøknaden legger til rette for. Det ble samtidig presisert at dette alternativet anses dårligere for reindriften blant annet ut fra redusert parallellføring. Fylkesmannen ga uttrykk for at den delen av innsigelsen som gjaldt hensynet til rovfugl trekkes ved valg av alternativ 1.0 – 1.23.1, under forutsetning av at det gjøres mindre justeringer.

Departementet viser til brev fra Fylkesmannen av 24. april 2015. Fylkesmannen skriver om hensynet til reindrift:

”Dersom det skulle fattes et vedtak hvor en av de to foreslåtte traséer blir valgt av OED, må det ligge klare føringer for avbøtende tiltak i samråd med reinbeitedistriktet og forvaltningen. Det er viktig at disse tiltakene, og problemstillingen de skal belyse, tas i forhold til den helhetlige bruken av reindriften som blir berørt, dette må gjelde tiltak både i anleggs- og driftsfasen. Områder som bør vurderes er tiltak mot tap av beiteområder, driftsmessige forstyrrelse, konsekvenser i anleggs- og driftsfasen, vurdere tiltaket i sammenheng med gjennomførte og eventuelt planlagte inngrep og en samlet vurdering av tiltaket, hvor disse blir sett i forhold til mulige alternativer for utbyggingen.”

6.2.4 Reindrift

24T Helligskogen

Distrikt 24T Helligskogen har sin vestre grense i Signaldalen og østlig grense i Manndalen. Distriktet er helårsbeite og ifølge utredningen vil ledningen derfor berøre mange ulike typer sesongbeiter i dette området. Ledningen passerer tvers gjennom sentrale områder av distriktet fra vest mot øst. Ledningen går også gjennom nabo-distriktet 37, hvor Helligskogen har beiterett på vinteren.

Om høsten beiter reinen på begge sider av Skibotndalen. Andre viktige høstbeiteområder er Breidalen, Govdajavri, Márkos, Bárrás og Sárgi-området. Ifølge konsekvensutredningen vil høstbeitene i stor grad ligge sør for de aktuelle traseene.

Når snøen kommer flyttes reinen som er på nordøstsiden av Skibotndalen og passerer dalen sør for Lavkaskaidi. Dette er sør for alle traséalternativene, og trekket blir derfor ikke direkte påvirket av kraftledningen.

Frem til november, bruker distriktet områdene helt sør i distriktet og på svensk side. For å unngå sammenblanding med distrikt 19/32T som vanligvis passerer i andre del av desember, kan distrikt 24T Helligskogen la reinsdyrene spre seg vestover igjen. Det fremgår av utredningen at Helligskogen mener det er et problem at det gjennomflyttende distriktet ofte oppholder seg for lenge i Helligskogens vinterbeiteområder. Dette er fordi snødekket på denne tiden av året er tynt og beitende rein tramper ned det nederste laget av snøen slik at den blir hard. Hvis det har vært mildvær i forbindelse med dette blir de østligste beitene ofte låst resten av vinteren. Samtidig bruker distrikt 37 Skarfvaggi beiter på sommeren i

vinterbeiteområdene på østsiden av Skibotndalen. Dette gjør at heller ikke disse områdene er optimale, og distriktet holder derfor vanligvis dyrene spredt på vinterstid.

Hvilke beiter som benyttes avhenger av snøforholdene. Alternativ 1.19 vil komme mest i konflikt med vinterbeitene, men ifølge konsekvensutredningen er vintersesongen kanskje den perioden som er minst problematisk fordi reinen i stor grad er lenger sør eller øst. Områder mot Kåfjorden kan også brukes.

I slutten av februar eller begynnelsen av mars, begynner reinen å trekke nordover. Vårbeitene ligger på hver side av Skibotndalen og trekk over Skibotndalen er viktig gjennom hele vårperioden. Dette trekket kan ikke skje lenger nord enn omtrent ved området Rovveskaidi/Rovvejohka, hvor alternativ 1.2-1.19 krysser dalen. På nordøstsiden av dalen blir store deler brukt, men spesielt området nord for Rovveskaidi. Halsefjellområdet som blir snøfritt relativt tidlig, blir i utredningen ansett som et svært sentralt vårbeite og kalvingsområde innenfor distriktet. På sørsiden trekker vårbeitene seg over hele det relativt slake fjellpartiet, så langt vest som til Norddalselva.

Alle traséalternativene berører kalving og vårbeiter på både nordøstsiden og sørvestsiden av dalen, men ifølge konsekvensutredningen er det antagelig de sørligste alternativene som går gjennom det mest intensivt brukte vårbeitet. Det sørligste alternativet (1.2-1.19) går også gjennom et område hvor reinen ikke er forhindret fra å trekke over dalen på grunn av stup. Alternativ 1.23 går gjennom den nordlige ytterkanten av vårbeitene og vil her parallellføres med eksisterende ledning. Etter kalvingsperioden trekker de fleste dyrene nordøst mot Olmmaivárriområdet.

Hovedkalvemerking skjer ved Rovvegardi, på sørøstsiden av Skibotndalen i begynnelsen av juli. Dette er omtrent 2 km sør for det sørligste traséalternativet. Det skjer også ofte kalvemerking ved Govdajavrisjøen sør for anleggsveien opp til Goahteorotrassa. Ved hovedmerkingen er det de dyrene som oppholder seg nordøst for Skibotndalen som blir samlet og drevet sørover til gjerdeanlegget. For kalvemerkingen ved Govdajavrisjøen er det de dyrene som er i områdene nord for ledningen og sørvest for Skibotndalen (i Eisnesdalen og Kitdalen) om våren som blir samlet. Disse dyrene i tillegg til enkeltgrupper som har trukket over Skibotndalen uten å ha blitt samlet på nordøstsiden, trekker sørover i begynnelsen av juli mot gjerdeanlegget ved Govdajavrisjøen. Siden det går vei helt opp til gjerdeanlegget på Govdajavrisjøen går det ifølge utredningen vanligvis greit å samle rein her omtrent samtidig med hovedsamlingen på nordøstsiden. Samlingen ved Govdajavrisjøen gjelder vanligvis bare et begrenset antall rein, hvorav mange bukker. Unntaket er enkelte år når man ikke har klart å samle dyrene på nordøstsiden av Skibotndalen.

Sommerbeitene ligger først og fremst i den nordlige delen, ut mot Nordnesodden. De høytliggende og kupert fjellene mot fjorden på sørsiden av Skibotn er lite brukt på grunn av terrenget og snøsmeltingen skjer for sent om våren. Unntaket er Kitdalen og Eisnesdalen som kan bli brukt noe på sommeren. Hovedsakelig vil reinen befinne seg nordvest for ledningsalternativene, og blir ifølge konsekvensutredningen mindre påvirket av en eventuell kraftledning. Størstedelen av sommerbeitet fortsetter på nordsiden av Skibotndalen helt til

reinen trekker sørover og krysser dalbunnen på strekningen fra Rovveskaidi til Perskogen i begynnelsen av august. Etter kryssing av dalen trekker reinen fritt inn i sensommer- og tidlige høstbeiter på sørvestsiden av Skibotndalen. De kan også drives vestover langs eksisterende kraftledning og anleggsvei i retning Govdajavri. Det er her alternativ 1.19 går. Slakteanlegget ligger i Galdavuopmi. Reinen kan benytte arealene helt ut mot Signaldalen etter at Könkämä sameby har drevet reinen ut av dette området som er sommerbeite for dem.

Flytt- og drivingsleier krysser Skibotndalen ved Rihpojavri og Galgojavri, men viktige trekkleier går også over dalen i området der alternativ 1.19/1.2 passerer. Øvrige alternativer (1.23, 1.4 og 1.0) passerer dalen hvor det er stup og ikke mulig for reinen å passere. Trekk- og drivingsleier ut og inn av kalvingsland og sommerbeiter på nordøstsiden av dalen vil passere samtlige ledningsalternativer. Reinen trekker fritt over dalen med unntak av drivet fra reingjerdet ved Galkogobba og østover i slutten av oktober. Dalen utgjør normalt en naturlig barriere for trekk fra øst mot vestlige områder og motsatt. Ifølge konsekvensutredningen er riksveien det største problemet ved trekk over dalen.

Det er en rekke inngrep i distriktets beiteområder. Flere vann er oppdemmet og anleggsveiene inn til disse vannene har åpnet for økt ferdsel selv om de er stengt med bom. Det er også et stort hyttefelt i Skibotndalen. Dette vanskeliggjør bruk av nærområder til dalen. Ifølge distriktet trakk reinen lenger vest før kraftledningen kom i Viessogasvaggi. Distriktet opplever at eksisterende ledning har blitt et hinder i det naturlige trekket vestover mot Eisnesdalen. Konsekvensutredningen mener en annen mulighet kan være at vestlige områder har vært mer snødekket de siste årene og at reinen ikke trekker til områder med mye snø om våren.

Helligskogen berøres i alle typer beiter, men ifølge konsekvensutredningen i mindre grad i sommerbeiter og vinterbeiter enn i vår- og høstbeiter. Konsekvensutredningen vurderer sommerbeitene og vinterbeitene til å være av mindre verdi, selv om områdene som berøres av den sørligste kryssingen av Skibotndalen (1.19 /1.2) vurderes å ha noe større verdi enn alternativene lenger nord. Konsesjonsgitt alternativ går mest gjennom bjørkeskog, noe som er lite aktuelle sommerbeiter.

Kalvingsområdene øst for Skibotndalen berøres av alle ledningsalternativene. Områdene som berøres av alternativene 1.19 og 1.0 øst for Skibotndalen vurderes å være av stor verdi, mens alternativ 1.4 og konsesjonsgitt alternativ vurderes til middels verdi fordi disse er mer perifere vårbeiter og kalvingsområder.

Vårbeitene på vestsiden av Skibotndalen vurderes å bli sterkest berørt av alternativ 1.19/1.2, og det samme gjelder trekkleiene over dalen til kalvingslandet og sommerbeitene lenger nord. Siden trekk over dalen ikke er mulig lenger nord på grunn av stup, vurderes disse områdene til stor/middels verdi. Vårbeitet som ligger noe lenger nord som berøres av alternativ 1.0 og 1.4, er mindre direkte knyttet til trekket over dalen og vurderes til middels verdi. Konsesjonsgitt alternativ går gjennom vårbeitets nordlige ytterkant og vil parallellføres med eksisterende ledning ned Norddal. Disse områdene vurderes til middels til liten verdi.

Høstbeitene på vestsiden av Skibotndalen berøres i størst grad av ledningsalternativ 1.19 og 1.2. Områdene vurderes å være av middels verdi. I den vestlige delen vurderes områdene der det allerede går en kraftledning (1.0 opp Kitdalen og videre østover) til å være av mindre verdi enn mer uberørte områder.

I NVEs vedtak er det gjort en særskilt vurdering av virkningene for reindriften av de ulike traséalternativene. Etter tilbakemelding fra områdestyret og Helligskogen reinbeitedistrikt, mener NVE alternativ 1.0 mellom Signalelva og Skibotndalen er bedre for reindriften enn alternativ 1.0-1.19. NVE legger til grunn at alternativ 1.19 går nærmere de mest sentrale beiteområder, samt at alternativ 1.0 langs hele dette strekket følger eksisterende ledning. NVE mener også at alternativ 1.23 er bedre for reindriften enn alternativ 1.2-1.19. Selv om begge alternativer berører vårbeiter og mulige kalvingsområder, mener NVE at konsesjonsgitt alternativ i mindre grad berører beiter på vestsiden av Skibotndalen, og heller ikke berører de viktige trekkveiene over dalen.

Etter NVEs vurdering øker muligheten for å unngå konflikt med kalving jo lenger nord ledningen krysser Skibotndalen. Områdene rundt Halsefjell er angitt som godt kalvingsland med relativt tidlig snøsmelting, men NVE konstaterer at kalving også kan forekomme lenger nord i dalen, nærmere sommerbeitene. Etter NVEs vurdering vil det likevel sett over tid forventes at en ledning ved Lulleskogen vil gi mindre ulemper enn alternativ 1.19. Dette skyldes både at drektige simler i mindre grad vil krysse ledningstraseen, og at selve kalvingen oftere vil foregå sør for ledningen. NVE legger også vekt på at eksisterende 132 kV ledning går langs konsesjonsgitt trasé og at reinen vil være mer tilvendt inngrep i dette området.

NVE mener konsesjonsgitt alternativ gir minst virkninger for sommer- og høstbeiter på vestsiden av Skibotndalen, da traseen går i ytre deler av disse beitene. Dette kan i seg selv redusere reinens motivasjon for å krysse traseen, og slik forsterke en eventuell barriereeffekt, som reinen ellers ville trosset. NVE legger likevel til grunn at arealbruken på vestsiden av dalen er mindre sensitiv enn i distriktet for øvrig. NVE vurderer det derfor som bedre om en ny ledning parallellføres med eksisterende ledning i utkanten av de mest sentrale beiteområdene.

For vinterbeitene på østsiden av dalen, mener NVE de omsøkte alternativene er mer likeverdige, men NVE foretrekker også her konsesjonsgitt alternativ. NVE mener generelt at snøforholdene og terrenget er mer krevende jo lenger nord i distriktet man kommer og at vinterbeitene er best sør i distriktet. Også av hensyn til kalvingsland mener NVE at det generelt er en fordel om en eventuell ledning går lengst mulig nord i distriktet.

I klagen skriver advokat Haugen på vegne av distriktet at NVE ikke har lagt tilstrekkelig vekt på at distriktet er et helårsdistrikt, noe som medfører at skadevirkningene blir vanskeligere å unngå enn for et sommer- eller vinterbeitedistrikt. Distriktet mente derfor at ledningen burde legges i kabel. Distriktet aksepterer ikke en luftledning uansett trasé. Det vises for øvrig til at distriktet har vært utsatt for mange store inngrep slik som vassdragsreguleringer, hyttefelt, turisme og forsvarsanlegg. Haugen anfører i klagen at sumvirkningene av disse inngrepene medfører at konsesjonsvedtaket er ugyldig.

Under departementets konsultasjon med distriktet ble det prinsipielt hevdet at tiltaket vil være i strid med folkerettens urfolksvern. Dersom departementet skulle komme til at tiltaket ikke er folkerettstridig, ba distriktet om at departementet vurderte hvor nær man var grensen. Distriktet mente også at saken ikke var tilstrekkelig utredet. Dette har departementet kommentert i den generelle delen av vedtaket.

Distriktet viste til at det er etablert eller planlagt flere store inngrep i distriktet, slik som Skibotn kraftverk, småkraftverk, Rieppi vindkraftverk, hytter og snøscooterløyper. Distriktet forklarte også at det har vært problemer med rovdyr, og at forsvaret av og til har øvelser i området. Distriktet fremhevet at det kan være vanskelig å fremskaffe kompetent personell dersom nye inngrep medfører merarbeid.

Om trasévalg mente distriktet det var krevende å forutsi hvordan en ny kraftledning vil påvirke driften, og at derfor er vanskelig å vurdere hvilken trasé som er til minst skade. Under konsultasjonen ble departementet og distriktet enige om at distriktet skulle komme tilbake til hvilken trasé som var å foretrekke dersom det ble gitt konsesjon. Departementet har forsøkt å få distriktets uttalelse om trasévalg, men distriktet har ikke vært villig til å diskutere dette.

Distriktet foreslo foringsgjerder og tilskudd til slakteanlegg som potensielle avbøtende tiltak dersom ledningen ble etablert.

Statnett opplyser i tilleggssøknaden for alternativ 1.0-1.23.1 at Helligskogen reinbeitedistrikt overfor nettselskapet ikke har villet gradere hvilke traseer som gir mest eller minst skade for reindriftsutøvelsen. Distriktet har i den sammenheng presisert at det er et helårsdistrikt som utsettes for flere eksisterende og planlagte inngrep, som truer deres eksistensgrunnlag.

Departementet viser til at det var avtalt konsultasjon med reinbeitedistriktet, men at det berammede konsultasjonsmøtet deretter ble avlyst fra reinbeitedistriktets side kort tid før det skulle avholdes. Departementet mener det er gjort det som med rimelighet kan kreves for å kunne avholde konsultasjon om tilleggssøknaden fra Statnett, i tråd med konsultasjonsprosedyrene. Departementet forutsetter at Statnett og NVE sørger for at Helligskogen reinbeitedistrikt kan medvirke ved fastsettelsen av MTA og avbøtende tiltak i den sammenheng.

Departementet konstaterer at alle omsøkte og vurderte alternativer ved kryssing av Skibotndalen vil medføre ulemper for Helligskogen reinbeitedistrikt. Departementet slutter seg til NVEs vurdering av at det sørligste av de omsøkte alternativene (1.2-1.19) må anses mest negativt for distriktet da dette alternativet går i mer sentrale områder for reindriften og også i større grad berører trekkleier for kryssing av Skibotndalen enn de øvrige.

Etter departementets oppfatning vil det være bedre for reindriften jo lenger nordvest i dalen ledningen legges. Departementet mener derfor konsesjonsgitt (1.0-1.23) eller tilleggssøkt trasé (1.0-1.23.1) er de beste alternativene for Helligskogen reinbeitedistrikt. Konsesjonsgitt trasé 1.23 innebærer noe mer samlokalisering med eksisterende 132 kV ledning, men er

samtidig i underkant av en km lengre enn den tilleggssøkte 1.23.1. Med tilleggssøkt alternativ unngås også ekstra høye master som var planlagt for traseen gjennom naturreservatet.

Departementet konstaterer at reinbeitedistriktet ikke har prioritert mellom alternativene, mens Fylkesmannen i Troms mener tilleggssøkt alternativ er dårligere enn konsesjonsgitt alternativ. Departementet legger til grunn at samlokaliseringen som oppnås med konsesjonsgitt alternativ medfører at dette alternativet er noe bedre for reindriften enn tilleggssøkt alternativ utenfor reservatet.

Både konsesjonsgitt og tilleggssøkt trasé går i distriktets kalvingsområder. Etter departementets oppfatning vil anleggsfasen vil være det mest kritiske for distriktet uavhengig av trasévalg. Departementet forutsetter at Statnett forsøker å komme til enighet med distriktet om tidsperiode og avbøtende tiltak i anleggsperioden. Hvis det ikke oppnås enighet, skal tidsperioden og avbøtende tiltak for anleggsperioden avgjøres av NVE i forbindelse med MTA-planen, med sikte på å begrense skadevirkningene for Helligskogen reinbeitedistrikt. NVEs skal i en slik behandling sørge for at Helligskogen er informert og har fått anledning til å fremme sitt syn på saken. NVE skal så langt det er rimelig søke å oppnå enighet med distriktet. Departementet mener også støtte til foringsgjerd og tilskudd til slakteanlegg som foreslått av distriktet, må vurderes i en slik prosess.

6.2.5 Trasévalg ved Skibotndalen

Departementet vil under dette punktet vurdere hvilken trasé som alle hensyn tatt i betraktning vurderes som den beste. Departementet har merket seg at flere parter herunder reindriftsforvaltningen, mener et alternativ med parallellføring etter Lullefjellet naturreservat må utredes nærmere. Departementet viser her til Statnett redegjørelse for omfanget av klimalaster og driftserfaringer med eksisterende 132 kV ledning, og finner disse opplysningene tilstrekkelige til ikke å gå videre med et slikt alternativ.

Naturmangfold

Konsesjonsgitt alternativ (1.0-1.23) er i konsekvensutredningen vurdert å ha størst negativ konsekvens for naturmangfold. Den store negative konsekvensen skyldes særlig Lullefjellet naturreservat. Lullefjellet naturreservat inneholder en av de største forekomstene av rik kalkfuruskog i Norden. I konsekvensutredningen legges det til grunn at det er nødvendig med et 40 meters ryddebelt gjennom reservatet. Det forventes i utredningen at traséalternativet vil medføre tap av forekomster av orkideer som marisko (NT) og 11 andre ordkidéarter, samt huldreblom (NT). Departementet vil påpeke at denne vurderingen baserte seg på et ordinært ryddebelt, og at det avbøtende tiltaket med forhøyede master ikke ble vurdert i utredningen.

Konsesjonsgitt alternativ går omtrent 1 km fra en kjent hekkelokalitet for kongeørn (nå livskraftig). Traseen går også tett inntil en hekkelokalitet for hønsehauk (nær truet på rødlisten) og nesten direkte over en hekkelokalitet for jaktfalk (nær truet). Konsekvensene for disse artene er vurdert til henholdsvis middels negativ, middels negativ og stor negativ. Samlet vurderes konsesjonsgitt trasé å medføre stor negativ konsekvens for naturmangfold.

Den alternative omsøkte traseen 1.0-1.2-1.19 er også vurdert å ha middels til stor negativ konsekvens. Dette alternativet krysser Skibotndalen i et område hvor det er registrert hekkelokaliteter for jaktfalk (nær truet) og kongeørn (nå livskraftig). Området på begge sider av dalen vurderes å ha stor verdi som jakt og hekkeområde for klippehekkende rovfugler. Det omsøkte traséalternativet 1.0-1.2-1.19 vurderes også å ha stor negativ konsekvens for en lokalitet for hønehawk (nær truet) og storlom (nær truet). Samlet er denne traseen vurdert å ha middels til stor negativ konsekvens for naturmangfold.

Det ikke-omsøkte alternativet 1.0 er vurdert å ha middels negativ konsekvens for naturmangfoldet, og det ikke-konsesjonsgitte alternativet 1.0-1.4-1.0 vurderes å ha middels til stor negativ konsekvens.

NVE konstaterer at både konsesjonsgitt alternativ, det omsøkte alternativet 1.0-1.2-1.19 og de øvrige alternativene som forelå da NVE fattet konsesjonsvedtak, vurderes å ha negative virkninger for fugl.

Det fremgår av Statnetts tilleggssøknad at alternativ 1.0-1.23.1 går omtrent 70 meter øst for Lullefjellet naturreservat og dermed ikke vil påvirke verneområdet direkte. Departementet har vurdert søknaden etter naturmangfoldloven § 49. Formålet med vern av Lullefjellet er å ta vare på en av de største kalkfuruskogsområdene i Norden, med de naturlige økologiske prosessene det omfatter, herunder flere verdifulle orkidéarter. Departementet finner at traseen utenfor verneområdet ikke påvirker de verdifulle botaniske forekomstene i verneområdet. Ledningen kan imidlertid få noen virkninger for fugl og dermed i noen grad påvirke de naturlige økologiske prosessene i verneområdet. Departementet viser til at formålet med alternativ 1.23.1 er å finne en trasé som ikke berører verneområdet direkte og som samtidig ikke er uakseptabel av hensyn til reindrift. Departementet har kommet til at mulig påvirkning av fugl naturlig tilhørende i reservatet, ikke er til hinder for å gi konsesjon.

Det er ikke registrert rødlistede plantearter langs traséalternativet. Det fremgår av søknaden at det er registrert strandsnipe (NT) og konglebit (NT) ved traseen de senere år. Som påpekt av Fylkesmannen i Troms, går traseen nær en lokalitet for jaktfalk (NT), samt lokaliteter for storlom og vandrefalk. Departementet forutsetter at traseen justeres så langt det lar seg gjøre i den grad det er mulig rent teknisk fra Statnetts side for å redusere nærheten til lokalitetene. Slik justering foretas i forbindelse med MTA-planen. Fylkesmannen i Troms forelegges justeringene før de fastsettes.

Det er ifølge tilleggssøknaden ikke registrert viktige naturtyper i traseen. Det er en registrert naturtype (gammel boreal lauvskog) rett nord for E8 ved Gustavberget i underkant av en km øst for traseen. Avgrensningen av naturtypen er i Naturbase betegnet som presis.

Hensynet til fugl kan etter departementets oppfatning ikke være avgjørende for valg av trasé ved Skibotndalen. Departementet merker seg at konsesjonsgitt alternativ krysser gjennom Lullefjellet naturreservat. NVE har satt vilkår om høyere master gjennom reservatet noe som etter departementets oppfatning reduserer de negative virkningene betraktelig. Konsesjonsgitt trasé vil likevel ha negative virkninger for reservatet, og krever dispensasjon eller endring av

verneforskriften. Departementet konstaterer at tilleggssøkt alternativ 1.0-1.23.1 unngår inngrep i reservatet, og departementet vurderer derfor dette alternativet som bedre for naturmangfoldet enn konsesjonsgitt trasé.

Landskap

For landskap vurderes konsesjonsgitt alternativ å medføre middels negative virkninger. Alternativ 1.0-1.2-1.19 vurderes å ha middels til liten negativ konsekvens for landskap. De ikke-omsøkte alternativene 1.0 og 1.0-1.4 vurderes å medføre middels til stor negativ konsekvens for landskap.

Oteren og Søreng er fremhevet som viktige konflikter for de omsøkte alternativene, men konsesjonsgitt alternativ er vurdert som noe dårligere da det prinsipielt anses uheldig at traseen krysser gjennom Lullefjellet naturreservat.

NVE peker på at begge alternativer går i nærheten av områder som benyttes til friluftsliv. Fylkesmannen i Troms mener omsøkt alternativ vil være mindre synlig enn konsesjonsgitt alternativ. NVE er uenig i denne vurderingen, da konsesjonsgitt trasé innebærer parallellføring med eksisterende 132 kV ledning. NVE påpeker også at omsøkt alternativ 1.0-1.2-1.19 krever to flymerkede master som vil være godt synlig ved fossen Rovvejohka.

Det fremgår av tilleggssøknaden at mastene med traséalternativ 1.0-1.23.1 der ledningen går over fjellplatået vest for Rundefjellet, vil bli synlige fra områder både øst og vest i Skibotndalen. Dette skyldes at noen mastepunkter vil stå i silhuett mot horisonten.

Tilleggssøkt trasé medfører også at ledningen flyttes nærmere hyttefeltet ved Lappgropa øst for tiltaksområdet. Hyttefeltet ligger omtrent 1,5 km øst for tilleggssøkt trasé, og omtrent 3 km fra konsesjonsgitt trasé. Det er ifølge tilleggssøknaden planer om ytterligere utbygginger i hyttefeltet. Tilleggssøkt trasé vil ved fjellryggen til Lille Rundfjellet være synlig fra hyttefeltet ved Lappgropa. Det er også en fritidsbolig omtrent 230 meter øst for tilleggssøkt trasé og omtrent 250 meter unna nærmeste mastepunkt.

Departementet legger vekt på at alternativ 1.2-1.19 innebærer et nytt landskapselement. Selv om det konsesjonsgitte alternativ medfører kryssing av Lullefjellet naturreservat, foretas en parallellføring med bestående 132 kV ledning gjennom reservatet. Departementet er enig med NVE i at ulempene med denne kryssingen er mindre for landskapet enn alternativet i helt ny trasé. Departementet vil peke på at konsekvensutredningen ikke har vurdert løsningen med høyere master gjennom reservatet.

Høyere master medfører etter departementets oppfatning også et stort landskapsinngrep, men departementet tar også i betraktning at det med høyere master ikke vil være behov for et synlig ryddebelte gjennom reservatet. Departementet konstaterer at tilleggssøkt alternativ i større grad enn konsesjonsgitt alternativ vil være synlig fra fritidsboliger og dalen for øvrig. Departementet vurderer derfor konsesjonsgitt alternativ som noe bedre for landskapet enn tilleggssøkt trasé, men forskjellen utjevnes noe ved at det ikke er nødvendig med ekstra høye master i tilleggssøkt trasé.

Angående de vurderte alternativene 1.0 og 1.4 ved kryssingen av Skibotndalen, konstaterer departementet at disse løsningene er landskapsmessig uheldige og ikke er omsøkt av Statnett.

Samlet vurdering

Departementet er enig med NVE som påpeker at hovedulempen med konsesjonsgitt alternativ er at traseen krysser gjennom Lullefjellet naturreservat. NVE viser til at det allerede går en 132 kV ledning gjennom reservatet, og mener inngrepet i reservatet kan reduseres ved en økning av mastehøyden. Med økt mastehøyde vil det ikke være nødvendig å etablere et ryddebelte gjennom reservatet. Det vil da bare være selve mastepunktene som krever areal. Ifølge NVE vil dette redusere de negative virkningene for biologisk mangfold, spesielt flora, vesentlig. Selv om dette avbøtende tiltaket medfører høyere master, mener NVE at dette vil gjøre ledningen mindre synlig. Departementet slutter seg til NVEs vurdering av en økning av mastehøyden.

Departementet mener også at hensynet til reindriften tilsier at ny trasé etter alternativ 1.0-1.2-1.19 bør unngås. På den måten unngås de mest sentrale beiteområdene. Statnetts rapport oversendt i brev av 15. januar 2015 om klimalaster, taler også i retning av at dette alternativet ikke velges.

Av de vurderte alternativene som naturvernorganisasjonene har pekt på, konstaterer departementet at disse medfører løsninger som landskapsmessig er uheldige og at særlig alternativ 1.0 er mer uheldig for reindriften enn konsesjonsgitt alternativ.

Ved valget mellom konsesjonsgitt alternativ (1.0-1.23) og tilleggssøkt alternativ (1.0-1.23.1) må etter departementets oppfatning fordelene for reindriften og landskapet, herunder visuelle virkninger fra hyttefeltet, avveies mot fordelene for naturmangfoldet ved tilleggssøkt trasé utenfor naturreservatet. Etter en konkret og helhetlig vurdering mener departementet at fordelene for reservatet som tilleggssøkt alternativ innebærer, veier tyngre enn at alternativet er noe dårligere for reindrift og landskap. Dersom det teknisk ligger til rette for det, foretas en mindre justering av traseen av hensyn til fugl, som nevnt ovenfor under vurderingen av naturmangfold.

Departementet viser for øvrig til Sametingets og fylkeskommunens uttalelser om behovet for undersøkelser etter kulturminneloven.

6.2.6 Konklusjon trasévalg

Departementets endrer traseen til 1.0-1.23.1 (tilleggssøkt trasé).

6.2.7 Vurdering av tiltaket opp mot folkeretten

Etter folkeretten må det vurderes om tiltaket medfører at reindriftsutøverne nektes retten til kulturutøvelse, jf. SP art. 27 og den generelle omtalen ovenfor. Departementet skal foreta en samlet vurdering av alle de tidligere inngrep, herunder eksisterende kraftledninger,

vassdragsreguleringer, veier og hyttefelt, sammenholdt med virkningene av inngrepet som denne kraftledningen innebærer. Departementet konstaterer at kraftledningen vil ha negative virkninger for Helligskogen reinbeitedistrikt, og at virkningene forsterkes av at distriktet er et helårsdistrikt. Etter en samlet vurdering av alle inngrep, mener departementet det vil være mulig for reindriftsutøverne i Helligskogen reinbeitedistrikt å drive reindrift på en regningssvarende måte også etter en etablering av kraftledningen slik departementet har skissert ovenfor.

Departementet har merket seg at Rieppi vindkraftverk er omsøkt i distriktets område, og at reindriften er svært skeptisk til dette tiltaket. Ved konsesjonsbehandlingen av vindkraftverket må den samlede belastning for reinbeitedistriktet av vindkraftverket og 420 kV kraftledningen hensyntas, slik regelverket krever.

Departementet legger i den folkerettslige vurderingen også vekt på at trasévalget er fastsatt av hensyn til distriktet ved at traséalternativ 1.19 er utelukket etter en reindrifsfaglig vurdering. I tillegg har departementet forutsatt at det tas hensyn til distriktet ved valg av masteplasseringer og tidspunktet for anleggsarbeidene i en eventuell MTA-plan. Sett opp mot at tiltaket er viktig for forsyningssikkerheten i regionen, mener departementet at proporsjonalitetsvurderingen bidrar til at tiltaket ikke strider mot SP art. 27.

Distriktet er involvert under konsesjonsbehandlingen gjennom konsultasjoner både med NVE og med departementet.

Departementet konkluderer med at tiltaket ikke er i strid med SP art. 27.

6.3 Strekningen Olmmáivárri (Mannsfjellet) – Reisaelva ved Gahperus

6.3.1 Innledning

Fra Olmmáivárri (Mannsfjellet) er det omsøkt ett traséalternativ frem til Viessogielasjohka. Ved passeringen av Kåfjorddalen er det omsøkt tre alternative traseer. Ved Viessogielasjohka går konsesjonsgitt alternativ (2.5) sørover mot Guolásjohka, og går videre nordøst mot Vuoddojávrri, hvor ledningen parallellføres videre med eksisterende 132 kV ledning. Det andre alternativet (1.0) går over Magervatnet og krysser Kåfjorddalen helt i sør før det møter konsesjonsgitt alternativ ved Loamljavri. Det tredje alternativet (1.5.1) går nordover fra Magervatnet og spenner ned i dalen ved Oterholmen og opp på andre siden av dalen mot Hánskkegurra. Alternativ 1.5.1 går deretter nordøstover og parallellføres med eksisterende 132 kV ledning nord for Hánskkevárri. Denne traseen møter trasé 1.0 ved Vuoddojávrri.

6.3.2 Klager

Følgende har påklaget NVEs vedtak på denne strekningen:

Reinbeitedistrikt 24T Helligskogen
Reinbeitedistrikt 37 Skarfvaggi

Reinbeitedistrikt 36 Cohkolat ja Biertavárri
Reinbeitedistrikt 39 Arnøy/Kågen
Områdestyret i Troms
Områdestyret i Vest-Finnmark

Klagen fra distrikt 24T Helligskogen er behandlet på forrige delstrekning, og dette distriktet kommenteres derfor ikke nærmere på denne delstrekningen.

Distrikt 37 Skarfvaggi mener prinsipalt at det ikke bør etableres nye inngrep i deres område. Subsidiært er distriktet uenig i NVEs valg av trasé ved passering av Kåfjorddalen. Distriktet mener den nordligste traseen burde velges (alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5). Distriktet mener konsesjonsgitt trasé er umulig å tilpasse seg for distriktet, og at fortsatt virksomhet vil falle bort ved dette trasévalget. Distriktets klage er detaljert og vil bli nærmere redegjort for nedenfor.

Distrikt 36 Cohkolat ja Biertavárri er også mot etablering av ledningen. I utdyping av klagen fremført av advokat Jonassen i brev av 12. juni 2012, ble det fremmet en subsidiær påstand om at alternativ 1.5 blir valgt. Distriktet mener dette alternativet vil dempe skadevirkningene for distriktet betraktelig. Under konsultasjonen med departementet mente distriktet at trasévalget ville være av mindre betydning under forutsetning av at Statnett finansierer omlegginger av distriktets gjerdeanlegg.

Det daværende områdestyret i Vest-Finnmark har støttet distrikt 37s og 36s synspunkter om valg av trasé ved passering av Kåfjorddalen. Det daværende områdestyret i Troms har påklaget kryssingen av Skibotndalen, og mener ledningen burde parallellføres også etter kryssingen av Skibotndalen. Departementet har vurdert dette under forrige delstrekning.

Distrikt 39 Arnøy/Kågen har også påklaget vedtaket og berøres på denne delstrekningen. Distriktet har ikke pekt på konkrete traséalternativer i klagen, men i en tidligere høringsuttalelse skriver distriktet at ledningen bør gå langs eksisterende ledninger.

Departementet varslet i brev av 27. februar 2015 berørte grunneiere for de omsøkte traseene ved passering av Kåfjorddalen om klagen fra reindriftsinteressene. Departementet mottok 9. mars 2015 e-post fra Levin Mikkelsen med uttalelse og underskriftsliste med flere grunneiere og uttalelse fra Birtavarre/Trollvik Grendelag.

Levin Mikkelsen hevder at en trasé nede i Kåfjorddalen vil medføre betydelige problemer for pelsdyrgården.

Grendelaget peker på at Kåfjorddalen allerede er sterkt berørt av kraftutbygging med tilhørende ledningsnett. Grendelaget er innforstått med at kraftledningen er av stor samfunnsmessig betydning, men er sterkt imot ytterligere inngrep som er til hinder for fortsatt næringsutøvelse og som forringer området som rekreasjons- og bomiljø, samt til hinder for samisk kulturutøvelse i området. Grendelaget skriver at det bør vurderes jordkabel oppe i dalen, og hvis dette ikke lar seg gjennomføre, ønskes NVEs konsesjonsgitte trasé.

Birtavarre/Trollvik Grendelag viser i uttalelsen til at det i Kåfjorddalen er en overveiende samisk befolkning, og at det foretas en reell vurdering av at tiltaket ikke medfører en vesentlig krenking av fortsatt samisk kultur- og næringsutøvelse. Grendelaget finner det folkerettslig tvilsomt at tiltak av denne størrelsesorden kan gjennomføres uten samtykke fra den samiske befolkningen i området. Det vises også til at området er mye brukt til forskjellige formål, og er viktig for befolkningen i dalen blant annet til jakt og fiske. Deler av området er ifølge grendelaget, viktige beiteområder for småfe.

Grendelaget viser også til kommunens reiselivssatsing og hengebroen over Fossejuvet, og mener traséalternativet over Sábetjohka må unngås. Grendelaget er også bekymret for flysikkerheten ved etablering av luftspenn, og mener lokalkunnskap om vindforhold tilsier at traséalternativet nede i dalen kan være utsatt for sterke fallvinder.

I uttalelsen fra grendelaget er videre vist til de visuelle ulempene, og at eksisterende kraftledninger allerede i dag er til hinder for rasjonell drift i jordbruket. Grendelaget mener reindriften blir likt berørt av de tre omsøkte traséalternativene, mens de nordligste traséalternativene vil påføre området og befolkningen uopprettelig ulempe.

Kåfjord Næringsforum v/Levin Mikkelsen har i brev av 24. februar 2015 til NVE også uttalt seg om trasévalget. Kåfjord Næringsforum har i stor grad tatt opp de samme innsigelsene som grendelaget mot de to nordligste traséalternativene.

Kåfjord Fremskrittsparti har i brev av 12. mars 2015 til departementet gått sterkt imot andre trasévalg enn det NVE har gitt konsesjon til.

Departementet vurderer først hensynet til reindriften, før det konkrete trasévalget vurderes.

6.3.3 Reindrift

Beiteområder for distrikt 37 og 36 vil berøres av trasévalget ved passering av Kåfjorddalen. For distrikt 39 Arnøy/Kågen vil påvirkningen være på trekk og driv til og fra sommer- og vinterbeitene. Departementet finner det hensiktsmessig å redegjøre for påvirkningen for distriktene separat i det følgende.

Distrikt 37 Skarfvaggi

Konsekvensutredningens vurdering av status for distrikt 37 Skarfvaggi fremgår av hovedutredningen fra 2009. Distrikt 37 har østgrensen for sitt sommerbeite mot distrikt 36. Distriktsgrensen følger Kåfjordelva, og distrikt 37 berøres av ledningen vest for Kåfjorddalen. Samlet areal for distriktets sommerbeiter er 445 km². Distriktet har beiterett innenfor sommerområdet fra 1. mars til 31. desember, men vil i praksis ha dyr i området i perioden fra mai til oktober. Distrikt 24T Helligskogen har beiterett innenfor distrikt 37s sommerbeiteområder.

Distrikt 37 har vinterbeiter innenfor Kautokeino kommune og høst/vårbeiter i Vuohcetvuopmi ved finskegrensen. Vårflytting skjer langs grensen til Finland i slutten av april, og distriktet ankommer Kåfjorddalen rundt månedskiftet april-mai. På grunn av mye snø i fjellene i disse områdene går reinen vanligvis spredt under kalvingen. Ifølge konsekvensutredningen er det viktige tidlig grønne beiter og kalving i områdene nord for Guolasjavri, hvor kalvingen oftest starter. Gradvis trekker dyrene vestover, og det er kalving blant annet i lavere områder under Moskkugáisi. Dette området berøres av alternativ 1.0 og alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5. Etter innspill fra distriktet, ble det i tillegg utredningen for alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 lagt til at i starten av kalvingen trekker reinen inn i området som berøres av alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 forbi Guolasjavri. Utover i mai vil snøsmeltingen gradvis gi gode beiter oppover liene nord for Moskkugáisi og videre inn arealene der alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 går. Her er det lavbeiter på rabbene og grøntbeiter nedover liene ut mot Kåfjorddalen.

Området ved Viessagielosjohka fremheves som meget viktige beiter hele sommeren, og er også oppsamlingsområdet før kalvemerkingen i gjerdeanlegget. Etter kalvemerking som vanligvis avsluttes andre uka av juli går dyrene relativt fritt frem til september. Det er behov for gjeting langs sperregjerdene i sør for å hindre at dyrene trekker ut av sommerbeiteområdet. Det må også gjetes utover sommeren fordi gjerdet mangler eller er i dårlig forfatning på deler av strekningen. Bukkene drives langs drivleien vest for Magervatnet tidlig på sommeren for å komme ut i de nordlige delene av distriktet. Ifølge konsekvensutredningen kan spredte dyr, spesielt bukker, bruke skråliene opp fra dalbunnen helt ut mot Kåfjordbotn i sommerperioden.

Ettermerking og uttak av slaktedyr skjer i september i anlegget ved Guolasjavri. Brunstland er hele Moskkudalen i omtrent samme område som oppsamling for kalvemerking. Områdene Borsuuhcavakkas, Omlnaivaggi og sørover er også brunstland. Oppsamling før høstflytting i oktober skjer i området vest for Guolasjavri.

Det fremgår av konsekvensutredningen at sommerbeitene generelt er høytliggende med stort innslag av stein og ur. Størstedelen av arealet ligger mellom 700 og 1365 moh. Snømengdene er store slik at deler av beitene er snødekte til ut i juli. Dalene er dype og bratte, men frodige. Sommerstid er dette gunstig fordi dyrene kan vandre fra rike beiter lavt nede når det er lite insekter, til høytliggende insektsfrie luftingsplasser når det er varmt og stor insektaktivitet. Utover sommeren når det er overskudd på høytliggende, bare områder er det atskillig større beiteareal tilgjengelig, og reinen kan i større grad benytte uforstyrrede områder langt fra folk. Lavtflygende helikoptre fra militæret har ifølge utredningen, vært et problem og ført til tap av skremt kalv i elver med vårflom. Konsekvensutredningen mener tidlig snøbart kalvingsland er av størst verdi fordi det er relativt små arealer av denne typen.

Alternativ 1.0 går i sentralt vår- og sommerbeiteland for distrikt 37 fra øverst i Olmmaivaggi og østover. Disse områdene er relativt høytliggende og blir bart med snøsmeltingen utover i slutten av juni og juli. Områder med gode grøntbeiter i høyfjellet er også av stor verdi fordi store deler av arealene er preget av stein og ur. Det sentrale oppsamlingsområdet nord for Duolbarassa, hvor distriktet må holde dyrene før kalvemerking er av en slik type. Dette området har ifølge konsekvensutredningen relativt godt beite sammenlignet med mange av arealene lenger mot nord, som er mer høytliggende og mer kupert.

Alternativ 1.0 passerer en drivingslei vest for Magervatn som særlig er benyttet av bukkeflokker inn mot de nordlige deler av sommerbeitet tidlig i sesongen. Det går både trekk og drivlei opp og ned Olmnaivaggi, Borsuuhcavakkas/Duolbajavri og Moskkudalen. Konsekvensutredningen vurderer området som alternativ 1.0 passerer gjennom fra øverst i Olmnaivaggi og vestover til Magervatn for å være av stor verdi. Dette begrunnes med at oppsamlingsområdet og drivingsleien ligger her, og utgjør kjernen i sommerbeitene som er intensivt i bruk store deler av sommeren. Disse områdene er felles for alle tre omsøkte traséalternativer.

Det fremgår av konsekvensutredningen at siden det er overvekt av høytliggende beiter, er de lavereliggende og tidlig snøbare områdene i øvre del av Kåfjorddalen og rundt Guolasjavri av stor betydning. Dette er de områdene som kan benyttes i den første delen av kalvingsperioden. Det er eksisterende inngrep i disse områdene. Konsekvensutredningen fremhver friluftsliv og turisme fra Kåfjord og kraftutbygging i Gulas. Anleggsveien til kraftanlegget åpner for mer menneskelig aktivitet, i tillegg til at oppdemmingen på 60-tallet beslagla lavereliggende arealer og hindret naturlige trekkveier. Ifølge konsekvensutredningen kan inngrep og forstyrrelser i kalvingsland gi store unnvikelseeffekter, og de gjenværende arealene som er relativt uforstyrrede anses derfor meget viktige.

Alternativ 1.0 berører slikt viktig kalvingsland øst for Magervatn. Dette gjelder særlig i de mest lavtliggende og tidlig snøbare delene. Her berøres også trekket av kalvingsflokker fra Guolasjavri og nordover til tidlig snøbare områder nord for Moskkugaisi. Trekkleiene rundt Moskkugaisi anses også å være av stor verdi. Verdien av kalvingslandet og trekkveiene som berøres av alternativ 1.0 fra Magervatnet og østover til grensen mot distrikt 36 vurderes som stor.

Om påvirkning og konsekvens fremgår det av konsekvensutredningen at siden ledningen går gjennom sentrale områder med oppsamlingsområde og kalvingsland, og sommerbeitearealet er relativt lite og kombinert med høye fjell, er dette ett av distriktene som vil kunne bli sterkest påvirket av ledningen.

Distriktet ser det som katastrofalt for driften hvis det er anleggsarbeid i området fra april til oktober. Ifølge konsekvensutredningen vil det være vanskelig å drive anleggsarbeid utenom denne perioden på grunn av snø- og lysforhold. Det antas derfor i konsekvensutredningen at det vil foregå anleggsarbeid i denne perioden når det er dyr i området. Det legges til grunn i konsekvensutredningen at jo mer forstyrret dyrene blir under anleggsperioden, jo større blir de negative erfaringene forbundet med inngrep i området. Dette kan dermed resultere i negative konsekvenser for reinens bruk av området på lang sikt.

Området frem til Magervatnet brukes intensivt utover sommeren når snøsmeltingen starter. Det kreves gjeting for å holde dyrene i oppsamlingsområdet her, og for å drive dem til kalvemerkingssanlegget i juli. Arealet med tilgjengelige beiter øker utover sommeren som følge av snøsmeltingen, og dyrene spres utover større områder slik at effekten av

anleggsarbeidet reduseres. Dette er likevel de mest sentrale beiteområdene, og hvis reinen ikke holdes der, finnes det ikke like godt egnede områder hvor reinen kan gjetes effektivt.

Utredningene mener de driftsmessige konsekvensene kan bli store spesielt under oppsamlingen før kalvemerkingen ved at dyr skremmes eller trekkes ut, slik at de må gjetes mer intensivt. Distriktet er usikkert på om det da vil klare å gjennomføre tilstrekkelig gjeting grunnet dårlige og manglende sperregjerder mot nabo-distrikt og mot Finland. Konsekvensene for bruk av drivingsleien vest for Magervatnet vil antagelig være mindre fordi anleggsarbeidet kan stoppes i perioder med aktivt driv. Påvirkningen i anleggsperioden i området fra Olmmaivaggi og vest til drivingsleia ved Magervatn vurderes til stor negativ, og størst negative konsekvenser vurderes å kunne oppstå i oppsamlingsområdet.

På grunn av at kalvingsperioden er den mest sårbare for reinen, vurderes påvirkningen i kalvingslandet fra Magervatn til Kåfjorddalen å være stor. Flukt- og fryktadferd i kalvingsperioden kan unngås ved ikke å ha anleggsarbeid og menneskelig aktivitet i terrenget samtidig med kalving. Dersom dette gjøres, vil maskiner i terrenget, beiteskader og master/ledninger under konstruksjon i så fall primært medføre unntvikelsseseffekter.

I driftsfasen frykter distriktet store negative konsekvenser fordi ledningen passerer oppsamlingsområdet. Dette kan medføre vanskeligheter med å få reinen til å roe seg i oppsamlingsområdet, og det kan redusere bruken av gode sommerbeiter. Distriktet har negative erfaringer med eksisterende 132 kV ledning. Under gitte værforhold med mye snø slik at ledningen går lavt over bakken, har reinen snudd ved trekk/driving mot ledningen. Dyrene skyr også beiteene rett under 132 kV ledningen.

Ifølge konsekvensutredningen er det store beitearealer sentralt i området som kan bli brukt mindre som følge av unntvikelssesoner. Beiteene anses som gode sammenlignet med andre høyfjellsarealer, og påvirkningen vurderes i utredningen til stor negativ. Effekten vil trolig bli mindre utover sommeren når større beitearealer innenfor distriktet tas i bruk, slik at påvirkningsgraden reduseres til middels negativ. Ifølge utredningen er det ikke grunn til å tro at drivingsleien ved Magervatn ikke vil brukes, men under visse værforhold med mye støy fra ledningene, kan en forvente vanskeligheter med naturlige trekk og driv under ledningene. Påvirkningen vurderes til å være middels negativ for drivingsleia og andre trekkveier i sommerbeiteene.

I kalvingslandet med trekkveier fra Magervatn og øst til Kåfjorddalen forventer utredningen de sterkeste negative konsekvensene basert på studier av unntvikelsseseffekter og kunnskap om sårbarhet under kalving. Kalvingsland er også en begrenset ressurs innenfor distriktet. Påvirkningsgrad vurderes til stor negativ.

Konsekvensene av alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 er utredet i hovedutredningen fra mars 2009 og tilleggsutredningen fra mars 2011. Ved Magervatn går alternativ 1.5 nordover, og følger en trasé som ifølge utredningen er nord for de mest intensivt brukte kalvingsområdene selv om det også her foregår kalving. Ifølge tilleggsutredningen går alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 gjennom samme typer beiter som det tidligere vurderte alternativ 1.0-1.5, men alternativet

går noe mer høytliggende og derav antagelig noe senere avsmeltet om våren. Det anses sannsynlig at beitene ved alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 får økende verdi utover i kalvingstiden. Verdien av områdene som berøres av både 1.0-1.5 og 1.0-1.5-1.5.1-1.5 vurderes til middels til stort for kalvingsland og stor for berørte trekkveier.

Alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 anses noe mindre negativt enn det tidligere vurderte alternativet 1.0-1.5 som passerer ned Suonjercohkat der beitene er gode, og det er mulig trekkvei opp og ned til dalen. I anleggsfasen vurderes omfanget til stort negativt og konsekvensgraden til stor til middels negativ. I driftsfasen er unntakelseseffekter innenfor kalvingsland mest utslagsgivende. Omfanget vurderes til stort negativt og konsekvensgraden vurderes til stor til middels negativ konsekvens.

Konsesjonsgitt alternativ er behandlet i tilleggsutredning fra november 2011. Det fremgår at konsesjonsgitt alternativ krysser midt i kalvingsområdet for distriktet. Hele området mellom Magervatn og Guolasjavri er viktig kalvingsland. Ifølge utredningen er fjellsidene på sørsiden av Magervatn og mellom Viessagielosjahko og Unna-Goddejohka spesielt viktige. Her er det lite menneskelig aktivitet, og det er tidligere bart enn lenger nord.

Konsesjonsgitt alternativ krysser innfarten til oppsamlingsområdet rundt Viessagielosjohka. Her drives dyrene inn fra flere retninger, og ofte fra øst hvor konsesjonsgitt alternativ går. Driv- og trekkleien som går på østsiden av Moskkugaisi starter relativt bredt (2-4 km) mellom Goddejavri og Guolasjavri og fortsetter i nordlig retning før den strammes inn betydelig like før kryssning av Unna-Goddejohka. Ifølge utredningen er denne flaskehalsen en utfordring for reindriften, og det er akkurat her alternativ 2.5 krysser og dreier av i nordøstlig retning før det krysser Kåfjorddalen. Konsesjonsgitt alternativ går også mye nærmere driv- og trekkleien som går i øst-vest-retning langs Goddejavri og inn til oppsamlingsområdet rundt Viessagielosjohka. Generelt er det mindre menneskelige aktiviteter og mer uberørte områder lenger sydøst i Kåfjorddalen.

Om verdien av områdene som berøres av konsesjonsgitt alternativ, fremgår det av utredningen at disse er noe mer sørvendt og derav antagelig noe tidligere avsmeltet om våren enn alternativ 1.0. Områdene anses som bedre vår- og sommerbeiter enn alternativ 1.0. Grøntbeiter innenfor det sentrale sommerbeiteområdet som berøres av alternativ 2.5 er av meget høy verdi. Trekkveier følger hyller og skar i terrenget, og driv- og trekkveier ved Goddejavri og kryssning av flaskehalsen ved Unna-Goddejohka fremheves. Ifølge utredningen krysser konsesjonsgitt alternativ relativt uberørte områder med lite menneskelige inngrep sammenlignet med de øvrige alternativene. Områdene som berøres av konsesjonsgitt alternativ anses for å være av høyere verdi enn områdene som berøres av alternativ 1.0. Verdien av området som berøres av konsesjonsgitt alternativ vurderes til meget stor for berørt kalvingsland og for berørte driv- og trekkveier.

Samlet vurderes konsesjonsgitt alternativ å være mer negativt for distrikt 37 enn de to andre omsøkte alternativene. Dette begrunnes med at traseen passerer Kåfjorddalen lenger sør og dermed gjennom mer sentrale kalvingsområder, mer sørvendt terreng med bedre beiter, mindre menneskelige inngrep, et samlingsområde og viktige driv- og trekkleier like ved en

eksisterende flaskehals. Det er i konsekvensutredningen vist til at distriktet mener konsesjonsgitt alternativ er så negativt for driften at det er helt avgjørende for eksistensen.

Konsekvensutredningen forutsetter at det ikke er aktivt anleggsarbeid i kalvingsområdene under selve kalvingsperioden, men på grunn av driv- og trekkleiene vurderes omfanget til meget stort negativt. Konsekvensgraden vurderes også til meget stor negativ. Samme omfang og konsekvensgrad vurderes i driftsfasen på grunn av unnvikelseeffekter innenfor kalvingsland og sentrale sommerbeiter, samt forstyrrelser av driv- og trekkleier.

I konsesjonsvedtaket legger NVE til grunn at alle omsøkte alternativer vil kunne berøre lavtliggende og tidlige beiter, men at konsesjonsgitt alternativ i noe større grad berører kalvingsland og går nærmere slakteanlegget ved Sinaidvarri og drivleier knyttet til dette. NVE mener avstanden både til dette anlegget og til kalvemerkinganlegget ved Duolbarassa er god for de omsøkte løsningene. Vedrørende flaskehalsen på trekkleien rundt Moskkugaisi som er fremhevet i konsekvensutredningen, kan ikke NVE se at konsesjonsgitt alternativ er dårligere enn andre omsøkte løsninger. NVE påpeker at både alternativ 1.0 og 2.5 krysser trekkleien. Alternativ 1.0 krysser ved en relativt trang passasje ved Magerelva, hvor reinen om våren også vil måtte trekke i hellende terreng nedover mot ledningen. Konsesjonsgitt alternativ krysser i et langt mer åpent, småkupert terreng noe sør for der drivleia smales av mot krysningspunktet for alternativ 1.0. Etter NVEs vurdering innebærer dette at alternativ 1.0 er et dårligere krysningspunkt enn konsesjonsgitt alternativ. Det samme gjelder i avveiningen mellom konsesjonsgitt alternativ og alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5.

Etter NVEs vurdering synes konsesjonsgitt alternativ generelt å kunne berøre noe mer tidlige beiter og områder hvor reinen trekker og drives gjentatte ganger gjennom sommer og høst. De tidlige beitenene er også aktuelt kalvingsland. NVE vurderer likevel terrenget som konsesjonsgitt alternativ går i som gunstig for å unngå konflikter mellom reindrift og ledning. NVE mener de to andre omsøkte alternativene i større grad synes å kunne berøre drivleier som ut fra terrenget synes å være mindre fleksible enn tilfellet er ved konsesjonsgitt alternativ.

NVE merker seg også at alternativ 1.0 krysser Kåfjorddalen i et av de nordligste områdene hvor terrenget tillater trekk opp fra dalen til fjellet. Selv om NVE ikke vurderer en kraftledning som stengsel for slikt trekk, vil ledningen etter dette alternativet i større grad enn de øvrige kunne virke begrensende for bruk av lavtliggende beiter mellom Ankerlia og Sabethjohka. NVE peker imidlertid på at konsesjonsgitt alternativ er noe lenger enn alternativ 1.0 og følgelig vil kunne berøre noe mer areal.

NVE legger vekt på at de tre fagrapportene og høringsuttalelsene fra reindriftsutøverne viser til mye av de samme virkningene for alle traséalternativene. Etter NVEs oppfatning til alternativene rangere noe ulikt, avhengig av hvilken påvirkningsfaktor de vurderes etter (kalvingsland, trekklei, beite, osv.). Etter NVEs vurdering er det ikke stor forskjell mellom de omsøkte alternativene for kryssing av Kåfjorddalen. Høringsuttalelsene fra andre interesser står i noen grad i motstrid til uttalelsene fra reindriften. NVE legger vekt på uttalelsene fra reindriften og beskrivelsene i fagutredningen, men vurderer de mulige virkningene for ulike funksjonsområder noe forskjellig fra disse. NVE støtter fagutredningens vurdering av at

alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 er best og konsesjonsgitt alternativ er verst for reindriften, men mener totalt sett at det ikke er stor forskjell mellom alternativene 1.0 og 2.5 på vestsiden av Kåfjorddalen.

I konsultasjonen med departementet pekte distriktet på at konsesjonsgitt trasé går gjennom distriktets kalvingsområder. Det blir tidlig bart i dette området fordi det ligger lavere enn områdene rundt. De to alternative traséalternativene 1.0 og 1.0-1.5-1.5.1-1.5 benyttes også som kalvingsområder, men ifølge distriktet i mindre grad enn konsesjonsgitt trasé.

Distriktet var prinsipielt mot at tiltaket etableres, men dersom ledningen skal bygges er konsesjonsgitt alternativ det klart mest uheldige av de omsøkte alternativene. Distriktet mener dette alternativet vil ha store negative følger både i anleggs- og driftsfasen, og er alvorlig bekymret for den videre driften dersom dette alternativet velges. Det beste traséalternativet ville vært parallellføring med eksisterende 132 kV ledning, men distriktet hadde merket seg at dette alternativet ikke er ansett som teknisk akseptabelt på grunn av klimatiske forhold.

Det beste omsøkte alternativet for distriktet er alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5, selv om også dette alternativet har negative virkninger for distriktet. Av øvrige avbøtende tiltak pekte distriktet på et midlertidig sperregjerde i sør mellom slakteanlegget og kalvemerkinganlegget.

Tilsvarende synspunkter fremgår også av klagen fra distriktet, hvor også sen innflytting til området og tidlig utflytting samt økt gjeting, er nevnt som avbøtende tiltak.

Departementet har merket seg at distriktet, utrederne og NVE er enig i at alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 er det beste for distrikt 37, mens konsesjonsgitt alternativ har størst negative virkninger. Departementet er enig i rangeringen av de omsøkte alternativene for distrikt 37. Departementet noterer at NVE mener at det er mindre forskjell på alternativene enn det som legges til grunn i fagutredningen og av distriktet.

Etter departementets oppfatning må det tillegges større vekt at konsesjonsgitt trasé går gjennom viktigere områder for reindriften. Departementet mener det i denne forbindelse også må tas i betraktning at Skarfvaggi er et lite distrikt, og at driften derfor er mindre fleksibel. Departementet påpeker også at alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 gir mer fleksibilitet i anleggsfasen, noe departementet mener er viktig i denne saken hvor et stort antall reinbeitedistrikter berøres. Departementet slutter seg på denne bakgrunn til vurderingen av konsekvenser som fremgår av konsekvensutredningen og som distriktet selv har gitt uttrykk for.

Distrikt 36 Cohkolat ja Biertavarri

Distrikt 36 berøres av ledningen fra distriktsgrensen mot distrikt 37 i Kåfjorddalen og østover til Reisadalen. Distrikt 36 er et stort distrikt med areal for sommerbeitene på 2118 km². Distriktet berøres ikke av kraftledningen innenfor sine høst- og vårbeiter i 30A, vestre sone, eller innenfor vinterbeitene i distrikt 31 i Kautokeino vinterbeitedistrikt.

Det fremgår av hovedutredningen at distriktet har et sperregjerde som skiller sommeroppholdslandet i nord og vår- og høstoppholdsland sør i distriktet. Sperregjerdet går

fra riksvei 865 i Reisadalen ved Gahperus og over fjellet til Kåfjorddalen ved Gaivuonskaidi. Sperregjerdet følger grovt sett eksisterende 132 kV ledning fra Kåfjorddalen til Reisadalen. Sommeroppholdslandet går ut mot kysten og mot befolkede områder med menneskelig forstyrrelse. Vår- og høstoppholdslandet er gjennomgående mer uberørt og langt fra folk.

Reinen flyttes fra vinterbeitet og inn i sommerdistriktets sørlige del i april. Flyttingen er ikke berørt av ledningen. Bukkene skilles ut og drives til de nordlige delene av distriktet, nord for sperregjerdet og ut mot dalene og fjorden. De vil da måtte drives forbi ledningen. Hovedkalvingsområdet er i området fra Njallaavzi helt sør i distriktet og nordover mot sperregjerdet. Ifølge utredningen vil ledningen berøre kalvingsområder i nordligste delen opp mot sperregjerdet langs eksisterende 132 kV ledning. Kalvingstygdepunktet er i slutten av mai/begynnelsen av juni. To mindre brukte kalvingsområder ligger nord for sperregjerdet i sommeroppholdslandet fra Dolpi og nordover, og på Maurneset. Disse vil ifølge utredningen ikke berøres av ledningen.

Kalveflokkene samles i oppsamlingsområdet sør for sperregjerdet før de slipper gjennom gjerdet til sommerbeitene. Ledningsalternativene går gjennom dette området. Etter St. Hans blir dyrene drevet gjennom sperregjerdet på spesielle punkter, og de er på nordsiden av gjerdet frem til omtrent 10. august. Dyrene blir da drevet sørover til kalvemerkingsgjerdet rett øst for Njuorjojavri der alternativene 1.0 og 1.5 møtes. Kalvemerkingen skjer i august/september. Etter kalvemerkingen blir dyrene sluppet ut på sørsiden av sperregjerdet. De blir på sørsiden frem til distrikt 39 Arnøy/Kågen kommer inn i området. Parringslandet er sør for sperregjerdet og vil berøres av ledningsalternativene.

Det er minst to trekkveier som går fra sørsiden av sperregjerdet og inn i sommeroppholdslandet på nordsiden. Den vestlige av disse trekkveiene går på vestsiden av Njuorjojavri, og brukes på våren i forbindelse med driving av bukkeflokkene og når kalveflokkene trekker inn i sommeroppholdsområdet. På østsiden av Njuorjojavri går den andre drivleien som brukes i august/september når dyrene drives til kalvemerking og slippes inn i vår- og høstoppholdslandet. Begge drivleier må krysse kraftledningen. Den vestlige drivleien berøres av alternativ 1.0 og 1.0-1.5-1.5.1-1.5, mens den østlige berøres av alternativ 1.0.

Når distrikt 39 Arnøy/Kågen kommer med sine dyr innenfor distrikt 36 i oktober/november er det mye jobb med å holde flokkene atskilt. Distrikt 36 driver da dyrene sør for Buntadalen, og distrikt 39 driver sine dyr forbi på vestsiden av disse høstbeitene. Distrikt 37 og distrikt 19/32 T driver også sine dyr forbi gjennom den sørligste delen av distrikt 36 i november, i flyttingen til sine vinterbeiter. Distrikt 36 blir i høstbeitene innenfor sommerdistriktet til distrikt 37, 39 og 19/32T har drevet sine dyr forbi. I november når de andre distriktene har flyttet forbi, flytter distrikt 36 sine dyr nordover mot sperregjerdet. Avhengig av været, blir distrikt 36 i området ut desember. Dette betyr at områdene rett sør for sperregjerdet som er berørt av ledningstraseene blir brukt hele høsten, først av distrikt 36 i august/september, deretter av distrikt 39 i oktober/november og deretter igjen av distrikt 36 i november/desember. I konsultasjonen med NVE presiserte distriktet at det er dyr nord for sperregjerdet og at de dermed berøres av ledningen i perioden juni til september.

Flytting til vinterbeitene skjer først i desember. Slakting gjennomføres i vinterområdet, og berøres derfor ikke av kraftledningen. Ifølge utredningen ønsker distriktet slakteplass også i sommerdistriktet for å kunne ta ut dyr med høyere slaktevekt i september.

Utredningen anser sommerbeitene til distrikt 36 som gode. Det er viddelandskapet i den sørlige delen som benyttes vår- og høst. Her er snømengdene moderate og beitenes tidligere tilgjengelige på våren enn lenger mot nord. I den nordlige halvdelen er det kupert med høye fjell og dype daler. Det er rike, frodige beiter nede i dalene og gode luftingsplasser i høyden, noe som gjør det til gode beiteområder i den varmeste perioden av sommeren. På høsten når snøen legger seg i de nordlige høytliggende områdene trekker reinen naturlig ned mot sør og øst til de slakere fjellene med mindre snø og bedre høstbeiter.

Ifølge utredningen har distrikt 36 store villmarkspregete områder innenfor sine arealer sammenlignet med mange andre distrikter. Menneskelige inngrep og forstyrrelser er konsentrert til randområdene i den nordlige halvdelen, hvor E6 og andre veier går. I tillegg er det tettsteder med bebyggelse, landbruk og generelt stor menneskelig aktivitet i dette området.

Vassdragsreguleringer har gitt beitetap i enkelte områder. Utredningen nevner Guolasjavri i Kåfjord, og Kildalsdammen og Sikkajavri i Nordreisa. De to sistnevnte påvirker den nordlige halvdelen, mens Guolasjavri ligger innenfor vår- og høstbeiteområdene. Jakt, fiske og friluftsliv medfører menneskelig forstyrrelse i fjellområder med tilknytning til Reisadalen og Kåfjorddalen, og åpne anleggsveier til vannkraftanlegg øker slike aktiviteter. Konsekvensutredningen mener totalt sett at de sørlige beitenes i distriktet har en spesiell verdi fordi de er relativt inngrepsfrie. Et stort nytt inngrep kan da gi en vesentlig ny effekt.

Alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 går gjennom et inngrepsfritt område fra Kåfjorddalen og frem til parallellføring med 132 kV ledningen nord for Boatkajavrit. Alternativ 1.0 går gjennom inngrepsfrie områder i en lengre strekning fra Sabetjohka øverst i Kåfjorddalen og frem til parallellføring med 132 kV ledningen øst for Stuora Njuorjajavri. Konsekvensutredningen vurderer områdene under et lenger inngrepsfritt strekk (alternativ 1.0) for i utgangspunktet å ha noe større verdi enn tilsvarende områder med en parallellføring med eksisterende ledning (1.0-1.5-1.5.1-1.5). Begge alternativer går likevel gjennom kalvingsland og tidlig vårland som vurderes å ha stor verdi. På grunn av at traséalternativene ser ut til å gå i relativt høytliggende deler av kalvingslandet og vårlandet, mener utredningen det er grunn til å tro at verdien er moderat i starten av kalvingen, men det verdien vil øke utover i den siste del av kalvingen.

Oppsamlingsområdet rundt Stuora Njuorjojavri har spesiell verdi for distrikt 36 før dyrene slippes forbi sperregjerdet og nord til sommerbeitene. Trekkleier som er tilknyttet oppsamlingsområdet må passere kraftledningen når dyr skal trekke nord til sommerbeitene. Trekkleiene anses derfor også for å være av stor verdi.

Samlet anses områdene som berøres av alternativ 1.0 for å være av stor verdi, mens alternativ 1.5 vurderes å være av stor til middels verdi. Det omsøkte alternativet 1.5.1 som er en justering av opprinnelig alternativ 1.5.1, vurderes også til å berøre områder av stor verdi til middels verdi. Konsesjonsgitt alternativ (2.5) går i ytterkanten av distrikt 36 sitt kalvingsland

og brunstland, samt oppsamlingsområde. I tilleggsutredningen fra desember 2011 vurderes verdien som stor til middels.

I anleggsfasen vurderer konsekvensutredningen påvirkningen av ledningen for å være stor negativ grunnet unnvikelseeffekter som følge av maskiner, materiell og spor i terrenget. Det forutsettes at det ikke drives aktivt anleggsarbeid i kalvingsperioden. Det antas at alternativ 1.5 vil ha noe mindre negativ påvirkning enn alternativ 1.0 fordi det følger eksisterende inngrep og sperregjerde. Oppsamling vurderes å være meget vanskelig samtidig som det er anleggsarbeid. Påvirkningen vurderes til stor negativ.

Ifølge utredningen er dyrene innenfor distrikt 36 nord for sperregjerdet og kraftledningen i juli og august, og påvirkningen vurderes derfor å være ubetydelig. Kalvemerkinganlegget som benyttes i august, vurderes å være av stor verdi. Det er også en drivleie i dette området, som vurderes å være av stor verdi.

Ved høstbeiting etter kalvemerking i september/oktober, og deretter i november/desember etter at distrikt 39 har trukket seg ut, kan det antas at anleggsarbeid vil medføre sterke unnvikelseeffekter og reduksjon i beiteutnyttelsen. Så lenge distrikt 39 ikke er i området slik at sammenblanding unngås, mener utredningen det finnes alternative arealer som kan benyttes under anleggsarbeidet. Utredningen vurderer påvirkningen til å bli middels negativ i høstperioden.

Konsekvensutredningen mener aktive driv inn og ut av sommerbeitene nord for sperregjerdet, vil kunne kombineres med anleggsarbeidene. Naturlige trekk anses mer problematiske og er mer uforutsigbare. Påvirkningen på naturlige driftsmønstre vurderes å være stor negativ. Slike trekk vil ifølge utredningen kunne hindres først og fremst med de alternativer som ikke er parallellførte siden disse ikke går langs med sperregjerdet. Kalving/vårbeiting i juni før dyrene slippes nord for sperregjerdet er fremhevet i utredningen.

Samlet vurderes alternativ 1.0 å medføre stor negativ konsekvens i anleggsfasen for distrikt 36. Alternativ 2.5 går i samme typer sesongbeiter som alternativ 1.0 før disse alternativene møtes ved Laomijarvi. Konsekvensen vurderes å være stor negativ også for konsesjonsgitt alternativ. Det omsøkte alternativet 1.0-1.5-1.5.1-1.5 vurderes også å medføre stor til middels negativ konsekvens i anleggsfasen.

Ifølge utredningen kan det oppstå unnvikelseeffekter i driftsfasen. Utrederne forventer ikke frykt- og fluktreaksjoner så lenge det er ettersyn eller vedlikehold med mennesker og maskiner i terrenget. Ettersom traseene går i kalvingsland mener utrederne dette tilsier relativt store unnvikelseeffekter og dårligere utnyttelse av de nordligste delene av kalvingsområdet. Påvirkningen vurderes til stor negativ for de alternativer for ledningsalternativer som ikke er parallellført med eksisterende 132 kV ledning. For det parallellførte alternativet som også følger sperregjerdet (1.0-1.5-1.5.1-1.5) vurderes påvirkningen til middels negativ.

Under oppsamling og flytting inn i de nordlige områdene vurderes eventuelle unnvikelseeffekter også å skape vanskeligheter, men utrederne antar at det fremdeles vil

være mulig å samle flokkene i området selv om gjetingsaktiviteten må økes. Utredningen vurderer påvirkningen til middels negativ.

Ved høstbeiting i september/oktober og november/desember går dyrene mer fritt utenom oppsamling. Utredningen antar at unnvikelseeffekter kan gi dårligere beiteutnyttelse, men mener det er stor usikkerhet rundt graden av unnvikelse. Alternativ 1.0 vurderes å medføre middels grad av negativ påvirkning fordi det ikke er parallellført, mens alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 på grunn av parallellføring med eksisterende 132 kV ledning vurderes å medføre liten negativ påvirkning på dette punktet.

Utredningene antar at aktivt driv som passerer kraftledningen bør kunne gjennomføres uten store problemer med mulig unntak for spesielle værforhold med mye støy. Når dyrene trekker naturlig, kan støy likevel skape en større barrierewirking slik at mer driv/gjeting blir nødvendig. Utredningene vurderer graden av påvirkning til liten til middels negativ. Samlet i driftsfasen mener utredningene at alternativ 1.0 vil medføre stor negativ konsekvens. Konsekvensen for konsesjonsgitt alternativ vurderes å være den samme mens alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 angis å ha middels negativ konsekvens.

Utredningene mener også ledningen vil ha negative virkninger for merkeanlegget og driveien i dette området. Utredningen mener konsekvensen i anleggsfasen vil være stor til middels negativ i anleggsfasen og middels til stor negativ i driftsfasen på grunn av redusert beiteutnyttelse og driftsproblemer rundt oppsamling og merking.

NVE viser i vedtaket til tilleggsutredningen hvor det fremgår at forskjellen for distrikt 36 mellom alternativ 1.0 og konsesjonsgitt alternativ er begrenset. NVE viser videre til at disse alternativene vil kunne berøre større og mer inngrepsfrie områder enn alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5. NVE legger også til grunn at konsesjonsgitt alternativ og alternativ 1.0 berører større og mer inngrepsfrie områder enn alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5, men NVE merker seg at konsesjonsgitt alternativ og alternativ 1.0 går relativt høyt. Alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 går i ytterkant av distrikt 36s kalvingsområder, men innebærer at en mindre del av ledningen går i nye områder.

Fra Vuoddojávrret og videre mot Reisadalen mener NVE at dersom det tas nødvendig hensyn til distrikt 36 sine anlegg, vil en ny ledning i konsesjonsgitt trasé gi begrensede virkninger. NVE viser til at det allerede går to eksisterende ledninger og et sperregjerde langs hele traseen. NVE mener anleggsfasen vil være den viktigste faktoren og mener en eventuell utbygging krever utstrakt kontakt mellom utbygger og reindriftsutøvere. NVE mener ekstra gjeting, midlertidige gjerdeanlegg og lignende kan være aktuelle tiltak for å begrense ulempene for reindriften.

NVE har for øvrig notert seg at distrikt 36 mener fagutredningen ikke gir en riktig fremstilling av driften. NVE skriver at det enkelte fremstillinger i rapporten har blitt nyansert i forbindelse med konsultasjoner.

I klagen har distriktet prinsipalt motsatt seg ledningen. Det er vist til at det nesten ikke er inngrepsfrie områder igjen. I tillegg viser distriktet til at det er søkt om en rekke småkraftverk, vindkraftanlegg og utvidelse av E6 med tilhørende deponiområde. Distriktet mener 420 kV ledningen er avgjørende for om disse planene realiseres. Distriktet er også varslet om gruvevirksomhet i Bidjovagge. Distriktet skriver i klagen at det bes om en ny utredning.

Som en subsidiær påstand har distriktet bedt om at alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 velges ved passering av Kåfjorddalen.

I departementets konsultasjon med distriktet ble det også redegjort for driften. Distriktet forklarte at kalvingen skjer spredt utover hele området. Distriktet har et sperregjerde som deler distriktet i to deler. Før merking må kalvene være på nordsiden av sperregjerdet. Kalvene sluses deretter sørover for merking i gjerdeanlegget. Distriktets erfaring er at de to eksisterende kraftledningene i fuktig vær avgir coronastøy som vanskeliggjør merkingen.

Distriktet forklarte også at det er dialog med Statnett om omlegging av gjerdeanlegget. Distriktet oppga at det er gitt tillatelse av Fylkesmannen for å gjennomføre endringene med vilkår om gjeting for å unngå økt belastning på naturreservatet Jávreaivvit. Distriktet mente et nytt gjerdeanlegg i betydelig grad vil avbøte skader og ulemper med en ny kraftledning. Forutsatt et slikt tiltak var det av mindre betydning for distriktet hvilken trasé som ble valgt ved passering av Kåfjorddalen.

Departementet har merket seg at distriktet har ment at konsekvensutredningen ikke har gitt en riktig beskrivelse av driften i distriktet. Departementet mener utredningen i kombinasjon med nyanseringene i konsultasjonen med NVE og forklaringene som ble gitt i konsultasjonen med departementet, gir et tilstrekkelig grunnlag for å vurdere virkningene for distrikt 36.

Departementet konstaterer at ledningen vil kunne ha negative effekter for distrikt 36, særlig i forbindelse med merkeanlegget. Departementet er enig med NVE i at anleggsfasen vil være mest kritisk, men legger også til grunn at en ny parallellført ledning vil ha negative effekter i driftsfasen. Vedrørende trasévalg mener departementet at alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 vil være traséalternativet med minst negative virkninger for distriktet da dette alternativet i større grad er samlokalisert med eksisterende ledninger. Departementet har merket seg forslagene fra distriktet og dialogen med Statnett om omlegging av eksisterende anlegg og tilskudd til ekstra gjeting. Hvis det ikke oppnås enighet om dette, mener departementet slike tiltak må vurderes i MTA-planen. Departementet forutsetter også at det tas hensyn til distriktet i anleggsfasen, og at dette reguleres i MTA-planen og også gjennom tett kontakt mellom distriktet og Statnett.

Distrikt 39 Arnøy/Kågen

Distrikt 39 Arnøy/Kågen har sommerbeiteareal på øyene Arnøy og Kågen som ikke berøres av ledningen. Vinterbeitene ligger i Kautokeino kommune vil heller ikke berøres av ledningen. Distriktet vil berøres av ledningen ved flytting til og fra sommerbeitene. Distriktet vil berøres av alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 på østsiden av Kåfjorddalen og det konsesjonsgitte alternativ 1.0. Dette vurderes i hovedutredningen. Distriktet berøres ikke av omsøkt alternativ

1.0-1.5-1.5.1-1.5 før kryssingen av Kåfjorddalen og konsesjonsgitt alternativ 2.5, og virkninger for distrikt 39 er derfor ikke vurdert i tilleggsutredningene.

Ifølge konsekvensutredningen drives dyrene aktivt gjennom distrikt 36 om våren i slutten av april. Distrikt 39 hevder at flokken under drivet pleier å hvile og samle krefter i oppsamlingsområdet hvor dagens 132 kV ledning og alternativene 1.0-1.5-1.5.1-1.5 og 1.0 passerer gjennom. Hvile og beitero i dette oppsamlingsområdet er viktig fordi dyrene må passere mer høytliggende og snørike områder videre nordover. Dyrene samles på Murneshalvøya før pramming. Flytting gjennom distrikt 36 er krevende i år med mye snø. Mye snø ute på øyene kan også medføre at flyttingen må utsettes noe. Kalvingslandet ligger ute på øyene.

På høsten drives dyrene tilbake enten ved pramming eller svømming. På fastlandet trekker dyrene spredt, og det brukes en og en halv måned på å trekke ut av området. Etter hvert brukes halve mannskapet til å drive dyrene sørover, mens den andre halvparten står vest for Buntadalen og holder dyrene tilbake. Dyrene går fritt og det er mye jobb med å finne dem. Alle dyrene er i oppsamlingsområdet under ledningsalternativene i midten av november. Dyrene drives ut langs vestsiden av distrikt 36. Flyttingen må skje samlet for å unngå sammenblanding.

Drivingsleiene for distrikt 39 er nødt til å passere kraftledningen. Flyttingen på våren anses krevende av utrederne på grunn av klimaforhold og topografi, mens høstflyttingen er spesielt krevende grunnet risikoen for sammenblanding med andre distrikter. Drivingsleiene anses derfor å være av stor verdi.

Oppsamlingsområdet som ligger i området rundt kraftledningstraseene har stor betydning som hvileområde under vårflyttingen på grunn av krevende terreng lenger nord. Dette området brukes også intensivt som høstbeiter i oktober/november i forbindelse med høstflyttingen. På grunn av mangel på alternative områder med tilsvarende godt beite, vurderes også disse områdene å ha stor verdi. Alternativ 1.0 passerer tvers gjennom dette området som i utgangspunktet er inngrepsfritt. Alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 går i nordlig ytterkant, delvis langs sperregjerdet og eksisterende 132 kV ledning. Dette området vurderes derfor å være av middels verdi. Det fremgår av NVEs vedtak at distrikt 39 bestrider at det foreligger slik bruksrett.

I utredningen antas det at anleggsarbeid må antas å kunne unngås når distrikt 39 har vårflytting gjennom området i slutten av april. Påvirkningen anses derfor å være liten, og eneste effekt vil kunne være fra anleggsmaskiner og utstyr som ligger i drivingsleiene når de skal passere.

Under høstflytting og ved høstbeiting i oppsamlingsområdet ved ledningsalternativene vil dyrene gå mer fritt enn under vårflyttingen, og de vil også være i området i oktober når det kan antas å være aktuelt å drive anleggsarbeid. Flukt- og fryktatferd og unnvikelseeffekter kan påregnes i forbindelse med anleggsvirksomhet og menneskelig aktivitet i områdene. Dette

kan medføre store vanskeligheter med å holde dyrene atskilt fra dyrene fra distrikt 36 som oppholder seg litt lenger sør.

Påvirkningen vil da kunne bli betydelig både ved alternativ 1.0 og 1.0-1.5-1.5.1-1.5, men sannsynligvis er påvirkningen størst ved valgt av alternativ 1.0 fordi det befinner seg nærmere området hvor distrikt 36 har sine dyr. Alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 vil også bare gå i nordlig ytterkant av oppsamlingsområdet langs sperregjerdet og i området for eksisterende 132 kV ledning. Konsekvensutredningen vurderer alternativ 1.0 å gi stor negativ konsekvens for distrikt 39, mens alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 vurderes å gi middels negativ konsekvens i anleggsfasen.

I driftsfasen vurderes de negative effektene å være betraktelig mindre fordi inngrepet da ikke innebærer menneskelig aktivitet i terrenget. Det antas at det aktive drivet om våren vil kunne passere under ledningen uten for store vanskeligheter. Vær som gir mye støy fra ledningen, kan gi noe større vanskeligheter. Påvirkning på drivingsleiene vurderes å være liten.

Bruk av oppsamlingsområdet om våren og høsten kan innebære unnvikelseeffekter, og mangel på beitero/beiteutnyttelse rett under ledningene. Det er stor usikkerhet rundt hvor stor denne effekten vil bli, men skulle det oppstå unnvikelse, kan distriktet få problemer med sammenblanding av dyr med distrikt 36 ved siden av at beiteutnyttelsen blir redusert. I perioden om høsten når beitet her brukes mest intensivt vurderes generell beitetilgjengelighet å være stor så lenge snømengdene er moderate. Utredningen vurderer påvirkningen på oppsamlingsområdet og beiterområder rundt alternativ 1.0 til middels negativ. Graden av påvirkningen anses relativt størst i på strekninger som ikke er parallellført, og alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 vurderes derfor å ha middels til liten negativ konsekvens i driftsfasen.

NVE mener forskjellen mellom traséalternativene er begrenset for distrikt 39, men på grunn av mer parallellføring antas alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 å gi minst negative virkninger. NVE mener det ikke er grunnlag for å forvente virkninger av betydning for trekk og driv i driftsfasen. NVE kan heller ikke se at en eventuell ledning gir grunnlag for bygging av et sperregjerde mellom Gievarskaidi og Guolasjaavri som distriktet har foreslått i en høringsuttalelse. NVE peker på at det er 7 km mellom dette gjerdet og omsøkt trasé hvor distriktet har sitt trekk. NVE mener driften er tilpasset eksisterende ledninger, og at de negative virkningene først og fremst kan være i anleggsperioden.

Distrikt 39 har i klagen vist til tidligere høringsuttalelser, hvor distriktet mener traseen bør gå langs eksisterende ledninger.

Departementet konstaterer at en ny ledning kan ha negative effekter for driv og trekk for distrikt 39 uavhengig av trasévalg. Departementet er enig med distriktet, utrederne og NVE i at alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 som innebærer mer parallellføring er det beste omsøkte alternativet for distriktet. Uavhengig av trasévalg mener departementet det er viktig at det tas hensyn til distrikt 39 i MTA-planen.

6.3.4 Trasévalg Kåfjorddalen

Reindrift

Etter NVEs vurdering vil de omsøkte traseene medføre moderate virkninger for reindriften på denne strekningen. Mulige virkninger vurderes i hovedsak å være knyttet til inngrep i tidligere urørte områder og mulige virkninger i anleggsperioden. Virkningene vil primært være knyttet til de nærmeste områdene på hver side av Kåfjorddalen, og med vestsiden som den mest utfordrende. For reindriften isolert sett, mener NVE alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 vil gi minst virkninger, mens konsesjonsgitt alternativ (2.5) i størst grad vil ha virkninger for reindriften. NVE vurderer ikke forskjellen mellom konsesjonsgitt alternativ og alternativ 1.0 som stor. NVE mener anleggsperioden vil være den viktigste faktoren med hensyn til reindriften. Gjennom sommerhalvåret benyttes områdene i og langs traseen kontinuerlig.

Ved valg av trasé konstaterer NVE at reindriften har vist tydelig motstand mot konsesjonsgitt alternativ, og at det i konsekvensutredningen legges til grunn at dette alternativet medfører størst ulemper for reindriften. NVE mener alle alternativer vil være til ulempe for reindriften, og viser til at reindriften også har vært negativ til alternativ 1.0 og alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5. Etter NVEs vurdering gir alternativene vest for Kåfjorddalen, som i første rekke berører distrikt 37, ulike påvirkninger på ulike funksjonsområder. NVE mener den samlede påvirkningen for hvert alternativ – og forskjellen i slik påvirkning – ikke er så stor som uttalelser og fagutredning viser til. NVE mener konsesjonsgitt alternativ går i et åpent og småkupert landskap, og legger små begrensninger på utøvelsen av reindrift langs ny ledning. Øst for Kåfjorddalen, hvor ledningen går over i distrikt 36 sine områder, mener NVE alternativ 1.0 er noe bedre enn konsesjonsgitt alternativ fordi det er kortere og berører mindre områder med slake, sørvendte lier. NVE konstaterer at konsesjonsgitt alternativ ligger relativt høyt, og at traseen i større grad nyttes som kalvingsland enn de øvrige traséalternativene.

I den samlede vurderingen peker NVE på at kommunen og mange høringsuttalelser går sterkt imot alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5. NVE mener dette alternativet er lite gunstig landskapsmessig på grunn av terrengformasjoner som medfører merkeplikt av hensyn til luftfart, og at disse vil være fremtredende sett fra bebyggelsen og allmenn ferdsel i dalen. Etter NVEs vurdering oppveies ikke disse ulempene av fordelene for reindriften. Videre legger NVE vekt på at konsesjonsgitt alternativ kommer best ut med tanke på synlighet fra dalen og hengebro ved Fossjuvet, blant annet ved at en unngår spenn som krever merkeplikt, traseen unngår kryssing av Magervatn og alternativet utgjør minst kollisjonsfare for rovfugl i Kåfjorddalen.

Reinbeitedistrikt 37 Skarfvaggi har i klagen og i konsultasjon med departementet kommentert de omsøkte traseene, og særlig kommunens argumentasjon for at konsesjonsgitt alternativ var ønskelig.

Formannskapet vedtok 15. august 2011 at kommunen under ingen omstendighet kan akseptere et trasévalg som krysser nede i dalen (alt. 1.0-1.5-1.5.1-1.5). Kåfjord kommune forutsatt også at Statnett foretar en opprydding (kabling) av det eksisterende ledningsnettet nede i dalen, og at gjennomføringen av de avbøtende tiltak vektlegges.

I rådmannens innstilling som bakgrunn for vedtaket, fremgår det at et valg av trasé nede i dalen av hensyn til reindriften fremstår som uforståelig for kommunens administrasjon og politisk ledelse. Kommunen viser til at området rundt og nedenfor Guolasjavri allerede er sterkt redusert som reinbeiteareal grunnet den stadige økende mekaniseringen (bruk av ATV) innenfor reindriftsnæringen. Det samme området er etter kommunens oppfatning sterkt påvirket av den tidligere gjennomførte kraftutbyggingen slik at området er preget av demninger, veier, uttak av grus m.m. Områdets verdi og egnethet som reinbeiteareal er ifølge kommunen redusert til et minimum, og konsesjonsgitt alternativ kan derfor ikke ha den skadevirkning for reindriften som næringen hevder.

Kommunen presiserte sine tidligere uttalelser i brev av 16. september 2011 til NVE. I tillegg til å vise til formannskapetets vedtak, understreker kommunen i brevet at en trasé oppover mot fjellet/vidda er den beste løsningen ut fra en totalvurdering. Dette tar hensyn til innbyggere, lokalsamfunnet, næringsliv og muligheter for videre reiselivsutvikling, reindrifts- og landbruksnæring. Kommunen skriver at løsningen ikke blir optimal for alle berørte parter, men at dette er et forsøk fra kommunens side å skissere en løsning hvor ikke alle blir tapere. Statnett utredet og tilleggsøkte det nå konsesjonsgitte alternativet uten at kommunen hadde ytterligere merknader. Kommunens synspunkter støttes av øvrige lokale interesser

Distrikt 37 Skarfvaggi er uenig i kommunens vurderinger av traseens virkninger for reindriften, og viser til konsekvensutredningens vurdering av denne. Om bruk av ATV skriver distriktet at reindriften må bruke dagens teknologi for å kunne utøve og leve av næringen.

Distriktet mener også at virkningen for bebyggelsen er helt marginal i og med at alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 passerer mer enn 2 km fra bebyggelsen. Distriktet skriver at miljøhensyn tilsier at inngrep samles ned mot bebyggelsen, og mener også at områdets attraksjon for turister har vel så stor vekt til fordel for alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5. Etter distriktets oppfatning blir turistene da ferdige med inngrepet kraftledningen representerer nærmere bebyggelsen, fremfor å møte mastene og ledningene oppe på fjellet der det ikke er andre synlige og dominerende inngrep. Ifølge distriktet er det mer flatlendt lende med større visuell påvirkning av 420 kV kraftledningen, både for turister og rein.

Distrikt 37 mener kommunen ikke har fremført tungtveiende grunner for å velge alternativ 2.5, og peker også på at konsesjonsgitt alternativ er 11 millioner kroner dyrere enn alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5.

Departementet konstaterer at det er uenighet både om de faktiske virkningene for reindriften og vektleggingen av hensynet til reindriften ved valg av trasé forbi Kåfjorddalen. Departementet mener særlig hensynet til distrikt 37 Skarfvaggi tilsier at alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 velges. Departementet viser til vurderingen ovenfor hvor det fremgår at konsesjonsgitt trasé går i mer sentrale reindriftsområder, og at alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 gir mer fleksibilitet i anleggsperioden. Etter departementets vurdering er alternativ 1.0 også noe bedre for distrikt 37 enn konsesjonsgitt alternativ. Departementet har merket seg at distrikt 37 mener det vil være svært vanskelig å opprettholde reindriften på dagens nivå dersom alternativ 2.5 opprettholdes, og at distriktet som følge av dette mener en slik trasé kan være

folkerettsstridig. Departementet mener de negative virkningene for distrikt 37 er større enn det NVE har lagt til grunn. Departementet mener også at alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 er bedre for distrikt 36 Cohkolat ja Biertavarri og distrikt 39 Arnøy/Kågen. For disse distriktene er forskjellen mellom konsesjonsgitt alternativ og alternativ 1.0 av mindre betydning.

Landskap og reiseliv/turisme

For temaet landskap og visuelle påvirkninger er konsesjonsgitt alternativ rangert som det beste i konsekvensutredningen med middels til liten negativ konsekvens. Traséalternativet skåner både bebyggelsen nede i dalen, miljøet rundt turstiene og hengebrua ved Fossejuvet. I tillegg berører alternativet i mindre grad landskapet rundt Sabetjohka syd for alternativ 1.0. På den annen side pekes det i konsekvensutredningen på at ledningen vil gå i et svært åpent landskap og bli godt synlig fra indre del av Kåfjorddalen rundt Guolasjohka og reinslakteanlegget ved Guolasjávri. Den delen av ledningen som går vest for Guolasjohka er imidlertid skjernet av lokale fjellformasjoner, slik at det fra Guolasjávri bare er et parti øst for dalkryssingen der ledningen blir synlig før den går nordover forbi Loapmi.

Konklusjonen i konsekvensutredningen er at med konsesjonsgitt alternativ vil ledningen bli et markant nytt inngrep i et åpent landskap, og medfører en del visuelle ulemper for bebyggelsen ved reinslakteanlegget ved Guolasjávri. Utsynsektoren anses likevel begrenset, og området er allerede en del påvirket av eksisterende tekniske inngrep i form av dammer og regulering, samt kraftledningen som går langs hele øvre del av Kåfjorddalen opp til dammen.

Det omsøkte alternativet 1.0 er trukket godt opp fra dalen, og spente over Kåfjorddalen i et parti som i utredningen betegnes som rolig, bølgende med halvåpen karakter. Inngrepet vurderes å ha stort sett lite negativt omfang, men med en visuell konflikt av stort til middels negativ ved kryssing av øvre del av Kåfjorddalen. For turopplevelsen for de som velger å gå til Fossejuvet fra Sabetjohka blir ledningen et dominerende og forstyrrende element. Også området rundt hengebrua blir ifølge utredningen visuelt berørt, selv om omfanget vil være mindre enn fra turstien ovenfra. Fra turstien nedenfor (Fossestien) vil ledningen i mindre grad være synlig før man nærmer seg juvet og hengebrua. Ifølge utredningen vil dette alternativet også være synlig fra det aller meste av indre del av Kåfjorddalen, herunder også frareinslakteanlegget ved Guolasjávri. Dette alternativet vurderes i konsekvensutredningen å ha stor til middels negativ konsekvens for landskap.

Om det nordligste omsøkte alternativet 1.0-1.5-1.5.1-1.5, står det i konsekvensutredningen at dette er et vesentlig bedre alternativ enn det tidligere vurderte alternativet 1.5 på denne strekningen på grunn av større avstand til det spesielle elvegjelet og tørrjuvet ved Ankerlia som ville blitt meget sterkt forstyrret. Det omsøkte alternativet 1.0-1.5-1.5.1-1.5 vinkler mer unna juvet, og spenner ned vestsiden av dalen på et parti som er godt atskilt fra canyonen. Ifølge utredningen er ulempen at ledningen trekkes nærmere bebyggelsen i Kåfjorddalen. Nærmeste bebyggelse ligger likevel snaut 2 km unna, slik at den visuelle påvirkningen anses akseptabel til tross for godt synlige endemaster i silhuett på begge sider av dalen. Ledningen vurderes knapt å bli synlig fra den ytre delen av Kåfjorddalen, rundt Skattvoll og vestover.

Også med dette alternativet vil ledningen i stor grad være synlig fra deler av stien inn til juvet og hengebrua, herunder fra utsiktsplassen rett nord for brua. I utredningen fremgår det at avstanden likevel er betydelig, rundt 5 km, slik at ledningen ikke blir et så dominerende element.

Samlet vurderes dette alternativet å ha store til middels negative konsekvenser for landskapet. Det legges da vekt på at alternativet bevarer landskapet rundt øvre del av Kåfjorddalen intakt, men på den annen side både er synlig fra deler av områdene rundt juvet, selv om avstanden er betydelig, og fordi den trenger seg mer på bebyggelsen innerst i Kåfjorddalen. Alternativet rangeres derfor bak alternativ 1.0, selv om det har samme konsekvensgrad.

Ifølge konsekvensutredningen for reiseliv befinner de fremhevede attraksjonene seg i områdene rundt Ankerlia og fossejuvet (Sabetjohka), hvor det er etablert en hengebro. Lenger sørøstover ligger Halti (1328 moh.) som er Finlands høyeste fjell. Veien opp Kåfjorddalen og anleggsveien videre rundt Guolasjávri er korteste rute til Halti.

Det påpekes i konsekvensutredningen at med konsesjonsgitt alternativ unngås områdene ved Ankerlia og fossejuvet (Sabetjohka). Konsesjonsgitt alternativ vil krysse adkomstveien og skuterløype til indre/øvre deler av Kåfjorddalen og Halti. Ifølge konsekvensutredningen kan dette til en viss grad redusere villmarksopplevelsen, men traseen vurderes som forholdsvis lite konfliktfylt i det aktuelle krysningsområdet, hvor veien passeres noen kilometer nord for innsjøen Guolasjávri. Her finnes det også en mindre kraftledning fra før som følger Kåfjorddalen.

Omfanget av konsesjonsgitt trasé vurderes som lite til middels negativt. Tiltaket vurderes å kunne endre potensielle bruksmuligheter og attraktivitet av det aktuelle influensområdet. Traseen vurderes likevel å være mindre negativ enn de andre omsøkte alternativene, fordi ledningen ikke vil være synlig fra de viktigste områdene for reiseliv i Kåfjorddalen. Konsekvensen vurderes å være ubetydelig til liten negativ for reiselivet.

Alternativ 1.0 ble utredet før etableringen av hengebroa ved fossejuvet. I konsekvensutredningen vurderes dette alternativet som uheldig, og ble den gang i ytterste konsekvens vurdert å virke ødeleggende for prosjektet. Omfanget vil avhenge av synligheten fra hengebroa. Hengebroas lave beliggenhet og fokus på opplevelsen nede i juvet og avstanden, gjør at det i utredningen antas at ledningen ikke vil være spesielt merkbar eller trekke mye oppmerksomhet. Omfanget vurderes til middels negativt med middels til stor negativ konsekvens.

Alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 vurderes å gi små, sannsynligvis ubetydelige, virkninger for reiselivet og attraksjonene ved Ankerlia og fossejuvet (Sabetjohka). Ledningsføring over det gamle gruveområdet i fjellet vurderes imidlertid som uheldig. Omfanget av dette alternativet vurderes som lite til middels negativt og konsekvensen vurderes som middels negativ.

NVE er enig i konsekvensutredningens rangering av alternativene av hensyn til visuelle virkninger. NVE vurderer alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 å være den dårligste løsningen, på

grunn av at den flymerkede ledningen bli svært eksponert i den trange dalen, med flymerkede endemaster i silhuett. Selv om konsesjonsgitt alternativ vil være godt synlig i det åpne landskapet, legger NVE vekt på at dette alternativet unngår kulturmiljøet ved Magervatn, at den ikke vil være synlig fra dalen eller hengebroen ved Fossejuvet og at det ikke vil være nødvendig å flymerke spenn eller master.

Om hensynet til reiseliv skriver NVE at alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 ved nedstigningen til Kåfjorddalen vil passere på fjellet over, for deretter å spenne ned på vestsiden av det gamle gruveområdet ved Ankerlia, hvor det planlegges etablert reiselivsvirksomhet. Gruveområdet er en del av kommunens reiselivssatsing på vandringer fra "Ishavet til Halti". NVE skriver i vedtaket at ruiner og tipphauger ved Ankerlia smelteverk danner et kulturmiljø som sammen med den canyonpregede naturen gir stedet et særpreg. NVE viser til konsekvensutredningen som mener alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 ikke vil være spesielt synlig fra selve gruveområdet.

Om alternativ 1.0 viser NVE til at det flymerkede spennet og en flymerket mast som er malt rød og hvit kunne sees fra hengebroen over fossejuvet. NVE konstaterer imidlertid at den naturlige utsikten fra hengebroen er ned mot juvet og dalen, og at kraftledningen således ikke vil ligge i utsikten. NVE støtter også utredningen i at terrengformasjoner gjør at det ikke forventes at ledningen vil være synlig fra gruveområdet oppe på fjellet ved Sabasjohka. Dette er en del av kulturmiljøet Ankerlia.

Vedrørende virkninger for reiseliv for konsesjonsgitt alternativ, anser NVE det som positivt at ledningen ikke er synlig fra selve Kåfjorddalen eller hengebrua ved fossejuvet.

Etter departementets vurdering må det legges betydelig vekt på at konsesjonsgitt alternativ vil medføre et nytt markant inngrep i et åpent landskap. Departementet peker på at også dette alternativet forutsetter flymerking, slik Statnett har redegjort for i e-post av 2. oktober 2014. Konsesjonsgitt alternativ vil derfor ha større negative virkninger for landskapet enn det NVE har lagt til grunn. Samtidig vil alternativ 1.0 ha de største negative konsekvensene for reiselivet. Selv om alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 vil ligge nærmest bebyggelse, er avstanden dit om lag 2 km. Departementet konstaterer at dette alternativet likevel vil bli et tydelig landskapselement som vil være synlig lenger ned i Kåfjorddalen. Alternativene som krysser over Magervatnet vil også komme i større konflikt med kulturminner og kulturmiljø enn konsesjonsgitt alternativ.

Naturmangfold

Det fremgår av utredningen for naturmangfold at det ikke er stor forskjell i konsekvens av de ulike alternativ. Alle de tre omsøkte alternativene vurderes å ha middels negativ konsekvens. Alle alternativer kommer i konflikt med naturtypelokaliteter på grunn av noe arealtap. Alternativene vil også være ugunstige for arter som fjellvåk, kongeørn og jaktfalk, når disse benytter de kjente hekkeplassene i Kåfjorddalen.

Konsesjonsgitt alternativ rangeres som det beste alternativet og vil trolig bli liggende mer oversiktlig med mindre kollisjonsfare for rovfugl i området, men kan slå noe ugunstig ut med hensyn til de avgrensende naturtypene. Alternativ 1.0 ligger noe nærmere hekkelokalitetene

for dagrovfuglene enn alternativ 2.5, og er rangert som nest beste alternativ. Alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 rangeres som det dårligste omsøkte alternativet i konsekvensutredningen.

NVE konstaterer at det er gjort flere funn av rødlistet flora i eller i nærheten av de planlagte traseene i Kåfjord kommune. Det er likevel lite som skiller de omsøkte alternativene. NVE mener likevel konfliktnivået generelt vil være lite fordi det ikke vil være nødvendig med et ryddebelte i fjellterrenget, og at det kun vil være selve mastepunktene som vil være i eventuell konflikt med de rødlistede plantene eller viktige naturtypelokaliteter. NVE antar det vil være mulig å justere mastepunkter i detaljplanleggingen slik at tiltaket ikke vil komme i direkte konflikt med rødlistede arter.

NVE slutter seg til konsekvensutredningens rangering av alternativene. NVE konstaterer at det er registrert hekkeplass for kongeørn og to lokaliteter for jaktfalt (nær truet) i Kåfjorddalen. De registrerte hekkeplassene ligger henholdsvis 500 meter og 1,5 km fra alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5, over 3 km fra alternativ 1.0 og omtrent 6 km fra alternativ 2.5. NVE skriver at Kåfjorddalen er kanaliserende og rovfugl vil følge terrenget for oppdrift under jakt og fluktspill. En kraftledning som krysser dalen kan ifølge NVE utgjøre kollisjonsrisiko. Etter NVEs oppfatning utgjør konsesjonsgitt alternativ mindre kollisjonsfare ettersom dette alternativet går i mer åpent terreng.

I høringsuttalelsen i forbindelse med NVEs behandling har blant annet Fylkesmannen i Troms ansett det uheldig at konsesjonsgitt alternativ medfører reduksjon av inngrepsfrie områder. Som det fremgår av NVEs vedtak vil konsesjonsgitt alternativ og alternativ 1.0 redusere villmarkspregede områder med om lag 40 km² og alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 vil medføre en reduksjon av slike områder med om lag 25 km².

Departementet ser det slik at selv om alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 rangeres som det dårligste i konsekvensutredningen, vil ikke hensynet til naturmangfold være det avgjørende for valg av trasé. Departementet legger samtidig en viss vekt på at alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 er det alternativ som klart medfører minst reduksjon av inngrepsfrie områder.

Kostnader

Statnett har i tilleggsøknad av 2011 beregnet kostnadene ved de ulike alternativene. Konsesjonsgitt alternativ er det dyreste alternativet. Omsøkt alternativ 1.0 er 10 millioner billigere, mens alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 er anslått å være 11 millioner billigere. Dette er på en strekning på omtrent 20 km.

Tekniske forhold

Lokale interesser i Kåfjorddalen mener lokalkunnskap viser at traséalternativet nede i Kåfjorddalen (1.0-1.5-1.5.1-1.5) går i områder som er spesielt utsatt for sterke fallvinder. Departementet ba i e-post av 16. mars 2015 Statnett om merknader til spørsmålet om fallvinder. Statnett besvarte departementets henvendelse i e-post av 25. mars 2015.

Statnett skriver at en viktig del av den tekniske utredningen da alternativet nede i Kåfjorddalen ble konsesjonssøkt, var å innhente en meteorolograpport som oppgir

dimensjonerende is og vindlaster. Det er nevnt i denne rapporten, og var også kjent for Statnett, at fallvinder og turbulens kan forekomme i trange daler med bratte fjellsider, og at dette også vises i målingene som er gjort i meteorologirapporten. Statnett har dimensjonert ledningen ut fra vindlastene i rapporten, og har prosjektert med forankringsmaster med utvidet faseavstand og noe økt montasjestrekk.

På bakgrunn av uttalelsene fra de lokale interessene i Kåfjorddalen, og siden det er utviklet bedre modellverktøy siden alternativet ble konsesjonssøkt, ba Statnett Kjeller Vindteknikk om en ny vurdering av fallvinder og turbulens. I rapporten fra Kjeller Vindteknikk bekreftes det at fallvinder og turbulens kan opptre i større grad på alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 sammenlignet med de to andre konsesjonssøkte alternativene. Samtidig bekrefter rapporten at de oppgitte vindlastene fra tidspunktet for konsesjonssøknaden er satt tilstrekkelig høye.

Konklusjonen i Statnetts tilbakemelding er at den opprinnelig prosjekterte løsningen for traséalternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 er en teknisk akseptabel løsning. Statnett mener dette alternativet ikke har noen større risikofaktor enn de to andre traséalternativene som går lenger inn på fjellet, og dermed har høyere dimensjonerende islaster.

Departementet merker seg at traséalternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 er noe mer utsatt for fallvinder og turbulens, mens alternativene 1.0 og 2.5 er mer utsatt for islaster og at de værmessige risikofaktorene er om lag de samme. Departementet finner derfor ikke grunn til å legge vekt på tekniske forhold i vurderingen av traséalternativ ved passering av Kåfjorddalen.

Andre forhold

Lokale interessene i Kåfjorddalen har også anført at det må vurderes om det vil være i tråd med folkeretten å velge andre alternativer enn konsesjonsgitt alternativ i Kåfjorddalen grunnet negative virkninger for kultur- og næringsutøvelse. Virkninger for jakt, fiske, landbruk og drift av pelsdyrfarm er fremhevet.

Departementet kan vanskelig se at noen av ledningsalternativene skulle være til hinder for disse aktivitetene på en folkerettsstridig måte. Departementet merker seg at alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 kan ha negative virkninger for pelsdyrfarmen i en eventuell anleggsperiode. Hvordan skader og ulemper for pelsdyrfarmen i anleggsperioden kan begrenses, må det redegjøres for i detaljplanleggingen. Angående spørsmålet om jordkabel viser departementet til punkt 5.2.5.

Departementets samlede vurdering

Departementet konstaterer at ingen klageparter har ønsket traséalternativ 1.0 ved passering av Kåfjorddalen. Etter departementets oppfatning gjør virkningene for reindriften og de visuelle og reiselivsmessige virkningene for hengebroa ved Fossejuvet at dette alternativet ikke er aktuelt.

Ved avveiningen mellom konsesjonsgitt alternativ og traséalternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5, er det departementets vurdering at det må legges større vekt på hensynet til reindriften enn det NVE har gjort i konsesjonsvedtaket. Departementet mener dette særlig gjelder distrikt 37

Skarfvaggi og viser til vurderingen ovenfor. Departementet viser videre til at dette alternativet er noe billigere enn konsesjonsgitt trasé. Alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5 har visuelle ulemper. Departementet er også fullt på det rene med at kommunen og lokale interesser er sterkt imot dette alternativet. Etter en samlet vurdering har departementet kommet til at dette alternativet er å foretrekke ved passering av Kåfjorddalen.

6.3.5 Konklusjon trasévalg

Departementets endrer traseen til 1.0-1.5-1.5.1-1.5 (nordlig trasé).

6.3.6 Vurdering av tiltaket opp mot folkeretten

Distrikt 37 Skarfvaggi

Etter folkeretten må det vurderes om tiltaket medfører at reindriftsutøverne nektes retten til kulturutøvelse, jf. SP art. 27 og den generelle omtalen ovenfor. Departementet skal foreta en samlet vurdering av alle de tidligere inngrep, herunder militær aktivitet, turisme og friluftsliv og kraftutbygging med tilhørende anleggsvei og kraftledninger, sammenholdt med virkningene av inngrepet som denne kraftledningen innebærer.

Departementet har merket seg at distrikt 37 mener det vil være svært vanskelig å videreføre dagens drift dersom traséalternativ 2.5 opprettholdes, og at dette alternativet derfor kan være i strid med folkeretten. Departementet finner det vanskelig å vurdere sikkert hvilke skader og ulemper denne traseen kan medføre, og om disse igjen kan innebære at terskelen i folkeretten er overskredet. Når det som i denne saken, foreligger alternative traseer med vesentlig mindre skadevirkninger for reindriften, legger departementet derfor vekt på å velge et alternativ som klart ikke er folkerettsstridig, se nedenfor.

Departementet mener kraftledningen uansett vil medføre negative virkninger for distriktet. Med endret trasé som er bedre for distriktet, mener departementet etter en samlet vurdering av alle inngrep, at det vil være mulig for reindriftsutøverne i Skarfvaggi reinbeitedistrikt å drive reindrift på en regningssvarende måte. Departementet viser også til at ytterligere avbøtende tiltak slik som gjerder, skal vurderes i MTA-planen.

Departementet legger i den folkerettslige vurderingen også vekt på at trasévalget er fastsatt av hensyn til distriktet og at distriktets syn slik det har fremkommet ved konsultasjon har hatt stor innvirkning på trasévalget. I tillegg har departementet forutsatt at det tas hensyn til distriktet ved valg av masteplasseringer og tidspunktet for anleggsarbeidene i en eventuell MTA-plan. Sett opp mot at tiltaket er viktig for forsyningssikkerheten i regionen, mener departementet at proporsjonalitetsvurderingen bidrar til at tiltaket ikke strider mot SP art. 27.

Distriktet er involvert under konsesjonsbehandlingen gjennom konsultasjoner både med NVE og med departementet.

Departementet konkluderer med at tiltaket ikke er i strid med SP art. 27.

Distrikt 36 Cohkolat ja Biertavarri

For distrikt 36 må det ved vurderingen av tiltaket tas i betraktning at det allerede går to eksisterende ledninger gjennom distriktet i tillegg til at det er konsesjonsgitt og omsøkt en rekke småkraftverk i distriktets områder. Selv om disse tas i betraktning mener likevel departementet at det vil være mulig for reindriftsutøverne i distriktet å drive reindrift på en regningssvarende måte.

Departementet legger videre vekt på at det er tatt hensyn til distriktet ved trasévalget, og at distriktet skal involveres i MTA-planen hvor det skal vurderes ytterligere avbøtende tiltak. Sett opp mot at tiltaket er viktig for forsyningssikkerheten i regionen, mener departementet at proporsjonalitetsvurderingen bidrar til at tiltaket ikke strider mot SP art. 27.

Distriktet er involvert under konsesjonsbehandlingen gjennom konsultasjoner både med NVE og med departementet.

Departementet konkluderer med at tiltaket ikke er i strid med SP art. 27.

Distrikt 39 Arnøy/Kågen

Departementet mener en ny ledning kan medføre ulemper i tillegg til eksisterende ledninger. Etter departementets oppfatning kan likevel trekk og driv gjennomføres også med en ny ledning. Departementet mener derfor distriktet kan drive videre på en regningssvarende måte.

Departementet legger videre vekt på at det er tatt hensyn til distriktet ved trasévalget. Sett opp mot at tiltaket er viktig for forsyningssikkerheten i regionen, mener departementet at proporsjonalitetsvurderingen bidrar til at tiltaket ikke strider mot SP art. 27.

Distriktet er involvert under konsesjonsbehandlingen gjennom konsultasjoner både med NVE og med departementet.

Departementet konkluderer med at tiltaket ikke er i strid med SP art. 27.

6.4 Strekningen Reisaelva ved Gahperus – Kvænangselva

6.4.1 Innledning

Fra Reisaelva ved Gahperus til Kvænangselva er det bare konsesjonsgitt alternativ som er omsøkt. Et alternativ som er utredet, men ikke omsøkt, er alternativ 1.6. Dette alternativet tar av fra konsesjonsgitt alternativ ved Bjørnlund i Reisadalen og går østover opp lia, og videre mot Kvænangsbøtn hvor det møter konsesjonsgitt alternativ.

6.4.2 Klager

Følgende har påklaget NVEs vedtak på denne strekningen:

Nordreisa kommune
Distrikt 35 Fávrosorda
Distrikt 34 Ábborášša
Natur og Ungdom
Natuvernforbundet
Forum for natur og friluftsliv i Troms

6.4.3 Reindrift

Distrikt 35 Fávrosorda

Distrikt 35 Fávrosorda er geografisk plassert mellom Reisadalen og Kvænangen. Ifølge konsekvensutredningen har distriktet alle de terreng og beitetyper som karakteriserer gode områder vår, sommer og høst. Dette er relativt lavtliggende og uforstyrrede områder med rike beiter som blir tidlig bare og gir grunnlag for kalving i den sårbare perioden etter en lang vinter. Navitdalen med omegn nevnes i utredningen som eksempel på slikt godt kalvingsland.

Dyrene kan følge avsmeltingen med bare områder og ny spiring oppover i terrenget utover i kalvingsperioden. Om sommeren gir de høye kystnære fjellene i nord bra luftingsplasser og rikt beite nede i dalen. Her vil det være mye snø om våren og høsten. På høsten trekker dyrene på nytt inn i områdene fra Navitdalen og sørover hvor det er mer viddepreget landskap, og mindre snø utover høsten. I disse områdene er det gress og lav som kan beites utover høsten, og sopp ned i bjørkeskogen. Ifølge utredningen kan disse ulike beitene utnyttes hvis reinen kan følge sitt naturlige trekkmonster, men inngrep og forstyrrelser kan gi vanskeligheter med å få utnyttet beitet.

Distriktet har et sommergjerde fra Brennbukt til Lankajavri. Øst for gjerdet går det et naturlig skille i terrenget ved stupene nord for Gærjadalen. Etter kalving utover i juni trekker og drives reinen nord forbi sommergjerdet og ut mot Nuovas. Ifølge utredningen kan bukker ha trukket ut tidligere enn simler og kalv. Etter 1. juli settes sommergjerdet slik at reinen holdes på nordsiden i sommerbeitet. I slutten av august samles reinen nord på Nuovashalvøya før den drives opp Vaddasdalen og øvrige drivleier som går naturlig i dalførene opp mot sommergjerdet. Kalvemerking skjer i gjerdeanlegget nede i Navitdalen ved sommergjerdet i slutten av august.

Etter kalvemerking drives dyrene over i høstbeitene på sørsiden av sommergjerdet ned mot Reisadalen. Dette er også brunstland. Distriktet har vinterbeiter i Kautokeinoområdet, og trekket dit starter rundt 1. november. Vårflyttingen tilbake er i slutten av april. Slakteanlegget vil ikke berøres av kraftledningene og heller ikke sesongflyttingen.

Distriktet vil berøres av begge vurderte ledningsalternativer. Det sørlige alternativet som ikke er omsøkt (1.6), går gjennom distriktets kalvingsland og brunstland i et ellers uberørt område. Konesjonsgitt alternativ følger eksisterende 132 kV ledning opp fra Reisadalen, og er ifølge utredningen delvis parallellført med sperregjerdet som markerer skillet for sommerbeiter i nord og vår/høstbeiter i sør frem til Lankajavri. Fra Lankajavri til Kvænangsbotn går

konsesjonsgitt alternativ parallelt med eksisterende 132 kV ledninger. Ledningen går i dette området nord for sperregjerdet og gjennom sommerbeiter.

Ifølge utredningen har ingen andre distrikter sesongflytting gjennom sommerbeiteområdene til distrikt 35, men distrikt 42 Beahcegealli har bruker områder nord mot Geiradalen og videre langs sperregjerdet ved Lankajavri i juli/august når distrikt 35 har sine dyr i sommerbeitene nord for dette.

Av andre inngrep i distrikt 35 enn eksisterende kraftledninger, nevner utredningen hytter på Kvænangsfjellet og langs E6 med tilhørende menneskelig aktivitet inn i nærliggende arealer, trafikk og autovern langs E6 med påkjørsler og barriereeffekt, og skogsbilveier som letter tilgangen til fjellet.

Distriktet har ifølge utredningen hatt en del negative erfaringer med eksisterende ledninger. Ledningen som ble bygget på 80-tallet medførte mye kvist og stokker i ryddegatene i bjørkeskogen, hvor småkalv satt seg fast. Det tok deretter tid før reinen vendte seg til den nye ledningen, og det kunne være krevende å drive dem over og de passerte generelt raskt under ledningen for å finne beitero der. Vind og turbulensstøy fra ledningene gjorde reinen mer skeptisk til passering. Med årene har reinen vendt seg mer til ledningene, men siden 420 kV ledningen er større og vil medføre kraftigere coronastøy, mener distriktet at det ikke er sikkert at dyrene vil venne seg til denne.

Selv om det er en del inngrep innenfor distrikt 35, har distriktet store, uberørte arealer. Utredninger mener det er mange andre distrikter i Vest-Finnmark forvaltningsområde som har en mer presset situasjon. Ifølge utredningen er områdene som er inngrepsfrie av spesielt stor verdi. Utredningen fremhever kalvings- og brunstområdene i øvre del av Navitdalen hvor det utredede alternativet 1.6 vil passere gjennom.

Opp gjennom Gæiradalen går konsesjonsgitt trasé parallelt med den nyeste 132 kV ledningen og møter den andre 132 kV ledningen litt før Gæiravatnet. Med konsesjonsgitt alternativ vil det bli tre ledninger som fortsetter østover mot Lankajavri. Ledningene går her i nordlig ytterkant av brunst- og kalvingsland. I og med at traseen går helt i ytterkant av disse områdene, og fordi de ikke vil hindre trekkleier, vurderes verdien til å være middels i dette området.

Innenfor sommerbeitene nord for Gæiradalen og sperregjerdet mellom Lankajavri og Brennbukt er reinen ifølge utredningen spesielt utsatt for forstyrrelse i randområdene mot E6 og bebyggelsen langs fjorden. Om sommeren er det store beitearealer tilgjengelig etter at snøsmeltingen er over, og reinen har store beitearealer tilgjengelig på tross av forstyrrelsene i randsonene. Ifølge utredningen er de rikeste beitearealene likevel ofte tapt til landbruk nede i dalene slik at gjenværende rike lavlandsbeiter kan være en begrensende ressurs. Beitene som påvirkes av konsesjonsgitt alternativ gjennom sommerbeitene øst for Lankajavri er det ifølge utrederne god tilgang til innenfor sommerbeitene, og her er det allerede inngrep i form av eksisterende ledninger. Verdien vurderes derfor å være liten. På den annen side krysser

omsøkt ledning trekk- og drivingsleier inn til beiten lenger nord. Disse drivingsleiene har ikke noe annet alternativ enn å måtte krysse ledningen, og verdien vurderes derfor til stor.

Transformatorstasjonen i Reisadalen innebærer arealinngrep i lavtliggende skog som ifølge utredningen anses lite aktuelt som sommerbeite. Her går det heller ikke trekk- eller drivingsleier og verdien anslås til liten.

Det fremgår av utredningen at distriktet er sterkt imot det utredete alternativet 1.6 fordi det vil berøre reinen i den mest sårbare perioden, og det vil kreve ekstra beslaglegging av arealer sammenlignet med konsesjonsgitt alternativ. Ifølge utrederne er distriktets bekymringer berettiget. Selv om det forutsettes at det ikke skal være anleggsarbeider i kalvingsperioden, mener utredningen at spor, anleggsmaskiner og påbegynt arbeid i terrenget vil skape negativ påvirkning. Påvirkningen vurderes til stor negativ i anleggsfasen for alternativ 1.6.

I driftsfasen vil frykt- og fluktreaksjoner sannsynligvis ikke oppstå, men ledningen kan skape barriereeffekter som hindrer trekk gjennom kalvingslandet i tillegg til unnvikelsessoner nær inngrepet. Dette kan medføre konsekvenser for kondisjon og overlevelse hos kalvene. I brunst og under høstbeiting vil tilsvarende effekter kunne oppstå, men de vil sannsynligvis være svakere og uten like store følger fordi det er større tilgang på beiter i denne perioden. Utredningen vurderer påvirkningen på kalvingslandet til å bli stor negativ for alternativ 1.6, og noe mindre negativ om høsten i det samme området.

Utrederne mener påvirkningsgraden for konsesjonsgitt alternativ gjennom Gæiradalen og frem til Lankajavri vil bli mindre fordi det allerede er tidligere inngrep i form av de to parallellførte 132 kV ledningene. I Gæiradalen passerer heller ikke driveleier under ledningene, men det er et område med kalving og brunst. I anleggsfasen vil dyr som trekker ned i dalen bli skremt unna, og dette kan få negative konsekvenser særlig for kalvene. Utrederne forventer unnvikelse av de nærliggende områdene, men siden det er i utkanten av kalvingslandet og brunstlandet vil det påvirke færre dyr. I utredningen vurderes påvirkningen til middels negativ i anleggsfasen og liten negativ i driftsfasen.

Mellom Lankajavri og Kvænangsbotn går konsesjonsgitt alternativ gjennom sommerbeiter på snaufjellet, men områdene under skoggrensen er lite brukt. Selv om dyrene er mindre sårbare i sommerbeiter enn under kalvingen, går det drivingsleier i dette område hvor det kan dannes barriereeffekter. Utrederne mener likevel at aktiv driving under ledningene bør kunne gjennomføres uten store vanskeligheter, mens naturlige trekk kan bli hindret særlig i anleggsfasen fordi tidspunktet for trekkene ikke kan forutsies. Aktiv driving kan skje ved tidspunkter der anleggsarbeidene stoppes midlertidig etter avtale med utbygger. Utredningen vurderer påvirkning til middels negativ i dette området i anleggsfasen og liten negativ påvirkning under driftsfasen.

I konsultasjonen med NVE mente distriktet at utredningen er mangelfull fordi den ikke reflekterer distriktets meninger, og ikke har lagt til grunn ny driftsplan som distriktet har utarbeidet. Distriktet gjorde det klart at alternativ 1.6 er helt uakseptabelt.

I konsesjonsvedtaket bemerker NVE at distriktet mener fagutreders beskrivelse av driften er feil, men NVE oppfatter de presiseringer som distriktet har kommet med for i hovedsak å sammenfalle med rapportens beskrivelser. NVE mener at ny ledning og transformatorstasjon ikke vil medføre konsekvenser av betydning for reindriften nede i Reisadalen. Også i den bratte delen av Gæiradalen og langs fjellveggen øst til Lánkajávri mener NVE virkningene vil være begrensede. NVE mener ledningen på denne strekningen ikke vil ha vesentlige negative virkninger for distriktets vår- og høstbeiter. NVE påpeker likevel at beitebruken strekker seg over en lang periode, og at dette må hensyntas ved en eventuell bygging.

NVE mener samlet sett at ny 420 kV ledning vil kunne gi noe tilleggsvirkning til de eksisterende ledningene ved trekk og driving av rein. NVE mener utbygger i en anleggs- og driftsfase bør gjøre detaljvurderinger med sikte på å begrense disse ulempene.

Distrikt 34 Ábborášša

Distrikt 34 Ábborášša berøres av konsesjonsgitt alternativ ved Kvænangsbotten helt i den nordlige delen av distriktet nord for sperregjerdet mot distrikt 35. Ifølge konsekvensutredningen vil ledningen i liten grad berøre distrikt 34, men det er uenighet mellom distrikt 34 og 35 angående sperregjerdet. Ifølge konsekvensutredningen kan distrikt 34 berøres i større grad dersom sperregjerdet flyttes lenger nord i fremtiden. Sperregjerdet er ikke i tråd med den offisielle distriktsgrensen.

I konsultasjonen med departementet forklarte distriktet at konsesjonsgitt alternativ berører distriktets sommerbeiter. Distriktet kommer til området rundt 1. mai omtrent når kalvingsperioden starter. Dyrene befinner seg da i området ned mot Sørfjorden. Distriktet forlater området i september.

Det er særlig i den nordlige delen av distriktet det i dag er mange inngrep som virker begrensende på reinens beiteutnyttelse, slik som småkraftverk i distriktets vårbeiter. Distrikt 34 frykter at beiten der elvene pleide å gå vil bli dårligere når områdene blir tørrere. Det er også fire store, oppdemmede vann innenfor distriktet regulert på 60-tallet, og har medført direkte tap av beitearealet som er lagt under vann. Reguleringene har også medført forstyrrelser i form av anleggsveier som har åpnet for økende menneskelig ferdsel inn i fjellet, kraftledninger, omlagte elveleier med mer. Ifølge konsekvensutredningen har dette samlet tatt mye gode vår- og sommerbeiter og det er lagt hindringer for naturlige trekk mønstre.

I anleggsfasen legges det til grunn at støy og aktivitet kan medføre frykt- og fluktreaksjoner og generell unnvikelse i områdene nær ledningen. Dette kan føre til at områdene i den nordligste delen av distriktet avskjæres og brukes meget lite i anleggsfasen. Dette er negativt på våren og i kalvingsperioden fordi det er relativt lavtliggende og tidlig bare områder særlig rundt Corrojávrit som eventuelt ikke blir beitet. Det pekes også på at kalvende simler er spesielt sky og sårbare for forstyrrelser, og det er også mulig det vil kunne oppstå problemer med føring av rein fra de nordlige områdene og ned til kalvemerkinganlegget. Merking ble flyttet da det var anleggsarbeid for småkraftverkene ved Lassajávri. Områdene ved Corrojávrit blir sterkest berørt av det ikke-omsøkte alternativet 1.6.

Under vurderingen av avbøtende tiltak, fremgår det av konsekvensutredningen at anleggsarbeid på strekninger som går innenfor distrikt 34 kan utføres i perioden september til mars uten at det påvirker reindriften. Reinen er da lenger sør på høst- og vinterbeiter. I driftsfasen er det lite menneskelig aktivitet i forbindelse med kraftledningen bortsett fra ettersyn og vedlikehold. Konsekvensutredningen viser til studier som viser at rein kan unngå områdene rundt ledningene, og at slike effekter særlig er fremtredende i kalvingsperioden. Okserein lar seg påvirke i mindre grad på vår- og sommerbeite. Ifølge konsekvensutredningen er aktiv driving mindre problematisk, og distriktet har ikke hatt spesielle negative erfaringer med kryssing av Reisa-Kautokeinoledningen under drivet mellom sommer og vinterbeitene. Konsekvensutredningen mener særlig det ikke-omsøkte alternativet 1.6 gir stor negativ påvirkning ved passering av Corrojavrrit. For øvrig fremgår det at de deler av alternativ 1.6 og konsesjonsgitt alternativ som går gjennom skog, er det lite rein som beiter. Dette er primært okserein, og det er ikke sannsynlig at oksereinen vil unngå områdene i samme grad som simleflokkene på våren. Påvirkningen i disse områdene settes derfor til liten negativ i driftsfasen.

I den skjematiske oppsummeringen er konsesjonsgitt alternativ i anleggsfasen vurdert å berøre områder av liten verdi, påvirkningen er vurdert til middels negativ med liten negativ konsekvens. Dette forutsetter at det ikke er aktivt anleggsarbeid som berører kalving eller driv- og trekkleier i forbindelse med sesongflytting. I driftsfasen er påvirkningen vurdert til liten negativ med liten negativ konsekvens.

Under avbøtende tiltak i konsekvensutredningen fremgår det at distriktet mener det er sannsynlig at reinen vil bli presset sørover som følge av anleggsarbeid på ledningen. Dette vil gjøre behovet for gjeting større, og man trenger kompensasjon for større utgifter til kjøretøy, gjerder og bensin. Hvis det i forkant av anleggsarbeidet ble gitt støtte til å forsterke eller forlenge gjerdene ville dette hjelpe betydelig. Strekningen mellom vannene Sarvvesjavri i vest til Corrojavrrit i øst (via Abojavri og Lassajavri) nevnes som et aktuelt alternativ. Utredningen mener det er nødvendig at utbygger går i dialog med distriktet for å avklare detaljer med utbedring av eksisterende eller oppføring av nye gjerder. Reindriftsforvaltningen og andre distrikter som eventuelt berøres av nye gjerder må i så fall involveres i denne prosessen.

I NVEs konsultasjon med distriktet opplyste distriktet at det har overskudd av vinterbeiter, men mangel på sommerbeiter slik at et bytte av vinterbeiter mot sommerbeiter kan være en løsning. Distriktet viste videre til at det er søkt om parallellføring med eksisterende ledninger, og påpekte at separate traseer i enkelte tilfeller kan være en bedre løsning. NVE ba i konsultasjonen om konkrete innspill til strekninger hvor dette var tilfellet, men slike innspill ble ikke gitt.

I NVEs vedtak legges det til grunn at ledningen ikke vil medføre virkninger av vesentlig betydning i skogen i Kvænangsbotnen. NVE registrerer likevel at det øst for Vangen ligger mer åpne områder som også ligger lenger fra bebyggelse og inngrep og følgelig kan ha noe større verdi for distrikt 34 enn skogsområdene mot fjorden. Etter NVEs vurdering vil ikke ledningen direkte påvirke de to trekkleiene langs foten av fjellet ved Brennbukt og sør for ledningstraseen ved Vangen. NVE mener heller ikke justeringen av traseen i lia langs

Sørfjorden får virkninger av betydning for distriktet. NVE konstaterer at det utredede alternativet 1.6 går gjennom mer sentrale beiter og kalvingsland for distriktet, og legger til grunn at distriktets forslag om sperregjerde i fjellet mellom Sarvvesjávri og Corrojávrit relaterer seg til dette traséalternativet. NVE kan ikke se at en parallellført ledning i Kvænangsbotnen skulle ha innvirkning på trekk til distriktet, slik distriktet anførte under konsultasjonen. Samlet mener NVE at den planlagte ledningen etter konsesjonsgitt alternativ ikke vil berøre vesentlige sider ved driften til distrikt 34.

I klagen fremsatt av advokat Haugen står det at det spesielle med distrikt 34 Ábborášša er at sommerbeitene er minimumsfaktoren. Dette innebærer ifølge distriktet at ethvert beitetap, direkte eller indirekte er svært uheldig. I klagen fremheves inngrepene i distriktets område, særlig vassdragsreguleringer slik som Kvænangenutbyggingen, kraftledninger og ferdsel ved jakt. Etter distriktets oppfatning er sumvirkningene så betydelige at et konsesjonsvedtak vil være i strid med folkeretten.

I departementets konsultasjon med distriktet tok distriktet opp at det i NVEs vedtak mangler en vurdering hvor sommer- og vinterbeiter sees i sammenheng, og at det er en saksbehandlingsfeil at konsekvensutredningene ikke har vurdert dette. For øvrig anså distriktet anleggsperioden som den mest kritiske for driften, men at det i driftsfasen vil kreves en tilvenningsperiode særlig på grunn av støy fra ledningen. Det er ifølge distriktet også støy fra eksisterende ledning. Distriktet var enig i at konsesjonsgitt alternativ er bedre enn det utrede alternativet 1.6. Distriktet mente det var vanskelig å komme opp med andre avbøtende tiltak enn en trasé som gikk utenfor distriktets områder.

6.4.4 Trasévalg Reisadalen

Nordreisa kommune mener ledningen vil gi berøre allmenne og private interesser i Nordreisa i meget stor grad. På strekningen mellom Gahperus og Dorrisdalen mener kommunen ulemperne knyttet til private eiendommer vil gi betydelige ulemper, herunder muligheten for fremtidig bruk og utvikling av eiendommene. Nordreisa kommunen presiserer at merknader og innspill fra grunneiere i Reisadalen støttes av kommunen. Konsesjonsgitt trasé berører ifølge kommunen vesentlige allmenne interesser i form av landskaps- og opplevelsesverdier, i tillegg til å medføre betydelig mengder skogrydding som kan påvirke økologien i dalen. Kommunen ber om at traséalternativ 1.6 velges i stedet for 1.0. Nordreisa kommune mener også at kommuner som berøres av vesentlige krafttiltak og naturinngrep bør få økonomisk kompensasjon.

Om spørsmålet om økonomisk kompensasjon skriver NVE i vedtaket at det ikke finnes grunnlag i energiloven til å gi kompensasjon for ulemper for allmenne interesser utover eiendomsskatt. Grunn- og rettighetshavere for øvrig kompenseres gjennom minnelige avtaler eller gjennom skjønn. Departementet slutter seg til NVEs syn på kompensasjonsspørsmålet.

Departementet konstaterer at det kun er søkt om traséalternativ 1.0. i Nordreisa. Etter anmodning fra NVE redegjorde Statnett i tilleggsvurdering av 11. desember 2011 for hvorfor alternativ 1.6 ikke ble omsøkt. Av denne følger det at Statnett har lagt vekt på å unngå inngrep

i Navitdalen landskapsvernområde og i områder med villmarkspreg, hensynet til reindriften, klimalaster og ønsket om generelt å samle inngrep (parallellføre). NVE har vurdert Statnetts vurderinger, og fant ikke grunnlag for å be om nye utredninger og/eller tilleggssøknader.

Departementet har merket seg at både distrikt 35 Fávrosorda og distrikt 34 Ábborášša mener konsesjonsgitt alternativ er bedre enn det utredede alternativet 1.6. Departementet er enig i denne vurderingen. Departementet noterer at distriktet har endret bruksregler, men legger i likhet med NVE til grunn at endringene ikke medfører vesentlige forskjeller sammenlignet med beskrivelsene i utredningen. Alternativ 1.6 vil skjære gjennom store, uberørte arealer som er kalvings- og brunstland for distriktet. For distrikt 34 vil også alternativ 1.6 gå i mer sentrale beiter og kalvingsland. Særlig områdene ved Corrojavrit er fremhevet.

Konsesjonsgitt alternativ medfører også ulemper for distriktene. Departementet slutter seg likevel til NVEs vurdering av at ledningen her går i mer perifere områder for distrikt 35, og at det vil være bedre å samle inngrepene fremfor å spre ledningstraseene. Departementet legger til grunn at konsesjonsgitt trasé vil ha negative effekter for kalvings- og brunstland frem til Lankajavri, og at sommerbeiter og trekk og driv kan påvirkes etter øst for Lankajavri. Departementet slutter seg likevel til konsekvensutredningens vurdering av at trekk og driv vil kunne gjennomføres også når en ny ledning er satt i drift.

For distrikt 34 er det særlig de åpne områdene øst for Vangen som anses å bli sterkest berørt. Departementet legger også til grunn at ledningen vil kunne ha negative effekter i områdene ned mot fjorden. Det må imidlertid tas i betraktning at de berørte områdene først for fremst er lite brukte vår- og sommerbeiter med størst innslag av okserein. Departementet mener derfor den nye ledningen vil ha begrensede virkninger i driftsfasen selv om sommerbeiter er distriktets minimumsfaktor.

Etter departementets oppfatning er det viktig at distriktene involveres i MTA-planen for å begrense de negative effektene i anleggsfasen. Departementet mener de avbøtende tiltakene som er foreslått i konsekvensutredningen må vurderes i denne forbindelse når anleggsperioden blir avklart.

I tillegg til at alternativ 1.6 anses betydelig mer negativt for reindriften, vil dette skjære igjennom og dele Navitdalen landskapsvernområde. Et slikt inngrep i verneområdet er i utgangspunktet ikke tillatt, jf. verneforskriften § 3 pkt 1.1. Av vernevedtaket som ble fastsatt ved kgl.res. av 18. februar 2011, følger det at de viktigste verneverdiene er ivaretagelsen av et natur- og kulturlandskap i et dalføre med variert og særpreget skog-, fjell- og vassdragsnatur, som er lite berørt av tekniske inngrep. Av Naturbase følger det at særlig den øvre (sørlige) delen av dalen gir inntrykk av urørthet og villmarkspreg. Det er i dette området traséalternativ 1.6 er skissert.

Departementet viser videre til at Navitdalen landskapsvernområde ble opprettet i 2011 og at planene for ny 420 kV ledning til Hammerfest da var godt kjent. I vernevedtaket er det tatt hensyn til dette på en slik måte at det skal være mulig å anlegge ny ledning etter alternativ 1.0 parallelt med eksisterende nord for vernegrensen. Traséalternativ 1.6 er ikke drøftet i

vernevedtaket og departementet legger til grunn av den ble ansett som uaktuell på vernetidspunktet.

Departementet viser for øvrig til NVEs vurdering av innspill fra Statnett, og finner som NVE ikke grunnlag for å be Statnett utrede nærmere og eventuelt omsøke dette alternativet.

Når det gjelder traseen i Reisadalen konstaterer departementet at ny kraftledning skal parallellføres med en eksisterende 66 kV ledning og to 132 kV ledninger, noe som vil gi et samlet byggeforbudsbelte på om lag 115 meter. Ny 420 kV ledning parallelt med de tre eksisterende vil gi en vesentlig utvidelse av ryddebeltet. NVE finner at ryddebeltet vil gjøre ledningen godt synlig fra høyereliggende områder, som for eksempel hyttefeltet i Gahperuslia. NVE finner imidlertid at ledningene vil være lite synlige nede i dalen.

Departementet konstaterer at en ny ledning sammen med de eksisterende tre ledningene samlet vil utgjøre et stort inngrep i Reisadalen. Det er vurdert kabling av 420 kV ledningen eller kabling av de eksisterende ledningene. Gjeldende kablingsstrategi fremgår av nettmeldingen (Meld.St. nr. 14 (2011-2012)). Etter gjeldende kablingsstrategi skal 420 kV ledninger bygges som luftledning med mindre luftledning er teknisk vanskelig eller umulig, eller dersom ekstrakostnaden ved kabling av en begrenset delstrekning kan forsvares med at det gir særlige miljøgevinster sammenlignet med en luftledning og/eller en begrenset strekning med kabling kan gi en vesentlig bedre totalløsning alle hensyn tatt i betraktning.

Kabling av 420 kV ledningen over en strekning på omtrent 10 km i Reisadalen ble av Statnett i mai 2011 vurdert å ha en kostnad på 710 millioner kroner. Departementet vil peke på at en jordkabel på dette spenningsnivået også vil være et stort teknisk inngrep. Når det allerede er tre eksisterende ledninger i Reisadalen, mener departementet at vilkårene for å kable 420 kV ledningen ikke er oppfylt.

Det er også vurdert å kable de eksisterende ledningene i Reisadalen. Kabling av de to 132 kV ledningene er vurdert å koste omtrent 100 millioner kroner, mens kabling av 66 kV ledningen vurderes å ha en kostnad på 9 millioner kroner. Etter gjeldende kablingsstrategi er det for ledninger på dette spenningsnivået enten at luftledning gir særlige miljøgevinster eller gir en vesentlig bedre totalløsning som er aktuelt å vurdere.

Etter NVEs vurdering forsvarer ikke merkostnaden på 109 millioner kroner nytten som oppnås ved kabling på denne strekningen. NVE nevner som alternativ bare å kable 66 kV ledningen, men ettersom denne ligger mellom de to eksisterende 132 kV ledningene mener NVE ikke dette har noen særlige positive effekter.

Departementet er enig med NVE i at fordelene ved å kable de eksisterende ledningene på en strekning på 10 km ikke forsvarer en merkostnad på over 100 millioner kroner. Departementet mener også kabling av den eksisterende 66 kV ledningen vil gi liten positiv effekt når denne vil gå mellom tre større ledninger.

Departementet viser for øvrig til NVEs vilkår om kamuflerende tiltak mellom Gahperuslia og frem til ny transformatorstasjon i Nordreisa.

Natur og Ungdom, Naturvernforbundet og Forum for natur og friluftsliv skriver i klagene at ledningen burde ha en tilstrekkelig bufferavstand til landskapsvernområdene Navitdalen og Kvænangsbotn.

NVE skriver i konsesjonsvedtaket at traseen passerer tett opptil nordre grense for Navitdalen landskapsvernområde og omtrent 300-400 meter fra nordgrensen for Kvænangsbotn landskapsvernområde. NVE konstaterer at ledningen ikke berører landskapsvernområdet direkte, og at ledningen ikke kommer i konflikt med verneformålet. Etter NVEs vurdering vil eventuelle virkninger være av visuell art.

I kommentarene til klagene skriver NVE at det må kunne forutsettes at vernegrenser settes ut fra en helhetsvurdering av områdets verdier og at verneområdet i seg selv er stort nok til å ivareta disse verdiene. Departementet slutter seg til dette utgangspunktet, men påpeker at et tiltak utenfor vernegrensen kan ha betydning for verneområdet, jf. naturmangfoldloven § 49. I dette tilfellet er imidlertid kraftledningen hensyntatt ved opprettelsen av verneområdet. Departementet viser til den kongelige resolusjon av 18. februar 2011 hvor det under punkt 3 (Viktige endringer under verneplanprosessen) fremgår:

"I forhold til de grensene der Fylkesmannen meldte oppstart om verneplanarbeid ble det gjort noen justeringer før høring. Areal i verneforslag ble justert ned i både Navitdalen og Kvænangsbotn.

I begge områder var det nødvendig å redusere arealet av hensyn til planer for ny 420 kV kraftlinje. Nordgrensa for utredningsområdet i Kvænangsbotn følger eksisterende kraftlinje, mens eksisterende kraftlinje går tvers gjennom utredningsområdet i Navitdalen. Siden ny kraftlinje er planlagt på sørsiden av eksisterende linje måtte grensen justeres sørover i begge områder. Ved justeringen ble det også forsøkt å legge avgrensningen slik at visuell virkning av kraftlinja ble minst mulig."

Når det ved opprettelsen av verneområdene er gjort tilpasninger av hensyn til kraftledningen som her er til klagebehandling, mener departementet at det ikke er påkrevet å gjøre justeringer av traseen.

6.4.5 Konklusjon trasévalg Reisaelva ved Gahperus – Kvænangselva

Konsesjongitt trasé stadfestes

6.4.6 Vurdering av tiltaket opp mot folkeretten

Etter folkeretten må det vurderes om tiltaket medfører at reindriftsutøverne nektes retten til kulturutøvelse, jf. SP art. 27 og den generelle omtalen ovenfor. Departementet må ved

vurderingen for distriktene foreta en samlet vurdering av alle de tidligere inngrep. I tillegg til de eksisterende ledningene må det for distrikt 35 Fávrosorda tas i betraktning at det allerede er hyttefelter, skogsbilveier og E6 i distriktets område. NVE har i mars 2015 også gitt konsesjon til et småkraftverk i distriktets område. Distrikt 34 Ábborášša har i tillegg til eksisterende kraftledninger inngrep slik som småkraftverk, oppdemmede vann, omlagte elveleier og anleggsveier i distriktets område. Dette må sammenholdes med virkningene av inngrepet som denne kraftledningen innebærer.

Departementet legger til grunn at den nye ledningen kan medføre ulemper for begge distrikter. Etter en samlet vurdering av alle inngrep, mener departementet det likevel vil være mulig for reindriftsutøverne å drive reindrift på en regningssvarende måte.

Departementet legger i den folkerettslige vurderingen også vekt på at trasévalget er parallellføring som anses for å gi minst ulemper for reindriften, og at et annet traséalternativ er valgt bort blant annet av hensyn til distriktene. I tillegg har departementet forutsatt at det tas hensyn til distriktet ved valg av masteplasseringer og tidspunktet for anleggsarbeidene i en eventuell MTA-plan. Sett opp mot at tiltaket er viktig for forsyningssikkerheten i regionen, mener departementet at proporsjonalitetsvurderingen bidrar til at tiltaket ikke strider mot SP art. 27.

Distrikt 34 Ábborášša er involvert under konsesjonsbehandlingen gjennom konsultasjoner både med NVE og med departementet. Distrikt 35 Fávrosorda har blitt konsultert av NVE og har fått anledning til å bli konsultert av departementet.

Departementet konkluderer med at tiltaket ikke er i strid med SP art. 27.

6.5 Strekningen Kvænangselva-Joalosgorsa (Iskløfta)

6.5.1 Innledning

På strekningen mellom Kvænangselva og Joalosgorsa (Iskløfta) er det omsøkt ett traséalternativ. Ledningen er parallellført med to eksisterende 132 kV ledninger på denne strekningen.

6.5.2 Klager

Følgende har påklaget NVEs vedtak på denne strekningen:

Distrikt 33 Spalca
Distrikt 40 Orda
Distrikt 29 Frakfjord med Silda
Distrikt 32 Silvetnjarga
Distrikt 27 Joahkonjarga
Distrikt 28 Bergsfjord
Distrikt 28 Bergsfjord, Hætta siida

6.5.3 Reindrift

På delstrekningen fra Kvænangselva til Joalosgorsa går konsesjonsgitt trasé gjennom områdene til distrikt 33 Spalca og distrikt 40 Orda. De øvrige klagepartene på denne delstrekningen er distrikter som har trekk eller driv gjennom områdene til disse to distriktene. Departementet vil først redegjøre for konsekvensutredningens og NVEs vurdering av virkningene for reindriften på denne strekningen, før departementet vil vurdere virkningene for reindriften under punkt 6.5.3.4.

6.5.3.1 Distrikt 33 Spalca

Distrikt 33 Spalca ligger fra Burfjordhalvøya og sørover på østsiden av Kvænangsfjorden. Konsesjonsgitt trasé går parallelt med de to eksisterende 132 kV ledningene gjennom sentrale områder i distriktet fra Kvænangsbott og i østlig retning forbi Ruossavaggi. Distriktet tilhører midtre sone i Vest-Finnmark reibeiteområde og grenser i nord til havet, i øst til distrikt 40 Orda, i vest mot distrikt 34 Ábborášša og i sør mot Kautokeino kommune.

I den sørlige delen av distriktets sommerbeiteområder utelukkes en del beite som følge av reingjerder. Det er flyttveier for andre distrikter gjennom området. To distrikter (29 Frakfjord med Silda og 32 Silvetnjarga) har høstflytting gjennom distriktet fra Alteidet forbi Baddervatnet og videre sørover mot vinterbeitene, og motsatt vei om våren. En driftsenhet fra distrikt 19/32T Lakselvdal/Lyngsdal og 33T Rendalen prammer dyrene fra Lyngen til Burfjord og flytter derfra til vinterbeitene gjennom sommerbeiteområdet til distrikt 33 Spalca. Flyttveien er ifølge utredningen den samme som for distrikt 29 og 32 ved passering av ledningen ved Baddervatnet. Flyttingen gjennom distriktet medfører ifølge utredningen større press på beitene til distrikt 33.

Det fremgår av utredningen at distrikt 33 Spalca flytter fra vinterbeitene og kommer inn mot de sørlige delene av sommerbeitet fra starten av mai. Dyrene trekker så naturlig videre nordover i sommerbeiteområdet de neste ukene. Dette betyr at kalving kan skje i hele sommerbeiteområdet, men ifølge utredningen er den særlig konsentrert rundt de sørvestvendte fjellsidene mot Kvænangselva og Sørfjorden. Her trekker dyrene oppover i høyden mot nord og øst etter hvert som snøsmeltingen skjer. Konsesjonsgitt trasé går gjennom dette området.

Utover sommeren trekker dyrene helt ut i den nordlige delen av sommerbeiteområdet mot kysten, men her er det særlig mye bukk. Distriktet har et sperregjerde ved Nagiroaivi som stenges etter at de fleste dyrene har trukket naturlig nord for gjerdet og de siste har blitt drevet forbi. Konsesjonsgitt trasé passerer omtrent 10-12 km nord for dette gjerdet. Gjerdet er lukket frem til rundt månedsskiftet august/september når dyrene trekker eller drives tilbake til gjerdet og føres gjennom. Distriktet har kalvemerlingsanlegg rett på andre siden av gjerdet, men ifølge utredningen er det også andre anlegg lenger nord som kan benyttes ved endring av driftsmønster. Så lenge reinen er sør for sperregjerdet vil den ifølge utredningen ikke berøres av kraftledningen. Høstflytting sør til vinterbeitene skjer mot slutten av oktober eller i

november etter brunstperioden og når snøen begynner å komme. Brunst skjer sør for sperregjerdet.

Ifølge utredningen er det en del inngrep og tiltak innenfor distrikt 33 som har effekt på reinen. Det vises til at distriktet mener de eksisterende 132 kV ledningene til dels har medført beiteunnnvikelse hos reinen. Det er en del hyttefelt i randsonene til distriktet, for eksempel ved Kjækan der det er bygget nye hytter ned mot fjorden, og det finnes en del spredte hytter inne på fjellet. Det er også noen hytter oppe ved Badderren. Ifølge utredningen har distriktet et godt samarbeid med kommunen slik at nye hytter blir satt opp i områder hvor det ikke har sterk negativ effekt.

Det er ingen vassdragsutbygginger i distriktet som berører reindriften negativt. Sperregjerder ved Nordstraumen og i Kåsendalen har hjulpet distriktet å ha kontroll på dyrene. E6 kan være et problem med snøskjermer og autovern som hindrer trekk. Det har vært mindre problemer med påkjørsler etter at skogen ble ryddet ned mot Kåsendalen. Ferdsl i fjellet i tilknytning til jakt, fiske og scooterkjøring medfører problemer, men ifølge utredningen er det generelt et problem i de fleste reinbeiteområder.

Utrederne mener reinen har relativt vide, upåvirkede fjellbeiter fra E6 og Kåsendalen og i sørlig retning ned til distriktsgrensen i sør. Unntaket er 132 kV ledningene som passerer tvers gjennom distriktet sør for Baddervatnet. I det totale bildet av ulike inngrep i distriktet, mener utrederne at en ny parallellført ledning må vurderes opp mot trekkmonstre nord/sør i distriktet og beiteforholdene i området.

Vårbeiter, kalvingsland og sommerbeiter er spredt utover arealene nord for sperregjerdet ved Nagiroaivi. Konesjonsgitt trasé passerer gjennom området som er det mest brukte kalvingslandet i de sørvestvendte liene mot Kvænangsbotn. Disse blir relativt tidlig bare. Ifølge utredningen har slike områder stor verdi innenfor reindriften fordi kalv og simler trenger god tilgang på uforstyrrede områder med fersk spiring hvis kalvedødeligheten skal holdes nede.

I de mer høytliggende områdene som ledningen passerer gjennom mot øst, brukes beiten i større grad til sommerbeiting etter hvert som snøen tiner. Ifølge utredningen er dette en type beiter som det er mer av innenfor distriktet, og sommerstid vil dyrene også gjerne trekke lenger mot nord. Utrederne vurderer verdien av disse til liten/middels. Trekk- og drivingsleier til og fra de nordligste delene av distriktet er viktige for å opprettholde den naturlige migrasjonen med sesongvariasjon i beitet. Ledningen passerer slike trekk- og drivingsleier sør for Baddervatnet. For disse trekkene er det ingen alternativ rute som gjør at ledningene ikke må passerer. Trekk- og drivingsleiene vurderes derfor å ha stor verdi.

Basert på arealbruken og erfaringene med eksisterende ledninger, kan en ny 420 kV ledning ifølge utrederne i verste fall føre til at reinen i enda større grad presses ut av beiterområdene nær ledningen. Dette kan føre til at dyr flykter over Austre Nikkevatnet og Baddervatnet når disse er islagte og blandes med flokkene til nabo-distriktet. Ifølge utredningen kan dyr også flykte på grunn av snø over sperregjerdet i nordøst. Sperregjerdet mot nabo-distriktet i øst er

åpent over disse vannene som kan være islagte til begynnelsen av juli. Anleggsperioden kan også føre til at dyr presses ut av sentrale beiteområder og ut mot mer kupert terreng i sørvest, hvor det er vanskeligere å finne og drive dem ut i august når de skal ledes mot sperregjerdet og merkes.

Utredningene antar at aktiv driving forbi ledningen i anleggsfasen vil kunne gjennomføres ved at utbygger stopper arbeidet midlertidig. Det kan likevel være problematisk hvis anleggsmaskiner og spor i terrenget hindrer reinen. Basert på at ledningen går gjennom kalvingsland og vårbeiter som er sårbare for forstyrrelser og kan hindre trekk til og fra sommerbeiter lenger nord under anleggsarbeidet, vil det ifølge utredningen kunne være betydelig negativ påvirkning. Størst negativ effekt forventes i det mest brukte kalvingslandet i liene mot Kvænangsbotn. Etter utredningens vurdering vil problemene bli mindre i drivingsleien som krysser ved Baddervatnet fordi anleggsaktiviteten kan stoppes midlertid. Utredningene forutsetter at anleggsaktivitet stoppes når rein drives forbi, men peker på at effekter i kalvingsområder likevel vil oppstå så lenge anleggsarbeidet etterlater spor som kan gi beiteunntakelse. Reinen kan være noe mindre sårbar innenfor mer høytliggende vår- og sommerbeiter fra Ruossavaggi og østover, men her mener utredningene at det antagelig vil være anleggsvirksomhet mens det er rein i området. Det vurderes derfor at det vil bli stor negativ påvirkning også her.

I driftsfasen forventer utredningene redusert bruk av beiteområder opp mot ledningene, og sterkest effekt forventes i kalvingsområder. Utredningene forventer stor negativ påvirkning i de sørvestvendte liene mot Kvænangsbotn. Mot øst hvor det er arealer som brukes mest utover sommeren vurderes eventuelle unntakelseeffekter å bli mindre, og konsekvensene av unntakelse sommerstid er også mindre fordi det er mer beiter tilgjengelig i denne perioden. Utredningene anser det heller ikke sannsynlig at tradisjonelt brukte trekk- og drivingsleier vil sperres ved at det kommer en ny ledning som parallellføres med de to eksisterende. Under aktiv driving mener utredningene at reinen sannsynligvis vil kunne føres greit forbi ledningen, mens naturlige trekk trolig kan hindres noe. En slik effekt kan bli forsterket under værforhold med økt støy fra ledningene. Påvirkningen i de østlige områdene sør for Baddervatnet vurderes til liten til middels negativ.

I konsultasjonene med NVE gjorde distriktet det klart at det motsetter seg ledningen fordi dette vil forsterke negative effekter av eksisterende ledninger. Distriktet mente forskning viser at distriktet vil tape et ti kilometer bredt belte med beite langs ledningen, og at dette vil være kritisk da distriktet kun er 40 km bredt. Distriktet mente ledningen måtte legges som kabel i bakken eller i sjø. Ifølge distriktet vil ledningen sammen med den mulige utbyggingen av vindkraft som distriktet mener ledningen åpner for, medføre at det ikke vil være mulig å drive reindrift i området i fremtiden. Det ble også fremsatt krav om en utredning for å kartlegge områder som er aktuelle for sekundærekspropriasjon.

NVE vurderer i konsesjonsvedtaket ledningens mulige virkninger i kalvingslandet som det mest sentrale for distrikt 33. NVE legger også til grunn at anleggsarbeidet også vil kunne innvirke noe på reinens naturlige trekk nord-sør under beite gjennom vår og sommer, og eventuelt gi noe redusert beiteutnyttelse langs traseen. På grunn av eksisterende ledninger som

reinen ifølge NVE har tilvendt seg, mener NVE likevel at en ny ledning i driftsfasen ikke vil gi virkninger eller unnvikelse av vesentlig betydning. NVE mener det er viktig at man i en eventuell anleggsperiode tar særskilte hensyn til de mange flyttingene vår og høst som andre distrikter foretar gjennom distrikt 33. Flyttingene kan strekke seg over relativt lang tid og varierer fra år til år. NVE påpeker at for at flyttekabalene skal gå opp og for å unngå sammenblanding av rein fra ulike distrikter, vil det være svært viktig å planlegge en eventuell anleggsperiode i tett dialog med reindrifta. Basert på distriktenes beskrivelser av flyttingene og variasjoner i disse både hva gjelder tidspunkt og hvor reinen drives, oppfatter NVE selve flyttleiene ved Baddervatnet som nokså fleksible.

I klagen fra distriktet som er fremsatt av advokat Jonassen er det ikke tatt opp nye forhold som konkret gjelder distrikt 33 Spalca.

6.5.3.2 Distrikt 40 Orda

Distrikt 40 Orda ligger i Kvæningen og Alta kommuner og grenser til distrikt 33 Spalca i vest og distrikt 26 Lákkonjárga i øst. Konsesjonsgitt trasé vil passere tvers gjennom distriktets sørlige del. Ifølge konsekvensutredningen benytter distriktet sommerbeiteområdet fra omtrent 20. juni til 15. september. Før distrikt 40 flytter inn i området, er det som nevnt andre distrikter som har sesongflytting gjennom områdene.

Kalvingsland og høstbeiter som benyttes av distrikt 40 Orda ligger sør for sommerdistriktsgrensene i 30B Midtre sone, mens vinterbeitene ligger i Øvre Anarjohka nasjonalpark. Disse sesongbeitene berøres ikke av konsesjonsgitt trasé.

Etter kalving og kalvemerking, flytter distrikt 40 inn i sommerbeiteområdet. Distriktet må da passere en eventuell ny 420 kV ledning i tillegg til de to parallellførte 132 kV ledningene helt i sør i sommerbeiteområdet. Flyttingen skjer normalt før St. Hans. Under flyttingen benyttes ATV, men ifølge utredningen følger dyrene sitt naturlige og tradisjonsbundne trekk mot beiten i nordenden av området mot Langfjordbotn hvor det er tidlig bart og dyrene beiter i 1-2 uker. Etter dette trekker dyrene gradvis sørover og sprer seg utover hele sommerbeiteområdet. I denne perioden går dyrene rimelig fritt og hele området er avgrenset med gjerder mot nabo-distriktene slik at sammenblanding ifølge utredningen ikke er noe problem.

Midt i sommerbeiteområdet er de mest høytliggende områdene med dårligere beite, men med viktige luftingsplasser på varme dager med mye insekter. I den sørlige og nordlige delen av sommerbeiteområdet er de beste grøntbeitene. Ifølge utredningen har reinen en tendens til å trekke sør og presses mot gjerdet i sørenden i august, og vil i enkelte tilfeller måtte gjetes nordover igjen inn i gode beiter. Konsesjonsgitt trasé vil gå i de gode grøntbeitene i distriktets sørlige del mellom Baddervatnet og Skodderabben. Dette er sommerbeiter som brukes i økende grad utover sommeren.

I slutten av august/starten av september drives de enkeltflokkene som er igjen nord i sommerbeiteområdet mot sørenden, hvor det er oppsamlingsområde før flytting sør til

høstbeitene. Det er et merkegjerd ved sørenden av sommerbeiteområdet som ifølge utredningen ikke brukes per i dag, men som kan være aktuelt å bruke til ettermerking av kalver ved senere anledninger. Konesjonsgitt trasé passerer i nordlig ytterkant av dette sørlige oppsamlingsområdet.

Av andre inngrep i distriktet nevner konsekvensutredningen hytteområder i tilknytning til Bognelvdalen og traktorveier opp til disse som skaper økt turisme og forstyrrelse. Småkraftverket som skal bygges i nordvest kan ødelegge viktige tidlige sommerbeiter. De to eksisterende 132 kV ledningene, hvor ny 420 kV er konsesjonsgitt parallellført, er de største inngrepene i distriktets sørlige del. I de øvrige delene av sommerbeitene er det ifølge utredningen relativt lite inngrep og forstyrrelse.

Distriktets erfaringer med forstyrrelser i flytteleier, er at det vil ta flere år før reinflokken vennes tilbake til å bruke flytteleia på samme måte som før. Dette krever økte gjeteressurser i flere år etter at inngrepet er avsluttet. Erfaringene med eksisterende 132 kV-ledningene som nå har stått i mange år, er at det går greit å drive dyrene forbi etter kalvemerkingen, men dyrene unngår å beite under og i nærområdene til ledningene.

Sørenden av distriktet har en slik utforming at reinen naturlig samles der ettersom naturlig trekkemønster går sørover om høsten. Dette området er godt beiteland, og tap eller redusert bruk av beiter i området vil kunne få negative konsekvenser på kondisjon og reproduksjon i flokken. Distriktet mener det er viktig at det er minst mulig forstyrrelser i dette området fordi reinen har høyest slaktevekter i løpet av året, når de er der i slutten av august/september. Stress eller redusert beiteutnyttelse i forkant av brunsten kan få økonomisk negativ effekt ved dårligere kalveprosent, lavere kvalitet på kalvene, lavere levendevekt på simler og mer tap til rovdyr. Distriktet mener også at en forstyrrelse i sørenden vil kunne skape et annet vandringsmønster i området som reinen benytter. Ny beiteutnyttelse kan skape et større press på gjerdene som skiller distriktene, noe som kan være en kilde til økt fare for sammenblanding.

Distriktet antar at ny 420 kV ledning parallelt med eksisterende ledninger vil kunne forsterke tendensen til at reinen unngår å beite under og i nærheten av ledningene, og at de større mastene og den sterkere coronastøyen fra en 420 kV ledning vil kunne gi større forstyrrelse. Distriktet frykter at den kan få samme effekt som et sperregjerd og vanskeliggjøre oppsamlingen i starten av september. Ledningene går i et relativt flatt terreng slik at de synes på langt hold.

I utredningen pekes det på at distriktet har lave slaktevekter, noe som kan tyde på at sommerbeitene er marginale. Tap av beitearealer til nye inngrep kan gi utslag i ytterligere reduserte slaktevekter, men ifølge utredningen må dette også vurderes mot fremtidig flokkstørrelse. Selv om sommerbeiter generelt antas å ha mindre verdi enn for eksempel kalvingsland, vurderes verdien av beitene som berøres av ny ledning å ha middels verdi fordi det er underskudd på slike gode grøntbeiter. Drivleia nordover vurderes å ha stor verdi da det ikke finnes noen alternativ trasé som ikke passerer ledningen.

Det fremgår av utredningen at den nye 420 kV ledningen kan dele en bit av det sørlige sommerbeitelandet hvis barriereeffekten blir tilstrekkelig sterk. Unnvikelse med mindre beiteutnyttelse og lavere reintetthet i og rundt området etter slike inngrep er ifølge utredningen også en sannsynlig effekt.

Utrederne mener det må kunne forventes frykt- og fluktreaksjoner og stor grad av beiteunnvikelse i nærliggende områder under anleggsperioden. Påvirkningen vurderes til stor negativ for sommerbeitene rundt ledningen. For trekk- og drivleia forventes det at vårdrevet som passerer ledningen når dyrene skal til beitene lengst nord kan gjennomføres greit ved aktiv gjeting og ved at utbygger ikke driver anleggsarbeid under drivet etter nærmere avtale med distriktet. Spor og anleggsmaskiner i terrenget vil likevel kunne forstyrre reinen. Påvirkningen vurderes til liten negativ i forbindelse med vårdrevet, men middels negativ ved høsttrekket når reinen går mer naturlig inn i området.

I driftsfasen forventer utrederne mindre grad av påvirkning fordi ledningene da ikke er assosiert med menneskelig aktivitet som kan gi stress og fluktreaksjoner. Det kan imidlertid være en tilvenningsperiode før unnvikelseeffekter blir redusert. Ifølge utredningen viser studier at unnvikelsessoner rundt inngrepet kan forventes over tid, men at det er grunn til å anta at slike effekter vil være mindre på sommerbeiter enn for eksempel i kalvingsland. Parallellføring med to andre ledninger i åpent landskap vil ha en sterk visuell effekt. Coronastøy vil også bli sterkere med den nye ledningen. Unnvikelse av beiter og vanskeligheter med oppsamling av dyr før flytting ut av området i september kan også oppstå. Utrederne mener slike negative effekter kan reduseres over tid ved tilvenning. Påvirkningen vurderes derfor til middels negativ på sommerbeitene. For drivingsleia som benyttes når reinen flyttes nordover på forsommer vurderes påvirkningen til liten negativ da det antas at reinen kan ledes forbi ledningene ved aktiv gjeting og bruk av ATV. Trekk som følger leia på høsten vurderes til middels negativ fordi naturlige trekk er mer sårbare.

I konsesjonsvedtaket vurderer NVE virkningene av en ny ledning til å gi begrensede virkninger forutsatt at det tas nødvendige hensyn i anleggsperioden. NVE mener noe unnvikelseeffekt vil kunne forekomme. NVE peker på at siden distriktet allerede har lave slaktevekter, kan redusert utnyttelse av sommerbeitene være mer uheldig for distrikt 40 Orda enn for andre distrikter. På den annen side har NVE registrert at rapportert reintall for distrikt 40 har ligget særskilt høyt over det tidligere fastsatte og at reindrifststyrets vedtak om nytt øvre reintall forutsetter en betydelig reduksjon. NVE har også merket seg at det blant annet i fagutredningen for biologisk mangfold er vist til at vegetasjonen langs traseen i dette området er hardt påvirket av beiting. Basert på dette mener NVE at en eventuell ny ledning og eventuelt noe redusert beiteutnyttelse ikke vil være kritisk for distriktet.

I klagen fremsatt av advokat Jonassen er det ikke tatt opp nye forhold som gjelder distrikt 40 Orda. I konsultasjonen med departementet redegjorde distriktet for driften, og frykter at ny ledning i kombinasjon med eksisterende ledninger vil kunne virke som en barriere. Dette gjelder ikke minst i anleggsfasen. Distriktet pekte på at dyrene må drives forbi eksisterende ledninger og at reinen unnviker området. Distriktet var enig i at luftledningsalternativet som

er valgt er det beste hvis tiltaket skal etableres. Som avbøtende tiltak ble det foreslått tilpasninger i anleggsperioden og forsterkninger av eksisterende gjerdar.

6.5.3.3 Distrikter som trekker gjennom distrikt 33 Spalca eller distrikt 40 Orda

Distrikt 27 Joahkonjarga

Det fremgår av konsekvensutredningen at distrikt 27 Joahkonjarga berøres fra kommunegrensen mellom Kvænangen og Alta og frem til Skodderabben. Distriktet har et relativt stort oppsamlingsområde sør for Stuevannet hvor ledningene passerer. Distriktet har oppsamling i dette området før trekk videre nordover på våren, og før trekk videre sør på høsten. I konsultasjonen med departementet pekte distriktet på at det allerede er vannkraftverk, småkraftverk, hytter og turisme i distriktets område.

Ifølge konsekvensutredningen vurderes ny ledning å kunne gi unnvikelse av beitearealer rundt ledningen, men beitearealets størrelse vurderes å gi tilstrekkelig fleksibilitet til at det fremdeles vil fungere som oppsamlingsområde. Ledningen parallellføres med eksisterende 132 kV ledninger i dette området og en ny ledning kan forsterke de negative effektene, men parallellføring er i utredningen vurdert uansett å være bedre enn om ny ledning bygges i uberørte arealer. Distriktet bekreftet under konsultasjonen med departementet, at parallellføring var det traséalternativet som var til minst ulempe for distriktet.

Distriktet har oppsamling opptil en uke på våren (månedsskiftet april/mai for bukkeflokkene og juni for simleflokkene), og 1-2 uker i slutten av september. Påvirkningen vurderes til middels negativ.

Flyttveien som benyttes av distriktet høst og vår ved Skodderabben vil også påvirkes av ledningen. Distrikt 27 har fire siidaer som flytter på begge sider av Ditnuidrášša. Distriktet redegjorde nærmere for flyttingen i konsultasjonen med departementet. Det er 13-14 distrikter som har en formalisert praksis for bruken av området. Dette innebærer en koordning for flyttingen, og distriktet var bekymret for at inngrep i området kan forrykke balansen og skape dominoeffekter. Distriktet fryktet også at ledningen kan medføre sammenblanding, og at det er sannsynlig at man får et konstant behov for gjetere. Distriktet opplyste at det i de første årene etter etablering av eksisterende ledning, var problemer med trekk.

Ifølge konsekvensutredningen bør aktiv driving ved bruk av scooter eller ATV langs flyttveien kunne gjennomføres greit, men det vil ta noe tid før reinen tilvennes en ny ledning parallelt med de to eksisterende her, slik at økte gjetingsressurser må påregnes. Det anses usikkert om mer coronastøy fra 420 kV ledningen kan skremme reinen under fuktige værforhold. Påvirkningen er i utredningen vurdert til å bli liten negativ på flyttveien.

I klagen fra distriktet er det vist til en tidligere høringsuttalelse, hvor det poengteres at siidaene flytter med hver sine flokker. Distriktet mener det derfor blir vanskelig å forholde seg

til fagrapporten som vurderer distriktet og ikke den enkelte siida. For øvrig mener distriktet at fagrapporten ikke gir et riktig inntrykk at av det er eksisterende ledninger i området.

I konsultasjonen med departementet gjorde distriktet det klart at det prinsipalt var mot etablering av den nye 420 kV ledningen. Hvis ledningen likevel skulle bli bygget, hadde distriktet flere krav til gjennomføringen. Distriktet mente den gjennomførte utredningen mangler en vurdering av de kumulative effektene for reindriften, og at utrederne ikke besitter tilstrekkelig reindriftsfaglig kompetanse. Distriktet ønsket en tilleggsutredning utført av personer som godtas av reindriften basert på tradisjonell reindriftskunnskap.

Distrikt 27 ønsket også at det ble fastsatt vilkår om at Statnett må inngå en avtale med distriktet, hvor det skal fremgå at ledningen ikke skal redusere omfanget av reindriften. Distriktet mente dette følger allerede av urfolksrettighetene. I tillegg ønsket distriktet at Statnett skulle gå grundigere inn i omleggingen av driften som ledningen vil medføre. Distriktet mener det må fastsettes avbøtende tiltak på bakgrunn av en utredning som belyser konsekvenser, risiko for sammenblanding og lignende.

I tillegg til kravet om en utredning mente distriktet at all natur må revegeteres. Av konkrete avbøtende tiltak mente distriktet at alternative transporttiltak, særlig om våren, i kombinasjon med foring kunne være egnet. Distriktet mente det må settes vilkår om at Statnett og distriktet må bli enige om en avtale om avbøtende tiltak og kompensasjon før utbyggingen.

Distrikt 29 Frakfjord med Silda

Distrikt 29 Frakfjord med Silda har sommerbeiter på Frakfjordhalvøya og Silda helt ut mot Lopp havet, og reinen vil ifølge konsekvensutredningen bare berøres av ledningen i forbindelse med sesongflytting. Distrikt 29 har ofte samlet flytting med distrikt 32 om høsten fra 15. september og omtrent to uker fremover. Det hender at noen siidaer flytter før eller etter at de andre har flyttet. I konsultasjonen med departementet forklarte distriktet at ledningen vanligvis passeres om høsten mellom 25. september og 1. oktober, og om våren mellom 25. april og 1. mai. Distriktet viste videre til køsystemet i dette området som redegjort for ved vurderingen av virkningene for distrikt 27 Joahkonjarga.

Alle siidaene i distrikt 29 må krysse ledningene om våren, og dette skjer langs samme flyttelei som om høsten. Flyttingen går forbi Alteidet og videre sørover til den krysser eksisterende ledninger sør for Baddervatnet.

Om erfaringer med eksisterende ledninger fremgår det av konsekvensutredningen at eksisterende ledninger kan skape støy og høres på lang avstand under gitte værforhold som vind og nedbør. Støyen kan forsterkes dersom vinden øker, og det er ifølge reindriften problematisk å flytte forbi kraftledningene særlig om høsten i skumringen. I verste fall kan reinflokken få panikk av støyen og spre seg i forskjellige retninger og dele seg i flere mindre flokker. Konsekvensen kan være merarbeid med gjeting og sammenblanding med andre flokker.

Det fremgår av konsekvensutredningen at reindriftens erfaringer innen de ulike distriktene er forskjellige. Det virker som aktiv driving med snøscootere under vårflytting er relativt uproblematisk. På høsten når reinen er mer spredt i terrenget, er atferden ofte mer urolig etter å ha gått på frie beiter om sommeren. De følger da naturlige trekk mønstre og påvirkningsgraden blir større. Distriktene som driver aktivt også på høsten ser ut til å bli mindre påvirket.

Forutsatt at utbygger har tett kontakt med reindriften som flytter gjennom området, vurderes påvirkningen å bli middels negativ på høsttrekk og liten negativ påvirkning på vårflytting under anleggsperioden.

I driftsfasen antas det i konsekvensutredningen at en ekstra parallellført 420 kV ledning ved siden av de to eksisterende 132 kV ledningene, kan føre til større vanskeligheter enn det enkelte distrikter opplever i dag. Sterkere coronastøy kan virke mer skremmende på reinen i fuktig vær. Konsekvensutredningen anser det sannsynlig at aktivt driv av dyr, som særlig er vanlig under vårflytting, vil påvirkes relativt lite og påvirkningsgraden vurderes derfor til liten negativ. Det forventes en mer negativ effekt under høstflyttingen, hvor det er mer naturlige trekk mønstre, og konsekvensen vurderes til å bli middels negativ.

Distriktet peker i klagen på at ledningen medfører risiko for at flytting vår og høst kan bli vanskeliggjort, slik at det oppstår forsinkelse. Det er et stort antall rein som bruker flyttleia. Det skal lite til før det oppstår problemer. Dette ble også fremhevet i konsultasjonene med NVE.

I konsultasjonen med departementet fortalte distriktet at det ikke hadde erfart store problemer med eksisterende ledning, men at mye lyd kan medføre frykt hos reinen. Distriktet mente anleggsperioden antagelig var det største problemet, og at skadevirkningene ville være størst om høsten da det er barmark og reinen er vanskelig å spore. Reinen er også tammere om våren.

Distrikt 32 Silvetnjarga

Distrikt 32 Silvetnjarga har sommerbeiter rundt Jøkelfjorden nord for Alteidet, og distriktet vil bare berøres av ledningen i forbindelse med sesongflytting. Ifølge konsekvensutredningen har distrikt 32 ofte samlet flytting med distrikt 29 Frakfjord med Silda om høsten fra 15. september og omtrent to uker framover. Selv om dette har vært det mest vanlige, hender det også at noen siidaer flytter før eller etter de øvrige. Flyttingen går forbi Alteidet og videre sørover til den krysser eksisterende ledninger sør for Baddervatnet. Dyrene drives aktivt med firehjulinger.

Ifølge konsekvensutredningen skjer ikke vårflyttingen samlet. En siida flytter før kalving og to siidaer flytter etter kalving. Siidaene som flytter før kalving har kalvemerking i sommerdistriktet, mens de som flytter etter har kalvemerking i vinterdistriktet ved Kautokeino. Dyrene drives aktivt med snøscooter og ledningene krysses sør for Baddervatnet. Siidaen som flytter før kalving vil ifølge utredningen, passere ledningene ved Baddervatnet før 10. mai, mens de to andre siidaene flytter i løpet av juni måned. De eksakte tidspunktene

kan variere mye i forhold til vær- og snøforhold. Selve flyttingen tar vanligvis under 10 dager. Vårflytting kan skje så lenge det er scooterføre. Vårflyttingen skjer vanligvis parallelt med siidaene i distrikt 27 Joahkonjarga og 33 Spalca, og det er ifølge utredningen stor fare for sammenblanding.

Distriktet har redegjort til utrederne om erfaringene med eksisterende ledning. Distriktet har forklart at det under høstflytting fra Alteidet til Lahku er umulig å holde flokken samlet fordi terrenget er ulendt og flokken spres over et stort område hver natt. Distriktet har erfart at eksisterende ledninger har vært til stor ulempe. Hovedflokken går ganske greit fordi det er mange som er med og driver den, men det er alltid noen små flokker som kommer etter. De etterhengende flokkene kommer sjelden direkte forbi ledningene, og dette kan medføre sammenblanding med andre distrikter. Distriktet mener negative effekter på de distrikter som har beite i områdene hvor ledningen går, kan få ringvirkninger også på andre distrikter. Det nevnes som eksempel at man kan tenke seg at dyr med beite der ledningen går vil kunne presses ut i andre områder slik at det blir problemer med blanding av ulike flokker, eller at det fører til overbeite i naboområder som de presses inn i. Dette vil også kunne påvirke tidspunktene for vår- og høstflytting hvis det er andre flokker i området når flytting skal skje.

I konsultasjonen med NVE gjorde distriktet det klart at det motsetter seg den nye ledningen. Distriktet opplyste at flytting om våren ville gå greit, men at drivet om høsten er mer kritisk og ikke må påvirkes negativt for å unngå sammenblanding med andre distrikter. I klagen fremsatt av advokat Jonassen fremgår det ikke nye opplysninger om distrikt 32 Silvetnjarga.

Distrikt 28 Bergsfjord og Hættasiida

Distriktet har sommerbeiter på Bergsfjordhalvøya rundt og nord for Øksfjordjøkulen.

Høstflyttingen skjer gjennom distrikt 40 Ordas sommerbeiter etter at distrikt 27 Joahkonjarga har flyttet gjennom. Ifølge utredningen passerer distriktet Langfjordbotn rundt 20.-22. september. Alle dyrene slippes samtidig inn i nordenden av distrikt 42, hvor de beiter i 2-7 dager eller mer, før flytting skjer samlet til høstbeitene i østre sone. Høstbeitene er omtrent tre mil før for der dyrene passerer ledningen sør for Stuevannet.

Distriktets vårflytting berøres av ledningen på neste delstrekning fra Joalosgorsa til Transfarelva.

Det fremgår av konsultasjonen med NVE at Hættasiida i distrikt 28 frykter at ledningen gir barriereeffekter og ekstraarbeid med etternølevende rein dersom ny ledning bygges. Det ble understreket at siidaen er liten og sårbar, men at den ikke motsetter seg ledningen.

Samlet vurdering av trekk- og drivingsleien

Det fremgår av konsekvensutredningen at ledningen på denne delstrekningen berører en drivingslei som benyttes av et stort antall rein. Flyttingen følger en kørledning for de enkelte distriktene, og det finnes ikke alternative drivingsleier som ikke vil passere ledningen. Det er også andre distrikter som er en del av kørledningen som ikke har påklaget NVEs vedtak. Trekk- og drivingsleien vurderes å ha stor verdi. I utredningen pekes det også på at det er et

hvilleområde ved Baddervatnet som har verdi som beiteområde og at eventuelle forstyrrelser fra ny 420 kV ledning vil kunne få negativ effekt også for dette området.

I utredningen pekes det på at reindriftens erfaringer med de to eksisterende 132 kV ledningene er ulike. Ifølge utredningen kan det virke som aktiv driving med snøscootere under vårflyttingen er relativt uproblematisk fordi dette gir god kontroll på flokken. På høsten når reinen er mer spredt i terrenget, har dyrene ofte en mer urolig atferd etter å ha gått på frie beiter gjennom sommeren. Reinen følger da naturlige trekkmonstre og ifølge utredningen blir påvirkningsgraden større. Distriktene som driver aktivt også på høsten ser ifølge utredningen ut til å bli mindre påvirket.

I anleggsfasen forventer utredningen at mennesker og maskiner i terrenget skaper sterk forstyrrelse. Barriereeffekter og fluktreaksjoner med fare for sammenblanding med nabadistrikter under flyttingen kan oppstå. Hvis ikke anleggsarbeidet stopper midlertidig i forbindelse med flytting, forventer utredningen stor grad av negativ påvirkning. Slike effekter vil spesielt kunne inntreffe på høsten hvis reinen normalt trekker naturlig ved passering av ledningen. Det forventes av utrederne at utbygger har tett kontakt med reindriften og inngår avtaler med de distrikter som flytter gjennom området. I så fall mener utredningen at påvirkningen kan reduseres betydelig om våren. Påvirkningsgraden vil bli større om høsten når dyrene trekker mer fritt og mer uforutsigbart. Ledningen vil gi middels negativ påvirkning på høsttrekk og liten negativ påvirkning på vårflytting under anleggsperioden.

I driftsfasen mener utredningen det er mulig at en ekstra parallellført 420 kV ledning i tillegg til de to eksisterende 132 kV ledningene, kan føre til større vanskeligheter enn det enkelte av distriktene opplever per i dag. Sterkere coronastøy kan virke mer skremmende på reinen i fuktig vær. Ifølge utredningen er det sannsynlig at aktivt driv av dyr, som særlig er vanlig under vårflyttingen, vil påvirkes relativt lite og utredningen vurderer derfor påvirkningsgraden til liten negativ. Under høstflyttingen hvor det er mer naturlige trekkmonstre, kan det forventes en mer negativ effekt og konsekvensgraden vurderes til middels negativ påvirkning.

I NVEs vedtak fremgår det at det er viktig at det i en eventuell anleggsperiode tar særskilt hensyn til de mange flyttingene vår og høst gjennom distrikt 33 Spalca. NVE konstaterer at disse flyttingene kan strekke seg over relativt lang tid og varierer en del fra år til år. Det er mange distrikter involvert, og fordi mange siidaer innen samme distrikt kan flytte til ulik tid avhengig av kalving, klima og beitetilgang. For å få denne flyttekabal til å gå opp, og for å unngå sammenblanding av reinen til de ulike distriktene, mener NVE det vil være svært viktig å planlegge en eventuell anleggsperiode i tett dialog med reindrifta. Ut fra distriktenes beskrivelser av flyttingene og variasjonene i disse både hva gjelder tidspunkt og hvor reinen drives, oppfatter NVE selve flyttleiene ved Baddervatnet som nokså fleksible.

6.5.3.4 Departementets samlede vurdering av reindrift på strekningen Kvænangselva – Iskløfta

Vurderingen omfatter både 33 Spalca og 40 Orda og 27 Joahkonjarga, 29 Frakfjord med Silda, 32 Silvetnjarga og 28 Bergsfjord.

Departementet konstaterer at ledningen kan medføre negative virkninger for distrikt 33 Spalca og distrikt 40 Orda. Departementet har merket seg at ulempene for disse distriktene særlig vil være i forbindelse med trekk og driv hvor ledningene må passeres, samt sannsynlig beiteunnavikelse nær ledningene.

Departementet legger også til grunn at en ny ledning kan medføre negative virkninger for distriktene som trekker gjennom distrikt 33 og distrikt 40. Departementet legger til grunn at virkningene generelt må anses som større om høsten fordi dyrene i større grad følger naturlige trekkmonstre, mens dyrene om våren drives mer aktivt. Departementet har merket seg at distrikt 27 Joahkonjarga har et oppsamlingsområde sør for Stuevannet som kan bli negativt påvirket av en ny ledning.

Det er ingen distrikter som har pekt på andre traseer som bedre enn konsesjonsgitt trasé. Departementet legger derfor til grunn at parallellføring er den beste løsningen for en luftledning. For kravet om sjø-/jordkabel vises det til punkt 5.2.5 ovenfor hvor dette er vurdert.

Distrikt 33 Spalca pekte i konsultasjonene med NVE på at det må vurderes sekundækspropriasjon. Departementet mener det vil være vanskelig å finne alternative områder som ikke allerede benyttes av andre distrikter. Departementet kan ikke se at sekundækspropriasjon av områder fra andre distrikter vil være aktuelt i dette tilfellet.

Departementet mener det er avgjørende med tett kontakt mellom Statnett og reinbeitedistriktene om en MTA-plan, slik at skadevirkningene særlig i anleggsperioden kan begrenses. Departementet mener driv- og trekk kan gjennomføres som tidligere i driftsfasen, men det bør vurderes i MTA-planen om det bør settes vilkår om forsterkninger av eksisterende gjerder.

Distrikt 27 Joahkonjarga ba under konsultasjonen med departementet om at det ble fastsatt vilkår om at Statnett må gå grundigere inn i omleggingen av driften som ledningen vil medføre, og at det må fastsettes avbøtende tiltak på bakgrunn av en utredning som belyser konsekvenser, risiko for sammenblanding og lignende. Departementet mener det ikke er påkrevet med en egen utredning for å fastsette avbøtende tiltak. Det avgjørende er at det i MTA-planen finnes en løsning slik at driv- og trekk for alle distriktene kan gjennomføres også i anleggsfasen.

Angående distrikt 27s krav om revegetering og vurdering av alternative transporttiltak, mener departementet bør vurderes i forbindelse med MTA-planen.

6.5.3.5 Konklusjon for strekningen Kvænangselva – Iskløfta

Konsesjonsgitt trasé stadfestes.

6.5.3.6 Vurdering av tiltaket opp mot folkeretten

Distrikt 33 Spalca og distrikt 40 Orda

Etter folkeretten må det vurderes om tiltaket medfører at reindriftsutøverne nektes retten til kulturutøvelse, jf. SP art. 27 og den generelle omtalen ovenfor. Departementet må ved vurderingen for Spalca foreta en samlet vurdering av alle de tidligere inngrep, herunder de to eksisterende 132 kV ledningene, hyttefelt, E6 og at andre distrikter flytter gjennom distriktets område. For distrikt 40 Orda må inngrepet sees i lys av tidligere inngrep som hyttefelt, traktorveier ferdsel, turisme og eksisterende 132 kV ledningene. Dette må sammenholdes med virkningene av inngrepet som denne kraftledningen innebærer.

Departementet legger til grunn at den nye ledningen kan medføre ulemper for trekk nord-sør i distriktet, og at det er sannsynlig at ledningen medfører noe beiteunntakelse nær ledningen. Etter en samlet vurdering av alle inngrep, mener departementet det vil være mulig for reindriftsutøverne i Spalca reinbeitedistrikt å drive reindrift på en regningssvarende måte.

Departementet legger i den folkerettslige vurderingen også vekt på at trasévalget er parallellføring som anses for å gi minst ulemper for reindriften. I tillegg har departementet forutsatt at det tas hensyn til distriktet ved valg av masteplasseringer og tidspunktet for anleggsarbeidene i en eventuell MTA-plan. Sett opp mot at tiltaket er viktig for forsyningssikkerheten i regionen, mener departementet at proporsjonalitetsvurderingen bidrar til at tiltaket ikke strider mot SP art. 27.

Distrikt 40 Orda er involvert under konsesjonsbehandlingen gjennom konsultasjoner både med NVE og med departementet. Distrikt 33 Spalca har blitt konsultert av NVE og har fått anledning til å bli konsultert av departementet.

Departementet konkluderer med at tiltaket ikke er i strid med SP art. 27.

Distriktene som har driv- og trekk gjennom distrikt 33 Spalca og distrikt 40 Orda

Distrikt 28 Bergsfjord berøres også på neste delstrekning. Den folkerettslige vurderingen for distrikt 28 foretas derfor under punkt 6.6.7.

For distrikt 27 Joahkonjarga, må det tas i betraktning at distriktet har flere andre inngrep i sitt område, herunder vannkraftverk, hytter og turisme. For alle distriktene som benytter dette området til trekk og driv, er det særlig de to eksisterende 132 kV ledningene som har betydning. Departementet legger til grunn at driv- og trekkleien vil kunne nyttes også etter etablering av en ny parallellført 420 kV ledning.

Sett opp mot at tiltaket er viktig for forsyningssikkerheten i regionen, mener departementet at proporsjonalitetsvurderingen bidrar til at tiltaket ikke strider mot SP art. 27. Distriktene har også blitt konsultert av NVE. Distrikt 27 Joahkonjarga og distrikt 29 Frakfjord med Silda har blitt konsultert av departementet og distrikt 32 Silvetnjarga har fått tilbud om konsultasjon.

Departementet konkluderer med at tiltaket ikke er i strid med SP art. 27.

6.6 Strekningen Joalosgorsa (Iskløfta)-Transfarelva

6.6.1 Innledning

På strekningen fra Joalosgorsa (Iskløfta) til Transfarelva er det omsøkt to alternative traseer fra Store Holmevannene før Alta. Traséalternativene er knyttet til alternative plasseringer av transformatorstasjon i Alta. Konsesjonsgitt trasé er alternativ 1.0-1.11 med transformatorstasjon på Skillemoen. Alternativ omsøkt trasé er 1.8-1.21 med transformatorstasjon ved Eibymoen. Departementet har også bedt Statnett utrede og eventuelt omsøke en alternativ trasé over Store Borras av hensyn til distrikt 23C Jalgon. Det vil redegjøres nærmere for dette alternativet nedenfor.

6.6.2 Klager

Følgende har påklaget NVEs vedtak på denne strekningen:

Distrikt 25 Stjernøy
Distrikt 30B Midtre Sone
Distrikt 41 Beaskadas
Distrikt 23 gruppe C Jalgon
Distrikt 19 Sørøy
Distrikt 28 Bergsfjord
Distrikt 28 Bergsfjord, Hættasiida
Natur og Ungdom
Naturvernforbundet
Forum for natur og friluftsliv i Troms

6.6.3 Reindrift

Distrikt 30B Midtre sone

Distrikt 30B Midtre sone har påklaget NVEs konsesjonsvedtak. I og med at dette er fellesbeiter som består av de øvrige distriktene, vurderes virkningene for Midtre sone under det enkelte distrikt.

6.6.3.1 Distrikter som berøres i forbindelse med driv- og trekk

Distrikt 25 Stjernøy

Distrikt 25 Stjernøy har sine sommerbeiter på Stjernøy. Distriktet har driv- og trekkleier til og fra sommerbeitene som berøres av konsesjonsgitt trasé ved Nallovarri. Ifølge konsekvensutredningen skjer høstflytting ved pramming til Kvenvika i slutten av september. Her hviler dyrene et par dager ved at det settes opp mobile sperregjerder. Dyrene drives deretter videre på hver side av Skoddefjellet, og slaktning skjer i anlegget sørøst for Storvatnet.

I dette området ettermerkes også kalver. Konsesjonsgitt alternativ nord for Eiby passerer gjennom disse områdene. Etter høstoppholdet går trekket videre inn mot vinterbeiteområdene på vidda. Det er samling øverst i Mattisdalen i slutten av oktober før videre flytting til vinterbeitet. Disse områdene berøres ikke av kraftledningen.

Vårflyttingen skjer i slutten av april. Dyrene trekker da raskere gjennom området med høstbeiter hvor ledningsalternativene går. Ved hjelp av snøscooter og lederein drives dyrene gjennom den trange dalen vest for Nállovárri og ut på Storvatnet. Ifølge utredningen er dette et driv som er krevende. Dyrene går i en 200-300 meter lang rekke, og i enkelte tilfeller har den bakre delen av flokken snudd og gått tilbake. Dette har medført mye ekstra jobb til ny samling og driv av disse. Drivet går delvis parallelt med dagens 132 kV ledninger og konsesjonsgitt trasé. Pramming fra Kvenvika og ut til Stjernøy skjer rundt månedsskiftet april/mai slik at kalving skjer ute på Stjernøy. Her har distriktet gode forhold og bra sommerbeiter, og kalvemerking skjer også her.

Distriktet har ifølge utrederne erfart at dyr kan snu og trekke tilbake når de støter på mastene til eksisterende 132 kV ledninger.

Det er i klagen fremsatt av advokat Haugen pekt på at distriktet må passere ledningen både vår og høst. Det fremgår at det spesielt om høsten kan oppstå problemer i forbindelse med ettermerking og slaktning i gjerdeanlegget sør for Storvatnet.

Distrikt 28 Bergsfjord og Hættasiida

Distrikt 28 har vårflytting som skjer med pram fra Kvenvika i Kåfjord ved Alta. Ifølge konsekvensutredningen må dagens 132 kV ledninger og eventuell ny 420 kV ledning passeres vest for Eiby dalen med mindre dyrene fraktes med bil. Vårflyttingen til distrikt 28 følger samme vei som distrikt 25 Stjernøy ned til Kvenvika i slutten av april. Drivleden går ifølge utredningen vest for Rypehompane og følger eksisterende kraftledningstrasé til man tar av mot Storvatn etter passering av Nállovárri. Det har ifølge utredningen vært praktiske vanskeligheter med samling av dyr på Storvatnet fordi isen ofte er utrygg. Dette er et vanskelig punkt under flyttingen, og et år mistet distriktet omtrent 50 rein opp mot Gurpmotvarri som ikke kom med i prammingen fra Kvenvika. Ifølge utredningen har distriktet de senere årene fraktet dyrene med bil til Kvenvika. Det vurderes også å forandre flyttvei og bruke den samme som distrikt 33T fra Burfjord.

I klagen fremsatt av advokat Jonassen er det ikke tatt opp konkrete forhold som gjelder distrikt 28 Bergsfjord eller Hættasiida. Det er vist til tidligere høringsuttalelser. I uttalelse av 7. juli 2011 fremhever distrikt 28 og Hættasiida at ledningen sperrer for flyttvei til sommerbeitet. Det pekes på at Statnett har planer om å sette opp to hytter sør for Storvannet. Ettersom isen på Storvannet er utrygg om våren, må forstyrrelser i denne perioden unngås. Distriktet og siidaen mener ledningen bør søkes plassert utenfor flytt- og trekkleier, og anleggsstopp er nødvendig for å hindre fluktreaksjoner ved flytting ved Storvannet.

Distrikt 19 Sørøy

Distrikt 19 Sørøy har sine sommerbeiter på Sørøya. Distriktet berøres bare av ledningen i forbindelse med sesongflyttingen. Distriktet er i dag delt i to grupper som begge driver dyrene aktivt ved passering av ledningstraseen på vei til Sørøya. Under høstflytting trekker dyrene mer fritt ved passering av ledningstraseen. Ifølge konsekvensutredningen bruker de to gruppene hver sin rute til driv og trekk. Den ene gruppen passerer ledningstraseen på denne delstrekningen, mens den andre passerer ledningen på strekningen Transfarelva-Skaidi trafo som behandles nedenfor.

Gruppen som passerer ledningen på denne delstrekningen, prammer til og fra Kvenvika i samme område som distrikt 25 og 28. Gruppen kommer sørfra i området øst for Nuhpi og over Garraskaidi, og passerer ledningstraseen øst for Rypehompane omtrent der de to omsøkte alternativene deler seg. Deretter følges dagens 132 kV ledninger et stykke før man bryter ned mot Storvatnet og driver over til Kvenvik. Vårflyttingen skjer ifølge utredningen i slutten av april/begynnelsen av mai, og er relativt intenst uten lange beitestopper.

Om høsten frakter denne gruppen sine dyr tilbake til fastlandet rundt 7.-12. oktober. Dyrene blir sluppet i land ved Kvenvik eller et par km nordøst for Kvendvik. Derfra trekker dyrene rett sørover mot Storvatnet og opp på Skoddefjell. Dyrene kommer opp på Skoddefjell omtrent der konsesjonsgitt trasé 1.0 går. Dyrene er på Skoddefjell en ukes tid og i slutten av denne perioden samles dyrene i den sørvestre delen ned mot gjerdeanlegget til distrikt 25. Deretter blir gjerdet åpnet og dyrene trekker relativt raskt videre og stopper ikke skikkelig opp før Rypeompane. Dette trekket kan ta et par dager. Fra Rypeompane trekker dyrene videre sørover.

Til utrederne ga distriktet uttrykk for at det ikke har noen tydelige negative erfaringer med eksisterende 132 kV ledninger, men distriktet frykter at en ny og større ledning kan skape vanskeligheter.

Konsekvensutredningens og NVEs vurdering av ledningens virkning på driv- og trekk

Ifølge utredningen avhenger vurderingen av verdien av driv- og trekkleier av om sesongflyttingen kan følge alternative traseer som ikke berøres av ledningen. I dette tilfellet finnes ikke slike alternativer. Det pekes på at køordningen der flere distrikter driver gjennom samme område gjør at flyttingen må skje raskt og effektivt og ikke forsinkes. Drivet om våren er intensivt og distriktene flytter raskt gjennom området ved hjelp av scootere. Ved trekket om høsten går dyrene mer naturlig og beiter underveis, og passerer da ikke like raskt gjennom området.

De omsøkte alternativene 1.0 og 1.8 fra Holmvatnet til Nallovarri berører områder hvor distrikt 25 og distrikt 19 flytter høst og vår, mens distrikt 28 bare flytter her om våren. Vårflyttingen innebærer aktiv driving med scootere hvor det kan være naturlig å følge eksisterende hogstgate under 132 kV ledningene. Ved høsttrekket beiter reinen seg gjennom området og drives ikke aktivt på samme måte. Ifølge utredningen er flyttveien i denne strekningen parallell med ledningstraseene, og det er ikke gitt nøyaktig hvor driv eller trekk vil passere under ledningene. Trekkene passerer relativt raskt uten langvarig høstbeiting. Verdien vurderes av utrederne til middels til stor i den begrensede perioden flyttingen pågår.

I området som berøres av alternativ 1.0 fra Nallovarri til Skoddefjell, vil vårflyttingen til distrikt 25, 29 og 28 måtte skje i dalen vest for Nallovarri og gå parallelt med ledningene her. Ifølge utredningen er dette en smal dal hvor terrenget bestemmer drivet, og det er naturlig å følge hogstgater med scootere. På høsten benyttes høstbeiter på Skoddefjell av distrikt 19 og særlig av distrikt 25 som kan være her 7 til 10 dager i september/oktober innenfor brunstperioden. Distrikt 25 har også et slakte- og merkeanlegg rett sør for Skoddefjellet som ifølge utredningen øker verdien av orområdet. Konsesjonsgitt alternativ passerer både trekk- og drivingslei, anlegg og høstbeiter på Skoddefjell og verdien av dette området vurderes som stor.

Ifølge utredningen vil konsesjonsgitt alternativ berøre betydelig viktigere områder for disse tre distriktene enn det omsøkte alternativet 1.8. Grunnen til dette er at konsesjonsgitt alternativ direkte berører flyttveien som går vest for Nallovarri og ned på Storvatnet om våren, og fordi dyrene trekker forbi her også på høsten. I tillegg kommer slakte- og merkeanlegget til distrikt 25 som ligger rett ved konsesjonsgitt alternativ sør for Storvatnet.

Utredningene mener flyttingen ved Skodderabben bør kunne gjennomføres greit med konsesjonsgitt alternativ, men at det kan ta noe tid før reinen tilvennes en ny ledning parallelt med de to andre. Økte gjetingsressurser må derfor påregnes. Påvirkningen i dette området vurderes som liten negativ.

Ifølge utredningen kan det oppstå unnvikelsessoner rundt begge de omsøkte alternativene sørvest for Nallovarri for distrikt 25. Distrikt 19 vil også påvirkes noe her, men dette distriktet trekker raskere gjennom. Under brunsten er det viktig at dyrene får ro fra forstyrrelser, men ifølge utredningen er det relativt god tilgang på beite i denne perioden dersom det skulle bli redusert beiteutnyttelse nær ledningen. Konsekvensene vil derfor sannsynligvis ikke være store hvis reinen finner nødvendig ro i området litt lenger unna ledningstraseen. Sørvest for Nallovarri vurderer konsekvensutredningen at det omsøkte alternativet 1.8 gir noe mer negative virkninger enn konsesjonsgitt alternativ fordi det omsøkte alternativet går i nye områder uten parallellføring. På den annen side er disse områdene mindre brukte områder som distriktene trekker gjennom. Påvirkningen for konsesjonsgitt alternativ vurderes til middels negativ, og omsøkt alternativ vurderes å ha middels til stor negativ konsekvens mellom Holmvannet og Nallovarri.

Konsesjonsgitt alternativ påvirker den trange flyttveien vest for Nallovarri, slakte- og merkeanlegget sør for Storvatnet og høstbeitet på Skoddefjell. Utredningene mener det fremdeles bør gå greit å drive flokken gjennom flyttveien, selv om dette kan kreve økning i gjetingsintensiteten. Det samme gjelder i forbindelse med slakteanlegget sør for Storvatnet. Her peker utredningene på at det er avgjørende å få gjennomført avbøtende tiltak. Dette vil bli kommentert nærmere nedenfor.

En naturlig trekklei berøres i området hvor konsesjonsgitt alternativ går opp på Skoddefjell. Dette kan gjøre det mer utfordrende å gjennomføre trekk ned fra fjellet, men samtidig pekes det i utredningen på at hogstgaten under ledningen blir lettere fremkommelig for rein og folk.

Utredningene mener det er vanskelig eksakt å angi hvordan driftsmønsteret blir påvirket. På den ene siden må det nates at master og ledninger virker forstyrrende, mens hogstgater gjør gjeting og ledning av dyr enklere. Hvis reinen endrer trekkmonster på høsten på grunn av ledningen vil konsekvensene bli store. Distrikt 25 kan ifølge utredningen få problemer med bruk av slakteanlegget og større spredning av flokkene for distrikt 25 og 19 kan gjøre det mer ressurskrevende å gjete dem videre mot vinterbeitene. Utredningene vurderer påvirkningen til å bli middels til stor negativ i dette området.

Som avbøtende tiltak fremheves det i utredningen at det er avgjørende at det ikke pågår aktivt anleggsarbeid i de relativt korte periodene vår og høst, når distriktene passerer ledningen. Det er viktig med fortløpende opprydding etter anleggsarbeider, spesielt i skogen. Stokker og kvister i ryddegatene kan føre til at kalver setter seg fast. Dette området er også kalvingsområder for distrikt 26 Lákkonjárga som ikke har påklaget NVEs vedtak. Utredningene mener det kan være vanskelig å unngå anleggsarbeider i kalvingstiden og også om høsten i perioden når dyrene trekker tilbake. En potensiell løsning er ifølge utredningen å avtale med distriktene at trekk om høsten gjennomføres senere og raskere enn normalt, eventuelt at Statnett bidrar med støtte til transport av dyrene fra Kvenvika og forbi ledningen.

I konsekvensutredningen pekes det på som et aktuelt avbøtende tiltak at Statnett bidrar med mobile gjerder eller ekstra ressurser til gjeting for at flyttevei og slakteanlegg ved Nallovarri-Storvatnet skal kunne fortsette å bli benyttet som normalt. Utredningen nevner også å sprengje fjell for å få en bedre drivleie langs siden av vannet når isen er utrygg, men utredningene legger til at dette er et tiltak som er vanskeligere gjennomførbart.

Det pekes videre på at det er viktig at distriktene kontaktes før mastepunkter blir bestemt, slik at mastepunktene ikke kommer i de trangeste partiene eller i området der flyttingen bryter av fra traseen til dagens ledning og ned mot Storvatnet.

NVE mener konsesjonsgitt alternativ ikke vil ha virkninger av betydning for reindriften i driftsfasen. NVE legger til grunn at dyr og driftsrutiner i stor grad vil være tilpasset de eksisterende 132 kV ledningene som går der i dag. NVE fremhever likevel at det vil være viktig at detaljplanleggingen skjer i nært samarbeid med reindriften. NVE viser til at Storvatnet er en flaskehals for drivene til og fra Kvenvik. Det understrekes derfor at det ved konsesjonsgitt alternativ må detaljplanlegges med hensyn til drivleiene, samt ta hensyn til slakteanlegg og oppsamlingsplass.

Departementets vurdering

Departementet har konsultert distrikt 19 Sørøy. Distriktet mente anleggsvirksomhet i oktober kan være kritisk for høstflyttingen, særlig om brunstperioden trekker ut på grunn av flyttingen. I driftsfasen mente distriktet at ledningen ikke vil gi særlige ulemper. Distriktet opplyste at det kan komme endringer i flyttemønsteret som innebærer at reinen fraktes med trailer istedenfor pram. I så fall vil reinen trolig fraktes forbi konsesjonsgitt trasé.

Departementet konstaterer at konsesjonsgitt ledning kan medføre ulemper for distriktene som har trekk- og driv til og fra Kvenvik. Departementet mener det særlig er anleggsfasen som kan

være problematisk. Departementet forutsetter at det er tett kontakt mellom Statnett og reinbeitedistriktene om anleggsfasen, og at dette også må koordineres med distrikt 26 Lákkonjárga. I driftsfasen mener departementet at trekk og driv kan gjennomføres, men det forutsettes at vurdering av mastepunkter og gjøres i tett kontakt med reindriften for å begrense ulempene. Departementet konstaterer at ingen av distriktene har ønsket et annet trasévalg.

6.6.3.2 Distrikter med beiteområder i eller nær ledningstraseen

Distrikt 41 Beaskadas

Distrikt 41 Beaskadas har sommerbeiteormåde rett sør for Alta og grenser mot fellesbeitene 30C og 30B i henholdsvis øst og vest. Det omsøkte, men ikke konsesjonsgitte, alternativet 1.8 kan ifølge utredningen påvirke dyrene, spesielt i anleggsfasen, selv om det ligger utenfor selve beiteområdene.

Distriktet redegjorde for driften i konsultasjonen med departementet. Distriktet har vårflytting fra vinterbeitene i april. Bukkeflokker går da nord til Peska, mens kalvingen foregår lenger sør ved Beaskadas. Etter mai måned er det lite rein i skogen under Peska fordi reinen trekker opp i høyden med snøsmelting og høyere temperaturer. Kalvemerking skjer i månedsskiftet juni/juli ved merkeanlegget ved Aksojavri, hvor også slakting skjer i september. Etter slakting trekker dyrene nordover mot Peska igjen, og i oktober/november kan det være en del beiting i bjørkeskogen nord for Peska hvor i mindre grad det omsøkte alternativet 1.8 passerer. Dyrene samles i midten av november før flytting til vinterbeitene. Oppsamlingsområdet er ifølge utredningen ikke spesielt fastsatt, og vil variere etter hvor dyrene befinner seg i området på denne tiden.

Ifølge utredningen blir distriktet bare påvirket av det utredete alternativet 1.8.1 og det omsøkte 1.8 nord for Peska. Med konsesjonsgitt alternativ berøres ikke distriktet ifølge utrederne. Alternativ 1.8 berører en perifer del av distriktet uten stor beiteverdi sammenlignet med andre arealer. Det er høst- og vårbeiter som er noe brukt av bukker. Utredningen mener det likevel vil være negativt om beite går tapt fordi det vil innebære en liten reduksjon i det totale tilgjengelige beitearealet. Verdien av området som berøres av alternativ 1.8 vurderes som liten til ubetydelig. Tapet vil være størst om høsten da områdene brukes intensivt. Ifølge utredningen kan dyrene da bevege seg mer under skoggrensen på søk etter sopp.

Det fremgår av utredningen at støyende aktiviteter som hogging av bjørkeskog, anleggsmaskiner og folk i terrenget, vil kunne høres på langt hold. Hogstavfall kan midlertidig skape hindringer for reinen. Utredningen antar at reinen kan skremmes unna i denne perioden, men enkelte bukker kan være lite sky og kanskje bruke områdene på tross av arbeidet. I anleggsfasen vurderer utredningen påvirkningen til middels til liten negativ for alternativ 1.8 fordi det er usannsynlig at det er mye dyr i nærheten. Påvirkningen kan reduseres til liten negativ hvis anleggsarbeid unngås i oktober og november når det er mest dyr i området. Utredningen vurderer at distriktet ikke vil påvirkes med konsesjonsgitt alternativ.

I driftsfasen mener utredningen det er rimelig å anta at det kan oppstå en viss grad av unnvikelse i berørte områder. Unnvikelsesgraden kan imidlertid sannsynligvis bli mindre enn i mange andre tilfeller, fordi beitet brukes av bukker som er betraktelig mindre sky enn for eksempel simler i forbindelse med kalving. Alternativ 1.8 og 1.8.1 går imidlertid i skog og vil være mindre visuell, noe som kan dempe unnvikelsen. Siden de berørte arealene er i randområdet til distriktet vil det ikke gå trekk gjennom områdene, og utrederne stiller derfor spørsmål ved dyrenes motivasjon til å bruke disse områdene.

Påvirkningen i driftsfasen vurderes til liten/ubetydelig for alternativ 1.8.

NVE konstaterer i konsesjonsvedtaket at alternativ 1.8 går i ytterkant av beiteområder for distrikt 41. Arealene ligger i 30B Midtre sone og utenfor grensene til distrikt 41, men NVE legger til grunn at skogen dette traséalternativet går i om våren og sent på høsten kan være beite fortrinnsvis for bukker. For øvrig kan ikke departementet se at virkningen for distrikt 41 Beaskadas er ytterligere kommentert i NVEs vedtak, og departementet legger til grunn at NVE mener distriktet ikke berøres av ledningen slik det konkluderes med i konsekvensutredningen.

I konsultasjonen med NVE motsatte ikke distriktet seg bygging av ledningen, men ønsket kompensasjon for tapte områder gjennom erstatningsarealer i fredningsområdet mot Alta. Distriktet mente i konsultasjonen med NVE at ledningen vil dele deres beiteområder, og at det vil oppstå problemer med å gjete rein hvis ledningen bygges.

I klagen fremsatt av advokat Jonassen fremgår det at distriktet mener det allerede er betydelige inngrep i distriktet. Hyttebygging fremheves som den største trusselen mot beitemarkene. Ledningen vil ifølge distriktet øke hyttebyggingsaktiviteten. Distriktet grenser til åpne områder som er fredet mot reindrift, som distriktet mener tidligere uten tvil har vært reinbeiteområder. Disse områdene er ikke i dag brukt av jordbruket som tidligere, og distriktet har anmodet om en vurdering av sekundærekspropriasjon av området. Dette er etter distriktets oppfatning den beste avhjelp mot nye inngrep fordi det vil sette nytt press på fredningsområdet.

I konsultasjonen med departementet påpekte distriktet at det ble brukt mye ressurser på å holde reinen borte fra fredningsområdet mellom Peska og Raippas. Problemer med hytteområder ble også her presisert.

Distriktets erfaringer med kraftledninger er at det kan medføre problemer i varme perioder da ryddebeltet gjør det vanskeligere for reinen å finne skygge. Distriktet mener forskning viser at kraftledninger gir forstyrrelser, og at dette kan gi ringvirkninger både i anleggs- og driftsfasen. Det kan også oppstå problemer i forbindelse med at distriktet mister rein til områder hvor ledningen går da det ikke finnes noe sperregjerde som hindrer dette.

Distriktet var enig med utredningen i at de andre vurderte alternativene var dårligere for distriktet enn konsesjonsgitt alternativ. Distriktet hadde for øvrig vanskeligheter med å se

behovet for ledningen, og er bekymret for at inngrep i området kommer bit for bit. Under konsultasjonen krevde distriktet et sperregjerde sør i distriktet som et avbøtende tiltak.

Departementet bemerker at traseen som er valgt er den beste for distrikt 41 Beaskadas, og at distriktet ikke motsetter seg ledningen. Spørsmålet for departementet er om det er påkrevet med særlige avbøtende tiltak for distriktet. Departementet konstaterer at utredningen mener distriktet ikke blir berørt av konsesjonsgitt alternativ. Distriktet har anført at ledningen fører med seg ringvirkninger både i form av mer hyttebygging og at problemer for nabo-distrikter også kan medføre problemer for distrikt 41.

Etter departementets oppfatning er det ingen automatikk i at en 420 kV-ledning leder til mer hyttebygging. Departementet kan uansett ikke se at Statnett skal finansiere avbøtende tiltak ved eventuell fremtidig hyttebygging.

Departementet slutter seg til vurderingen i utredningen, og legger til grunn at virkningene av ledningen for distrikt 41 Beaskadas må antas å være små. Angående ulemper for andre distrikter, kan departementet vanskelig se at disse skulle gi ringvirkninger for distrikt 41 av et omfang som gjør det nødvendig å fastsette særskilte avbøtende tiltak slik som finansiering av sperregjerder.

Distriktet har også anmodet om en vurdering av sekundærekspropriasjon av områder som er fredet mot reindrift, jf. oregningslova § 6. Det kan fattes vedtak om sekundærekspropriasjon dersom skaden og ulempene alt i alt blir "monaleg mindre". Departementet kan ikke se at det er grunnlag for et slikt ekspropriasjonsvedtak her med de små ulemper som måtte oppstå for distriktet.

Departementet har etter dette ikke funnet grunn til å fastsette særskilte avbøtende tiltak for distrikt 41 Beaskadas. Distriktet skal involveres på vanlig måte i arbeidet med MTA-planen.

Distrikt 23 gruppe C Jalgon

Distrikt 23 er midlertidig delt i fire grupper med fire delstyrer og ett hovedstyre. Gruppe C Jalgon berøres i hovedsak på denne delstrekningen. Departementet finner det derfor hensiktsmessig å behandle klagen fra denne driftsgruppen på denne delstrekningen, mens klagen fra de øvrige tre driftsgruppene behandles på neste delstrekning fra Transfarelva til Voggeneselva.

Distrikt 23C Jalgons offisielle sommerbeiter er i området øst for Rafsbotn og nord for Transfarelvdalen. Ifølge konsekvensutredningen brukes i tillegg store områder innenfor 30C østre sone. Distriktet har avgitt store områder innenfor sommerområdene som flere andre distrikter nå bruker som flyttkorridorer, og har som kompensasjon for dette fått egne områder innenfor 30C, slik som Store Raippas og Store Borrass.

Store Raippas og Store Borrass er kalvingsområder og gode tidlige vårbeiter hvor det er tidlig bart. Det konsesjonsgitte alternativet 1.11 og omsøkt alternativ 1.8 berører Store Raippas, og det konsesjonsgitte alternativet 1.17 går over Store Borrass.

Ifølge konsekvensutredningen kommer dyrene til Store Raippas rundt 1. mai, hvor den tidligste kalvingen starter. Etter hvert trekker dyrene på begge sider av Storvatnet, og over til Store Borrass hvor hovedkalvingen skjer. I konsultasjonene med departementet opplyste distriktet at kalvingsperioden er i midten av juli. Store Raippas er relativt avgrenset og man prøver å begrense trekket over til Store Borrass i begynnelsen for å utnytte gode tidlige vårbeiter der lengst mulig. Okseflokkene blir igjen på Store Raippas frem til St. Hans. Dyrene er på Store Borrass og delvis på Store Raippas, frem til kalvemerking i nordenden av Jotkavannet ved Stilla i slutten av juni.

Etter kalvemerking trekker dyrene tilbake til Store Borrass. Ifølge konsekvensutredningen virker dette som et naturlig oppsamlingsområde da det er høytliggende og samtidig er nrodlig vind som er dominerende. Dyrene vil derfor ofte samles her om sommeren. Etter at dyrene er samlet drives de videre mot sommerbeitene nord for Transfareldalen. Tidspunktet avhenger av distrikt 23A og 23B som må flytte gjennom området på vei til sine sommerbeiter. Distrikt 23A vil også kunne ha kalving innenfor distrikt 23C Jalgons grenser.

Bruken av sommerområdene avhenger av været. De sentrale områdene er høyereliggende og blir mer brukt i juli når det er varmt. Senere i august og tidlig i september, eventuelt også deler av juli hvis det er en kjølig sommer, bruker dyrene de lavereliggende områdene. De lavereliggende områdene er ned mot Kvannfjellet der konsesjonsgitt alternativ 1.17 passerer. Dette er frodige områder hvor reinen vil kunne få god vektøkning før høsten. Flytting til og fra sommerområdet skjer vest for Suoppas og er ikke berørt av ledningen.

Store Borrass og Store Raippas brukes også som høst og brunstområder. Ifølge utredningen kommer dyrene til Store Borrass igjen rundt 15.-20. september. Slakting skjer ved nordenden av Jotkavannet i tiden 25.-30. september. Etter slakt slippes dyrene tilbake til Store Borrass og trekker videre mot Store Raippas når snøen kommer. Store Raippas er lenger borte.

Før høstflytting samles dyrene på Store Raippas, men man flytter ikke før i begynnelsen av desember på grunn av marginale vinterbeiter. Distriktet har ifølge utredningen lov til å være i høstområdene ut desember, men ankommer vanligvis vinterbeitene rundt 15. desember. Jalgon deler vinterbeiter med distrikt 20. Hyttefeltet ved Bollojavri fungerer som en sperre mellom Sotre Raippas og arealene lenger sør.

Overfor utrederne har distriktet gitt uttrykk for at tålegrensen er nådd for utbygginger og menneskelig aktivitet. Spesielt vår og høstbeitene er hardt presset. Store Raippas har vært utsatt for mye hyttebygging og ferdsel, og distriktet mener en 420 kV kraftledning i dette området kan bli kritisk. Det er bygget vei inn til Sautso i forbindelse med oppdemming av Altaelva. Denne skulle vært stengt med bom, men ifølge distriktet fungerer dette ikke i praksis. Resultatet er at det er menneskelig ferdsel i dette området i hele barmarksesongen, blant annet i forbindelse med rypejakt. Det er også permanente hyttefelt ved Jotkavannet og Suoppas med medfølgende menneskelig aktivitet. Langs veien til kraftverket er det opprettet store parkeringsplasser med campingvogner, i tillegg til ulovlig hensetting av campingvogner med spikertelt langs Jotkavannet. Ulovlig kjøring med ATV er ifølge distriktet også et

problem innenfor vår- og høstbeiter. Barmarksløyper er stengt med bom, men brukes likevel. Barmarksløypene er i hovedsak sør for Store Borrass og Store Raippas, og går parallelt med veien opp til kraftverket. Disse områdene brukes av reinen til vår- og høstbeite.

På grunn av omfanget av andre inngrep, frykter distriktet at en 420 kV ledning vil bidra til at bæreevnen for reinbeiteområdet reduseres til et nivå der det ikke er kapasitet til dagens antall rein. En omlegging av driftsmønsteret er ikke mulig fordi alle beiteområdene i denne delen av Finnmark er fullt utnyttet til reindrift.

Ifølge konsekvensutredningen gjør stor grad av menneskelige forstyrrelser innenfor beiteområdene at distriktet er i en presset situasjon. Inngrepene er sentrert rundt veier og hytteområder som hovedsakelig ligger i daler og lavlandsområder. Ledningsalternativene passerer dels over snaufjellsområder der det er få inngrep per i dag. Disse områdene har ifølge utredningen gjennomgående stor verdi fordi de benyttes til kalving, som er den mest sårbare perioden i reinens årssyklus. Generelt mener utrederne at ledningstraseer lengst unna Alta by og lengst opp på fjellet berører områder med størst verdi fordi dette er langt fra folk og er gode beiter etter hvert som det blir bart.

Verdien av området Store Raippas vurderes til stor for områdene som er berørt av det omsøkte alternativet 1.8. Dette alternativet går over snaufjellet på Store Raippas som er mye brukt under kalvingen. Det konsesjonsgitte alternativet 1.11 går for en stor del nede i skogen på nordsiden av Store Raippas, og er noe mindre aktuelt beite i kalvingstiden. Verdien er av utrederne vurdert som middels. Området hvor omsøkt alternativ 1.21 passerer forbi Isberget, vurderes til middels til stor verdi fordi det kan berøres trekkene fra Store Raippas og forbi Storvatnet. Dette gjelder også konsesjonsgitt alternativ 1.11 på strekningen ned mot Storvatnet.

Ved passering av Tverrelvdalen vil konsesjonsgitt alternativ 1.17 også berøre trekkveien over Store Raippas og Store Borrass. Verdien vurderes til middels til stor. Området hvor konsesjonsgitt trasé passerer over Store Borrass vurderes til stor verdi. Videre fra Transfareldalen til Anneelva ved Rafsbotn berøres sommerbeiter i et område som er kystnært og relativt lavtliggende. Disse områdene er mest aktuelt beite hvis det er kjølig, ellers vil reinen trekke mer inn i høyliggende fjell mot øst. Verdien av disse områdene vurderes til liten til middels.

Fra Rafsbotn er det ifølge utredningen kun ytterkantene av sommerbeitene til Jalgon som blir berørt. Verdien vurderes til liten.

Det forutsettes i konsekvensutredningen at det ikke vil være anleggsarbeid i kalvingsperioden. I anleggsfasen vil påvirkning i kalvingsområdene dermed begrenses til unnvikelseeffekter som følge av spor etter arbeid i terrenget. Trekk i skog kan også forhindres av hogstavfall. På høstbeite og sommerbeite kan pågående anleggsarbeid gi frykt- og fluktreaksjoner i tillegg til unnvikelse. Naturlige trekk fra sommerbeitene mot Borrass og Raippas kan forhindres og dyrene kan dermed fortrenses fra gode beiter. Konsekvensutredningen vurderer påvirkningen til stor negativ i anleggsfasen.

For sommer- og høstbeitene som berøres etter passeringen av Rafsbotn forventer utrederne betydelig anleggsvirksomhet når det er rein i området. Det forventes at dette vil gi unnvikelse av bruken av området nær ledningen, og påvirkningen vurderes til stor negativ med middels til liten negativ konsekvens.

I driftsfasen forventes unnvikelseeffekter og redusert beiteutnyttelse innenfor kalvingsområdene. Påvirkningen vurderes til stor negativ over Store Borrass. I skog og områder hvor terrenget er mer kupert blir den visuelle effekten mindre, og konsekvensen vurderes derfor som noe mindre negativ. Unnvikelsesgraden antas å være mindre på sommerbeite og høstbeite. I denne fasen vurderes ledningen å gi middels til liten negativ påvirkning. Ifølge utredningen kan naturlige trekkmonstre forhindres ved at nye barrierer oppstår i terrenget, og mer gjeting kan være nødvendig i en periode før reinen eventuelt begynner å tilvenne seg den nye situasjonen. Påvirkningen på slike trekkmonstre vurderes til middels negativ.

I området som benyttes av Jalgon etter passering av Rafsbotn vurderes påvirkningen til liten negativ med liten til ubetydelig negativ konsekvens i driftsfasen.

Som avbøtende tiltak foreslås det i konsekvensutredningen at anleggsarbeider unngås vår og høst, og at ledningen legges så nær Alta by som mulig for å redusere konsekvensene på både Store Raippas og Store Borrass. Anleggsarbeid sommer og tidlig høst bør også unngås ved Kvannfjellet.

Etter NVEs vurdering er konsesjonsgitt alternativ som bedre for reindriften enn det omsøkte alternativet 1.8, blant annet fordi konsesjonsgitt trasé går i mer perifert kalvingsland. NVE konstaterer at ledningen over Store Borrass vil berøre områder som i dag er lite påvirket av inngrep.

Distriktet skriver i klagen fremsatt av advokat Haugen at ledningen er uakseptabel. Det reageres på at det bare tas hensyn til kommunen og hytteiere ved bestemmelse av traséen. Videre pekes det på at distriktet har mistet mye sommerbeiter og derfor vil bli hardt rammet med enda et inngrep. Ifølge distriktet er sumvirkningene av tidligere inngrep så betydelige at ethvert inngrep vil innebære et folkerettsbrudd.

I konsultasjonene med departementet gjentok distriktet de folkerettslige innsigelsene mot NVEs konsesjonsvedtak. Videre redegjorde distriktet for driften. Store Borrass er det viktigste området, men også Kvannfjellet er et viktig område. Vårbeiter er Jalgons minimumsfaktor. I tillegg til inngrepene som redegjort for ovenfor, mente gruppen at det var problemer med rein som kom ned på innmark i Tverrelvdalen og Storelvdalen.

Jalgon mente det beste omsøkte traséalternativet er valgt over Store Raippas. Generelt ønsker 23C at ledningen etableres så langt nord som mulig mot Alta. På konsultasjonen ble departementet og Jalgon enige om at departementet skulle undersøke om det finnes bedre alternativer over Store Borrass.

Departementet ba Statnett vurdere et slikt alternativ. Det skisserte alternativet ble deretter forelagt luftfartsmyndighetene som mente traseen var akseptabel for flysikkerheten rundt Alta lufthavn under visse forutsetninger. Departementet ba i brev av 29. september 2014 om at Statnett utredet og eventuelt omsøkte alternativet.

Statnett besvarte departementets forespørsel i brev av 16. desember 2014. Alternativet er teknisk gjennomførbart, men traseen nærmere Alta medfører økt risiko for salting. Statnett opplyser at erfaringene med den eksisterende 132 kV ledningen som ligger nærmere sjøen, er at salting kan føre til driftsforstyrrelser og dermed redusert forsyningssikkerhet. Den alternative traseen over Store Borras er noe mer utilgjengelig, og krever derfor flere forankringsmaster. Statnett anslår merkostnadene ved den alternative traseen til omtrent 15 millioner kroner.

Statnett har hatt møte med Fylkesmannens reindriftsforvaltning om saken. Reindriftsforvaltningen opplyste at verken den konsesjonsgitte eller den alternative traseen går i området hvor hoveddelen av kalvingen finner sted. Ifølge reindriftsforvaltningen kan distrikt 23D Ealenjárga benytte området mellom Transfarelvdalen og Sorelvdalen under kalving, og det er nærliggende å tro at den alternative traseen kan komme i konflikt med denne bruken av området.

Sametinget vurderer at det er høy sannsynlighet for å finne reindriftsrelaterte kulturminner langs den alternative traseen over Store Borras og Kvannfjellet, i tillegg til potensielle fangstrelaterte kulturminner og bergkunst i Transfarelvdalen. Også Finnmark fylkeskommune vurderer det sannsynlig at det finnes automatisk fredede kulturminner som foreløpig ikke er påvist langs den alternative traseen. Fylkeskommunen peker også på at den alternative traseen vil medføre at ledningen flyttes nærmere verdensarvområdet i Transfarelvdalen.

Alta kommune er negative til den alternative traseen på grunn av visuelle virkninger og friluftsliv.

Statnett mener de totale ulempene med den alternative traseen er større enn ulempene, og at en justering bare vil ha en begrenset positiv effekt. Statnett har derfor valgt ikke å omsøke den alternative traseen.

Departementet merker seg at reindriftsforvaltningen mener den alternative traseen har begrensede fordeler for Jalgon, samtidig som den potensielt medfører større ulemper for distrikt 23D Ealenjárga. Videre har departementet notert seg de negative virkningene for kulturminner, landskap og friluftsliv i tillegg til økte kostnader ved alternativet. Departementet legger til grunn at den alternative traseen ikke gir Jalgon særlige fordeler, samtidig som alternativet har vesentlige ulemper for andre interesser herunder reindriftsinteressene.

Om virkningene av konsesjonsgitt trasé bemerker departementet at ledningen vil kunne medføre ulemper særlig over Store Borras. Ved passering av Store Raippas er trasévalget som

er valgt det beste for Jalgon, og departementet mener virkningene for distriktet i dette området vil være mindre. Departementet legger til grunn at skadevirkningene forsøkes begrenset i MTA-planen.

6.6.4 Isberglia naturreservat

Natur og Ungdom, Naturvernforbundet og Forum for natur og friluftsliv i Troms har i klagen pekt på at konsesjonsgitt trasé går tett opptil Isberglia naturreservat. Klagerne mener det må utredes alternativer med større avstand til verneområdet. Natur og Ungdom og Naturvernforbundet mener en ny trasé må unngå de verdifulle områdene i Tverrelvdalen og Transfarelvdalen, Isberglia naturreservat, Transfarelvdalen-Nussura og Isberget, og at traseen legges nærmere eksisterende inngrep.

Formålet med fredningen av Isberglia er å bevare et skogområde med alt naturlig plante- og dyreliv og med alle de naturlige økologiske prosessene. Området har innslag av kalkfuruskog; en skogtype som er sjelden i Finnmark og er voksested for sjeldne plantearter. Departementet har vurdert tiltakets betydning for verneområdet i henhold til naturmangfoldloven § 49.

Ifølge NVEs vedtak passerer konsesjonsgitt trasé et par hundre meter sør for verneområdets sørlige grense. NVE legger til grunn at verneområdet ikke blir direkte berørt. NVE skriver i vurderingen av klagen at verdifulle naturområder generelt bør unngås, men at også tekniske og økonomiske forhold må tas i betraktning ved vurderingen av hvilke virkninger de ulike traseene vil ha for naturmangfoldet. NVE mener det ikke er grunnlag for å kreve buffersoner rundt verneområder, og legger til grunn at vernegrensene er satt basert på en helhetsvurdering av områdets verdier og at verneområdet i seg selv er stort nok til å ivareta disse verdiene.

Departementet konstaterer at konsesjonsgitt trasé går nær Isberglia naturreservat, og at ledningen også vil kunne berøre andre områder med verdifulle naturkvaliteter. Departementet viser til at verneformålet er skogvern og konstaterer at ledningen passerer på et par hundre meters avstand. Etter departementets syn gir ikke dette en påvirkning av verneverdiene som krever en nærmere drøftelse etter naturmangfoldloven § 49. For den nærmere redegjørelse av virkningene for naturmangfold viser departementet til NVEs vedtak. Når det gjelder utredning av alternative traseer nærmere eksisterende inngrep har departementet merket seg at Natur og Ungdom i en tidligere høringsuttalelse har pekt på alternativ 1.12 eller sjøkabel mellom Kvenvik og Rafsbotn.

Som nevnt under redegjørelsen for distrikt 23C Jalgon ble alternativ 1.12 vurdert i en tidlig fase, men alternativet ble ikke funnet teknisk gjennomførbart fordi det ikke er plass til å føre ledningen mellom bebyggelsen. Departementet kan ikke se at det er pekt på andre traséalternativer nærmere bebyggelsen. Etter departementets oppfatning er alternativene nærmere eksisterende inngrep vurdert på en forsvarlig måte. Departementet vil vurdere sjøkabelalternativet mellom Kvenvik og Rafsbotn nedenfor.

6.6.5 Trasevalg strekningen Iskløfta – Transfarelva

Sjøkabel

Både reindriftsinteresser og naturverninteresser har pekt på sjøkabelalternativet mellom Kvenvik og Rafsbotn. Dette alternativet ble vurdert i Statnetts tilleggssøknad fra mai 2011. NVE skriver i konsesjonsvedtaket at det er teknisk mulig å legge kabel fra Kvenvik til Rafsbotn. Strekningen er 21 km lang og koster omtrent 1,6 mrd. kroner. I tilleggsutredningen har Statnett vist til at Alta kommune har vurdert Kvenvik og Rafsbotn som fremtidige områder for sjørettet industri. I tillegg arbeider Alta Havnevesen med en revidert versjon av eksisterende havneplan, og en sjøkabel mellom Kvenvik og Rafsbotn vil være i konflikt med områder som er utpekt som mulig nødhavn fordi det vil være fare for at kabelen skades ved ankring av store fartøy. Det vil være nødvendig med 7 kabler, og kabelgrøften på land vil være minst 5 meter bred og det kreves kjørbare adkomst langs hele traseen. Det kan være utfordrende å etablere kabelgrøfter og muffehus i indre del av Kvenvik som følge av leirholdig grunn. I NVEs vedtak pekes det også på at Kvenvikområdet brukes til ut- og innpramping av rein i forbindelse med flytting, noe som beslaglegger store arealer og innebærer en utfordring for etablering av sjørettede installasjoner.

Etter NVEs syn kan ikke en slik løsning forsvares etter gjeldende kablingsstrategi fordi alternativet ikke gir særlige miljøgevinster sammenlignet med luftledning. En sjøkabel mellom Kvenvik og Rafsbotn gir heller ikke en vesentlig bedre totalløsning alle hensyn tatt i betraktning. På grunn av restriksjoner for skip og oppdrettsanlegg med tanke på ankring og at anlegget på land kan gi negative virkninger for nærområdene og for reinbeitedistrikter med flytting fra Kvenvik, mener NVE at en slik sjøkabelløsning ikke har vesentlige fordeler som forsvare kostnadene.

Departementet konstaterer at en sjøkabel på strekningen mellom Kvenvik og Rafsbotn vil kunne medføre fordeler for miljø- og enkelte reindriftsinteresser. På den annen side vil kabelløsningen medføre ulemper for reindriftsinteressene som benytter kvenvikområdet til sesongflytting, og vil også medføre restriksjoner for skip og oppdrettsanlegg. Departementet er derfor enig med NVE i at det ikke oppnås vesentlige fordeler med en slik kabelløsning, og peker for øvrig på at løsningen er vesentlig dyrere enn konsesjonsgitt alternativ.

Departementets vurdering av luftledningstrasé

Departementet konstaterer at det er omsøkt to alternative traseer med to ulike plasseringer av transformator i Alta. Departementet har merket seg at ingen klageparter har pekt på den alternative traseen med transformatorstasjon på Eibymoen som et bedre alternativ enn konsesjonsgitt trasé. Departementet viser til NVEs vurdering hvor konsesjonsgitt trasé er vurdert som bedre av hensyn til reindrift, naturmangfold og friluftsliv, og at også Alta kommune støtter dette alternativet. Departementet kan ikke se at det er grunnlag for å endre trasé på denne delstrekningen.

6.6.6 Konklusjon for strekningen Iskløfta – Transfarelva

Konsesjonsgitt trasé stadfestes.

6.6.7 Vurdering av tiltaket opp mot folkeretten

Distrikt 23C Jalgon

Det må vurderes om tiltaket medfører at reindriftsutøverne nektes retten til kulturutøvelse, jf. SP art. 27 og den generelle omtalen ovenfor. Departementet skal foreta en samlet vurdering av alle de tidligere inngrep i Jalgons områder, herunder de kraftanlegg, oppdemninger, veier, ferdsel og hyttefelt sammenholdt med virkningene av inngrepet som denne kraftledningen innebærer. Departementet legger til grunn at den nye kraftledningen kan få negative virkninger for driften til Jalgon, særlig over Store Borrass. Forutsatt at det tas hensyn spesielt i dette området i anleggsfasen, mener likevel departementet at Jalgon kan fortsette driften på en regningsvarende måte.

Departementet legger i den folkerettslige vurderingen også vekt på at den beste traseen for distriktet er valgt over Store Raippas. Det er også forsøkt å finne avbøtende tiltak for distriktet. Både sjøkabel og en alternativ trasé over Store Borrass er vurdert, men disse løsningene har negative virkninger for andre interesser herunder andre reindriftsinteresser. Løsningen ble heller ikke vurdert å gi særlige fordeler for Jalgon. I tillegg har departementet forutsatt at det tas hensyn til distriktet ved valg av masteplasseringer og tidspunktet for anleggsarbeidene i en eventuell MTA-plan. Sett opp mot at tiltaket er viktig for forsyningssikkerheten i regionen, mener departementet at proporsjonalitetsvurderingen bidrar til at tiltaket ikke strider mot SP art. 27.

Distriktet er involvert under konsesjonsbehandlingen gjennom konsultasjoner både med NVE og med departementet.

Departementet konkluderer med at tiltaket ikke er i strid med SP art. 27.

Distrikt 41 Beaskadas

Det er uklart for departementet om Beaskadas mener tiltaket er i strid med folkeretten. Distriktet har ikke motsatt seg ledningen, men har fremsatt krav om avbøtende tiltak som departementet har vurdert ovenfor. Departementet finner at skadevirkningene for distrikt 41 Beaskadas i verste fall vil være marginale. Departementet mener derfor driften kan fortsette på en regningsvarende måte også uten særskilte avbøtende tiltak. Distriktet skal involveres i forbindelse med MTA-planen på vanlig måte.

Distriktet er involvert under konsesjonsbehandlingen gjennom konsultasjoner både med NVE og med departementet.

Departementet konkluderer med at tiltaket ikke er i strid med SP art. 27.

Distrikter som berøres i forbindelse med driv- og trekk

Distrikt 25 Stjernøy har ikke anført at tiltaket vil være folkerettsstridig. Departementet er enig i dette, og vurderer derfor ikke folkeretten nærmere for dette distriktet. For distrikt 28 Bergsfjord og den delen av distrikt 19 Sørøy som berøres på denne delen av traseen, mener departementet at driv- og trekk vil kunne gjennomføres også dersom tiltaket gjennomføres. Departementet tar da også i betraktning eksisterende inngrep i området slik som eksisterende 132 kV ledninger. For distrikt 28 Bergsfjord tar departementet også i betraktning de ulemper som kan påføres på delstrekningen Kvænangselva-Iskløfta som nevnt ovenfor.

I den folkerettslige vurderingen legger departementet vekt på at distriktene skal involveres i forbindelse med MTA-planen slik at ulempene både i anleggs- og driftsfasen kan begrenses. Departementet merker seg at distriktene ikke har hatt innvendinger til valg av trasé. Sett opp mot at tiltaket er viktig for forsyningssikkerheten i regionen, mener departementet at proporsjonalitetsvurderingen bidrar til at tiltaket ikke strider mot SP art. 27.

Distrikt 19 Sørøy er involvert under konsesjonsbehandlingen gjennom konsultasjoner både med NVE og med departementet, mens distrikt 28 Bergsfjord har blitt konsultert i forbindelse med NVEs behandling og fått tilbud om konsultasjon av departementet.

Departementet konkluderer med at tiltaket ikke er i strid med SP art. 27.

6.7 Strekningen Transfarelva-Voggeneselva

6.7.1 Innledning

På strekningen fra Transfarelva til Voggeneselva er det omsøkt ett traséalternativ som parallellføres med eksisterende 132 kV ledning.

6.7.2 Klager

Følgende har påklaget NVEs vedtak på denne strekningen:

Distrikt 23 gruppe D Ealenjargga
Distrikt 23 gruppe A Valgenjargga
Distrikt 19 Sørøy
Distrikt 23 gruppe B Girenjargga
Alta skytterlag

6.7.3 Reindrift

NVE skriver i konsesjonsvedtaket at distriktene som påvirkes på denne delstrekningen ikke har gitt opplysninger om vesentlige utfordringer knyttet til eksisterende ledning, men at noe unnvikelse og redusert beiting hevdes å forekomme. Gruppene som tilhører distrikt 23 er ifølge NVE preget av mye flytting med relativt korte opphold på ulike sesongbeiter. NVE mener at dette sammen med nærhet til E6 og at det er mye aktivitet i området, kan gjøre disse

gruppene er sårbare. NVE registrerer videre at flere distrikter/grupper ønsker omlegginger i dagens drift og arealbruk, men NVE mener virkningene av en ny kraftledning må vurderes med grunnlag i eksisterende arealbruk. I henhold til denne arealbruken mener NVE at konsesjonsgitt ledning ikke vil medføre store negative virkninger for reindriften på denne delstrekningen.

Distrikt 23 gruppe D Ealenjargga

Distrikt 23D Ealenjargga har sine sommerbeiter i området nord for Rafsbotn inn til Leirbotn og Leirbotnvatnet og langs E6. Ifølge konsekvensutredningen brukes også et område øst for E6 og sør for Sarvvesjohka, hvor eksisterende 132 kV ledning og konsesjonsgitt 420 kV ledning passerer gjennom. Dette området er først og fremst et oppsamlingsområde i forbindelse med kalvemerking på høsten og før høstflytting, hvor dyrene er gjerdet inne.

Ifølge utredningen flytter distrikt 23D inn i sommerbeiteområdet i starten av mai. Trafikken på E6 stoppes og dyrene drives samlet over. Distriktets viktigste kalvingsområder ligger spredt innenfor distriktets sommerområder vest for E6, men ifølge utredningen er området fra Langvatnet og ut mot Altenes særlig viktige fordi det blir tidlig bart.

Sommerbeitene vest for E6 mot Altenes har ifølge konsekvensutredningen vært inngjerdet i lang tid, men kalving og høstbeiter ble i større grad brukt på østsiden av E6 tidligere. Sperregjerdet ved E6 er nå fjernet fordi det bidro til påkjørsler når reinen ble presset mot gjerdet.

På grunn av høyt rovdyrtaap har distriktet søkt om å flytte kalvingsområdet til øst for E6 og Sørældvalen. Her er det mindre gaupe og disse områdene har vært benyttet på 1980-tallet. Utrederne mener et mobilt gjerde kan være nødvendig for å ha kontroll på dyrene i dette området. Dersom dette innvilges, vil kalvingen berøres av den konsesjonsgitte ledningen, men med dagens situasjon vil kalvingsområdene ifølge utredningene ikke være berørt av ledningen.

Kalvemerking skjer på høsten innenfor gjerdeanlegget rett på østsiden av E6, ved Annevatnet, mens det nå er satt opp et nytt anlegg for vårmerking av kalv ved vannet Nussir. Slaktedyr tas ut i anlegget ved Niibervatnet nord for campingplassen.

Distriktet har reinen i sommerområdet til oktober når snøen begynner å komme, og dette er det siste distriktet som flytter til høstbeitene i 30C østre sone. Dyrene drives videre til vinterbeitene i begynnelsen av desember. I 30C østre sone berøres ikke distriktet av den konsesjonsgitte kraftledningen.

Ifølge utredningen er det flere andre inngrep som medfører press på beitearealene til distrikt 23D. Det har vært økende hyttebygging langs E6 og også langs veien ut mot Leirbotn. Campingplassen ved Niibervannet har tatt en del areal og dette forhindrer trekk nord for vannet. Ifølge utredningen ble campingplassen i sin tid oppført i overenstemmelse med reindriften. Det har blitt mindre sau i området, og ifølge utredningen er det ikke noe stort problem med beitekonflikter mellom rein og sau. Det har også blitt mindre påkjørsler langs

E6 de senere årene. Samtidig har reinen redusert bruken av beiter langs veien, som er en unnvikelseeffekt som i praksis betyr beitetap.

Konsekvensutredningen peker på at det primært er et inngjerdet oppsamlingsområde som brukes om høsten som berøres av konsesjonsgitt ledning. Det er også en drivlei som brukes om våren når flokken er på vei til kalvingsområdene som berøres av ledningen.

Slakteanleggene og kalvingsområdene blir ifølge konsekvensutredningen ikke påvirket med forbehold om ytterkanten av kalvingsområdene i anleggsperioden hvis det er mye sprengning eller stor helikopterbruk.

I og med at distriktet er påvirket av en rekke inngrep innenfor og i ytterkanten av sine beiterområder, mener utredningen at verdien av de resterende områdene øker. At det berørte området er et avgrenset oppsamlingsområde og at gjerdeanlegget innenfor oppsamlingsområdet bare ligger omtrent 1 km unna ledningen, gjør i utgangspunktet området verdifullt. I tillegg må distriktet krysse ledningen både vår og høst. På den annen side går den konsesjonsgitte ledningen i et område som allerede er påvirket av E6 og eksisterende 132 kV ledning. Dette senker verdien av områdene. Utredningene mener de berørte områdene har stor verdi i forbindelse med driv om våren og oppsamling og bruk av gjerdeanlegget ved Annevatnet om høsten. Som vanlig beite anses det berørte området lite viktig. Nord for oppsamlingsområdet og mot Leirbotn anses distriktet ikke å berøres av ledningen.

Høstbeitene vurderes ikke å bli berørt, men på vei til høstbeitene kan områdene rundt Sørrelva brukes til beite. Dette gir disse områdene verdi om høsten. Siden dette gjelder en relativt kort periode om høsten og det er ytterkanten av trekkleien som berøres, vurderes verdien til middels. I utredningen tas det forbehold om at søknaden om å få ha kalvingen lenger sør på østsiden av E6 kan endre vurderingen av verdien av disse områdene betydelig.

I anleggsfasen forutsettes det i utredningen at anleggsarbeidet kan stoppe midlertidig ved sesongflytting over E6 og når distriktet flyttes gjennom Sørrelvdalen. Kryssing av ledningen vil ifølge utredningen likevel føre til vanskeligheter hvis ikke ledningsgaten er ryddet for kvister og lignende der ledningen går gjennom bjørkeskog. Det antas også av utrederne at anleggsarbeid unngås i det inngjerdede oppsamlingsområdet når dette er i bruk. Ifølge utrederne er det i denne sammenheng viktig at ledningstraseen ryddes der den har gått gjennom skog og at anleggsmaskiner, mastepunkter og lignende gjør terrenget mindre oversiktlig eller fremkommelig.

Forutsatt at disse forutsetningene følges, mener utrederne at påvirkningen for distriktet blir liten negativ. Utrederne legger da vekt på at vår- og sommerbeitene ligger på vestsiden av E6 og ikke blir påvirket av ledningen, og at dyrene bare blir påvirket om høsten i oppsamlingsområdet og under flyttingen.

I driftsfasen mener utrederne at distriktet potensielt kan miste frodige høstbeiter hvis reinen unnviker ledningen i området der traseen går gjennom Sørrelvdalen. På grunn av at reinen generelt er mindre sårbar i tidlig høstbeite sammenlignet med for eksempel om våren, vurderer likevel utrederne påvirkningen til å bli liten negativ. Utrederne mener ledningen også

vil innebære liten negativ påvirkning innenfor oppsamlingsområdet fordi ledningen er parallellført og reinen er inngjerdet. Når reinen er tvunget til å bruke et relativt lite inngjerdet areal, antas det at eventuelle unnvikelseeffekter vil bli små. Det påpekes likevel at det er viktig at mastepunkter ikke ødelegger for drivet inn i slakte- og merkegjerdet ved Annevatnet.

NVE skriver i konsesjonsvedtaket at tiltaket må vurderes på bakgrunn av eksisterende arealbruk. For øvrig viser NVE til konsekvensutredningene, og NVE er enig i konsekvensgraden som fremgår der.

Distrikt 23 gruppe A Valgenjargga

Distrikt 23 gruppa A Valgenjargga har sommerbeiter i områdene nord for Leirbotnvatnet. Distrikt 23A grenser mot distrikt 23D Ealenjarga i sør, 23B Girenjargga i nord og 23C Jalgon i øst. Konsesjonsgitt trasé går langs E6 gjennom distriktets sommerbeiter fra Leirbotnvatnet til Levdufjellet. Traseen går parallelt med eksisterende 132 kV ledning, og hele sommerdistriktet er gjerdet inn. Ifølge utredningen er det totalt 40 km med gjerde rundt sommerbeitene, og i tillegg kommer gjerdene til merking og slakting.

Distrikt 23A er delt i tre grupper. Den første gruppen kommer til området i april/mai og kalver innenfor sommerbeitene mot grensen mot distrikt 23B og mot kysten. Denne gruppen kalver vanligvis i mai måned. For å komme til kalvingsområdet må reinen krysse konsesjonsgitt trasé. Ifølge utrederne er det i dag ikke store problemer med å passere eksisterende 132 kV ledning. Okserainen i gruppe 1 går fritt, og beveger seg der det spirer ofte i dalen ved Leirbotnvatnet og E6.

Etter kalvingsperioden går dyrene sørvestover og sprer seg utover sommerbeitene på nordvestsiden av E6. Dyrene flytter etter hvert mot områdene rundt Holevatnet ikke langt unna merkeanlegget. Områdene sør for vannet er ifølge utredningen best vegetert, mens områdene nord for vannet ikke har like bra beiter. Når det nærmer seg St. Hans blir dyrene samlet og drevet inn i gjerdeanlegget hvor kalvene merkes. Utredningen påpeker at områdene på sørøstsiden av E6 ikke benyttes frem til St. Hans.

Den første gruppen merker kalvene i gjerdeanlegget ved E6 ved Bigas ved grensen mot distrikt 23B. Ifølge utredningen er gjerdeanlegget bygget her på grunn av terrenget, vegetasjonen, nærheten til vei og at denne delen av distriktet ikke ble effektivt utnyttet av dyrene tidligere. Eksisterende 132 kV ledning går rett over hele anlegget og rett over inngangen. Konsesjonsgitt trasé er parallellført med eksisterende ledning. Gjerdeanlegget er relativt nytt, og ble tatt i bruk av gruppe 1 av eget ønske. Gruppen er her mindre avhengig av firhjuling for å drive dyrene, de er nærmere eget sommerhus og har kun dyrene å ta hensyn til. Ifølge utredningen ønsker gruppe 1 ikke å gå tilbake til gammel ordning med kalvemerking sammen med de to andre gruppene.

Gruppe 2 og 3 kalver lenger sør ved Sautsodemningen, og har også kalvemerking lenger sør. Disse to gruppene kommer derfor ikke til sommerbeitene før etter St. Hans.

I slutten av juni kommer gruppe 2 og 3 også inn i sommerbeitene til distrikt 23A. Ifølge utredningen brukes begge sider av veien, og bruken avhenger av temperatur, vindstyrke og vindretning.

Til tross for at bruken varierer avhengig av blant annet værforhold, trekker de fleste dyrene i alle de tre gruppene over veien og til den sørøstlige delen av området i begynnelsen av august. For å unngå beiteslitasje langs gjerdet og for å utnytte beitene effektivt, blir dyrene drevet tilbake til vestsiden av veien i andre halvdel av august. Ifølge utredningen trekker dyrene da sakte tilbake sørøstover av seg selv før flytting videre til vinterbeitene i begynnelsen av september. Dyr som fortsatt er igjen på nordvestsiden av E6 blir samlet opp og drevet til oppsamlingsområdet på sørøstsiden av E6. Distriktet forlater sommerbeitene senest 5. september.

Både drivet til kalvingsområdet for gruppe 1 og drivet tilbake krysser E6 mellom Levdunfjellet og Stokkedalen. Dyrene som trekker fritt tilbake til oppsamlingsområdet på sørøstsiden av E6 på høsten, trekker ifølge utredningen ikke over på noe bestemt sted.

Til utrederne har distriktet gitt uttrykk for at det allerede er betydelige inngrep innenfor distriktet. Det er flere hytter både langs kysten og på vei til kysten og langs E6, spesielt ved Leirbotnvatnet. Det er også flere gode fiskevann inne på fjellet og distriktet mener det er mange fiskere ute om sommeren. Særlig gruppe 1 som bruker sommerbeitene som kalvingsområde, er plaget med rovdyr. Det er bare ett regulert vann innenfor sommerbeitene, og regulerte vann har ikke redusert sommerbeitene betydelig.

Ifølge utredningen mener distriktet at bygging av kraftledningen vil redusere beitearealene, og gjøre det vanskeligere rent driftsmessig. Distriktet frykter at en naturlig konsekvens er at reintallet må reduseres, noe distriktet mener kan bety at en av utøverne må slutte med reindrift. Reintallet er allerede så lavt at distriktet mener det ikke er rom for ytterligere reduksjon.

Inngrepene i området til distrikt 23A, gjør at utrederne mener verdien av de resterende områdene øker. Det pekes på at kraftledningen vil gå rett over beitehagen som blir brukt i forbindelse med kalvemerking for en av gruppene, og verdien av dette området vurderes som stor. Alle gruppene i distriktet må krysse konsesjonsgitt trasé i forbindelse med vår- og høstflytting til og fra sommerbeitene. Gruppe 1 passerer traseen et par måneder før gruppe 2 og 3 om våren, mens distriktet trekker samlet ut om høsten. Ifølge utredningen er det forholdsvis mye bruk av områdene på begge sider av E6. Drivet og trekket skjer vanligvis i området mellom Levdun og Stokkedalen, og dette anses å ha stor verdi.

Verdien som vanlig sommerbeite settes som liten siden området ligger relativt nær E6 og eksisterende 132 kV ledning. Områdene på sørøstsiden av E6 ligger utenfor sommerbeitene, men området benyttes til å samle opp dyr før høstflytting. Verdien av disse områdene er satt til middels i konsekvensutredningen.

I anleggsfasen mener utrederne at driv over E6 og passering av eksisterende 132 kV ledning kan bli vanskeliggjort. Dette gjelder spesielt for gruppene som har kalvet øst for ledningen. Påvirkningen vurderes likevel til liten negativ dersom utbygger ikke har anleggsarbeid under vårflytting og rydder fortløpende etter seg i bjørkeskogen. Påvirkningen vurderes å bli noe større på høsten fordi dyrene trekker mer fritt. Det forventes at anleggsarbeid eller spor av dette øker barriereeffekten fra eksisterende ledning og E6, og at distriktet må drive dyrene mer aktivt sørover til oppsamlingsområdet. I denne perioden vurderes påvirkningen til middels negativ. Den samlede påvirkningen på sesongflyttingen vurderes derfor til å bli liten til middels negativ. Det samme området har også verdi som sommerbeiter, og i denne perioden vil anleggsarbeid påvirke reinen. Påvirkningen vurderes til stor negativ.

Påvirkningen på kalvemerkegjerdet ved Bigas vurderes av utrederne til middels negativ, forutsatt at det ikke er anleggsarbeid i nærområdet i den perioden denne blir brukt. Når det gjelder oppsamlingsområdet sørøst for E6 forventes det bare liten negativ påvirkning fordi ledningen beører de sørligste områdene, og området brukes om høsten hvor dyrene er mer tolerante for forstyrrelser sammenlignet med om våren.

Utrederne mener den store flaskehalsen i forbindelse med drivet om våren er E6. I driftsfasen mener utrederne at eventuelle tilleggsulemper som følge av ny 420 kV ledning kan overkommes med noe ekstra arbeidsinnsats. Påvirkningen vurderes derfor til liten negativ. Ifølge utredningen kan problemene bli noe større om høsten. Dyrene må da i større grad drives aktivt tilbake til oppsamlingsområdet sørøst for E6. E6 vil også om høsten være det største hinderet, men en ledning av denne størrelsen så tett på E6 vil øke barriereeffekten også i driftsfasen.

Når dyrene er inne i oppsamlingsområdet på sørsiden av E6 mener utrederne påvirkningen vil bli liten sammenlignet med hyttefelt og E6. I tillegg er dyrene inngjerdet. Samlet vurderes påvirkningen til liten til middels negativ for trekket og liten negativ for oppsamlingsområdet. Påvirkningen på sommerbeiter vurderes å være liten negativ.

For gjerdeanlegget ved Bigas mener utrederne det er nærliggende å anta at problemene med inndriving vil bli større med den konsesjonsgitte ledningen. Utrederne mener likevel at det vil være mulig å bruke beitehagen, men en ny ledning vil sannsynligvis gjøre det mer arbeidskrevende å få dyrene inn i beitehagen. Påvirkningen vurderes til middels negativ.

NVE viser i konsesjonsvedtaket til utredningen, og er enig med utrederne i at områdene mellom Bigas og E6 ved Voggeneselva er de mest sentrale med tanke på virkninger av ledningen. NVE peker på at i tillegg til å være vår- og sommerbeiter for distrikt 23A og også distrikt 23B som behandles nedenfor, skjer det omfattende trekk, og området nyttes som hvile- og oppsamlingsområder for flere distrikter. Siden terrenget er åpent og trekkene kan følge noe ulike ruter fra år til år, mener NVE at dette gir en fleksibilitet som er egnet til å begrense negative virkninger. NVE påpeker også at eksisterende ledning og E6 går i området, og at trekk og beitebruk allerede er tilpasset disse. NVE viser videre til at eksisterende ledning er bygget med høye stålmaster som ligner en 420 kV ledning, slik at en ny ledning kan utformes med tilpasning til den eksisterende. NVE forutsetter at det ved en eventuell bygging

tas nødvendige hensyn i anleggsperioden, og at eventuelle særskilte behov knyttet til de faste reindrifftsanlegg som vil kunne berøres, ivaretas gjennom detaljplanleggingen.

I klagen på NVEs vedtak fremsatt av advokat Geir Haugen fremgår det at ledningen vil berøre flere viktige områder for reindriften, slik som oppsamlingsområde og merke- og slaktegjerde. Ifølge distrikt 23A gjør nærheten til E6 og eksisterende kraftledning reindriften sårbar for nye forstyrrelser.

Distrikt 19 Sørøy

Som nevnt under forrige delstrekning er det en gruppe i distrikt 19 Sørøy som har vårdriv gjennom distrikt 23As sommerbeiter. Denne gruppen krysser E6 ved Bigas mellom Levdufjellet og Stokkedalen. Vanligvis skjer dette siste uken i april eller i begynnelsen av mai. Ifølge utredningen overnatter flokken noen ganger rett sør for Levdujavri før dyrene passerer E6. Herfra fortsetter flokken vestover og passerer eksisterende ledning på sørsiden av gjerdeanlegget til distrikt 23A. Deretter beveger flokken seg mot kysten og tar pram derfra til Sørøya. Det tar ifølge utredningen maksimalt to dager fra E6 er passert til gruppen er ved kysten.

Brunsten starter normalt rundt 20. september og begynner vanligvis på Sørøya før høsttrekket starter. Brunsten fortsetter inn på fastlandet under høstflyttingen. Høstdrivet skjer i samme område som vårdrevet. På fastlandet slippes dyrene i land i den vestlige delen av distrikt 23As sommerbeiter rundt 10.-15. oktober. Dyrene trekker deretter sakte østover. Ifølge utredningen pleier dyr som kommer til E6 å bli drevet tilbake for å utnytte beitene vest for E6. Vanligvis blir gruppen i området i 2-3 uker med mindre det er mye snø eller generelt vinterlige forhold. Da trekker man direkte ut av området. Gruppen blir i alle tilfeller ikke i området lenger enn til 5. november. Da åpnes gjerdet ved E6 og dyrene trekker videre sørøstover. De trekker vanligvis over E6 ved Leirbotnvatnet, hvor konsesjonsgitt trasé går parallellført med eksisterende 132 kV ledning. På nordøstsiden av Leirbotnvatnet blir dyrene samlet opp og blir da drevet mer intensivt som i vårdrevet.

I konsekvensutredningen vurderes områdene hvor flyttingen krysser ledningstraseen for å være av stor verdi. I anleggsfasen forventer utrederne at mennesker og maskiner i terrenget skaper sterk forstyrrelse. Barriereeffekter og fluktreaksjoner med fare for sammenblanding med nabo-distrikter under flyttingen kan oppstå. Dersom Statnett ikke stopper arbeidene midlertidig i forbindelse med flyttingen må en forvente stor grad av negativ påvirkning. Slike effekter vil spesielt kunne inntreffe på høsten hvis reinen normalt trekker naturlig forbi ledningen. Det legges til grunn av utrederne at det er tett kontakt med reindriften, og at det inngås avtaler for vår og høst. Hvis dette gjøres mener utrederne at de negative virkningene kan reduseres betydelig om våren. På høsten når dyrene trekker mer fritt og mer uforutsigbart i tid vil påvirkningsgraden bli større. Påvirkningen vurderes til liten negativ på vårflyttingen og middels negativ på høsttrekket.

I driftsfasen legger utrederne til grunn at en ekstra parallellført ledning kan føre til større vanskeligheter enn det som oppleves i dag. Sterkere coronastøy kan virke skremmende på reinen i fuktig vær. Likevel antas det at aktivt driv som er vanlig under vårflyttingen, vil

påvirkes relativt lite. I tillegg ligger hvileområdene i forbindelse med vårflyttingen på den østlige siden av E6 og vil derfor heller ikke bli påvirket. Om våren vurderes derfor påvirkningsgraden til liten negativ om våren. For mer naturlige trekk mønstre under høstflyttingen kan det forventes en mer negativ effekt, og påvirkningen vurderes her til middels negativ.

NVE har i konsesjonsvedtaket lagt til grunn at den nye ledningen ikke vil medføre betydelige negative virkninger for distrikt 19 Sørøy på denne delstrekningen, men det forutsettes at det tas nødvendig hensyn i anleggsperioden.

Distrikt 23 gruppe B Girenjargga

Ifølge konsekvensutredningen ligger distrikt 23Bs sommerbeiter i grove trekk i området fra Skillefjorden og Store Lerresfjord i vest til Sennalandet i øst. Distrikt 23B grenser mot distrikt 23A i sør, 23C i øst og 22 i nord. Dyrene blir drevet inn i området i slutten av april/begynnelsen av mai. Kalvingen foregår innenfor vårbeitene på sørøstsiden av E6. De viktigste kalvingsområdene er ifølge utredningen innenfor disse områdene er sentralt og nord mot grensen til distrikt 22. 23B forklarte under konsultasjonen med departementet at gruppen er delt i to om våren, og at gruppen har to kalvingsområder. Om vinteren driver gruppen samlet.

Ifølge utredningen går bukkene i hovedsak i de samme vårbeitene, men helt i den nordlige delen og mot E6. Utrederne mener man generelt kan si at tidlig i sesongen er de lavereliggende områdene viktigst fordi disse er tidligst bare. Etter hvert som snøen smelter trekker dyrene oppover innenfor vårbeitene.

Det fremgår av utredningen at kalvemerkingen skjer i slutten av juni ved gjerdeanlegget ved Løpervannet. Etter kalvemerkingen blir dyrene sluppet ut på vestsiden av gjerdet og de trekker videre vestover av seg selv. Dyrene krysser E6 og på vestsiden av E6 er det ifølge utredningen gjerder langs grensene til både distrikt 22, distrikt 23A og mot E6. Under konsultasjonen ble det fortalt at konsesjonsgitt trasé for kraftledningen passerer rundt 1. juli.

Bruken varierer avhengig av vær og vind. I varme perioder trekker dyrene opp i høyden, og ellers skjer beitet mye i dalene og ned mot kysten.

Det fremgår av utredningen at dyrene trekker sørøst igjen i begynnelsen av september. Gruppen forklarte under konsultasjonen at ledningen passerer i september eller starten av oktober. Ifølge utredningen åpnes gjerdet ved E6 rundt 1. september, og dyrene trekker da over E6 i løpet av et par uker og samler seg på den sørøstlige siden av veien. Her er det et mobilt sperregjerde som hindrer at dyrene drar videre sørøstover. Gjerdet åpnes rundt 20. september og dyrene blir da drevet videre sørover til høstbeitene samlet. Gruppen mente under konsultasjonen med departementet at det mobile gjerdet (taugjerde) langs E6 fra Levdufjellet er feil beskrevet i utredningen.

Ifølge konsekvensutredningen er dette et midlertidig driftsmønster, og 23B er i dialog med 23C, 23A og 22 angående beitegrenser. Utredningen har tatt utgangspunkt i dagens driftsmønster.

Av andre inngrep og forstyrrelser i distriktet har reineierne overfor utrederne trukket frem konflikter med jordbruket, særlig langs kysten. Her er det inngått avtaler om inngjerding av jordene, noe som kan medføre et visst beitetap i randområdene mot jordene. Det ble tatt opp under konsultasjonen med departementet at dette gjelder området ved Nyvoll. Gruppen nevnte også at området rundet Vardefjell er fradelt og inngjerdet, og brukes av distrikt 23 gruppe A Valgenjargga. Dette området ble ifølge gruppen tidligere benyttet som vinterslakteområdet, og at dette ikke lenger kan brukes medfører mer flytting.

I tillegg påpekte gruppen under konsultasjonen med departementet at det i kystsonen er mange hytter, og at det er laget vei ved Korsfjorden. Samlet gjør dette at gruppens tilgang til kysten er avskåret. Gruppen har også et annet hyttefelt i sitt område, og i tillegg er Stjernevatn kraftverk konsesjonssøkt, og er til behandling hos NVE.

Antall rypejegere etter 1. september er økt med forstyrrelser på dyr i tidlig høstbeite. Reineierne mener også problemer med gaupe og ørn på vestsiden av veien og jerv og ørn på østsiden i kalvingsområdet, har økt.

Ifølge konsekvensutredningen er kalvings- og kalvemerkingssområder utenfor ledningens influensområde. Det er først og fremst på vestsiden av E6 at dyrene kan bli påvirket av utbyggingen. Lavtliggende, frodige sommerbeiter berøres av ledningen, men disse har ifølge utredningen redusert verdi som følge av eksisterende 132 kV ledning og delvis også E6. Konsekvensutredningen vurderer derfor verdien av disse som liten. Verdien i forbindelse med trekk inn og ut av sommerbeitene vurderes imidlertid som stor.

I anleggsfasen vurderes ledningen å kunne påvirke trekket over E6 begge veier både sommer og høst. Trekket kan bli betydelig forsinket i anleggsperioden. Det må i tillegg forventes å gi unngivelse av nærområder for dyr som er på sommer- og høstbeite. Dyr på sommerbeite går imidlertid mer spredd, og er mindre følsomme mot forstyrrelser enn om våren. Påvirkningen vurderes til middels negativ. Dette forutsetter at utbygger unngår anleggsarbeid i den mest intensive trekkperioden, men trekket kan likevel bli forsinket. Anleggsarbeid/spor etter anleggsarbeid vil forsterke den barrieren som allerede er der (E6 og dagens ledning).

Kalvingsområder og merke- og slakteanlegget på østsiden av E6 vurderes ikke å bli påvirket, men dette forutsetter at man unngår mye støy i anleggsarbeidet når dyrene drives inn i anlegget. Vanlig anleggsarbeid vil sannsynligvis gå greit, men helikopterflyving over kalvingsområdene og sprengningsaktivitet kan forstyrre.

Konsekvensutredningen mener en ledning av denne størrelsen kan forsinke trekket mellom vår og sommerbeitene. En følge av dette kan være at distriktet må drive mer aktivt over E6. Konsekvensutredningen viser også til flere studier som tilsier at man kan forvente unngivelsessoner langs ledningen. Dette er imidlertid områder hvor ledningen går parallelt

med eksisterende ledning, og utrederne mener påvirkningen sammenlignet med 0-alternativet begrenses noe. I forbindelse med trekk vurderes påvirkningen i driftsfasen til middels til liten negativ med størst barriereeffekt tidlig i sesongen når kalvene er mindre. Når det gjelder dyr på vanlig sommerbeite er unnvikelseeffekter av større betydning enn barriereeffekt. Områder blir ikke potensielt avsperrret og påvirkningen vurderes derfor som mindre. Påvirkningen for dyr på sommerbeite vurderes til liten negativ, og størst tidlig i sesongen.

Som nevnt ovenfor under redegjørelsen for distrikt 23A anser NVE området mellom Bigås og E6 ved Voggeneselva som de mest sentrale på delstrekningen, blant annet fordi det er vår- og sommerbeite for distrikt 23A og 23B. Området er også benyttet som hvile- og oppsamlingsområder for flere distrikter. I og med at terrenget er åpent og trekkene kan følge noe ulike ruter fra år til år, mener NVE denne fleksibiliteten kan bidra til å redusere de negative virkningene av ledningen.

NVE mener trekk og beitebruk allerede er tilpasset både E6 og eksisterende 132 kV ledning i området. NVE vil her også vise til at ledningen over Sennalandet er bygget med stålmaster som ligner mye på en 420 kV ledning, slik at en ny ledning kan utformes med tilpasning til den eksisterende.

Distrikt 23B mente under konsultasjonen med departementet at utredningen var mangelfull da den inneholder lite om driften. Etter gruppens oppfatning burde det gjennomføres en ny utredning. Forøvrig påpekte distrikt 23B viktigheten av at anleggsperioden må tilpasses driften. Det er viktig for distriktet at det ikke foregår anleggsvirksomhet både på ny ledning og det omsøkte Stjernen kraftverk samtidig. Det var også viktig at utbygger tar kontakt med reineierne i forbindelse med vedlikehold. Distriktet ønsket også at dersom konsesjonen ble opprettholdt, bør det utarbeides en møteplan slik at distriktet får anledning til å komme med innspill.

6.7.4 Samlet vurdering av reindrift på strekningen

Departementet har merket seg at distrikt 23D Ealenjargga har søkt om å flytte sine kalvingsområder. Etter det departementet er kjent med, er denne søknaden foreløpig ikke godkjent. Departementet mener derfor at vurderingen av virkningene for distrikt 23D må ta utgangspunkt i gjeldende arealbruk. Departementet konstaterer at den nye ledningen potensielt kan medføre tap av frodige høstbeiter dersom dyrene unnviker området, men det må tas i betraktning at dyrene generelt er mindre sårbare om høsten. Videre slutter departementet seg til vurderingen av at virkningen for oppsamlingsområdet vil være små da dyrene er inngjerdet og ledningen er parallellført. Reduksjon av negative virkninger ved tilpasning av masteplassering må vurderes i MTA-planen. Departementet er enig med utrederne og NVE i at virkningene i driftsfasen for distrikt 23D vil være begrensede.

For distrikt 23A Valgenjargga, distrikt 23B Girenjargga og en gruppe i distrikt 19 Sørøy, bemerker departementet at en ny ledning vil medføre tilleggsulemper ved driv og trekk over E6, særlig om høsten. Departementet mener likevel flytting vil kunne gjennomføres selv om dette kan være noe mer arbeidskrevende.

Departementet har merket seg at i tillegg til å påvirke driv og trekk, vil ledningen medføre inngrep i vår- og sommerbeiter for distrikt 23A og distrikt 23B. Departementet noterer også at ledningen vurderes å medføre små negative virkninger for distrikt 23As oppsamlingsområdet sør for E6.

Departementet mener tilleggsvirkningene som en ny parallellført ledning medfører vil være begrensede i driftsfasen. Etter departementets oppfatning vil anleggsperioden bli mest utfordrende for distriktene. Departementet forutsetter derfor tett kontakt mellom Statnett og distriktene ved utarbeidelse av MTA-planen, slik at ulempene i anleggsperioden kan begrenses. Om distrikt 23Bs krav om en ny utredning, mener departementet at omtalen i konsekvensutredningen i tillegg til informasjonen fra distriktet til både NVE og departementet, er tilstrekkelig til å vurdere virkningene av ledningen for distriktets drift.

6.7.5 Klagen fra Alta skytterlag

Alta skytterlag har klaget på traseen ved Rafsbotn i Alta kommune. Skytterlaget mener kraftledningen vil være til hinder for utvikling av skytebane på tomten.

Departementet viser til NVEs redegjørelse i klageoversendelsen der det går fram at NVE ikke finner at den aktuelle tomten til skytterlaget er berørt av den konsesjonsgitte traseen, men at eiendommen kan bli berørt i anleggsfasen og derfor er omfattet av ekspropriasjonstillatelsen.

Departementet slutter seg til NVEs vurdering, og finner ikke at klagen fra Alta Skytterlag gir grunnlag for endringer i konsesjonsvedtaket.

6.7.6 Konklusjon for strekningen Transfarelva – Voggeneselva

Konsesjonsgitt trasé stadfestes.

6.7.7 Vurdering av tiltaket opp mot folkeretten

Det må vurderes om tiltaket medfører at reindriftsutøverne nektes retten til kulturutøvelse, jf. SP art. 27 og den generelle omtalen ovenfor. Departementet skal foreta en samlet vurdering av alle de tidligere inngrep i distriktenes områder. I tillegg til eksisterende kraftledning er det av distrikt 23D særlig fremhevet hyttebygging, campingplass og E6. For distrikt 23A er hyttefelt, E6, ferdsel i forbindelse med fiskevann og rovdyrproblematikk fremhevet. Distrikt 23B har pekt på konflikt med jordbruk, at det tidligere vinterslakteområdet er overtatt og inngjerdet av distrikt 23A, hyttefelt, rovdyrproblematikk og E6. I tillegg er Stjernevatn kraftverk omsøkt og til behandling hos NVE.

For distrikt 19 Sørøy, er det særlig E6 og eksisterende kraftledning på denne delstrekningen og i Alta som vil være av betydning for driften.

Disse inngrepene må sammenholdes med virkningene av inngrepet som denne kraftledningen innebærer. Departementet legger til grunn at den nye kraftledningen kan få negative virkninger for driften. Forutsatt at det tas hensyn spesielt i dette området i anleggsfasen, mener likevel departementet at driften kan fortsette på en regningssvarende måte.

Departementet legger i den folkerettslige vurderingen også vekt på at det skal tas hensyn til distriktet ved valg av masteplasseringer og tidspunktet for anleggsarbeidene i MTA-planen. Sett opp mot at tiltaket er viktig for forsyningssikkerheten i regionen, mener departementet at proporsjonalitetsvurderingen bidrar til at tiltaket ikke strider mot SP art. 27.

Distriktene er involvert under konsesjonsbehandlingen gjennom konsultasjoner både med NVE. Distrikt 23B Girenjargga og distrikt 19 Sørøy har også blitt konsultert av departementet, og distrikt 23D Ealenjargga og Distrikt 23A Valgenjargga har fått anledning til å bli konsultert.

Departementet konkluderer med at tiltaket ikke er i strid med SP art. 27.

6.8 Voggeneselva-Skaidi transformatorstasjon

6.8.1 Innledning

På strekningen fra Voggeneselva til Skaidi transformatorstasjon er det omsøkt ett alternativ som parallellføres med eksisterende 132 kV frem til Skaidi transformatorstasjon.

6.8.2 Klager

Følgende har påklaget NVEs vedtak på denne strekningen:

Distrikt 22 Fiettar
Distrikt 21 Gearretnjarga
Natur og Ungdom
Naturvernforbundet
Forum for natur og friluftsliv i Troms

6.8.3 Reindrift - distrikt 22 Fiettar

Reinbeitedistrikt 22 Fiettar har påklaget hele traseen gjennom distriktet. Sommerbeitene til distrikt 22 ligger nord for distrikt 23 og sør for Skaidi. Distriktet grenser mot distrikt 21 i nord ved Skaidi og Store Hahttir og flyttkorridoren for distrikt 16 (Øst-Finnmark) i øst. Mot vest grenser distriktet mot Vargsundet og i nord Repparfjorden.

Distrikt 22 har tre vintersiidaer, Madijogasiida, Fielbmajogasiida og Gosjogasiida. Madijogasiida har sitt sommerbeiteområde øst for Repparfjorddalen, mens Fielbmajogasiida har sitt sommerbeiteområde på vestsiden. Gosjogasiida er ifølge konsekvensutredningen i en mellomstilling med bruk av arealer på begge sider av dalen. Det er ifølge utredningen

uenighet i distriktet om hva som skal være gjeldende praksis for Gosjogasiida. Konsekvensutredningen understreker at dette bør sjekkes opp.

De siste årene før konsekvensutredningen ble utarbeidet, har Gosjogasiida og Fielbmajogasiida drevet sammen på sommerbeitet. Disse har skilt reinen om høsten, og Gosjogasiida har så blandet seg med Madijogasiida før høstflytting. I konsekvensutredningen gjøres det nærmere rede for de enkelte siidaenes arealbruk.

Madijogasiida

Madijogasiida kommer inn i sommerbeiteområdet øst for Repparfjorddalen i månedsskiftet april/mai og trekket går inn i området mellom E6 og Leaktooaivi. Når flokken flytter til Rahpesvarri om våren, nord for kalvingsområdene ved Guhkesgurra, vil reinen bli direkte berørt av ledningen. Under kalving i mai/juni brukes områdene på hver side av dagens 132 kV gjennom Guhkesgurra på østsiden av E6. Guhkesgurra har frodige beiter og er helt klart bedre enn de flate, høyereliggende beitene lenger øst. I de høyereliggende områdene vil snøsmeltingen skje senere, og beitet vil være vanskelig tilgjengelig i hele mai måned. I sommermånedene bruker reinen store deler av de tilgjengelige arealene, dvs. fra Repparfjorddalen og helt inn til grensegjerdet mot flyttkorridoren til distrikt 16 i Øst-Finnmark. Bukkeflokkene er mindre sensitive for forstyrrelser og bruker derfor i større grad lavtliggende terreng ned mot bilvei, kraftledninger og hyttefelt enn simleflokkene. Luftingsplasser i høytliggende terreng er viktig på varme dager.

Madijogasiida gjennomfører kalvemerking i begynnelsen av juli i beitehagen og merkeanlegget ved Skadjavárrit ved inngangen til Guhkesgurra. Madijogasiida, og enkelte år også Gosjogasiida, skiller også ut slaktedyr her i september som fraktes til sentralslakteriet. Her går dagens 132 kV og den konsesjonsgitte 420 kV ledningen som parallellføres gjennom beitehagen og relativt nært opp til merke- og slakteanlegget.

Ifølge utredningen kommer reinen til distrikt 21 inn i den nordlige delen av Madijogasiidas sommerbeiteområde i september. Madijogasiida, og enkelte år Gosjogasiida, har da sine rein sør for sperregjerdet ved Doggejávri, mens distrikt 21 holder seg nord for sperregjerdet. Etter utskilling av slaktedyr har Madijogasiida, og enkelte år Gosjogasiida, oppsamling før høstflytting helt sør i sommerbeiteområdet inn mot gjerdet som går noe innenfor den offisielle distriktsgrensen mot distrikt 23.

Høstflyttingen ut av distrikt 22s sommerbeiter skjer i oktober. Senhøstbeiter er i 30C østre sone, mens vinterbeitene er lenger sør i Kautokeino. Disse områdene berøres ikke av kraftledningen.

Gosjoga- og Fielbmajogasiida

Gosjoga- og Fielbmajogasiida vil under vårflyttingen passere kraftledningen på Sennalandet og trekker inn i sommerområdet ved Nadjetávri i begynnelsen av mai. På høsten skiller Gosjoga- og Fielbmajogasiida ut sine slaktedyr, samtidig som de skiller flokkene i gjerdeanlegget som ligger ved Voggenes. Reinen til Fielbmajogasiida slippes tilbake i sommerområdet i et par uker etter dette før dyrene samles opp i beitehagen mellom E6 og

Repparfjorddalen. Her går den eksisterende 132 kV ledningen og konsesjonsgitt 420 kV gjennom beitehagen. Gosjogasiida slipper reinen østover og disse blander seg så med dyrene for Madijogasiida. Etter oppsamling i den sørlige delen av området drives flokken til Fielbmajogasiida ut av området og inn i høstbeitene i østlig sone (30C). Rydding av strørein i sommerområdet kan skje etter dette og ut oktober.

Andre inngrep og erfaringer med kraftledninger på strekningen frem til Skaidi

Ifølge konsekvensutredningen har alle tre siidaer i distrikt 22 press på sine sommerbeiteområder fra inngrep og forstyrrelser som har økt i omfang gjennom årene. Madijogasiida anses likevel som hardest presset på grunn av hyttefeltene i Repparfjorddalen med tilhørende veinett, menneskelig aktivitet og elektrisitetstilrettelegging. Den generelle menneskelige aktiviteten her har ifølge utrederne ført til at reinen har redusert bruken av tilgrensende beiter, og tilsvarende effekt er vist for 132 kV ledningen øst for E6. Det er også problemer med ulovlig scooterkjøring fra hyttefeltet etter 5. mai. Rypejakt med hund er et problem i området på høsten.

Madijogasiida har erfart at dyrene forstyrres av dagens 132 kV øst for Repparfjorddalen i kalvingstiden, og studier har vist unnvikelsessoner vekk fra hyttefeltet og kraftledningene i området. Dette har ført til at reinen presses mot distriktsgrensen i øst. I mai/juni er gjerdet i øst dekket av snø slik at press i den retningen gir problemer med dyr som kommer ut av området. Intensiv gjeting blir da nødvendig for å unngå at rein trekker inn i flyttekorridoren til distrikt 16 i Øst-Finnmark reinbeiteområde. Mot grensen er beitet av dårligere kvalitet hele våren og utover sommeren, og på høsten er det derfor også aktuelt å gjete dyrene inn igjen mot den frodige dalen Guhkesgurra der eksisterende 132 kV ledning går. Intensiv gjeting langs distriktsgrensen innebærer bruk av firehjulinger sommerstid som skader vegetasjonen særlig i myrlandte områder.

Selv om det er en generell unnvikelse av beiteområder rundt dagens 132 kV ledning, vil bukker kunne beite rett under ledningene. Ifølge konsekvensutredningen vil derimot simler og kalveflokker unnvike områdene. Våren og kalvingstida er en marginal periode da dyrene kan ha dårlig kondisjon etter vinteren og svake kalver er utsatt. Det er derfor viktig at tidlig bare beiteområder er tilgjengelige for kalveflokkene. Dalen Guhkesgurra der eksisterende 132 kV ledning går er et slikt viktig tidlig vårbeite.

Anlegget Voggeneselv tilhører Fielbmajogasiida, og siidaen vurderer det slik at gjerdet rundt beitehagen må gjøres mye mer solid hvis man får en ny ledning tvers gjennom beitehagen. Det må antagelig også gjøres tilpasninger og forsterkninger i gjerdeanlegget som går på muligheten til å drive flokker inn i arbeidsgjerdet på en ryddig måte. Den nye ledningen vil være atskillig mer dominerende og uroe synsfeltet på rein som drives inn i arbeidsgjerdet.

I forbindelse med sesongflyttingen har reieneierne erfart at passering av eksisterende 132 kV ledning går relativt greit selv om dyrene ikke finner beitero rett under ledningen. Det kan virke som om reinen blir presset videre nordøst etter passering av ledningen, og distriktet har erfart at reinen trekker unna når det er anleggsarbeid.

Ifølge konsekvensutredningen er det først og fremst Madijogasiida som blir direkte berørt på strekningen frem til Skaidi. De to andre siidaene blir berørt ved vår- og høstflyttingen. Utover dette berøres de noe gjennom bruk av beitehagen mellom E6 og elva i Repparfjorddalen og ved beiting i den sørlige delen av distriktet rett før høstflyttingen. Gosjogasiida blir enkelte år berørt direkte da de kan ha okseflokkene sin øst for Repparfjorddalen, men de har de senere år hatt simleflokkene og kalvingen i vest. Bruksreglene særlig hva gjelder Gosjogasiida er uavklarte.

Tatt i betraktning at merke- og slakteanlegg, kalvingsområder, vanlig sommerbeite og interne flyttleier berøres av ledningen øst for Repparfjorddalen, vurderes verdien for Madijogasiida til stor fra Voggenes til Muvravärri. Nord for Muvravärri er verdien også stor, men her berøres ikke flyttleier og gjerdeanlegg i samme grad. Verdien faller jevnt jo nærmere hyttefeltene den kommer og vurderes som ubetydelig ved Skaidi.

Gosjogasiida skiller ut sine dyr fra Fielbmajogasiida og fører dem over på østsiden av Repparfjorddalen før høstflyttingen. Ved høstflyttingen ut av området følges samme mønster som Madijogasiida. Når reinen har kommet ut av og sør for Guhkasgurraområdet vil ikke lenger siidaen være berørt.

Fielbmajogasiida flytter ut av sommerbeitedistriktet omtrent i midten av oktober, og berøres av ledningen i området nordøst for Levdun i en periode på noen dager under høstflyttingen. Verdien av beitehagen, og merke- og slakteanlegget ved Voggenes vurderes som stor. Det samme gjelder flyttleien nordøst for Levdun.

Påvirkning og konsekvens

Om påvirkning og konsekvens fremgår det av utredningen at dagens 132 kV ledning, medfører forstyrrelser, spesielt i kalvingstiden, noe som har vært vist i studier av unnavikelsessoner vekk fra hyttefeltet og kraftledningene i området. Den effekten kan forsterkes gjennom en ny og større kraftledning.

Ifølge konsekvensutredningen kan anleggsarbeidet føre til et ekstra press mot øst, og dette vil kunne tvinge Madijogasiida til å øke gjetingen langs grensen mot distrikt 16. Dette kan i verste fall medføre betydelig økt forstyrrelse på dyrene, dårligere beiteutnyttelse, økt arbeidsmengde og økt slitasje på vegetasjonen ved bruk av firehjulinger. Påvirkningen for frittgående dyr på vanlig sommer- og høstbeite vurderes til stor negativ, men påvirkningen på vårbeitet vurderes til middels negativt siden det bare forventes spor etter anleggsvirksomheten da.

Det forutsettes at utbygger unngår anleggsarbeid i nærområdene til slakte- og merkeanleggene når disse er i bruk. Spor etter anleggsarbeid kan likevel skape noe driftsmessige problemer i forbindelse med bruk av merke- og slakteanlegget ved Skadjarvit. Mastepunkter, anleggsmaskiner eller lignende som kan gjøre det vanskeligere å lede dyrene inn mot fangarmene mot merke- og slakteanlegget fremheves. Konsekvensutredningen mener det bør være tett dialog med distriktet vedrørende detaljer om mastepunkter og lignende nær anlegget

for at utøverne skal kunne bruke disse, men det legges til grunn at bruken uansett kan bli noe mer arbeidskrevende. Påvirkningen er derfor vurdert til middels negativ.

Merke- og slaktegjerdet ved Voggenes vurderes ikke å bli betydelig negativt påvirket fordi dette anlegget ikke blir direkte berørt av ledningen. Dette skyldes at inngangen til slakteanlegget ligger relativt langt unna og dyrene kommer fra vest. Man er likevel avhengig av stopp i anleggsarbeidet, spesielt når dyrene blir drevet inn. Påvirkningen her blir vurdert til ubetydelig. Beitehagen mellom E6 og Repparfjorddalelva kan derimot bli påvirket da ledningen passerer rett gjennom. Påvirkningsgraden vurderes likevel til liten negativ fordi forsøk viser at effektene på dyr i innhegning er små. Det påpekes at det er viktig at spor etter anleggsarbeid ikke gjør terrenget mindre fremkommelig eller oversiktlig.

Vår- og høstflyttingen for Fielbmajoga- og Gosjogasiida forventes å kunne fortsette som før. Unntaket kan være høsttrekket når dyrene går mer fritt, men det legges til grunn av utrederne at det ikke foregår anleggsarbeid i denne perioden. Spor etter anleggsarbeid kan likevel forsinke trekket og føre til merarbeid i form av mer aktiv driving og oppsamling av mer spredte dyr. Påvirkningsgraden vurderes som middels negativ om høsten og liten negativ om våren.

I driftsfasen er påvirkningen på frittgående dyr vurdert å variere fra middels negativ om våren til liten negativ om sommer og høst. Selv om ledningen går gjennom kalvingsområder er virkningen ikke satt til stor på grunn av parallellføring med eksisterende ledning. Konsekvensutredningen legger til grunn at dyrene dermed er vant til denne type inngrep i området, selv om den nye ledningen potensielt kan medføre økt coronastøy. Nærmest hytteområdene ved Skaidi vurderes påvirkningen til liten negativ fordi området er mindre brukt og allerede sterkt påvirket av annen menneskelig aktivitet.

På grunn av at beitene mot distriktsgrensen i øst er av dårligere kvalitet utover sommeren og høsten, er det viktig allerede i dag å gjete dyrene inn igjen mot den frodige dalen Guhkesgurra hvor eksisterende ledning går. Dette må også gjøres for å unngå at rein slipper ut i flyttkorridoren til distrikt 16 øst for grensegjerdet. Det vil derfor potensielt være dyr i de berørte områdene gjennom hele sesongen. En unnvikelseeffekt som følge av den nye ledningen vil føre til et ekstra press mot øst og vil derfor kunne tvinge Madijogasiida til å øke gjetingen langs grensen. Konsekvensutredningen mener dette i verste fall vil føre til betydelig økt forstyrrelse på dyrene, dårligere beiteutnyttelse, økt arbeidsmengde og økt slitasje på vegetasjon ved bruk av firehjulinger.

I tillegg til påvirkningen på frittgående dyr kan ledningen skape driftsmessige problemer i forbindelse med bruk av merke/slakteanlegg og beitehage som berøres av ledningen ved Skadjavarit. Ledningen og støy fra denne kan gjøre det vanskeligere å lede dyrene inn i fangarmene mot merke- og slakteanlegget. Påvirkning vurderes derfor som middels negativ. Merke- og slakteanlegget ved Voggenes vurderes ikke å bli betydelig negativt påvirket siden anlegget ikke berøres direkte av anlegget. Beitehagen mellom E6 og Repparfjorddalen blir derimot påvirket. Her går ledningen tvers gjennom, men siden forsøk viser at effektene på dyr i innhegning er små, settes likevel påvirkningsgraden til liten negativ.

Konsekvensutredningen mener vår- og høstflyttingen for Fielbmajoga- og Gosjogasiida kan fortsette. Høsttrekket når dyrene går mer fritt, kan være mer problematisk. Ledningen kan forsterke den barrieren som allerede er der med eksisterende 132 kV ledning, og føre til at man mer aktivt må samle opp dyr som trekker senere. Totalt vurderes påvirkningen her å bli liten negativ om våren og middels negativ om høsten.

5.10.3.1 Utredet og vurdert østlig alternativ

Etter ønske fra distrikt 22 Fiettar har det blitt vurdert et østlig alternativ som i stor grad følger distriktsgrensen mellom distrikt 22 og distrikt 16.

For Madijogasiida er det som nevnt ovenfor de lavereliggende og frodige områdene langs Guhkesgurra som har størst verdi. De østlige områdene langs distriktsgrensen som vil berøres av den alternative traseen, vurderes til middels verdi. Samme verdisetting gjelder for områdene mot Skaidielva, men ned i bjørkeskogen mot Skaidi er det mindre brukte sommerbeiter som vurderes til liten verdi.

I forbindelse med vårflytting og oppsamling på høsten vil områdene ved Gussoaivi benyttes. Ifølge konsekvensutredningen er det vanskelig å se alternative flyttleier som ikke vil berøres av ledningen. Verdien av flyttleien vurderes som stor.

Gosjogasiida følger samme mønster som Madijogasiida ved høstflyttingen, og vil dermed berøres i oppsamlingsområdet og flyttlei ved Gussoaivi som er verdsatt til stor. Vårflyttingen for Gosjogasiida- og Fielbmajogasiida vil passere den alternative traseen mellom Store Oksberget og Gussoaivi.

Konsekvensutredningen forutsetter at Statnett unngår aktivt anleggsarbeid som berører kalving og sesongflytting. Dette innebærer at anleggsarbeidet må forsøkes gjennomført i juli/august, eller optimalt sett om vinteren når det ikke er dyr i området. Påvirkningen på kalvingen i området øst mot distriktsgrensen vurderes til stor/middels negativ fordi reinen vil reagere på maskiner og materielle spor i terrenget. Påvirkningen er ikke vurdert til stor fordi inngrepet ligger helt i ytterkant av kalvingsområdet. Om sommeren vil aktivt anleggsarbeid skremme reinen fra å benytte arealene ut mot østlig distriktsgrense og i nord mot Skaidielva. Påvirkningen vurderes derfor til stor negativ.

Vårflyttingen gjennomføres med aktiv driving, og konsekvensutredningen mener dette bør kunne gjennomføres uten store vanskeligheter når utbygger ikke driver aktivt anleggsarbeid. Påvirkningen vurderes derfor til liten negativ på vårflyttingen. Om høsten er det mer naturlige trekk, og det kan være vanskeligere å gjennomføre midlertidig stans i arbeidet fordi det er mer uforutsigbart når reinen vil passere. Påvirkningen vurderes til middels negativ på flyttleier og oppsamlingsområdet i denne perioden.

Ifølge utredningen mener distriktet at på grunn av unnvikelse fra de beste kalvingsområdene der dagens 132 kV går, må det gjetes langs distriktsgrensen i øst for å unngå at reinen trekker

over det delvis nedsnødde gjerdet og for å drive dyrene tilbake til mer gunstige beiter. Distriktet mener ny ledning langs distriktsgrensen kan medføre at reinen presses tilbake mot bedre beiter i vest. I teorien vil det kunne oppstå unnvikelsessoner som gir mer intensivt beite i midten. Madijogasiida vurderer derfor også et alternativ uten parallellføring som bedre enn konsesjonsgitt alternativ. Utreder mener tilnærmingen er teoretisk og mener det er vanskelig å forutsi hva konsekvensen vil bli. Alternativet går imidlertid uansett helt i ytterkant av beitene for Madijogasiida sammenlignet med konsesjonsgitt alternativ, og utredningen mener derfor den alternative traseen vil være mindre negativ.

I utredningen vurderes det østlige alternativet å kunne gi unnvikelseeffekt og medføre beitetap langs distriktsgrensen. Påvirkningen vurderes derfor til middels negativ i området hvor ledningen følger grensen mot distrikt 16 og frem til bjørkeskogen ned mot Skaidielva hvor ledningen parallellføres med eksisterende ledning. I bjørkeskogen i dette området helt i nord er beitene mer perifere, i tillegg til at det allerede er inngrep her i form av eksisterende ledning. Påvirkningen vurderes til middels til liten negativ.

I området fra Store Oksberget til Gussoaivi vurderer utrederne påvirkningen til å bli liten negativ for vårflyttingen, og middels negativ for høstrekket av samme grunner som for anleggsfasen.

Den alternative, østlige traseen berører andre distrikter. Det er i tilleggsutredningen fra 2009 gjort en vurdering av den alternative traseens virkninger for distrikt 16 Karasjok vestre distrikt, 23A Valgenjargga, 23B Girenjargga og 21 Gearretnjarga.

Distrikt 16 Karasjok vestre distrikt

Distrikt 16 tilhører Øst-Finnmark reinbeiteområde. Distrikt 16 har flyttkorridor på sin side av grensen mot distrikt 22. Flyttkorridoren er 2-3 km. bred og er gjerdet inn på hver side. En siida har også kalvingsområder omtrent 2-3 km. øst for den foreslåtte østlige traseen. Ifølge utredningen er det omtrent 27500 rein som benytter flyttkorridoren hvert år. Verdien av områdene er vurdert som stor. Forutsatt at det ikke foregår aktivt anleggsarbeid vurderer konsekvensutredningen påvirkningen til å være liten negativ for vårflyttingen både i drifts- og anleggsfasen. Også virkningene for kalvingsområdene vurderes som liten negativ på grunn av avstanden.

Under høstrekket beiter dyrene mer fritt gjennom flyttkorridoren i en periode på opp mot to måneder. Utredningen vurderer påvirkningen til middels negativ om høsten når reinen i større grad følger sitt naturlige trekkmonster og ledningen kan virke inn på dette ved at de ikke finner beitero i området. Dette kan føre til at reinen trekker raskere gjennom eller blander seg med andre grupper. I anleggsfasen kan påvirkningen øke til stor negativ hvis det arbeides i september-oktober.

Ifølge utredningen er distrikt 16 helt imot det østlige alternativet. Distrikt 16 mener driv/trekkleien forbi distrikt 22 er en flaskehals, hvor man noen ganger mister dyr. Dette gjelder særlig om våren når gjerdene er nedsnødd. Distrikt 16 mener en ledning kan forsterke denne effekten, og vil føre til ekstra arbeid og mer stressede dyr.

Distrikt 16 peker også på at en ledning langs flyttkorridoren kan føre til raskere høsttrekk og at man dermed blir presset for fort tilbake til vinterbeitene. På grunn av mangel på alternative beiter, kan dette føre til overbeiting andre steder. Distriktet påpeker også faren for økt sammenblanding. Distriktet mener også et forskningsprosjekt i Repparfjorddalen viser at kalvingsland blir påvirket av ledninger opptil 4 kilometer unna.

Distrikt 23A Valgenjargga

Om driften til distrikt 23A vises det til redegjørelsen ovenfor på strekningen Transfarelva-Voggeneselva. Det østlige alternativet vil ta av fra parallellføringen med eksisterende ledning ved gjerdeanlegget som brukes av en av gruppene i distrikt 23A nordvest for Levdufjellet og E6 ved grensen mot distrikt 23B. Alternativet vil passere over eller i nær tilknytning til gjerdeanlegget frem til kryssingen av E6. Eksisterende 132 kV-ledningen går rett over hele anlegget og rett over inngangen.

Anlegget er relativt nytt og ble tatt i bruk av den ene gruppen for kalvemerking fordi distriktet her er mindre avhengig av firehjulinger for å drive dyrene, de er nærmere eget sommerhus og har kun egne dyr å ta hensyn til. Kalving fraskilt fra resten av distriktet gir altså større uavhengighet. Det vil også være lettere for neste generasjon å overta flokken når det drives slik som nå. Driftsgruppen ønsker derfor ikke å gå tilbake til den tidligere ordningen med felles kalvemerking for hele distriktet.

I utredningen pekes det på at nærhet til eksisterende ledning og E6 tyder på at det er fullt mulig å gjennomføre den praktiske driften i området, men reindriften mener det allerede i dag er problemer med å få flokken inn i beitehagen. Ifølge utredningen er det naturlig å anta at problemene med inndriving blir større med ny ledning, spesielt en 420 kV-ledning. Utredningen mener likevel at det vil være mulig å bruke beitehagen, men en ny ledning vil sannsynligvis bety at det blir mer arbeidskrevende. Påvirkningen er vurdert til middels negativ.

Distriktet mener det østlige alternativet vil redusere beitearealene, i tillegg til å gjøre driften vanskeligere. Distriktet frykter at reintallet må reduseres, og at dette i praksis medfører at en av utøverne må slutte med reindrift.

Distrikt 23B Girenjargga

Ifølge konsekvensutredningen vil distrikt 23B berøres på strekningen mellom Store Oksberget og Gussoaivi, noe som vil påvirke kalvingsområdene og trekkvei fra kalvingsområdene til og fra sommerbeitene vest for E6. De samme områdene som benyttes under kalvingen vil igjen påvirkes i september under oppsamling før høstflyttingen mot sør.

Selv om det forutsettes at det ikke drives anleggsarbeid i kalvingsperioden, vil likevel spor i terrenget, maskiner og materiell påvirke reinen. Dette vil være uvante elementer i terrenget som ifølge utredningen kan gi stor negativ påvirkning på reinen i denne sårbare perioden. Utredningen anser det sannsynlig at det vil bli drevet anleggsarbeid i slutten av juni når reinen passerer ledningen på trekk mot sommerbeitene vest for E6, og i september når reinen samles

og beiter mellom Store Oksberget og Gussoaivi før flyttingen mot sør. Anleggsarbeidet kan skremme rein på trekk og høstbeite og skape vanskeligheter for det normale driftsmønsteret. Ekstra arbeid til gjeting og mobile gjerder må påregnes. Utredningen vurderer påvirkningen i anleggsfasen til stor negativ for distrikt 23B.

For driftsfasen påpeker utredningen at det østlige alternativet vil gå gjennom tidligere uberørte områder som benyttes som kalvingsområder, og påvirkningen vurderes til å bli stor negativ. Det antas at påvirkningen i forbindelse med trekk senere på sommeren og beitingen i området i september vil bli noe mindre. Påvirkningen vurderes her til middels negativ.

Distrikt 21 Gearretnjarga

Klagen fra distrikt 21 vil behandles nedenfor da distriktet har vært særlig opptatt av plasseringen av ny Skaidi transformatorstasjon. Departementet finner det imidlertid nødvendig å redegjøre for driften i dette distriktet ved vurderingen av det østlige alternativet over Sennalandet.

Distrikt 21 har sommerbeiter nord for Skaidi og grenser mot distrikt 22 i sør og distrikt 16 i øst. Ifølge konsekvensutredningen vil distriktet berøres indirekte av et østlig alternativ i forbindelse med sesongflytting ved Gussoaivi og ved kryssing av Skaidielva. Særlig ytterkant av sommerbeiter ved merkeanlegg vil berøres direkte i det partiet der ledningen går nord for Skaidielva, mens tidlige høstbeiter berøres direkte i den nordlige delen av distrikt 22s sommerbeiter øst for Repparfjorddalen.

Distrikt 21 kommer til sommerområdet før 22. mai. Hoveddelen av kalvingen skjer innenfor disse områdene. Flyttveien passerer det østlige traséalternativet ved Gussoaivi. Det er to hoveddrivruter videre til sommerbeiteområdene. Begge alternativer følger i grove trekk den store flyttkorridoren som går gjennom distrikt 23s og 22s østlige områder frem til Goahtemuorgielas. Ved Goahtemuorgielas bryter den vestlige drivleden av mot den eksisterende 132 kV ledningen og går vest for Guhkesgurjavri i samme område som eksisterende ledning. Den østlige drivleden går nærmere distrikt 22 og distrikt 16. Denne vil kunne berøres av det østlige traséalternativet som går langs distriktsgrensen.

Hvis man følger den østlige drivleden kan man flere steder drive dyrene vestover til den vestlige leden blant annet på nordsiden av Doggejavri. Alternativt kan man fortsette nordover helt til reinen er innenfor distrikt 21s offisielle sommerbeiter. Ved Skaidielva må man krysse ledningen før dyrene går inn i sommerområdet. Hvis dyrene er i dårlig kondisjon blir de vanligvis i nordenden av distrikt 22 noen dager før man krysser Skaidielva.

Østlig traséalternativ vil gå over eller meget nær beitehagen og slakte/merkeanlegg rett nord for Skaidielva. I forbindelse med høstflytting benytter distriktet de nordlige delene av sommerområdet til distrikt 22 ned til gjerdet nord for Muvravarri. Her er det beiting og oppsamling i en periode tidlig på høsten før videre flytting sørover. I denne perioden vil reinen påvirkes av ledningen på strekningen fra Cohttil til bjørkeskogen ned mot Skaidi.

I konsekvensutredningen vurderes trekk- og flyttveiene ved Gussoaivi og ved Skaidielva til å være av stor verdi. Beitehage og merkeanlegg som berøres nord for Skaidielva vurderes til stor verdi grunnet den økonomiske og praktiske betydningen av disse i selve reindriften. Sommerbeiter og tidlige høstbeiter/oppsamlingsområde som berøres av ledningen fra Cohtil frem mot Skaidi verdisettes til middels fordi det i disse periodene er store beitearealer tilgjengelig. I bjørkeskogen mot Skaidi er det mindre aktuelle sommerbeiter og verdien vurderes som liten.

Forutsatt at det ikke drives anleggsarbeid ved sesongflytting, vurderes påvirkningen på flyttveiene til liten negativ om våren og middels negativ om høsten. For slakte-/merkeanlegget vurderes påvirkningen til middels til stor negativ. Sommerbeiting helt i sør ved grensen mot distrikt 22 og høstbeiting/oppsamling i den nordlige delen av distrikt 22 vil sannsynligvis påvirkes av aktivt anleggsarbeid og påvirkningen vurderes derfor til stor negativ i anleggsperioden.

I driftsfasen vurderes påvirkningen på flyttveiene til liten negativ om våren og middels negativ om høsten. Påvirkningen på slakte-/merkeanlegget nord for Skaidielva vil avhenge av ledningens nøyaktige plassering, men vurderes å være fra middels til stor negativ. Ledningen vil også kunne gi unnvikelse om høsten i oppsamlingsområdet nord for Muvravärri innenfor distrikt 22s beiter. Her går det allerede en eksisterende ledning, og områdene er innringet. Om høsten er også dyrene mindre vare for forstyrrelser. Påvirkningen vurderes derfor til middels til liten negativ.

Distriktet er prinsipielt mot hele ledningen uavhengig av trasé, spesielt hva gjelder utvidelse av Skaidi trafo. Distriktet mener dette øker sjansen for at det blir en utvidelse av ledningen østover i fremtiden, noe som kan påvirke den østlige drivleden. Det østlige traséalternativet vil også påvirke den østlige drivleden og øke presset på beitehagen og slakte-/merkeanlegget som ligger rett øst for dagens trafo.

Andre indirekte berørte distrikter

Utredningen peker på at distrikt 24A, 24B og 20 har sesongflytting forbi ledningen, og vil derfor kunne påvirkes av traséalternativet. Distriktene må imidlertid uansett passere ledningen uavhengig av trasévalg.

Utredningens samlede konklusjon av det østlige alternativet

Utredningen vurderer de negative konsekvensene til å bli mindre for Madijogasiida, men totalt sett vurderes alternativet som mer negativt for reindriften enn konsesjonsgitt alternativ. Det pekes på at det østlige alternativet berører flere kalvingsområder, og alternativet innebærer en lenger trasé innenfor flere reinbeiter. Det østlige alternativet berører også flere rein, spesielt i forbindelse med sesongflytting. Alternativet er heller ikke parallellført og gir dermed en større relativ påvirkning innenfor områder uten tidligere inngrep.

Statnetts tekniske og økonomiske vurdering av det østlige alternativet

Statnett ble bedt av NVE om å gjøre en vurdering av det østlige alternativet. Det østlige alternativet er omtrent 11 km lenger enn konsesjonsgitt alternativ. Statnett har også vurdert konsekvensene dersom eksisterende 132 kV over Sennalandet skal saneres og flyttes slik at den parallellføres i ny, østlig trasé. Skal dette gjennomføres må det saneres 45 km ledning og bygges 56 km ny 132 kV.

Det østre alternativet ligger mer utilgjengelig noe som medfører mer og lenger flytid under bygging. Traseen går også i et område med mye våtmark som vil gjøre det vanskelig å ta seg frem med ATV. Statnett estimerer kostnadene med en parallellføring i østlig trasé til å være 359 MNOK mer enn konsesjonsgitt alternativ. 30 MNOK er riving av eksisterende 132 kV ledning, 256 MNOK nybygging av ny 132 kV i østlig trasé og 77 MNOK er nybygging av 11 km ekstra ledning sammenlignet med konsesjonsgitt alternativ.

Statnett har ikke innhentet meteorolograpporter med klimalaster for det østlige alternativet, men ifølge Statnett har det i dag vært problemer med gallopping og fasesammenslag på grunn av mye vind på eksisterende ledning, særlig fra like sør for Gavvajavri til Skaidi. Siden den østre traseen går i et mer åpent terreng antas dette alternativet å være vel så værutsatt som strekningen Gavvajavri-Skaidi.

NVEs vurdering av konsesjonsgitt og av utredet østlig alternativ

NVE vurderer en ny ledning i konsesjonsgitt trasé frem til Bastinjohka for ikke å gi virkninger av betydning for distrikt 22. Ledningen vil på denne strekningen gå tett på eksisterende ledning og E6. Fra konsesjonsgitt trasé krysser Bastinjohka går traseen i kalvingsland og gode beiter, og NVE konstaterer at ledningen vil berøre merke- og slakteanlegg ved Skadjavárit og gå tett på gjerdeanlegg ved Gávvajávri. NVE har forståelse for at beitene helt nord til Trollelva er viktige for distrikt 22. Disse områdene avgrenses av mindre gode beiter mot øst og av hyttebebyggelse mot vest. NVE konstaterer videre at konsesjonsgitt trasé skjærer gjennom deler av distrikt 22s mest sentrale vår- og sommerområder. Trekk- og driveleiene som berøres tillegger NVE mindre vekt, da disse i stor grad går langs traseen og den eksisterende ledningen, og etter NVEs oppfatning synes tilpasset denne.

Områdene fra Trollelva til Skaidi transformatorstasjon anser NVE for å være mindre sentrale fordi områdene er sterkt preget av hytter og ferdsel. NVE mener derfor at ledningen mellom Trollelva og inn til transformatorstasjonen ved Skaidi og selve transformatorstasjonen ikke vil få vesentlige ulemper for distriktet 22.

Samlet mener NVE at konsesjonsgitt ledning mellom Voggene og Skaidi vil medføre moderate ulemper for distrikt 22. På grunn av eksisterende ledning og hyttebebyggelse med tilhørende ferdsel, mener NVE at det vesentligste av ulempene eventuelt vil være knyttet til anleggsperioden. I driftsfasen vil de nevnte inngrepene og ferdsel etter NVEs oppfatning bidra til at virkningene av en ny ledning begrenses sammenlignet med å etablere ledningen i en ny trasé.

Dette er også del av begrunnelsen for hvorfor NVE mener det utredete østlige traséalternativet ikke er en bedre løsning. NVE viser for øvrig til at tilleggsutredningen mener dette alternativet ikke medfører fordeler for reindriften totalt sett. NVE slutter seg til denne vurderingen, og mener dessuten at et slikt alternativ ikke vil medføre fordeler for distrikt 22 isolert sett. Dette begrunnes med at traseen er lenger og de mulige ulempene i anleggsperioden i stor grad vil være tilsvarende for den konsesjonsgitte løsningen. I driftsfasen mener NVE at en ny ledning i den østlige traseen i tillegg til eksisterende 132 kV ledning uten parallellføring med ny 420 kV ledning, samlet vil kunne gi større ulemper for distrikt 22 enn en ny 420 kV ledning parallellført i eksisterende trasé. I tillegg peker NVE på eventuelle ulemper for andre distrikter av en slik østlig trasé.

Klagen fra distrikt 22 Fiettar

Distrikt 22 skriver i klagen fremsatt av advokat Hjermann, at NVE har lagt feil skjønnsstema til grunn for vedtaket. Distriktet mener NVE må legge avgjørende vekt på hensynet til reindriften fordi inngrepet etter distriktets mening medfører at reindriftsnæringen ikke kan opprettholdes på et levedyktig nivå i distriktets områder. Det finnes heller ikke tilgjengelige erstatningsarealer.

Distriktet mener særlig kalvingsområdene vil bli vesentlig forringet av den konsesjonsgitte ledningen. Distriktet viser til den alternative østlige traseen, som ifølge distriktet ikke er utredet til tross for reindriftens krav om dette.

Distriktet peker i klagen på flere punkter i NVEs vedtak som distriktet mener er feil. NVE har misforstått når det i konsesjonsvedtaket legges til grunn at anleggsperioden i stor grad vil være tilsvarende for konsesjonsgitt løsning og den østlige traseen. Distriktet viser til at den østlige traseen går i et høyereliggende område som stort sett består av skarv og stein. Området er ifølge distriktet ikke egnet som kalvingsområde, og heller ikke benyttet til dette formålet. Konsesjonsgitt alternativ berører på den annen side det eneste kalvingsområdet øst for Repparfjorddalen, og det eneste vårbeitet og kalvingsområdet for den østlige siidagruppen. Distriktet viser til at andre områder som tidligere ble benyttet til tidlig vårbeiter og kalving, er ødelagt av tidligere inngrep som distriktet har tilpasset seg ved å bruke Guhkesgurradalen. Anleggsperioden ved bygging i Guhkesgurradalen vil etter distriktets oppfatning være helt ødeleggende for de østlige siidagrupper i flere år. Bygging i den østlige traseen vil etter distriktets oppfatning få marginal betydning for vårbeitet og kalvingen for de østlige siidaene i distriktet.

Distriktet mener også NVE feilvurderer betydningen av den eksisterende 132 kV-ledningen. Det vises til at ledningen ble etablert på 80-tallet, og at det ifølge forskning og skjønnspraksis legges til grunn at reinen i stor grad tilpasser seg slike ledninger i løpet av en så lang tidsperiode. Distriktet mener derfor at en ny 420 kV ledning parallelt må likestilles med et inngrep i uberørt terreng med nye anleggsskader og nye unnvikelseseffekter i minst samme omfang som om området var inngrepsfritt. Etter distriktets oppfatning vil inngrepet trolig ha større betydning ettersom det blir en parallellføring i et slikt omfang at inngrepet samlet sett vil fremstå som mer massivt i dette kjerneområdet. Distriktet mener valg av den østlige traseen vil medføre en viss grad av sperreeffekt mot nabo-distriktet og at dette er positivt.

Når det gjelder ulemper for andre distrikter som distrikt 21 og distrikt 16, skriver distriktet i klagen at disse distriktene ikke berøres i sine kalvingsområder av det østlige alternativet. Distrikt 22 mener påvirkningen på distrikt 16 er begrenset til noen dagers aktivitet i forbindelse med flytting, mens også noe høstbeiting berøres for distrikt 21. Distrikt 22 mener muligheten for tilpasninger en helt annen enn når det eneste kalvingslandet ødelegges.

For øvrig mener distrikt 22 at reindriftsutøvernes kunnskap ikke tas tilstrekkelig på alvor av NVE i konsesjonsbehandlingen, og at denne kunnskapen ikke tillegges tilstrekkelig vekt.

Distriktet gjør gjeldende at det hersker vesentlige mangler ved saksbehandlingen ved at det østlige alternativet ikke er utredet i tilstrekkelig grad, at det legges feil faktum til grunn for vedtaket og at vedtaket bygger på vilkårlig skjønn.

6.8.4 Departementets samlede vurdering av reindriften på strekningen Voggeneselva – Skaidi transformatorstasjon

I konsultasjonen med departementet gjorde distriktet rede for driften og mente kalvingsperioden er den vanskeligste perioden. Etter å ha vært i kontakt med Statnett om en MTA-plan, mener distriktet at de planlagte byggarbeidene ikke lar seg forene med kalvingsperioden. Distriktet fremmet ønske om den østlige traseen over Sennalandet og var uenig i utredningens vurdering av virkningene for andre distrikter. Som alternativ til den østlige traseen foreslo distriktet en trasé som fortsetter lenger på vestsiden av E6 før den krysser over til den foreslåtte østlige traseen. Et annet alternativ for distriktet er en trasé nede i Repparfjorddalen. Til det sistnevnte alternativet bemerket departementet under konsultasjonen at en slik løsning ville medføre at ny 420 kV ledning må krysse over eksisterende 132 kV ledning, noe som har uheldige virkninger ved at man risikerer at havari på en ledning også kan medføre at den andre settes ut av drift. Departementet anser derfor et slikt alternativ som uheldig av hensyn til forsyningssikkerheten. Departementet anser også en slik trasé vanskelig gjennomførbar da ledningen ikke kan parallellføres med E6 på grunn av eksisterende hyttefelt i Repparfjorddalen. En ny trasé nærmere Repparfjorddalen som ikke er samlokalisert med E6 anser departementet i alle tilfeller som lite hensiktsmessig av hensyn til reindriften. På konsultasjonen stilte departementet spørsmålet om en mindre endring av traseen for å legge ledningen utenom det viktige kalvingsområdet Guhkesgurra kunne være egnet til å avhjelpe de negative virkningene for distriktet. Distriktet fant det vanskelig å si om et slikt alternativ ville være bedre enn konsesjonsgitt alternativ, og det ble under konsultasjonen konkludert med at det ikke var hensiktsmessig å gå videre med et slikt forslag.

Departementet bemerker at distrikt 21 Gearretnjarga under departementets konsultasjon ble forespurt om den østlige traseen. Distrikt 21 var negativt til en slik trasé, og mente ledningen burde gå i samme trasé fremfor å ødelegge nytt terreng. Distrikt 21 pekte på at konsesjonsgitt trasé berører en av distriktets trekkleier inn til Skaidi, men at dette fortsatt er bedre enn en trasé i nytt terreng. Departementet konstaterer at også distrikt 23B og distrikt 16 i Øst-Finnmark reinbeiteområde har vært negativt til løsningen som er skissert av distrikt 22. Den

østlige traseen er også totalt sett vurdert å medføre mest ulemper i konsekvensutredningen. Departementet har merket seg at distrikt 22 er uenig i dette.

Etter departementets oppfatning er området Guhkesgurra det sentrale for distriktet og særlig for Madijogasiida. Beitehagen og merkeanlegget ved Skadjavárit er også viktige for distriktet. Departementet har merket seg at det legges til grunn i konsekvensutredningen etter innspill fra distriktet, at det oppleves unnvikelseeffekter fra eksisterende 132 kV ledning. Departementet legger derfor til grunn at en ny ledning i driftsfasen kan forsterke slike unnvikelseeffekter.

Departementet mener likevel det må tas i betraktning at kalving gjennomføres i dag med eksisterende ledning. Departementet mener det ikke er grunnlag for advokat Hjermanns tilnærming fra skjønnspraksis, hvor reinen etter en viss tid anses for å ha tilpasset seg eksisterende inngrep. Etter departementets oppfatning vil tilleggsvirkningene av et nytt inngrep av samme karakter i utgangspunktet anses mindre enn dersom det skulle etableres et nytt inngrep i et uberørt område.

Departementet viser i denne forbindelse til sitt forslag om å vurdere en trasé utenfor de sentrale kalvingsområdene ved Guhkesgurra, men innenfor distrikt 22s område, som distriktet ikke mente var hensiktsmessig å gå videre med.

Departementet viser også til at det foreslåtte alternativet er lenger, og legger dermed beslag på et større areal enn konsesjonsgitt trasé. En lengre trasé vil også medføre en lengre anleggsperiode og vil også være dyrere.

Basert på konsekvensutredningen og konsultasjonene med de berørte distriktene, slutter departementet seg til NVEs vurdering av at konsesjonsgitt alternativ totalt sett vil medføre minst skadevirkninger for reindriften. Etter departementets vurdering vil de negative effektene for distrikt 22 være størst i anleggsperioden. Departementet mener det bør tas særskilt hensyn til distrikt 22 i en MTA-plan for å begrense skadevirkninger av anleggsarbeidet.

Departementet viser for øvrig til forslag i konsekvensutredningen om at Statnett bør gå i dialog med distriktet for å diskutere detaljplassering av trasé og mastepunkter i forbindelse med beitehagen og merkeanlegget ved Skadjavárit ved inngangen til Guhkesgurra. I tillegg nevner utredningen forsterkning av gjerder. Departementet forutsetter at slike tiltak vurderes i forbindelse med en MTA-plan. Dette må sees i sammenheng med når distriktet blir berørt av et eventuelt anleggsarbeid.

Departementet har merket seg at distriktet mener det ikke vil være mulig å tilpasse seg kraftledningen slik denne er konsesjonsgitt. Departementet mener tiltaket vil ha negative virkninger for distriktet, men departementet mener det med tilpasninger i anleggsperioden vil være mulig å opprettholde driften også etter at tiltaket eventuelt etableres.

6.8.5 Vurdering av tiltaket opp mot folkeretten

Distriktet har i klagen gjort gjeldende at NVEs vedtak innebærer et brudd med statens folkerettslige forpliktelser. Som nevnt legger departementet til grunn at det vil være mulig å fortsette driften selv om ledningen realiseres i konsesjonsgitt trasé. Departementet har tatt i betraktning tidligere inngrep i distriktets område slik som eksisterende 132 kV kraftledning, E6, hyttefelt, scooterkjøring og rypejakt. Departementet legger også vekt på at det er fastsatt avbøtende tiltak slik som tilpasninger i anleggsperioden, og at det er foreslått alternative traseer innenfor distriktets område. Det legges også vekt på at tiltaket er avgjørende for forsyningssikkerheten i regionen fremover.

Distriktet er sterkt involvert i prosessen ved at det er avholdt konsultasjoner og med befaringer både med NVE og med departementet. Selv om alternativet som distriktet har foreslått ikke har blitt vurdert som det beste, legger departementet vekt på at konsekvensene for reindriften er utredet for denne traseen på en fullt ut tilfredsstillende måte.

Etter en samlet vurdering mener departementet at tiltaket ikke er i strid med SP art. 27.

6.8.6 Skaidi transformatorstasjon – Distrikt 21 Gearretnjarga

Reinbeitedistrikt 21 har påklaget plasseringen av ny Skaidi transformatorstasjon. Distriktet anfører at stasjonen vil ligge i et område av stor betydning for høst- og vårflytting av rein til og fra sommerbeiteområdene i Kvalsund.

Det er redegjort for arealbruken for distrikt 21 Gearretnjarga under punktet ovenfor ved behandlingen av den østlige traseen over Sennalandet.

Konsekvensutredningen vurderer påvirkningen av ledningen i anleggsperioden for å variere fra stor til liten/ubetydelig avhengig av hvor mange dyr som er i unnvikelsessonen når anleggsarbeidet blir gjennomført. Det antas i utredningen at det ikke vil være anleggsarbeid når dyrene drives over ved Skaidi om våren. Forutsatt at det ikke vil være aktiv anleggsarbeid som berører kalving eller driv- og trekkleier i forbindelse med sesongflytting, vurderer utrederne påvirkningen til liten til ubetydelig negativ. Innenfor høstområdene mellom Skaidi og Muvrevärri regnes det med at det kan være anleggsaktivitet når det er dyr i området. Påvirkningen i denne perioden vurderes derfor til stor negativ. Utrederne mener påvirkningen kan reduseres dersom distriktet holder dyrene tilbake lenger i tid, eller eventuelt driver dyrene raskere forbi. Anleggsvirksomhet i forbindelse med ledningen nær Skaidi vil ifølge utredningen ha mindre negativ påvirkning sammenlignet med anleggsvirksomhet lenger opp på fjellet.

Om Skaidi transformatorstasjon forventer utrederne at påvirkningen vil begrense seg til tap av høstbeiter. Gjerdeanlegget forventes ikke å bli påvirket forutsatt at anleggsvirksomhet unngås i perioden hvor dyrene drives inn, og at det ikke drives anleggsarbeid som genererer spesielt mye støy når dyrene er inne i gjerdeanlegget. Forutsatt at slike begrensninger gjennomføres, mener utrederne at anleggsvirksomhet i forbindelse med transformatorstasjonen vil ha liten til ubetydelig negativ påvirkning for distrikt 21.

I driftsfasen pekes det i konsekvensutredningen på at distriktet må passere to ledninger istedenfor bare den eksisterende de årene dyrene drives over ved Skaidi. Utrederne vurderer det likevel slik at drivet bør gå greit, men at det kan kreve ekstra arbeidsinnsats særlig hvis det er fuktig vær i forbindelse med kryssing av ledningene. Påvirkningen for drivet i driftsfasen vurderes til liten negativ.

Etter utredernes oppfatning vil ikke transformatorstasjonen få betydelig påvirkning på gjerdeanlegget rett øst for Skaidi, men distriktet vil miste noe høstbeite som følge av direkte tapte beiter og i form av unnvikelse fra nærområdene til stasjonen. Utrederne peker likevel på at dette er en begrenset periode om høsten hvor dyrene generelt er mindre vare for forstyrrelser sammenlignet med om våren. Ifølge utredningen vil ikke transformatorstasjonen skape problemer med trekket over Skaidielva. Påvirkningen av stasjonen vurderes av utrederne til å bli liten negativ, avhengig av den ikke fører til økt menneskelig aktivitet i nærområdene til stasjonen.

Distrikt 21 vil også påvirkes av ledningen om høsten i oppsamlingsområdet nord for Muvravärri innenfor sommerbeitene til distrikt 22 Fiettar. Her går det imidlertid allerede en ledning og områdene er inngjerdet. Påvirkningen vurderes til middels til liten negativ for dette området.

NVE skriver i konsesjonsvedtaket at konsesjonsgitt trasé møter en av drivleiene til distrikt 21 øst for Gávjavávri som kan nyttes for flytting til og fra sommerområdene nord for Skaidi. Drivleia går stort sett parallelt med eller i traseen for eksisterende 132 kV ledning til Skaidi, og krysser Skaidielva via brua på E6 eller rett nedenfor denne. NVE legger til grunn at hytter og mye aktivitet gjør Skaidi til en flaskehals for dette trekket, og at distrikt 21 vanligvis nytter den østlige drivleien langs sperregjerdet mot distrikt 16 som ikke berøres av konsesjonsgitt ledning. Området ved Gávjavávri er også viktige høstbeiter.

Av konsesjonsvedtaket fremgår at distrikt 21 har merke- og slakteanlegg omtrent en km unna konsesjonsgitt stasjonsområde, og at distriktet har gitt uttrykk for at rein også drives over Skaidielva ved stasjonsområdet hvor Guorrojohka munner ut i Skaidielva. Inn til transformatorstasjonen vil ledningen gå i dette området.

For distrikt 21 mener NVE at trekk- og drivleiene i stor grad går langs traseen og eksisterende ledning og derfor synes tilpasset denne. Områdene traseen går i nordover fra Trollelva til transformatorstasjonen vurderer NVE som mindre sentrale fordi disse områdene allerede er sterkt preget av hytter og ferdsel. Mulige virkninger for sommerbeitene til distrikt 21 er begrensede, og ledningen og transformatorstasjonen vil ikke medføre vesentlige ulemper.

Klagen fra distriktet er fremsatt av advokat Geir Haugen i brev av 25. mai 2012. Ifølge klagen er dette distriktet det distriktet som antagelig blir rammet hardest av krafledningen. Distriktet mener imidlertid at skadevirkningene bagatelliseres på en utilbørlig måte da det blir fremstilt slik at den nye ledningen ikke får nevneverdige negative virkninger, på grunn av allerede eksisterende inngrep. Distriktet mener det nettopp er de tidligere inngrepene sentralt i

driftsområdet som medfører at den nye ledningen og ikke minst transformatorstasjonen, får så store skadevirkninger. Distriktet skriver i klagen at distriktet allerede er så sterkt belastet av omfattende hyttebygging, turisme og kraftledninger, at tålegrensen som folkeretten oppstiller allerede er overskredet.

For øvrig vises det til en tidligere høringsuttalelse, hvor det gjøres gjeldende at det er feil å klassifisere området Skaidi for å være av liten verdi som beiteland og at drivleiene bare er vurdert å være av middels verdi. Distriktet mener det er feil når det i konsekvensutredningen legges til grunn at det bare skjer beiting om våren ved Skaidi. Ifølge distriktet beites det også om høsten.

Statnett har omsøkt ny løsning for etablering av Skaidi transformatorstasjon i tilleggssøknad av januar 2015. Løsningen innebærer at eksisterende transformatoromt benyttes og at inn- og utføringer av ledningene inn til stasjonen justeres for dette formålet. Tilleggssøknaden ble sendt på høring i brev av 3. februar fra NVE med frist for merknader til 20. mars 2015.

Tilleggssøkt transformatorløsning innebærer bruk av et gassisolert anlegg (GIS-anlegg). Ved bygging og drift av slike anlegg er det en gjennomsnittlig lekkasje på 0,2 kg per år av klimagassen svovelheksafluorid (SF₆).

Konsesjonsgitt transformatorløsning i Skaidi krever et arealbehov på 75 dekar inkludert buffersone, samt ny tilkomstvei på omtrent 600 meter fra offentlig vei til stasjonsområdet. Den tilleggssøkte løsningen med et såkalt GIS-anlegg vil medføre et arealbehov på henholdsvis 11 og 11,5 dekar for nytt 132 kV og 420 kV GIS-anlegg. Med tilleggssøkt løsning vil anleggene ta utgangspunkt i eksisterende transformatoromt. Når 420 kV GIS-anlegget, som inngår i trinn 4 i den trinnvise utbyggingsplanen, er ferdigstilt, vil eksisterende apparatanlegg og stasjonsbygg kunne saneres. Ifølge tilleggssøknaden vil derfor det samlede arealbehovet på sikt øke med omtrent 5 dekar sammenlignet med dagens situasjon.

Omsøkt 132 kV GIS-anlegg er plassert sør for eksisterende transformatorstasjon, der to eksisterende 132 kV kraftledningstraseer (Hammerfest 1 og 2) passerer i dag. Planlagt tilkomstvei til omsøkt løsning følger i hovedsak eksisterende tilkomstvei fra offentlig vei til eksisterende stasjonsområde, men med en mindre justering nordvest for dagens stasjon. Total lengde på eksisterende vei er omtrent 190 meter, og arealbehovet ved nedre tilkomstveien anslås til om lag 0,5 dekar som i hovedsak vil bestå i å oppgradere eksisterende veitrasé.

I fagrapporten for landskap for konsesjonsgitt transformatorløsning, fremgår det at selve utvidelsen av stasjonen vil medføre små negative konsekvenser isolert sett, men at inn- og utføringen av ledninger kan medføre visuelle ulemper. I konsesjonsvedtaket skriver NVE at konsesjonsgitt transformatorløsning vil bli synlig fra deler av hyttebebyggelsen og nærområdene. Tett bjørkeskog vil i stor grad hindre sikt inn i selve stasjonsområdet, men vegetasjonen er relativt lavvokst og inntreksstativer mv. vil ruve over vegetasjonen og bli synlige i det slake landskapet.

I tilleggssøknaden for ny transformatorløsning i Skaidi fremgår det at bruk av GIS-anlegg på eksisterende transformatorstomt vil gi en bedre landskapsmessig tilpasning enn en større, tradisjonell transformatorstasjon. Dette skyldes at GIS-anlegget er et lukket anlegg som er mindre arealkrevende. I tillegg forblir området øst for Guorrojohka ikke berørt av transformatoranlegget. Den omsøkte transformatorstasjonen vurderes i tilleggssøknaden å være bedre enn konsesjonsgitt transformatorløsning.

For bebyggelsen vurderes omsøkt transformatorløsning at tiltaket flyttes betydelig nærmere hyttefeltet mellom E6 og eksisterende transformatorstasjon. Til sammen fem fritidsboliger ligger innenfor 100 meter fra planlagt, og dermed også eksisterende, transformatorstasjon. Ytterligere tre fritidsboliger ligger innenfor en radius på 200 meter fra stasjonsområdet. En av disse ligger på motsatt side av E6, mens en ligger på motsatt side av Guorrojohka og vil ifølge tilleggssøknaden bli vesentlig mer visuelt berørt av konsesjonsgitt transformatorløsning.

Omsøkt transformatorløsning med GIS-anlegg på eksisterende stasjonstomt, er noen meter nedsenket i terrenget. Total høyde på GIS-anleggene er henholdsvis 11 meter for 132 kV og 17 meter for 420 kV. Konsesjonsgitt transformatorløsning har en høyde på 25 meter, og ligger høyere i terrenget. Ifølge tilleggssøknaden vil konsesjonsgitt løsning medføre betydelig større visuell virkning enn hva tilfellet vil bli med et GIS-anlegg på eksisterende stasjonsområde. For fritidsbebyggelsen i det umiddelbare nærområdet vil planlagt GIS-anlegg, som er større enn eksisterende transformatorstasjon medføre økte visuelle virkninger. Ifølge tilleggssøknaden er det tvilsomt om GIS-anlegget medfører ytterligere negative visuelle virkninger for fritidsbebyggelsen i området sett bort i fra de hyttene som er aller nærmest stasjonen.

Det er i fagrapporten for naturmiljø ikke opplyst om spesielle naturverdier som berøres av konsesjonsgitt transformatorløsning. I tilleggssøknaden for ny transformatorløsning fremgår det at det ikke er registrert viktige naturtyper eller viltområder nær eksisterende stasjonstomt. Det er heller ingen verneområder i det aktuelle området. Nedbørsfeltet til Repparfjordelva inngår i verneplanen for vassdrag, men utvidelse av eksisterende stasjonstomt vurderes ikke å ville påvirke verneområdet.

For reindriften er det redegjort for konsesjonsgitt alternativ ovenfor. For tilleggssøkt stasjonsalternativ fremgår det i søknaden at påvirkning for beitehagen til distrikt 21 vil reduseres betraktelig sammenlignet med konsesjonsgitt alternativ. I tilleggssøknaden legges det også til grunn at trekkveien som krysser Skaidielva kan opprettholdes.

Kostnaden for tilleggssøkt stasjonsløsning er anslått å være i samme størrelsesorden som konsesjonsgitt alternativ.

For øvrige fagtema viser departementet til fagutredningene og NVEs konsesjonsvedtak.

NVE sendte tilleggssøknaden om ny transformatorløsning på høring 3. februar 2015.

Kvalsund kommune mener det er positivt at arealbehovet for ny transformatorstasjon ved Skaidi blir mindre som følge av GIS-løsningen. Kommunen ber om at Statnett vurderer avbøtende tiltak som følge av at transformatorbyggene nå kommer nærmere fritidsbebyggelsen. Kommunen forventer at høyden på anleggene reduseres maksimalt med senking under bakkenivå.

Fylkesmannen i Finnmark skriver at det er vanskelig å fastslå hvilken virkning en utvidelse av eksisterende transformatorstasjon vil få for reinbeitedistrikt 21. Fylkesmannen peker på at trafostasjonen ligger tett inntil gjerdeanlegget til distriktet, og forutsetter at Statnett blir pålagt dialog med distriktet knyttet til aktiviteten til Skaidi trafostasjon.

Sametinget og Finnmark fylkeskommune peker på at det må gjennomføres undersøkelser etter kulturminneloven § 9 i områder som ikke er befart tidligere.

Reinbeitedistrikt 21 er tilfreds med at Statnett søker om å utnytte eksisterende trafotomt. Distriktet peker på at utbygging av trafostasjon, baseplass, veier og massedeponier på østsiden av Guorojohka, vil ha store skadevirkninger for distriktet.

Stian André Lassesen, Trond Brun og Unni Simonsen, som er nærmeste hyttenaboene til eksisterende Skaidi transformatorstasjon, har avgitt felles uttalelse. Lassesen har supplert uttalelsene i e-post av 19. mars 2015. Hytteeierne peker på at de har investert mye tid og penger i hyttene, og at en utvidelse av eksisterende transformatorstasjon vil redusere hyttenes verdi betydelig. Hytteeierne varsler at det vil bli fremsatt erstatningskrav dersom tilleggsøkt løsning velges.

6.8.7 Departementets vurdering av virkninger for distrikt 21, herunder plassering av Skaidi transformatorstasjon

Frem til Skaidi transformatorstasjon har departementet merket seg at en ny parallellført ledning kan medføre en tilleggsbelastning for distrikt 21 for driv til og fra sommerbeitene. Departementet legger likevel til grunn at drivet bør kunne gjennomføres selv om dette kan medføre ekstra arbeidsinnsats. Ledningen kan også være en ulempe i forbindelse med oppsamling i området nord for Muvravärri.

Departementet konstaterer at tilleggsøkt transformatorløsning vil redusere den negative virkningen for distrikt 21 vesentlig. Departementet har merket seg at innføring av 420 kV ledningen til omsøkt stasjonstomt når denne skal etableres i trinn 4, vil gå i de samme områder som inn til konsesjonsgitt transformatorstasjon. Etter departementets oppfatning har dette likevel vesentlig mindre virkninger for distrikt 21 enn konsesjonsgitt transformatorløsning.

Departementet konstaterer at tilleggsøkt løsning medfører mindre arealbeslag og er et anlegg med bedre landskapsmessig tilpasning enn konsesjonsgitt løsning. Departementet merker seg likevel at utvidelsen av eksisterende anlegg kan ha større negative virkninger for enkelte fritidsboliger enn konsesjonsgitt løsning. Eventuelle erstatningskrav fra hyttenaboer er et

privatrettslig forhold mellom hytteeierne og Statnett, og skal ikke tas stilling til av departementet i konsesjonssaken.

Etter departementets oppfatning er det små forskjeller mellom de to transformatorløsningene for øvrige fagtema. Departementet finner at hensynet til å begrense klimagassutslipp og ulempen for enkelte fritidsboliger med utvidelse av anlegget på eksisterende stasjonstomt kan tale for konsesjonsgitt alternativ. På den annen side finner departementet at hensynet til reindriften her har meget stor tyngde i tillegg til at det landskapsmessig blir en mindre dominerende stasjon med vesentlig mindre arealbeslag. Dette er hensyn som klart taler for bruk av GIS-anlegg. Departementet merker seg at kommunen støtter tilleggssøkt løsning.

I denne samlede vurderingen mener departementet at tilleggssøkt løsning med bruk av GIS-anlegg på eksisterende transformatorstomt må anses som bedre enn konsesjonsgitt transformatorstasjon ved Skaidi. Departementet ber Statnett i forbindelse med MTA-planen vurdere kommunens innspill om å dempe høyden på anlegget, forutsatt at dette er teknisk/økonomisk akseptabelt. Departementet viser for øvrig til Sametingets og fylkeskommunens uttalelser om behovet for undersøkelser etter kulturminneloven.

Departementet forutsetter at reinbeitedistrikt 21 involveres i forbindelse med MTA-planen.

6.8.8 Vurdering av tiltaket opp mot folkeretten

Det må vurderes om tiltaket medfører at reindriftsutøverne nektes retten til kulturutøvelse, jf. SP art. 27 og den generelle omtalen ovenfor. Departementet må ta i betraktning at distrikt 21 allerede har eksisterende kraftledning, hyttebygging og turisme som påvirker driften. Konsesjonssøknaden til Fálesrášša vindkraftverk ble etter klage fra blant annet distrikt 21, avslått av departementet i vedtak av 2. mars 2015.

Departementet legger til grunn at den nye kraftledningen kan få negative virkninger for driften til distrikt 21 Gearretnjarga. Med en ny løsning for Skaidi transformatorstasjon og tilpasninger i anleggsfasen mener likevel departementet at distriktet kan fortsette driften på en regningssvarende måte.

Departementet legger i den folkerettslige vurderingen også vekt på at det er fastsatt avbøtende tiltak av hensyn til distriktet ved valg av løsning for transformatorstasjonen. I tillegg har departementet forutsatt at det tas hensyn til distriktet ved valg av masteplasseringer og tidspunktet for anleggsarbeidene i en eventuell MTA-plan. Sett opp mot at tiltaket er viktig for forsyningssikkerheten i regionen, mener departementet at proporsjonalitetsvurderingen bidrar til at tiltaket ikke strider mot SP art. 27.

Distriktet er involvert under konsesjonsbehandlingen gjennom konsultasjoner både med NVE og med departementet.

Departementet konkluderer med at tiltaket ikke er i strid med SP art. 27.

6.8.9 Foreslått verneområde Sennalandet

Natur og Ungdom, Naturvernforbundet og Forum for natur og friluftsliv i Troms mener det er problematisk at eneste omsøkte traséalternativ er nærført med det foreslåtte Sennalandet naturreservat. Natur og Ungdom og Naturvernforbundet har i klagen foreslått en alternativ trasé øst for og delvis parallellført med E6. Organisasjonene mener Statnett må pålegges å utrede en ny trasé.

Om det foreslåtte verneområde fremgår det av NVEs vedtak at lokaliteten er vurdert som nasjonalt viktig, og at formålet med et eventuelt vern er å ivareta et rikt fugleliv. Konsesjonsgitt trasé vil gå 40-50 meter nærmere våtmarksområdet enn eksisterende 132 kV ledning. NVE har i vedtaket kommentert ønsket om en utredning av traseen som er skissert av Natur og Ungdom og Naturvernforbundet. NVE skriver at det ikke er funnet grunnlag for å be om utredning av en slik løsning fordi konsesjonsgitt trasé går parallelt med eksisterende ledninger utenfor det foreslåtte verneområdet. Eventuell bygging av en ny ledning langs E6 vil medføre ledninger på begge sider av våtmarksområdet, og dessuten gå mer sentralt gjennom området langs Okselva. Også med hensyn til andre interesser mener NVE at en slik løsning ville vært klart dårligere.

6.8.10 Departementets vurdering av klagen på nærføring til foreslått verneområde

Departementet konstaterer at konsesjonsgitt trasé går nær det foreslåtte verneområdet på Sennalandet. Departementet bemerker at arbeidet med verneplanen for myr og våtmark i Finnmark, herunder Sennalandet, er stoppet opp. Virkningen av naturmangfoldloven § 44 ble av Direktoratet for naturforvaltning forlenget til 7. mai 2013, og er dermed utløpt.

Departementet er enig med NVE i at nærføring til et foreslått verneområde ikke gir grunnlag for å kreve ytterligere utredninger av traséalternativer. Departementet viser til at også det skisserte alternativet fra naturvernorganisasjonene vil komme i konflikt med våtmarksområdet, og departementet anser det uheldig av hensyn til blant annet reindriften, å avvike fra parallellføring med eksisterende ledning..

6.8.11 Konklusjon for strekningen Voggeneselva – Skaidi transformatorstasjon

Konsesjonsgitt trasé frem til innføringen mot ny Skaidi transformatorstasjon stadfestes.

Konsesjonsgitt løsning for Skaidi transformatorstasjon endres til tilleggssøkt løsning med GIS-anlegg på eksisterende transformatorstasjon..

7. SAMLET VURDERING

Departementet viser til redegjørelsen ovenfor i pkt. 5.1, og legger til grunn at det omsøkte ledningsanlegget er avgjørende for kraftforsyningssikkerheten i nord.

I konsesjonsbehandlingen etter energilovgivningen vurderes miljøkonsekvensene av tiltaket i et helhetlig og langsiktig perspektiv der hensynet til kraftforsyningssikkerheten avveies mot tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt i tråd med prinsippene i naturmangfoldloven. Kravene etter naturmangfoldloven er oppfylt gjennom NVEs konsesjonsbehandling og har i liten grad vært anført som klagegrunn. Departementet vurderer i klagebehandlingen mulig påvirkning på eksisterende og planlagte verneområder, jf. naturmangfoldloven § 44 og § 48. Departementet visert til omtalen ovenfor av behandlingen av den trasé utenfor Lullefjellet naturreservat som nå tilleggsutredes av Statnett.

Departementet konstaterer at ledningen berører reindriftsland på svært store deler av strekningen. Kraftledningen skal i stor grad parallellføres med eksisterende 132 kV ledning. Departementet legger til grunn at ledningen likevel vil påføre reindriften nye skader og ulemper. Departementet har etter inngående behandling og konsultasjoner med reinbeitedistriktene funnet det nødvendig å foreslå enkelte endringer som reduserer konflikten med reindriften, det vises til drøftelsene ovenfor når det gjelder kryssingen av Kåfjorddalen og plasseringen av Skaidi transformatorstasjon. Enkelte andre endringer er vurdert og forkastet fordi de ikke er teknisk-økonomisk forsvarlige eller fordi de ikke er funnet å gi større fordeler for reindriften enn de samlede skader og ulemper for andre interesser. Med de fastsatte endringene og et tilstrekkelig sett av avbøtende tiltak, finner departementet før den endelige avveining skal foretas, at skader og ulemper for reindriften ikke er til hinder for bygging og drift av ledningen.

Før den endelige avveining skal foretas, finner departementet det klart at fordelene ved etablering av en ny 420 kV kraftledning mellom Balsfjord og Skaidi transformatorstasjoner er større enn de skader og ulemper den kan medføre. Grunnlaget for å gi konsesjon er derfor tilstede.

8. VILKÅR OG DETALJPLANLEGGING

Konsesjonen gis med et omfattende sett av vilkår om detaljplanlegging med mer før byggearbeidene kan starte opp. Planleggingen innebærer blant annet utarbeidelse av detaljplan og transportplan og plan for landskap og miljø med beskrivelse av arealbruk og anleggsarbeider (MTA-plan). Hensynet til truede og nært truede plante- og dyrearter skal ivaretas. Konsesjonæren plikter å redusere ulemper for reindriften så langt det er praktisk mulig. I detaljplanen skal det legges til grunn at det i anleggsfasen tas behørig hensyn på alle vis til reindriften og den sesongmessige bruken i de ulike reinbeitedistriktene.

Departementet forutsetter at det tas hensynt til resultatene fra de gjennomførte kulturminneundersøkelsene ved utarbeidelse av MTA-plan og i selve anleggsarbeidet.

Departementet slutter seg til de spesielle vilkår for konsesjonen som er fastsatt av NVE.

Departementet foreslår i tillegg at det fastsettes følgende vilkår:

- Det tas særlig hensyn for å lette ulempene for reindrift i anleggsfasen. Konsesjonæren skal i detaljplanleggingen avklare behov i anleggsfasen med de berørte reinbeitedistriktene.
- De enkelte avbøtende tiltak for anleggsfasen og driftsfasen fastsettes mellom konsesjonæren og reinbeitedistriktet i detaljplanleggingen. De avbøtende tiltakene skal bygge på de forslag som fremgår av og som er kommentert av departementet i pkt. 6. Oppnås ikke enighet, fastsettes de avbøtende tiltak av konsesjonsmyndighetene.
- Det skal gjennomføres før- og etterundersøkelser på enkelte utvalgte strekninger for å heve kunnskapen om kraftledningers virkninger for rein slik dette er beskrevet under punkt 5.2.3. Førundersøkelsene må tilpasses igangsettelsen av byggearbeidene ved valg av undersøkelsesområder slik at det ikke medfører noen forsinkelser i Statnetts fremdriftsplan for ledningsanlegget. Opplegg for undersøkelsene fastsettes av Statnett i samråd med fylkesmannen.

9. EKSPROPRIASJON

Grunnlaget for vedtak om ekspropriasjon

NVEs konsesjonsvedtak av 2. mai 2012 omfattet også samtykke til ekspropriasjon etter oreigningslova for nødvendig grunn og retter til bygging og drift av kraftledningsanlegget. Samtykke til ekspropriasjon er ikke eksplisitt påklaget av noen grunneiere berørt av anleggene. Flere reinbeitedistrikter har imidlertid eksplisitt påklaget ekspropriasjonsvedtaket og generelt må det antas at rettighetshavere som motsetter seg selve tiltaket også motsetter seg ekspropriasjon.

Med den tid som har gått siden ekspropriasjonstillatelsen ble gitt, finner departementet det uansett nødvendig å gjøre en ny vurdering av grunnlaget for ekspropriasjon.

Samtykke til ekspropriasjon kan bare gis dersom fordelene ved ekspropriasjonen er større enn de skader og ulemper den innebærer, jf. oreigningslova § 2. Departementet viser til vurderingen av behovet og fordelene med kraftledningsprosjektene ovenfor. Departementet har kommet til at denne vurderingen også gjør seg gjeldende ved spørsmålet om ekspropriasjon, og foreslår at det legges til grunn at fordelene utvilsomt er større enn ulempene for grunn- og rettighetshavere. Vilkårene for ekspropriasjon er derfor til stede, jf. oreigningslova § 2.

Forhåndstiltredelse

Statnett SF har også søkt om samtykke til forhåndstiltredelse, jf. oreigningslova § 25 første ledd. Hovedregelen i § 25 første ledd siste setning er at slikt samtykke kan gis dersom det er begjært skjønn. Når skjønn ikke er begjært, kan samtykke til forhåndstiltredelse bare gis i særlige tilfelle der det å avvente skjønnsbegjæringen vil gi urimelig tidsutsettelse. Det er ikke anført at slikt særtilfelle foreligger, og departementet vil derfor komme tilbake til spørsmålet om forhåndstiltredelse på et senere tidspunkt.

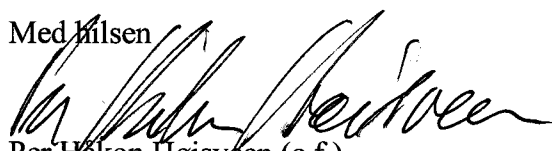
Departementet minner om at samtykke til ekspropriasjon faller bort dersom det ikke begjæres skjønn innen ett år.

10. VEDTAK

Olje- og energidepartementet stadfester NVEs vedtak om konsesjon til ny kraftledning fra Balsfjord med følgende endringer:

- Klagesaken for strekningen Skaidi – Hammerfest avgjøres først etter at konseptvalgutredning for kraftforsyningen i Nord-Norge er behandlet.
- Statnett gis konsesjon til en trinnvis utbygging av 420 kV-kraftledningen mellom Balsfjord og Skaidi. 420 kV anlegget drives inntil videre med 132 kV spenning mellom Alta og Skaidi. Etablering av nye 420 kV-transformatorstasjoner i Skaidi og Nordreisa utsettes i påvente av forbruksutviklingen.
- Ved passering av Skibotndalen i Storfjord kommune bygges ledningen etter tilleggssøkt trasé (1.0-1.23.1).
- Ved passering av Kåfjorddalen i Kåfjord kommune bygges ledningen etter nordligste omsøkte trasé (alternativ 1.0-1.5-1.5.1-1.5).
- Skaidi transformatorstasjon bygges som gassisolert transformatoranlegg (SF6-anlegg) på eksisterende transformatoromt etter tilleggssøkt løsning.

Med hilsen

Per Håkon Høisveen (e.f.)
ekspedisjonssjef

Tollef Taksdal
underdirektør

Kopi:

Klima- og miljødepartementet
Landbruks- og matdepartementet
Norges vassdrags- og energidirektorat

Adressliste

Reinbeitedistrikt 27T Mauken v/Tore Anders Oskal	Slettengveien 12A	9027	RAMFJORDBOTN
Könkämä sameby v/Per Olof Nutti	Raunalvägen 18	98016	KARESUANDO, SVERIGE
Reinbeitedistrikt 24T Helligskogen v/Karen Inger Marit Baal	Galgo	9143	SKIBOTN
Reinbeitedistrikt 37 Skárfvággi v/Ole Anders Utsi	Ádjetjohka	9520	KAUTOKEINO
Reinbeitedistrikt 36 Cökolat ja Biertavárri v/Johan Aslak Logje	Máttaluoppal	9520	KAUTOKEINO
Reinbeitedistrikt 39 Arnøy/Kågen v/Aslak Anders I. Gaup	Gártnetluohkká 6	9520	KAUTOKEINO
Reinbeitedistrikt 35 Fávrrsorda v/Johan Isak Eira		9520	KAUTOKEINO
Reinbeitedistrikt 34 Ábborássa v/Aslak Anders N. Gaup	Boks 88	9521	KAUTOKEINO
Reinbeitedistrikt 33 Spalca v/Mathis Andreas Sara	Bredbuktnes	9520	KAUTOKEINO
Reinbeitedistrikt 40 Orda v/Per Anders Bongo	Njugoluodda 15	9520	KAUTOKEINO
Reinbeitedistrikt 29 Frakfjord med Silda v/Aslak Mathis Turi	Ávzi	9520	KAUTOKEINO
Reinbeitedistrikt 32 Silvetnjárga v/Johannes Daniel A. Gaup	Boks 206	9521	KAUTOKEINO
Reinbeitedistrikt 27 Joahkonjárga v/Isak A. Buljo	Postboks 41	9521	KAUTOKEINO
Reinbeitedistrikt 28 Bergsfjord v/Ellen Marit Sara Oskal	Hemmogiedde	9520	KAUTOKEINO
Reinbeitedistrikt 41 Beaskádas v/Johan P. Eira	Boks 37	9525	MAZE
Reinbeitedistrikt 19 Sørøy v/Nils Mikkelsen Sara	Beazedievvá	9520	KAUTOKEINO
Reinbeitedistrikt 23C Jalgon v/Iver A. Sara	Rødsvingelveien 37	9516	ALTA
Reinbeitedistrikt 23D Ealenjárga v/Jørgen J. Buljo	Møllebakken 19	9516	ALTA
Reinbeitedistrikt 23A Valgenjárga v/Nils M. Gaup	Postboks 55	9525	MAZE
Reinbeitedistrikt 25 Stjernøy v/Per Mikkelsen Bals	Heargedievvá 27	9520	KAUTOKEINO

Reinbeitedistrikt 23B Girenjårga v/Inga Risten Hætta	Breverudmyra 24	9513	ALTA
Reinbeitedistrikt 22 Fiettar v/Mikkel Nils M. Sara	Boks 108	9520	KAUTOKEINO
Reinbeitedistrikt 21 Gearretnjårga v/Maret Risten A. Sara	Gártnetluohkká	9520	KAUTOKEINO
Reinbeitedistrikt 30B Midtre sonestyre v/Anders Nils J. Gaup	Nuortamanmaras	9520	KAUTOKEINO
Forum for natur og friluftsliv Troms c/o Bioforsk Nord Holt	Postboks 2284	9269	TROMSØ
Alta Skytterlag	Postboks 1199	9504	ALTA
14 grunneiere i Balsfjord kommune v/Harald Hilmar Lunde	Hølen	9050	STORSTEINNES
Advokatfirmaet Brønner & Co v/advokat Geir Haugen	Postboks 1834 Vika	0123	OSLO
Dalan advokatfirma DA v/adv. Thomas Hjermann	Postboks 1214 Vika	0110	OSLO
Advokatfirmaet Jonassen AS v/adv. John Jonassen	Postboks 256	7361	RØROS
Kåfjord næringsforum v/Levin Mikkelsen		9147	BIRTAVARRE
Stian Lassesen	Skytterveien 11B	9600	HAMMERFEST
Trond Brun	Rørvikbakken 1	9610	RYPEFJORD
Unni Simonsen	Strandgata 60	9600	HAMMERFEST
Advokatfirmaet Østgård DA v/adv. Gunnar Nerdrum	Postboks 1151	9261	TROMSØ
Aagaard			
Avinor AS	Postboks 150	2061	GARDERMOEN
Troms fylkeskommune	Postboks 6600	9296	TROMSØ
Romssa fylkkasouhkan			
Kvalsund kommune	Rådhusvegen 18	9620	KVALSUND
Kåfjord kommune Gaivuona Suohkan	Postboks 74	9148	OLDERDALEN
Finnmark fylkeskommune - Finnmarkku fylkagiella	Fylkeshuset	9815	VADSØ
Balsfjord kommune	Rådhusgata 11	9050	STORSTEINNES
Fylkesmannen i Troms	Postboks 6105	9291	TROMSØ
Fylkesmannen i Finnmark	Statens Hus	9815	VADSØ
Storfjord kommune	Hatteng	9046	OTEREN
Statnett SF	Postboks 4904 Nydalen	0423	OSLO
Kvæningen kommune	Rådhuset	9161	BURFJORD
Nordreisa kommune	Postboks 174	9156	STORSLETT

Alta kommune	Postboks 1403	9506	ALTA
Hammerfest kommune	Postboks 1224	9616	HAMMERFEST
Sametinget / Sámediggi	Ávjovárgeaidnu 50	9730	Karasjok/Kárásjohka
Natur og Ungdom	Postboks 4783 Sofienberg	0506	OSLO
Norske reindriftssamers landsforbund	Postboks 508 Sentrum	9255	TROMSØ
Naturvernforbundet	Mariboegate 8	0183	OSLO
Kåfjord Fremskrittsparti v/Terje Lilleberg	Einebakkvegen 62	9147	BIRTAVARRE